VARLIK YILLIĞI

1960

VARLIK YILLIĞI

1960

Varlık Yayınları, Sayı 726
İstanbulda Ekin Basımevinde basılmıştır.
Aralık, 1959

ÖNSÖZ

On yıldır yayınladığımız yıllık şiir ve hikâye kitaplarımızı yeni bir biçimde, daha derli toplu bir halde okurlarımıza sunmak kararını verirken yılda yüze yakın kitap yayınlıyan bir kurumun bir de yıllığı olması gereğini birlikte düşündük. İstedik ki, bir yıl süre ile Varlık dergisini ve yayınlarını beslemiş olan imzaların son eserlerinden örnekleri bir cilt içinde biraraya getirirken, bunun yanında sona eren yılın kısa da olsa bir hesabını da çıkaralım. Ne var ki, bu kararımızı çok geç vermiş bulunduk. Önümüzde hazırlanmak için iki ayımız bile yoktu. Oysaki, bu yıllıkta roman, şiir, hikâye, tiyatro, resim, müzik gibi sanat kollarının her birinde yılın bilânçosunu, ayrı ayrı yetkili imzalar altında sunmak çok yerinde ve faydalı olacaktı. Bunu başaracak kadar zaman kalmadığından, bu seferlik, bütün sanat kollarına tek yazı içinde hızlı bir geçit resmi yaptırmakla yetinmek zorunda kaldık.

Sonra gene istedik ki, bu ciltte yazılarını yayınladığımız bütün şair ve hikâyecilerin kısa birer biyografyalariyle resimlerini de verebilelim. Bu isteğimizi Varlıkla da yazarlara duyurduk. Ama kitabı dizilmeye verdiğimiz güne kadar elimize geçen resim ve yazılar imzaların ancak yarısını bulabildi. Yarım bir liste sunacak yerde, önümüzdeki yıla kadar eksklerimizi tamamlıyarak tam liste hazırlamayı daha uygun bulduk.

Bir sanat almanağında bulunması gereken daha başka konular vardı. Yılın dünyada ve bizdeki sanat haberlerini toplu halde sunmak gibi. Bu ve daha aklımıza gelebilecek yeniliklerle gelecek yıllığımızı şu elinizdeki kitap-

tan üstün bulacağınızı umuyor ve bu ilk denemenin kusurlarını bağışlamanızı diliyoruz.

YARIŞMAMIZ

Bir de yarışmamız var okurlar arasında. Bu kitaptaki 1) şiirler, 2) hikâyeler, 3) baştaki soru cevapları arasında en beğendiklerinizi, kitabın sonundaki cevap kuponunu yırtıp doldurmak suretiyle bize bildireceksiniz. En çok oy alan imzaları beğenmiş olanlar arasından kura çekilerek birinciye bin lira, ikinciye yayınlarımız arasından seçeceği 300 liralık kitap, üçüncüye yayınlarımız arasından seçeceği yüz liralık kitap, dördüncüden onuncuya kadar da yayınlarımız arasından seçecekleri ellişer liralık kitap armağan edilecektir. Cevapların gönderilme süresi Eylûl 1960 sonuna kadardır ve kitaptaki kuponların kullanılması şarttır. Sonuçlar 1961 yıllığında ilân edilecek ve armağanlar yıl başından önce sahiplerine gönderilmiş olacaktır.

NOT:

Bu kitapta okuyacağınız şiir, hikâye, çevirilerin başka hiçbir yerde yayınlanmamış olması esastır. Yazıların hepsi elimizdeki el ya da makine yazısı asıllarından dizilmiştir. Ancak bazı yazılar bizde beklemeleri sırasında gönderenlerce başka bir yerde yayınlanmış ve gözümüzden kaçmış olabilir. Bir ikiyi geçmiyeceğini sandığımız bu gibi aksamalardan dolayı önceden özür dileriz.

1959 A GENEL BİR BAKIŞ

1959 yılı, son yıllarımıza kıyasla memleketimizde, iktisadımız, kültür ve sanatımız bakımından hangi şartlar içinde geçti? Biten yılın bilânçosu türlü bakımlardan nasıl bir sonuçla kapanmıştır?

İşte burada, dar bir çerçeve içinde, kısaca ve kuşbakışı gözden geçirmeye çalışacağımız konu budur.

Konumuza girmeden önce, sona eren yılın, insanlık ve yaşadığımız çağ bakımından özel önemine işaret etmek faydasız olmaz sanırım. Gerçi bu yıl içinde milletler arasındaki anlaşmazlıklar eskisi gibi sürüp gitmiş, Amerikan Başkan Yardımcısının Rusyaya, Sovyet Başkanının da Amerika'ya yaptıkları ziyaretlerden dişe dokunur herhangi bir sonuç çıkmamıştır ama fennin yeryüzü çekiminden kurtulup gökboşluğuna çıkma yolundaki araştırmaları inanılmıyacak bir hızla akıllara durgunluk verecek sonuçlara erişmiştir. Bugün dünyamızın çevresinde dönüp duran birçok yapma peyklerden başka aya düşen bir füze ve ayın çevresinde dönüp duran bir peyk ile gökboşluğunda ayı da geçip güneşe doğru yollanarak insanların kontrolünden çıkmış bir başka füze var. Şimdi artık ilkin aya, sonra başka gezegenlere peykler göndermekten, gökboşluğunda ve ayda gezici istasyonlar kurmaktan, insanları aya ya da Merihe göndermekten, hattâ güneş düzengesini de aşıp başka güneşlere erişmekten söz açıldığını büyük bir şaşkınlık içinde okuyup duruyoruz. Insanlık bir gökboşluğu sarhoşluğuna tutulmuş görünüyor. Hız ve mesafe sıtması bu tempoda artmakta devam ederse kısa zamanda elimize gökboşluğu düzenini bile altüst edebilecek imkânların geçmesi beklenebilir. Ama tehlikeli silâhlardır bunlar, hem de çok tehlikeli. Aya gönderilen birkaç tonluk bir güdümlü füzenin, yarın maazallah daha geliştirilmiş bir atom silâhıyla doldurulup sekiz on milyon nüfuslu şehirlerden biri-

ne düşürülmesinin nasıl akıl durduracak felâketlere sebep olabileceğini bir gözönüne getiriyor muyuz? İnsanlık birkaç ay, ya da birkaç gün içinde kendi kendini toptan yok edebilecek bir güce sahibolma yolundadır. Bu korkunç gücü akıl ve mantığın kontrolü altına almak için gerekli gayret ve iyiniyet göslerilmezse şimdiye kadar ancak Tanrıların alanı diye bellenmiş olan gökleri fethe çıkarken kendi eliyle yeryüzünü yeni baştan milyarlarca yıl önceki haline, yani hayat eseri bulunmıyan bir taş ve kül yığınına çevirmesi olmıyacak iş değildir.

Dünyamızın böylesine bir bilgi ve yaratma yarışına girdiği bir sırada milletçe gidişimizin pek de iç açıcı olmıyan gerçeğini görmemek için gözlerimizi sımsıkı kapamamız gerekir. Oysaki, gözlerimizi kapamak değil dört açmamızı gerektiren şartlar içinde yaşıyoruz. Bu şartlar her zamankinden çok milletçe uyanık, milletçe ileri ve milletçe birlik olmamızı emrediyor. Bizse ne yazık ki, yıllardır tutturmuş olduğumuz ters yöndeki yolumuza ağır aksak devam edip gidiyoruz. Millî birliğimizden artık söz etmeye yer kalmamıştır. Devlet ve milletçe bütün işlerimize bağdaş kuran partizanlık gayretleri içinde bunalırken bir yandan da bir ilerilik gerilik, devrimcilik yobazlık kavgası içinde karşılaşan tarafların arasındaki uçurum iki ayrı milletin insanlarım bile ayırması hoş görülemiyecek kadar tehlikeli bir hal almaktadır. Cumhuriyetimizin otuz altıncı yılında bilim ve ilerleme konularında artık hiçbir aykırı görüşe yer kalmamış olması gerekirken bir de bakıyoruz, ancak Atatürk gibi bir kahramanın yarattığı mucize sayesinde kurtulduğumuz Ortaçağ karanlıklarına yeniden dalmak için ölesiye hasret çekenler şaşılacak bir hızla çoğalır olmuş.

Birtakım küçük çıkarlar uğruna bu yıkıcı akımı körükliyenler yalnız dar kişiliklerinin değil milletçe varoluşumuzun temellerini kemiren bir gizli yangını da körüklediklerinin ne yazık ki, farkında değillerdir. Geriliğin gücü böyle toptan bir yıkıntıya yetecek dereceyi bulamasa bile, yobazlığın hainee çalışmaları yüzünden kaybettiğimiz her yılın,

her ayın ve günün, dünya milletleri arasında sürüp giden o amansız dayanma koşusunda yerimizi gitgide gerilere atmakta ve bir zamanlar dünyada kazandığımız mevkii bize kaybettirmektedir.

İKTİSAT

Biliyorum, denecek ki, ilerlemenin başlıca ölçüsü iktisat değil midir? İktisadî hayatımızda son yıllarda meydana gelen gelişmeyi nasıl inkâr edebilirsiniz? Hayır, iktisadî bir gelişme olduğunu inkâr etmiyoruz. Yalnız iktisadî gelişme, unutmıyalım ki, bize özgü bir olay değildir. Dünyamızın her yerinde istihsal ve istihlâk rakamlarını durmadan kabartan bir çalışma ve kazanç artışı göze çarptığına göre, bizde de ayni yönde bir gelişmenin görülmesi içimizi ferahlatıp bizi büyük umutlara düşürmek için herhalde yeter bir sebep sayılamaz. İlkin bizdeki son gelişmelerin ne pahasına elde edilmiş olduğunu unutamayız. Bir kere paramızın değerini on yıl içinde üçte bire (gerçekte beşte bire) indiren bir enflâsyon pahasına yaratılmış olan hareket ile dış ülkelere çok ağır borçlar altına girme pahasına sağlanan ithal imkânlarının bu gelişmeyi yaratırken toplumumuzda meydana getirdiği buhranlar ve yarınımız için yarattığı tehlikeler hatırdan çıkarılmamak gerekir. Bunun yanında son birkaç yıldır milletçe katlanılan büyük fedakârlıkların da bu sonuçtaki payını hesaba katmamazlık edemeyiz. İçerden ve dışardan sağlanan (kapasitemizin çok üstünde) kredilerle ithalâtın birden bire frenlenmesinin meydana getirdiği bir gecekondu sanayiinin büyük faydaları yanında büyük zararlarını da hesaba katmamazlık edemeyiz.

Evet daha düne kadar bu memlekette yapılabileceği kimsenin aklından bile geçmiyen birçok mallar bugün yerli fabrikalarımızda yapılıp bize büyük döviz tasarrufları sağlıyor. Ama son yıllardaki ithal darlığının yarattığı bu gelişme içinde nice zoraki gayretler de millî gelirimiz bakımından fayda yerine zarar doğurmuştur denilebilir. Bu hızlı gelişmenin en büyük eskiği plânsızlık olmuştur. Plânsızlık yüzünden

devlet yatırımlarında da özel yatırımlarda da milletin milyonlarca lirası ziyan olup gitmiş, nice acele ve önemli işler dururken, türlü sebepler ya da acelecilik yüzünden hiç gerekmiyenler ele ve öne alınmıştır. Bu hesapsız, kitapsız gidiş bizi iktisadî bir çıkmazın tam kıyısına getirmişken biraz da dış baskının ve artık altından kalkılmaz hale gelmiş olan dış borçların etkisiyle âni bir fren hareketi yapılmış ve adı konulmadan paramızın değerinde yapılan büyük indirme sayesinde yeniden elde edilen dış krediler bize bir geniş nefes alma imkânını vermiştir. Bir yandan memleketin ne zamandır sıkıntısını çektiği malların piyasaya çıkması, bir yandan da rahatlığın sun'î tedbirlerle önüne geçme gayretinin zorladığı türlü daraltıcı kararların kaldırılması iktisadî hayatımıza bir rahatlık getirirken, paramızın gerçek değerindeki devamlı düşüşü de durdurdu. Gerçi bu değer düşürmenin tabiî sonucu olan yeni bir pahalılık dalgası memleketi sarmadı değil ama bu önüne geçilmez bir olaydı.

Ne olursa olsun, geçirdiğimiz buhran yılları milletçe bir ibret dersi oldu bizim için. Bilmediğimiz birçok şeyi öğrendik bu sayede. Herşeyden önce de kendimize olan güvenimiz arttı. "Aman şu teknik işi başarmak bizim ne haddimize!" zihniyeti, iş başa düşünce olmıyacak sandığımız şeyleri başardığımızı görmekten gelen bir güvenle silindi. Bugün iktisadî bakımdan büyük bir tehlikeyi oldukça kolay savuşturmuş olmanın sevinci içindeyiz. Ancak bu bize henüz kararlı ve güvenilir bir iktisadî oturmuşluk içinde bulunmadığımızı, korkulacak derecede kabarmış olan dış borçları, "adam sen de nasıl olsa bir gün silerler" düşüncesiyle küçümsemenin doğru olmadığını hatırdan çıkaramayız. Herhalde paramızın değerinde yapılan indirme ile bunu takibeden kararların pek yerinde olduğunu ve bu sayede ekonomimizin şimdilik ferahlı bir döneme girdiğini tekrarlıyalım ve umalım ki, darlık yıllarının harekete getirdiği millî enerjimizi bundan böyle olsun akıl ve bilimin ışığında sağlam bir yolda tutmayı, yeni baştan kendimizi maceralara atmanın tehlikelerini aklımızdan çıkarmamayı başarırız.

EDEBİYATIMIZ

Edebiyatımızın gelişmesi şüphesiz okurların çoğalmasına, o da elbette eğitim alanındaki ilerlemelere bağlı. Dört beş yıl öncesine kadar okur sayısının çoğalmasında büyük bir hız göze çarpıyordu. Birzamandır kendini apaçık belli eden bir duraklama karşısındayız. Bunda elbette son yıllarda hayat pahalılığının yarattığı geçinme güçlüğünün rolü aranmak gerekirse de okur yazar sayısındaki artışın bir gevşeme göstermiş olması da etkiden geri kalmamıştır. Oysaki, daha önceki yıllarda göze çarpan hızlı gelişme kitapçılık piyasasını canlandırmak yolu ile edebiyatımızın da birdenbire umulmadık bir hızla kalkınıp serpilmesine yol açmıştı. Canlanma hareketi ilkin çeviri eserler sonra da, yerli hikâye ve şiir yayınlariyle başladı. Gençler uzunca bir zaman gereği gibi giremedi roman alanına, bu alanda ciddî bir kıpırdama ancak şu son iki yıldır başladı denilebilir. Ama ne yazık ki, bugün kitap piyasasındaki durgunluğun bu umutlu atılışı daha filiz halindeyken kırmasından, hiç değilse bu güzel davranışın seyrini birkaç yıl geriye atmasından korkulur. Çünkü artık pek iyi biliyoruz ki, bir edebiyatın gücü yalnız yazarlarının değil aynı zamanda okurlarının sayısı ve kalitesi ile oranlıdır. Okuru kıt bir memlekette eserlerin yayınlanma şansları ister istemez zayıf kalacaktır. Gerçek bir sanatçının yayınlanma imkânını düşünmeden eserlerini vereceğini ne kadar ileri sürseniz de bunun bir sınırı olduğunu kabul etmek zorundasınız. İçinde yanan kutsal ateşin zoru ile bir sanatçı yayınlanmayı düşünmeden bir iki eser verse bile bütün yazdıklarının dosyalarında kaldığını görmeye mahkûm olursa zamanla hevesi kırılır, aynı coşkunlukla yazamaz olur, bir zaman sonra hattâ hiç yazamaz hâle gelir.

Netekim memleketimizde yetişmiş olan gerçekten üstün bir takım sanatçıların verimi bakımından pek cılız kalmış olmalarını da bununla yorumlıyabiliriz.

Türk edebiyatçılarının bu duruma düşmesinde rol oynıyan bir sebep daha var. O da çeviriler konusunda "fikir ve sanat eserleri kanunumuzdaki eksik ve gediklerdir. Bugün

en büyük Batı yazarlarının kitapları herhangi bir hak ödenmeden Türkiye'de çevrilip basılabiliyor. Hiçbir medeni memlekette görülmiyen bu hal Türk yazarlarını meşru olmıyan bir rekabet karşısında bırakıyor. Dünyanın en iyi, dolayısiyle sürümlü eserleri yalnız bir çeviri masrafiyle yayınlanabilince daha düşük satışlı telif eserlerin yayıncı bulamamasını tabii karşılamak gerekir. Memlekete az buçuk bir döviz tasarrufu sağlıyan bu anormal durumun sanat ve düşünce hayatımızın gelişmesini geciktirdiğini görmemezlikten gelebilir miyiz?

Ama bunlar yanında edebiyatımızın gelişmesini yavaşlatan daha başka sebepler de sayabiliriz. Bunların başında bir iki yıldır sanat hayatımızın her alanına dal budak salan soyutlaşma modasını kaydedebiliriz. Bu soyutlaşma hareketinin sanatımızdaki yeri diyebiliriz ki hemen hemen en ileri memleketleri bile gölgede bırakacak bir genişliğe doğru gitmektedir. Ama bu harekete öncülük edenler yeni sanata yeteri kadar alışamamış kararsız okurları ondan büsbütün uzaklaştırmak suretiyle eserlerinin yayınlanma imkânlarını kendi elleriyle baltaladıklarını pek farkedemiyorlar. Masraflarını ceplerinden ödeyerek bastırdıkları cicili bicili kitapların gerçek bir canlılığa tanıklık etmekten uzak olduğunu, bu yoldaki gidişin okurla genç sanatın arasını açmak yolu ile eski edebiyat eserlerinin, bir de çevirilerin sürümünü arttıracağını hesaba katmalıdırlar. Bu soyutlaşma yanında dil özleşmesi hareketindeki sarsıcı atılışların da başka bir çeşit soyutlaşma tehlikesi yarattığını, herhalde geniş okur yığınlarınca pek tutulmadığını, böylelikle yeni edebiyatla halkın arasındaki —son yıllara kadar yumuşamaya doğru giden— gerginliği arttırmaktan geri kalmadığını açıkça söylemeliyiz. Dil oyuncak değildir, bilgili ellerde bilerek yapılan dil temizlemesi akımının genç heveslıler elinde, kendi zihinlerinde de henüz yeteri kadar belirmemiş düşünceleri ve imajları bir sis perdesine sararak sözde güzelleştirmek amacı uğrunda gelişi güzel harcanması bugün içine düşmek üzere bulunduğumuz çıkmazı daha da keskinleştirmekte.

Sürekli olmıyacağını umduğumuz bu engelleyici etkiler dışında, gene de, geçen yıl içinde edebiyatımızda hissedilir bir gelişme gördüğümüzü söylemek zorundayız. Bu gelişme en çok roman alanında kendini duyurmuştur. Hikâye ve şiirden romana atlıyan genç sanatçılarımızın ilk denemeleri türlü kusurlar taşısalar bile yarın için umut verici bir öz ve niyet gücü göstermiştir. Bu hareketin devam etmesini, karşılaşacakları yayınlama güçlüklerinin onları yıldırmamasını, okurla genç sanat arasında açılmış gibi görünen uçurumun sebeplerini araştırarak onları okursuz bir sanat olamıyacağı gerçeği üzerinde daha çok durmaya sevk etmesini dileyelim.

Hikâye alanında, bazı yazarlarımızın çalışmalarını roman ve oyun alanına geçirmeleri, onların yerini alacak güçte yenilerin de henüz kendilerini kabul ettirememiş olmaları sonucunda geçen yıl bir boşluk meydana geldiğini açıkça görüyoruz. Şiirde ise iş biraz karışıktır. Bana kalırsa ortalama seviye bakımından şiirimizde elle tutulur bir yükseliş görülmesine karşılık son yıllarda aramızdan ayrılan dört büyük şairle verimleri azalmış olan hayattaki arkadaşlarının yerlerini tutacak güçte yeni imzalar henüz belirmemiştir. Şiirimizi birbiri ardına sıralanmış üç saf halinde tasarlarsak ilk safın seyrekleşmiş olmasına karşılık ikinci saf göz kamaştırıcı bir kalabalığa erişmiş görünüyor. Üçüncü safı teşkil eden, zamanın pek çabuk tasfiye ettiği kalabalıksa görülmemiş derecede çoğalmıştır. Öyle ki bugün edebiyat dergilerini takibederek şiir yazmaya ve yazdıklarını bu dergilere göndererek şanslarını denemeye çabalayan şiir heveslilerinin sayısını birkaç bin olarak hesaplıyabiliriz. Bu sayı kalabalığının şiirimiz hesabına bir zenginlik sayılamıyacağını söylemeye hacet var mı?

Memleketimizde ilköğretim seferberliği yapılmadıkça, okullarımızı dolduran çocukların yalnız okur yazar değil, kitap okuru olacak şekilde yetiştirilmesi sağlanmadıkça edebiyatımızdaki gelişmelerin de bugünkü kaplumbağa ayağa gidişini değiştirmesi beklenemez. Bu alanda ne kadar geri olduğumuz hakkında bir fikir vermek için şunu söyliyelim: Bu-

gün memleketimizde okul kitapları dışında en çok kitap çıkaran Varlık Yayınevinin bir yıl içinde basıp piyasaya sunduğu kitapların genel toplamı 500 bini bulmaz. Bu rakamsa Fransa'da tutunmuş bir kitabın yıllık baskı sayısına eşittir. Fransa nüfusunun Türkiye nüfusunun iki katına bile erişmediğini söylersek durumun acılığı bütün çıplaklığı ile myedana çıkar.

TİYATRO

1959 yılı içinde sanat hayatımızdaki en belirli ilerlemenin tiyatro alanında meydana geldiğini söyliyebiliriz. Muhsin Ertuğrul'un şahsî gayretleriyle kısa zamanda temelleri atılıp genişliyen bölge tiyatroları çalışmalarında kendisinin Devlet Tiyatroları başından ayrılmasından sonra gözle görülür bir yenilik olmadıysa bile bu ayrılışın Muhsin Ertuğrul'un İstanbul tiyatrolarının başlıcalarını ele almasına yol açmasiyle büyük şehirlerimizdeki asıl tiyatro çalışmalarına yeni bir hız getirmiş olduğu da inkâr edilemez.

Şimdi çocukluğumun İstanbul'u gözlerimin önüne geliyor. Bir tek ciddî tiyatrosu vardı: Darülbedayi! Programı hemen hemen her hafta değişirdi .Sonraları tutunan bir piyesin iki, hattâ dört hafta afişte kaldığı oluyordu. Ama meselâ Jules Romains'in ünlü komedyası Knock, en tanınmış aktörlerimize oynatıldığı halde ancak üç gün tutunabilmişti. Otuz yıl içinde ne baş döndürücü ilerlemedir bu! Gerçi belki henüz Balkan memleketlerindeki seviyeye erişmiş değiliz ama bugün İstanbul'umuzda, hepsi de azçok ciddiye alınabilecek, yedi sekiz sahnenin hep birden kapalı gişe ile haftalarca, hattâ bazan aylarca oynadıkları oluyor. Demek ki yalnız İstanbul'umuzda tiyatro seyircisi otuz yıl içinde on katına değil belki elli katına çıkmış bulunuyor. Darısı yayın piyasasının başına diyelim. Çünkü ortadaki artış on katını pek aşmaz gibi geliyor bana. Bu profesyonel tiyatrolara bir de amatör genç sahnelerin hiç de küçümsenemiyecek çalışmalarını ekleyin, ilerlemenin göğsümüzü kabartacak bir dereceye varmış olduğunu çekinmeden söyliyebiliriz. Ama ilerleme yalnız seyirci sayısının çoğalmasında görülüyor değildir. Tiyatro anlayışın-

da da eskisi ile kıyaslanamıyacak bir serpilme var. Bunun içinl dir ki bu hızlı gelişmeye henüz ayak uyduramamış olan Şehir Tiyatrolarımızın eski ünlüleri bugün Ankara Konservatuvarının yetiştirdiği daha dünkü çocuklar yanında sanat gücü bakımından hayli cüce kalıyorlar.

Ama bu sonuç bizi fazla şımartmasın ve memleket gerçeklerindeki acılığı unutturmasın. Çünkü birkaç büyük şehrimizin dışına çıktınız mı tiyatro alanında karşılaşacağınız kesin bir boşluktur. O yüzden bugün sanat hayatımız başı var, gövdesi yok bir tuhaf yaratığa benzer olmuştur. Bu başa bir gövde sağlamadıkça başarılarımızla öğünmeye pek acele etmiyelim. Muhsin Ertuğrul'un "Bölge Tiyatroları" teşebbüsü işte bu büyük eksiğimize en kestirme yoldan bir çare bulma denemesi olduğu için bütün aydınlarca alkışlanmıştı. Onun Devlet Tiyatrolarının başından ayrılması bu çabayı aksatırsa gerçekten yazık olacaktır. Bugün hâlâ memleketin dört bir yanından büyük şehirlerimize tiyatro seyrine gelen yurttaşlarımızın en başarılı sahnelerimiz karşısında esnemekten canları çıktığını ve çok kere oyunu yarısında bırakıp çıkarlarken "Bu da ne biçim tiyatro, ne kantosu var, ne çalgısı!" diye söylendiklerini hep duymuyor muyuz? İşte değişmesi gereken bu kafadır. Tiyatronun ne olduğunu bütün yurda anlatabilmemiz için gerçek tiyatroyu yurdun her köşesine götürebilmemiz gerekir. Bu bakımdan tam bir gevşeklik ve aldırmazlık içinde geçen yaz aylarının bu memleket gerçeği karşısında cidden ziyan edildiğini söylemek isterim. Ne yedinci Hamlet, ne Oidipus başarısı, ne de Kenter kardeşlerin göz kamaştırıcı parıltısı tiyatro alanında henüz emekleme devresinde olduğumuzu unutturmamalıdır. İşte 1959 yılında sahnelerimizin gösterdiği manzaranın bize düşündürdüğü bunlardır.

MÜZİK

Tiyatrodan başımızı müzik alanına çevirince sevinme isteğiyle dövünme ihtiyacının hep birden yüreğimize dolduğunu duyuyoruz. Seviniyoruz, çünkü daha düne kadar milletlerara-

sı alanda adı geçmiyen memleketimizden de artık yabancı ülkelerde kendilerinden söz açtıranlar çıkar olmuştur. Adnan Saygunlar, Leylâ Gencerler, Idil Biretler, Ayşegül Sarıcalar, Suna Kan'lar ve onların peşinden yürüyen daha gençler bir önceki kuşaktan hiçbir müzikçimize nasibolmamış başarılarla adlarını dünyada dolaştırıyorlar. Memleketimizde de yavaş yavaş dinlenebilecek bir müzik seviyesine erişmek üzereyiz. Fena denemiyecek bir operamız var. Bütün bunlar daha dün diyebileceğimiz kadar yakın bir geçmişte hatırımızdan bile geçiremiyeceğimiz başarılardır. Ancak bu umulmadık başarılarımızla öğünmeye kalkıştığımız an başka bir görüntü sevincimizi karartıveriyor. Müzik alamnda milletçe içinde yüzdüğümüz sefaleti nasıl aklınızdan çıkarabilirsiniz. Bir yanda bu, Batı âleminin demiyelim de, artık dünyanın malı olmuş gerçek müzik alanındaki paytak adımlar, öte yanda yüzyıllar öncesi belki en iyi yemişlerini verdikten sonra sönmüş bir eski sanat geleneğinin arınacak derecede yozlaşmış örnekleri içinde pupa yelken bir koşu.

Çevremizde kendi radyolarımızın sesini bile susturacak kadar çoğalmış ve palazlaşmış Arap radyolarını açıyor musunuz arasıra? Belki büyük sanatla karşılaşmazsınız ama monoton doğu müziğini batının çoksesliliğine çevirmek için, beceriksiz de olsa, birtakım denemelerin alıp yürüdüğünü duyarsınız. Oysaki bizim alaturkamız taşlaşmış gibidir. Eski örneklerinin en kötülerini seçip dinletmekte nasıl inat ediyorsak bu artık zamandışı olmuş müziği de büsbütün bayağılaştırıp monotonlaştırdıktan sonra meyhane müziklerinin en cıvığı halinde kotarıp kotarıp ortaya koymayı doğrusu mükemmel beceriyoruz.

Bütün sanatlar içinde en hazin durumda olan elbette ki müziğimizdir. Radyolara doldurduğumuz saatlerle yavaş yavaş halk müziğinin bile sesini kısarak bu bayat fasıl çalgısını köylere kadar yaymak ve yerleştirmek için elimizden geleni asla esirgemiyoruz.

Bir yanda Batının son yeniliklerini kovalıyan, modern sanatın hattâ en aşırı yönelimlerine kulak veren bir sanat

gidişi, öteyanda alabildiğine derbeder, alabildiğine dünya gidişine ters bir tutum! Bu ikisi arasındaki derin zevk ayrılığının meydana getirdiği uçurumu nasıl görmüyor ve bu gidişin yarattığı tehlikeyi nasıl duymuyoruz?

Bizde asıl eksik olan, bütün geri kalmış memleketlerin sanat âlemlerinde rastladığımız bir halkçı anlayıştır. Gerçek sanatı anlamış ve kendilerini bu yola vermiş olanlar bu memleketin gerçeklerine gözlerini yumup kulaklarını tıkayarak yalnız kendilerini anlaybailecek bir avuç insan ya da yabancılar için çalışmakta devam ederlerse bu uçurum kapanmaz, tamtersine günden güne büyür. Bize gereken eski müziğimizle halk müziğimizi bir yana atmadan halkımızın benimsiyebileceği, içinde kendi seslerinden bir şeyler bulabileceği bir sanat müziği yaratmaya çalışmaktır. Ama bu yolda atılan ilk adımlar verimsiz olur, gerçek sanat alanında pek dikkati çekmezmiş, varsın olsun, varsın çekmesin .Bu memlekete faydalı olmanın, bu memleket insanlarına kendini sevdirmenin zevki de yeter bir mükâfat değil midir?

Güzel türkçemiz batı usulünde bestelenmiş müzik içinde yabancı dil gibi duruyor, onunla uyuşamıyorsa bunun başlıca sebebi bu yoldaki denemelerin azlığı, yerli motiflerin kullanılmasından duyulan korku olsa gerek. Türk dilini aruza ilk tatbik edenlerin bıraktıkları eserlere, bir de aynı vezinle Yahya Kemal'in yazdıklarına bakın Demek ki çalışma yolu ile her güçlük yenilebilirmiş. Türkçemize işkence etmeden onu Batı müziğine uydurmanın çaresi bu yoldaki çalışmaları hızlandırmak, bir yandan da halk müziğimizin zengin melodilerini çoksesliliğe kavuşturma gayretlerini arttırmaktır. Herhalde müzik konusunda bugün güvenli ve sağlam bir yolda yürüdüğümüzü kimse ileri süremez ve beş on başarının verdiği tadı göze batan bunca yanlış ve sakat işleri görmemezlikten gelmek için yeter bir sebep sayamaz.

Cumhuriyetin 36 ncı yılında bir milyon nüfuslu İstanbul'un hâlâ bir operadan, bir opera binasından yoksun oluşu gerçekten bir talihsizlik ve sanat işlerini önemsemeyişimizin acıklı bir kanıtıdır. Ankara'daki Devlet Operasından ay-

rılan bir iki ses sanatçısının İstanbul'da bir opera kurulması yolundaki çalışmalarının başarı ile sonuçlanması yeni yılda müzik bakımından en büyük dileğimiz olacaktır.

RESİM, HEYKEL

Plâstik sanatlar alanında yargıyı hayli güçleştiren bir çapraşık durum karşısındayız. Bir yandan bakıyorsunuz, galeriler durmadan çoğaldığı, sergi süreleri kısıldıkça kısıldığı halde gene de salonlar başvuranların kalabalığını karşılamaktan çok uzak kalıyor. O kadar ki kendine göre ün yapmış bir ressamın eserlerini sokak ortasında sererek yeni bir geleneğin ilk adımını attığını bile gördük bu yıl içinde. Bununla beraber bütün bir yıl içinde açılan sergileri teker teker gezip görmüş olsanız bile yıl sonunda içinizde doyurucu bir izlenim kalmış olmadığını fark ederek şaşırıyorsunuz. Gerçeği de bu yazık ki. Açılan serglierin çoğunda çocukça heveslerin ürünleri seriliyor gözlerimizin önüne. Sağa sola şöyle sıradan bir göz atıp geçtiniz mi tamam! Dikkate değer bir yenilikle karşılaşmadan girdiğiniz kadar boş çıkıveriyorsunuz salonun kapısından. Demek istediğim şu: Çalışmaların artışı nisbetinde değil verimin kalitesindeki yükseliş.

Nurullah Berk, Varlık'ın son sayılarından birinde bir sanat göçünün başlamış olduğundan söz açıyor, gençlerin en iyilerinden bir haylisinin yabancı memleketlere gidip bir daha dönmediklerinden yakınıyor. Belki de ondandır bu durum, bilmiyorum, belki de resim alanında daha ha büyük olan değerler anarşisinden. Çok şükür bugün halkın ilgisi bakımından dünkü kadar yoksul değiliz. Ayda yılda bir açılan tek salonu bile gezenlerin sayısı birkaç yüzü geçmezdi daha yirmi yıl öncesine kadar. Bugün adım başındaki, —çoğu da ne yazık ki doyurucu olmıyan— sergileri binlerle yurttaş geziyor, fiyatları onurlarına göre değil de aydınların keselerine göre ayarlıyan sanatçıların sergilerinde az da olsa bir satış hareketi de oluyor. Demek düne göre çok daha iyi olmamız için gerekli zemin bir dereceye kadar hazırlanmış. Yalnız bu ilgi bazan sanatçılarımızı sanatdışı çalışmalara da sü-

rüklüyor. Bugün dekorasyon işlerinde vakitlerini ziyan eden ressamlara; piyasaya seri halinde biblolar, seramik işleri hazırlayan heykeltraşlara rastlıyoruz. Geçimlerini memleket dışında aramaktansa sanat dışında aramalarına gene de sevinmek gerek. Büyük sanat olmasa da yaptıkları gene de halkın sanat zevkini arttırmaya, onu el işi, zevk işi eşya kullanmaya sevkediyorsa bunu da bir kazanç sayabiliriz.

Arasıra bir iki ressamımızın yurt dışında şu veya bu sebeple anılmış olması bu alanda başka memleketlerin ne kadar ileri gitmiş olduğunu bize unutturamıyor.

Plâstik sanatlara karşı resmi ilgi bir türlü kurulamadığı, hattâ gitgide azaldığından kaliteli resme doğru gidişin hızlanması, iyi sanatçılarımızın daha verimli olması için tek yol halkın yalnız seyirci olarak değil, evini süsleme gereci diye resimle ilgisini arttırmaktır. Sanatçılarımız kendileri için de önemi büyük olan bu işe gereği kadar dikkat ediyorlar mı? Bence hayır. Etmiş olsalardı, halkımızın resim bilgisi bakımından henüz ne kadar gerilerde olduğunu hesaba katarak onu yetiştirmeyi de kendilerine iş edinirlerdi. Oysa ki gözlerini artık resim alanında her çeşit yeniliğe doyup tıksırmış Paris in son aşırılıklarına dikmiş, bir santim geriden gitmeyi büyük bir gaflet sayacak bir telâş içinde görünüyorlar. Bunun sonucu da henüz figürlü resmin gerçeküstü görünülerini bile iyice kavramamış olan seyircileri figürsüz resmin en çığ ve ürkütücü yenilikleriyle karşı karşıya bırakmaları oluyor. Sonra da, resmin memleketimizde gereği kadar ilgi görmediğini, halkın resim satın almadığını ileri sürüyorlar. Kendilerini yalnız sanatın gereklerini yerine getirmek gibi bir özrün kalkanı ardında görseler bile hiç olmazsa bu hal devam ettikçe ilgisizlikten şikâyetleri bir yana bırakmaları gerekir.

Heykele gelince burada durum büsbütün acı. Ele güne çıkarılacak ne yazık ki tek eserimiz yok henüz bu alanda. Dünyaca duyulmuşluğu bir yana bırakın, meydanlarımıza, kurumlarımıza diktiğimiz beş on heykelin de yüzlerine bakı-

lır yerleri yok pek. Birkaç biblo, beş on tel işi elbette ki bir memleketin heykel alanındaki çalışmalarını temsile yetmez.

Kısacası ne yandan bakarsanız bakınız henüz resim ve heykel sanatları bakımından büyük bir ilerlemeden söz açacak bir gelişme getirmedi 1959 yılı.

SİNEMAMIZ

Çağımızda birçoklarınca sekizinci sanat sayılmasa bile halk yığınları üzerinde yaptığı etki ve onlardan gördüğü geniş ilgi yüzünden dikkatimize yeteri kadar hak kazanmış olan sinema sanatında durumumuzun ne olduğunu da gözden geçirmeden şu çizdiğimiz tabloyu tamamlanmış sayamayız.

İlkin şunu söylemek gerek: bütün öteki sanat alanlarında olduğu gibi sinemamız da devletten hak ettiği ilgi ve korunmayı görmekte değildir. Günümüzde propagandanın aldığı önem ve bu bakımdan sinemanın özel durumu gözönüne getirilince bu ilgisizliği mazur görmeye pek kolay imkân bulunamaz.

Türkiye bugün en çok film ithal eden memleketler arasındadır. Ama bu ithalât için herhangi bir şart koşulmamış olduğundan, gelişlerinde kontrol de yalnız kanunlara uygunluk bakımından yapıldığı, sanat ve eğitim bakımlarından bu filmler kontrolden geçmediğinden ne yazık ki Batı dünyasının en ağır başlı, en görülmeye değer filmleri bir yana bırakılırken bir yığın abur cubur, hattâ zararlı film sınırlarımızda nkolayca sızmak ve avuç dolusu dövizi bize boşu boşuna harcatmak imkânını buluyor.

Yalnız bittikten sonra kanunlara uygunluk bakımından değil, daha senaryo halindeyken çok sıkı ve oldukça da keyfi bir kontrola bağlı tutulan yerli filmlerimiz bu ağır baskı altında, ticarî rekabeti mümkün kılmak için oldukça hafif ve hazmı kolay filmler yapmak yolunu tutmaktadır. Sayısı bir hayli kabarık olan yerli film şirketlerimizin ve bunların ürünlerinin çok düşük bir kalite ile karşımıza çıkmalarının günahı yalnız bu kontrolun boynunda mıdır, değil midir? Tar-

tışmasına katılacak değilim. Her iki görüşü savunanların da haklı oldukları taraflar var. Asıl mesele vergi indirimi yolu ile sağlanan devlet korumasının yerli filmlere kayıtsız şartsız tanınmış olmasıdır. Ancak bir sanat kontrolünden geçirilerek derece alabilen filmlerin bu vergi imtiyazından faydalanmaları esası kabul edilmiş olsaydı tek başına bu tedbir, öyle sanıyorum ki, o pek sıkı olduğundan sızlanılan senaryo kontrolünün zararlarını yarı yarıya azaltmaya yeterdi.

Filmin en baştan savması bile hayli pahalıya çıktığından prodüktörler sürüm işini küçümsiyemezler. Yerli filmleri daha çok taşra sinemaları çeker. Bu sinema sahipleri de alacakları filmlerde birtakım vasıflar ararlar. Öldürme sahneleri, acındırma sahneleri yanında göbek havaları, bar çıplaklıkları koşulan şartların başında gelir. O yüzden, prodüktörler, çokluk, ısmarladıkları ya da seçtikleri senaryolarda, romanlarda bu noktaları aramak zorunda kalıyorlar. Ses ve fotoğraf güzelliği, teknik mükemmellik, sanat titizliği gibi noktalar sinema salonu sahiplerinin akıllarına en sonra gelen şeyler olduğundan yerli filmlerimiz çok kere bu gibi ıvır zıvırdan yoksun olarak hazırlanmaktadır.

Fotoğraf bakımından da, oyun bakımından da yüzüne bakılır filmlerimiz tek tük de olsa artık ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu derece kötü şartlar içinde sanattan bu kadarını da kurtarabilmiş olanları şükranla anmak gerekiyor. Yalnız gönül istiyor ki, taşra sinemalarını bir yana bırakarak İstanbul'un Ankara'nın belli başlı salonlarına kabul edilmeyi amaç edinen prodüktör ve rejisörlerimiz de çıksın. Böyle bir rağbetin sağlıyacağı reklâm ergeç Anadolu sinemacılarını da boyun eğmek zorunda bırakır sanıyorum. Bir de şu var: Prodüksiyon bizde çok dağılmış durumda. Sermayeli filmcilerimizden beşi altısı bir araya gelerek yüklüce bir yatırımla bir sinema sitesinin temelini atsalar ve işin teknik yanını bugünkü derbederliğinden kurtarmayı amaç edinseler kısa zamanda dünya film piyasasında memleketimizin de adı anılmaya başlar. Bu alanda henüz pek yaya olduğumuzu, bu gidişle de daha çok yıllar yaya kalmakta devam edeceğimizi

ise nasıl görmemezlikten gelebiliriz?

Geçen yıl içinde yapılan ilk yerli film festivalinin ortaya koyduğu gerçekler üzücü oldu. Önümüzdeki yıllarda daha iyi sonuçlarla karşılaşmak istiyorsak ilkin prodüktörlerimizin kolları sıvamaları gerekir sanıyorum. Bugün aktör olarak da, rejisör olarak da, kameracı olarak da elde oldukça işe yarar eleman vardır. Bunları daha iyi sonuçlara götürecek gücü prodüktörlerimizin anlayış ve davranışlarında aramamız gerekiyor.

Kitap basmayı, dergi çıkarmayı kendilerine iş edinen büyük bankalarımızdan bir hayır sahibi de çıkıp bu en aksayan yanımıza merhem vursa ne olur? Çünkü asıl büyük sermaye isteyen bu iştir.

GİDEN VE GELEN YIL İÇİN NE DİYORLAR ?

Mustafa Asher Graviür

GİDEN VE GELEN YIL İÇİN NE DİYORLAR?

Sorularımız şunlardı **1) Memleketimiz ve sanatımız bakımından 1959 yılı sizce nasıl geçti? 2) 1960 yılı için düşünce ve dileklerinizi öğrenebilir miyiz?**

Gelen cevaplar yazarların soyadları sırasiyle konulmuştur.

ACAROĞLU, Türker

1) 1959 yılı memleketimiz, sanatımız, edebiyatımız bakımından kötü geçmiş sayılamaz. Devlet idaresi, iç ve dış politika meselelerini bir yana bırakalım. (İmar) adı altında toplanabilecek olan şehircilik, eski güzel sanat eserlerinin restorasyonunu da içine alan mimarlık gibi tatbiki sanatlarda - eskisine göre - bir canlılık var. Heykelde, hemen hiçbir kımıldanış görülmüyor. Ama resim, süsleme sanatı, sınai sanatlar, sanat eşyası - yalnız sanat yönünden - umutlu bir görünüşte. Fotoğraf ve film dünyamız, sayıca çok zengin. Vokal ve enstrümantal müzik sanatçılarımız dünyayı dolaşıyor. Konserler, tiyatro temsille-

ri, halk oyunları, açık hava oyunları, atletik sporlar hareketli bir tempoda.

Edebiyata gelince, sanırım, buna yayın rakamları açık ve seçik bir cevap verebilir: 1958 in ilk 9 ayında memlekette çıkan 2,800 eserden 667 si edebiyata aitti. 1959 un bu döneminde ise, 2,850 eserden ancak 548 i edebîdir. Geçen yıl yurtta daha çok yayın yapıldığı halde. bir önceki yıla göre daha az edebi eserin çıkmış olduğu anlaşılmaktadır. Eserler yakından incelenince, ilk baskısı bu yıl yapılan kalbur üstü 100 kadar eser bulunabiliyor. (Bu eserlerin listesi, Yıllığın başka bir sayfasında görülebilir.)

2 — 1960 yılı için dileklerim: Güzel ve tatbikî sanatlarda, bilhassa heykel alanında daha çok çalışma; sanat galerilerinin ve müzelerinin çoğalması; sanat eserlerinin halka tanıtılması. Milli Eğitim Bakanlığının ve özel yayınevlerinin daha değerli edebi eserler yayınlamaları. Sanat ve edebiyat yarışmalarının Devletçe, özel kurumlar ve şahıslarca daha ciddî olarak düşünülmesi.

AKBAL, Oktay

Memleketimiz bakımından 1959 yılı başarılı geçti sayılamaz. Gerek politika gerek sanat alanında iç açıcı, umut verici gelişmeler hemen hemen yok. Politika alanında görünüş daha da acıklı. 1946 dan beri demokrasi sözü ediliyor, demokrasi mücadelesi yapılıyor! yıllar geçtikçe ilerleyeceğimize, geriliyoruz... 1960 dan ne bekliyebiliriz? Olsa olsa bir mucize!..

Sanatımız bakımından 1959 önemli bir gelişme getirmedi geçen yılın en önemli olayı Türk Edebiyatçılar Birliğinin yeni bir güçle çalışmaya başlamasıdır, T.E.B. in açtığı kitap sergisi yılın en umut verici sanat olayıdır bence.

2) 1960 ın sanatımız için başarılı olmasını dilerim. Bunun için de sanata, kültüre değer veren bir anlayışın sarsılmaz şekilde yerleşmesi gerek. 1960 da böyle bir gelişme olacak mı? Bu soruya evet demek güç...

ALANGU, Tahir

1) Bitimine yakın şu son günlerinde 1959 yılının memleketimiz bakımından en önemli olayı, birdenbire Millî Eğitim davalarımızın ön plâna reli bir ilgi gören eğitim ve öğretim geçivermesidir. Aydınlar arasında sümeseleleri halkın davası olma yoluna girmek üzeredir. Önümüzdeki yıl, içinde, yurd çapında büyük bir seferberlik hareketine doğru gelişeceğini umuyorum.

1959 yılı, tiyatroyu bir yana bırakırsak, sanat hayatımız yönünden pek verimli ve hareketli geçti denilemez. Ama tiyatro, neden sonra gelişme belirtileri gösteriyor. Yeni bir tiyatro anlayışı, oyun, oyuncu, oyun yazarları ile birlikte artık gücünü iyice tüketen eskinin yerini almak üzere. Bölge tiyatrolarının açılışları, İstanbul'da tiyatroların çoğalması, Ankara tiyatrosunun ve oyuncularının sık sık gelişleri, bir kaçının daimi oyuncular arasına karışmaları umut verici bir tiyatro akımını gît gide hızlandırıyor. Önümüzdeki yıllar edebiyatın en ilgi çekici gelişmelerinin tiyatro alanında olacağını düşünüyorum. Gerçi bir kaç kişi çoğalan tiyatro sayısına aldatıcı bir olay olarak bakıyor, hepsini derlesek iki takım oyuncudan fazlasının çıkmıyacağını söyliiyorlar. Bence, seçme oyuncularla çok güçlü bir tiyatro yerine, ayrı tutuşta, kalabalık bir kadroya yaşama ve gelişme imkânları sağlıyan bu günkü gidiş daha iyidir. Bu yol, oyun yazarlarına da giderek geniş bir çalışma alanı sağlıyacaktır.

Tiyatronun gelişmesi oyun yazarlarını da gayretlendirdi. Bir çokları edebiyatın başka alanlarından oyun yazarlığına geçiyorlar. Telif oyunların gelecek yıl çoğalacağını düşünüyorum. Haldun Taner ve Refik Erduran sırasından gişe için çalışanların karşısına Aziz Nesin ile Çetin Altan çıkmıştı. Hanl hanl oyun yazan Vedat Nedim'den başka eskilerden Cevat Fehmi'nin, Kutsi Tecer'in de yeni eserlerini gelecek yıl seyredeceğimizi umuyorum. Ama asıl ilgi çeken şey bu alana da öncü gençlerin gelmesi olacak.

Geçen yıl hikâye alanının en başarılı yeniliği Muzaffer

Buyrukçu oldu. Yıllardanberi içinde bocaladığı çıkmazdan yeni ve güçlü bir anlatım ile sıyrılıyor. Önümüzdeki yıllar, hikâyenin ünlü kişilerini daha çok romana iteceğe benziyor.

Roman bir zamanlar hikâyenin yürüdüğü başarılı yolda ağır, gittikçe başarılı bir tempo ile gidiyor. Köye yönelmiş gözlemci-gerçekçi bir anlatışla büyük şehrin tedirgin ve yalnız insanını işliyen varlıkçı ve çözümlenen roman, iki büyük koldan yarışırcasına büyüyor. İlk yolun başında artık Kemal Tahir'in yürüdüğünü kabul etmeli. Her yeni eseri ile iyice beliren ustalığı, yapı çalışmalarındaki titizliği, "roman düzeni" olgunluğu ile romancılığımızın bir kolunun ustası haline geliyor.

Orhan Kemal, diyaloğ kuruluşundaki eserlerinin eski başarı çizgisini yeniden bulma yolunda direniyor. "İnce Memet" den sonra uzun bir süre susan Yaşar Kemal'in bu yıl içinde "Orta direk" le yeniden çalışmağa başladığını gördük. Bu yeni eseri gerçek değerini ortaya koyacaktır. Beğenilen anlatışı bu yeni büyük romanında çetin bir sınav geçirecek. Köye yönelen romanın yeni isimlerinin, Talip Apaydın, Fakir Baykurt'un, Sunullah Arısoy'un daha güçlü eserler verecekleri ni umuyorum. Bunların içinde Fakir Baykurt'un armağan yankıları, gazeteciliğin verdiği geniş ün imkânları ile ulaştığı yerden ne vereceğini merak ediyorum. Talip Apaydın'ın daha az iddialı, kesin saplantılara, kendi doğma'sına saplanmadan kendini yetiştirerek yürüdüğü görülüyor. Bu sabır, öğrenme ve deneme çabası onu daha emin ve sarsıntısız bir başarıya götürecek. Sunullah Arısoy'un romanı bırakmaması gerekli. İlk adımı, ilk adım olarak başarılı idi. Önümüzdeki yıl onun için başarılı olmasını dilerim.

Köyü anlatan roman yoluna önümüzdeki yıl başka yeni isimlerin katılacağını sanıyorum. Nobel armağanının, kurulduğu yıllardanberi, daha çok köyü anlatan romancılara yönelmesi boşuna değildir. 1909 da Selma Lagerlöf, 1920 de Knut Hamsun, 1924 de polonyalı Reymont, 1938 de Çin köylüsünü anlatan Pearl S. Buck, sonra Fin köylüsünü anlatan Sillanpaa, bunların bizde bilinenleridir. Köy bir toplum birimi olarak yalnız bizde değil, çok önceleri dünyada, kökten değişikliklere uğramıştı. Bir bütün halinde köyün, kurulduğu düzen içinde ayakta duracağını böylece de sürüp gideceğini sananlar yanında geçirdiği buhranın farkında olanlar da var. Toprak,

üretim, nufus artışı, eğitime bağlı bir mesele olarak köyün ele alınışını henüz görmedik. Köyün elli yıl öncesini anlatanların karşısında öncülerin de, traktör ve töre hayranlığına kapıldıklarını, gün dolduran çekişmelere yöneldiklerini gördük. Köyün bu günkü oluş ve evrimini anlatan romandan henüz çok uzaktayız. Bir Yusuf Atılgan vardı, köyün içinde oturur, büyük şehirdeki gençlik hülyalarını yazardı. Belki o eski taslaklarına döner de, köyü bir başka açıdan seyrederiz önümüzdeki yıl.

Büyük şehrin, dışarıdan sızıp gelen duyuş ve düşünüşlerle yuğrulan tedirgin insanını anlatan bir Attilâ İlhan'ın çekildiği dağların ötesinden önümüzdeki yıl bir romanla inip geleceğini umuyorum. Kendi havasında bir romanla tedirginlerin, bunalmışların başına geçeceğini sanıyorum. Yusuf Atılgan, yine bu yola döner mi bilmem?. Köyün içinden şehir romanı vermek, eski anılarını tüketmediyse, pek çetin olacak. Bu yolda bir de Mehmet Seyda vardı. Kalemini çok koşturmuş, iyi anlatıyor adam. Çok eser verecek, gittikçe güçlenecek bir sanatçı.

Bir de Kurtuluş savaşına yönelenler var: İlhan Tarus'la Samim Kocagöz. "Var olmak" la ilk başarılı örneğini verdiği altı ciltlik serisinin gelecek yıl yarısını bitirip bastıracağını umuyorum. "Var olmak" daki İttihatçı Hamdi Bey'den sonra yeni çevrelerin başka şartlar altındaki kişiliklerini merakla bekliyoruz.

Kurtuluş savaşını "Kalpaklılar" adındaki dev romanı ile kucaklamağa çalışan Samim Kocagöz, romanımızın en hacimli eseri peşinde. İkinci cildi ile birlikte önümüzdeki yıl içinde çıkması bir hâdise olacak. Bu edebî hâdisenin romancıyı destekliyecek bir yolda gelişmesini diliyorum.

Bu soy romanların (köy romanları da) daha yayınlanmadan filme alınışları bir gelenek haline geldi. Çok defa daha eseri okumadan onun çok bozulmuş, sanatçının kişiliğini bir paravan olarak kullanarak ezilmiş bir taslağını perdeden seyrediyoruz. Eski hikâye ve romancılarımızın çoğu şimdi bu yoldadır. Her yıl yenileri katılıyorlar bu sıraya. Hiç birisi sanatı adına doğru bellediği ve savunduğunu kabul ettiremeden eserini sinemaya satıyor. İşin kötüsü bu yollara, havaya alışanlar da bir daha oralardan ayrılamıyorlar, arasıra birşeyler yazsalar bile sinemaya, hem de bizim yerli sinemamı-

zın şartlarına uygun birşeyler karalıyorlar.

Şiirde eski durgun, yerleşmiş imzaların yanına yeni ve güçlüleri de katılmağa başladı: Turgut Uyar, Metin Eloğlu'dan sonra parlıyan Cemal Süreyya'nın sırasına gittikçe güçlenen, her şiiri ile yenileşen bir tempo ile Edip Cansever katılıyor. Arif Damar'ın son kitabındakiler bir kaç yıl içinde okuduğum en güzel şiirler arasında.

APAYDIN, Talip

1) 1959 yılı en çok roman, tiyatro ve politika yazınımız bakımından verimli geçti sanısındayım. Şiirimizde bir karışıklık ve bunalma var. İkinci yenicilerin getirdiği hava yadırganıyor. Oysaki memleket gerçeklerine ve sorunlarına oturan bir renge bürünürse şiirimiz diri bir atılış daha yapabilir. Yeni bir serbesti kazanabilir. Ozanlarımız bu yolda çalışacaklar sanıyorum.

Romanımız şimdiye kadar rastlanmamış şekilde memlekete ve memleket insanına bakıyor. Sorunlarımız kimi çok ateşli, kimi daha bir serinkanlı olarak ele alınıyor. Romancılarımız her birisi başka açıdan halkımızı kucaklıyorlar, gün ışığına çıkarıyorlar. Roman gerçeği içinde kimisi daha kavgacı, kimisi daha uyumlu tutumları ile memleket insanını anlatıyorlar. Bir şey daha yapıyorlar; aydınlar dili ile halk dilini birleştirip yarının türkçesini yaratmağa çalışıyorlar.

Tiyatro yazınımızda umut verici kıpırdanışlar var. Sahne sanatımız geliştikçe bunun karşılığı olarak "eser"de yaratılacaktır. Şiir hikâye, mizah gibi sanat dallarında başarılı bazı sanatçılarımız tiyatroya da el atmağa başladıklarına göre sonuç herhalde iyi olacaktır.

Hikâyemiz son yıllardaki başarısını gene sürdürüyor.

Öbür yandan politika yazarlarımız demokrasinin, insan haklarının, eşitliğin en güzel övgüsünü yapıyorlar. Bu ortamda bir polltika yazınından sonra ülkemizde demokrasinin yerleşmemesi için hiç bir zorluk kalmıyor. Okumak fırsatı bulabilen kuşaklar yarın için çok iyi hazırlanıyorlar.

1959 yılı bu bakımlardan iyice dolu geçmiştir.

2) 1960 yılı için düşünce ve dileklerinizi öğrenebilirmiyiz?

Cevap: 1960 yılında iyi romanlar yayınlanacak, biliyorum. Orhan Kemâl durmadan çalışıyor. Kemâl Tahir'in Esir Şehrin Mahpus'u bitti. Fakir Onuncu Köy'ünü tamamlamak üzere. Yaşar Kemâl'in Ortadirek'i kitap halinde basılır belki. Samim Kocagöz'ün Kalpaklılar'ı basılıyor. Tahsin Yücel'in Vatanda tefrika edilecek bir romanı var. Benim Emmioğlu var. Ortakcılar'a çalışıyorum. Bildiklerim bunlar. Öyle sanıyorumki Necati Cumalı Tütün Zamanı'nın ikinci cildini bu yıl tamamlar.

Daha bilmediklerim de var muhakkak. Şu hale göre 1960 yılının bir roman yılı olacağı şimdiden söylenebilir.

ARISOY, Sunullah

1) Memleketimiz bakımından nasıl mı geçti 1959 yılı? Nasıl geçecek, Atatürk'den, devrimlerinden az daha uzaklaşarak.. Dağ gibi bir ilköğretim sorununda biraz daha çıkmaza girerek.. Muhalifi, muvafıkı, derece derece geriliğin sırtını okşayarak.. Öbür uluslar aya gitme hesapları yapıp, bu işi gerçekleştirirken, biz demokratik yaşamanın en ilkel ilkelerini tartışmayla geçirerek, yani iki kere ikinin kaç ettiğini hesap etmeğe uğraşıp, sonuçta bir türlü anlaşmaya varamıyarak..

Eh, daha ne olsun? Yedik içtik 1960 ı ettik!

Sanatınıza gelince: Bakın ondaki durumumuz da memleketimizin durumu gibi parlak geçti! Behçet Necatigil'in, Oktay Rifat'ın, Edip Cansever'in de katıldığı Türk Dil Kurumu Şiir bölümü ödülünde, Baki Süha Ediboğlu'nun şiirleri Yargıcılar Kurulu'ndan üç oy aldı!

Eh, daha ne olsun? yazıp çizdik, yüz akıyla 1960 ı ettik!

2) Siz, sadece 365 gün içinde bu ülkenin "aydın sorunu" nun gerçek anlamıyla çözülebileceğini, her alanda ölürcesine özlemini çektiğimiz "aydın kişi" çoğunluğuna kavuşabileceğimizi sanıyor musunuz?

1960 yılında da, ne kendim ne toplum için en küçük bir

umut beklemiyorum. Nasıl ki, 59 dan da, önceki yıllardan da çok bir şey beklemedim.

Bu yeni yılda kendim için tek dileğim var: Günün her saatında gram gram kahrolmaktansa şu "ölememek" den kurtulmak! Kalanlara, sağlıklar, esenlikler!

ATILGAN, Yusuf

1) Oturgun bir düzende her yıl, kendinden öncekiyle sonrakinden adından başka kesin ayrımları olmayan bir zaman süresidir; ancak nedenleri öncelerden beliren çöküşlerle, sıçrayışlarla bir özellik kazanabilir. Böyle bir özelliği yoktu 1959 yılının; alıştığımız yıllardan biriydi. Onda, geriliği hoşgörmenin, baskının, 'koltuğu yitirmemek-koltuğu kazanmak' uğraşına dek düşen bir iç politikanın gerektirdiği yeni ayrıntılardı gördüğümüz. Alışmıştık bunlara, şaşmıyorduk. Olumsuz gidişe karşı çıkan aydınların tutumunda bile bir değişiklik yoktu. İyiydi bu; avutucuydu. Hiç olmazsa buna alışmayalım, diyeceğim. Aydın kişinin gerilikle kendince savaşı günlük bir olay gibi gelmesin bize; yüreğimizi çarptırsın. Buna da alışırsak kötü. Ozaman ipekböceğinden bir tek ayrılığımız kalacak: kabuğumuzdan hiç çıkmamak.

Sanatımızın gelişimi bakımından da büyük değişiklikler, yenilikler getiren özgün bir yıl değildi 1959 yılı. Eklemem gerek: ya da bana öyle geliyor. Belki ufak çapta yeniliklerin sözü edilebilir. Yazınımızın en değerli türlerinden biri olan küçük hikâyede, geçen yıldan beri, özellikle Demir Özlü'nün, Onat Kutlar'ın kendi anlayışları içinde, onu salt bir olay — hava duyarlık hikâyesi olmaktan çıkarıp bir düşünce ürünü yapmak çabaları küçümsenecek birşey değil. Küçük hikâyedeki, gerçek değeri örnekleri çoğalınca tartışılabilecek bu yeniye gidişin yanında, şiirde arasıra bir eskiye dönüş eğilimi görünüyordu. Kimi genç ozanlar gazel, sone biçiminde, uyaklı şiirler yazıyorlardı. Ozanın hiç olmazsa şiirinin biçimini seçmekteki özgürlüğüne karışacak değilim. Güzellikleri yadsına-

mayacak bu şiirlerde, gene de bir eskiye dönüş kokusu duymaktan kendimi alamıyorum. Yakında ölçülü şiirler yazılmağa başlarsa şaşmayalım. Çevre baskısı, yasa korkusu gibi bir yığın koşulla sınırlı sanatçının aşırı biçim denemelerine, örtünçlüğe (iphama) sığınması olağan birşey.

2) Gelecek yılın 1959 dan bambaşka bir yıl olacağını sanmıyorum. Yeni ayrıntılarla bu yılı belki bir daha yaşıyacağız. Yalnız 1960 dan değil, 1970 den bile bir değişiklik umduğum yok. Kötümser olduğum söylenecek; doğru. Yukarda sözünü ettiğim bir avuç aydının varlığı, insanı ancak avutabilir; iyimser yapamaz. Olmayacağını bile bile bir yığın dilek sıralamak da gereksiz gibi geliyor bana. Gene de, dilerim 1970 yılında biri çıksın, bu sözlerimden ötürü beni ileriyi görememekle suçlasın.

BAĞIŞGİL, Ahmet

1) Arkada bırakacağımız yılla önümüzdekini, memleketimiz ve sanatımız bakımından düşünürken, yurdumuzu hareket hâlinde canlı bir bütün, bir organizma olarak ele almalıyız. Her organını radyoskopik incelemelerden geçirmedikce de, düşüncelerimizde isâbet aramamalıyız. Kendi iç organlarımızdan biri veya bir kaçındaki yetersizlik, vücudumuzda belirtiler gösterdiği zaman, derhal giderilme çarelerini araırız. Memleket meselelerimiz için de öyle, belki de daha fazla titizlikle, harekete geçmemiz gerekmez mi?.. Fikir ve sanat adamlarımızın önümüzdeki yılda işliyecekleri konular bu yönden seçilmelidir. Ben düşüncelerimi bu ışık altında özetlemiye çalışacağım:

Yurdumuzda, hemen her faaliyet alanında, çekişmeli bir ikilik havası yaratılmıya ve yaşatılmıya çalışılmaktadır. Şehirli-köylü, eski-yeni, mektepli-mektepsiz, mal sahibi- kiracı, patron-işçi, müstahsil-müstehlik, toptancı-perakendeci, satıcı- alıcı, partili-partisiz, cepheli-cephesiz, iktidar-muhalefet vesaire gibi ümit kırıcı, çekişmeli ikilikler, günlük hayatımıza kadar sokulmuş üzüntüler arasında yer almıştır. Daha kötüsü, ger-

çek aydınların ilmi yetkiyle ortaya koydukları aksaklıkların aldırış edilmemesi, küçümsenmesi, ya da inkârı cihetine gidilmesidir. Biz her şeyden önce, memleket meselelerimizi milletin gözü önünde olduğu gibi görmek ve göstermek zorundayız. Penbe gözlükler takınıp gül, gülistan seyrine çıkamayız.

2) Yılda bir milyona yakın artışla çoğalan nüfusumuz karşısında, okul ve öğretmen ihtiyacımız, sosyal hayatımızda sarsıntılar yaratacak şekilde duyulmıya başlamıştır.

3) Gençlik okul dışında başı boş bırakılmıştır. Öğretim randımanımız sıfıra yaklaşmaktadır. Eğitim randımanımız yok olmak üzeredir. İlk ve yüksek öğretim müesseselerimiz arasında kilit taşı olan liselerimizin dikkatle incelenmesi, bu durumu mehenk taşı kesinliğile ortaya koymuş olacaktır.

4) Vergi adâletsizliği acıdır. Bir çay, bir kilo şeker ve bir paket çay alan sâbit değişmez gelirli veya emekli bir yurtdaşın ödediği vergiyle, aynı şeyleri son model hususi arabasıyla alış verişe çıkardığı uşağına aldıran serbest ve değişik gelirli yurtdaşın ödediği vergi arasında adâlet oranı kurulamaz. Birisi santimi santimine ve seve seve vergi öderken, ötekisi türlü yollardan vergi kaçırır ve bu ahlâksızlığı servet edinme mârifeti sayarsa, yukarıda işaret ettiğimiz ikilik, bir de bu yönden kışkırtılmış olur.

5) Bencil maksat ve emeller, muazzam bir çoğunluğu ihtiras hâlinde sarmaktadır. Memleketimizin dertleriyle kaygılananlar yadırganmakta ve küçümseme ile karşılanmaktadır.

6) El altından idare edilen bir gerilikcilik cereyanı vardır. Yetkili şahsiyetlerin iyi niyeti, bu alanda sinsice istismar edilmektedir.

Bunlar ve daha başkaları, bir iki sayfaya değil, ciltlere sığdırılamıyacak kadar geniş ve son derece önemli davalarımızdır. Burada belirtmek istediğimiz nokta, düşünüş ve davranışlarımızda milletce özlenen iyi niyet ve samimiyettir. Demokratik memleketlerde yurt meseleleri, karşılıklı inanç, erkekçe sevgi, saygı ve iş birliği isteğiyle müştereken halledilir...

Sanat meselelerimize gelince:

Sanat, milletlerarası bir özellik taşımakla beraber, yine de millî davalarımızın bütününden ayrı olarak düşünülemez. Güzel sanatlarımızın hepsi bizim millî karakteristiğimizdir. Ben siyah gözlerimin rengini beğenmez de değiştirmeğe kalkışırsam, ya kör olurum, yada maskaraya dönerim. Gözlerime,

daha aydın, daha geniş ve daha derin bir görüş temininden başka bir şey düşünemem. Bu yolda en sâdık ve en samimî dostum da sanattır. Ben ailemle birlikte, yurdun neresinde olursam olayım, hiç değilse ayda bir kere, Türk operasına gitmeliyim. Tiyatro biletlerimi, mevsimlik olarak almalıyım. Filarmonik orkestra konserlerini kaçırmamalıyım. Halk türküleri korolarında, yurdumun ter-temiz havasıyla içimi sık sık havalandırmalıyım. Millî oyunlarımızı Türk balesinde seyretmeliyim. Milletler arası şöhret kazanmış sanatçılarımızla övünmeliyim, hattâ yakın bir gelecekte, Nobel mükâfatına namzet seçilenlerinin adlarını gazetelerde okuduğum zaman, gözlerim sevinçle yaşarmalıdır.

Mahallemdeki umumi kütüphaneden, istediğim kitabı kolayca bulup evime götürebilmeliyim. Evime en yakın konferans salonunda, vakit bulup okuyamadığım konular üzerinde sık sık aydınlanabilmeliyim. Radyomu açtığım zaman, yerimi ve zamanımı yadırgamamalıyım. Kendi kitaplığımda huzur içinde çalışabilmeliyim. Memleket ve sanat meselelerini, çoluk çocuğumla bir arada mutluluk içinde görüşebilmeliyim. Yorgun kafam, gönül ferahlığı ile deliksiz bir uykuya kavuşabilmelidir...

Ben memleketimi kendi evim ve kendi bahçem sayarım. Onu geliştirip güzelleştiren elleri öpesim gelir içimden. Ama çalımlı ve yalın kat güzellikten hiç hoşlanmam. Sırf sağlık ve sâdelikten gelen güzellik de açmaz beni. Ben güzelde iç güzelliği, ruh güzelliği ararım. Güzeli de ruhumun vuslatı için özlerim. Ömrüm boyunca özlediğim güzel de, ancak fikir ve sanatın yaratabileceğine inandığım, geleceğin aydın Türkiyesidir. Hiç bir kimse ile dargın duramam, düşmanımı bile bağışlamak gelir içimden...

Salih Acar

F. 3

BAŞARAN

1) Kişisi başına en az basılı kâğıt düşen uluslardanız. 1959 da bu gerçeğe yan çizdi. Genel yaşayışımızda ileri düzeye erişmemizi engelliyen karabilisizlik süriip gitti.

Aldırmazlığımız, sorumsuzluğumuz korkunçtu.

Durum bu olunca, sanat alanında da büyük bir canlılık beklenemezdi... Belirli çevrelerde okunan bir kaç iyi şiir kitabı çıktı. Roman alanı daha bereketliydi. "Yılanların Öcü"nü bu yıl okuduk. Fakir, yıl boyunca (makalelerle) Anadoludan gelen yiğit ses oldu.

2) Ekinin, sanatın işlenmiş topraklarda gelişeceği gerçeğinin unutulmamasını, Devlet olarak, basın olarak, aydın olarak herkesin bu alanda kendine düşeni yapmasını; ya da o yola girilmesini bekliyorum 1960 tan.

BENEKAY, Yahya

1) Beş çocuktular. Yok, biri daha vardı ya, o, yok gibiydi. Ondan altı demedim. Aralarında erimiş gitmişti. Ama bir ışık gibi; al mı? mor mu? sarı mı? ipil ipil ipiliyor o beş çocuğun herbirinin gözlerinin tam bebeklerinde ışıldıyordu.

Ankarada, Ulus meydanının tam ortasında Park sinemasının kapılarından birinin eşiğine çömelmiş, yığılmışlardı. O, yok çocuk açmış dizlerinin üstüne bir kitabı okuyor, öbürleri kulak kesilmiş — hem de o cıvıl cıvıl; insanların, otomobillerin, otobüslerin, kamyonların hattâ eşeklerin, atların, arabaların üst üste fokur fokur kaynaştığı bir saatde — çıt çıkarmadan dinliyorlardı.

Baktıydım, içlerinden biri, dirseğinde başka ve kaba bir

kumaştan kocaman yaması olan ve bedenine göre çok büyük ceketinin kolunun içinde kaybolmuş, bir elini az çıkarıp usulca ağzına götürdü. İki bükülmüş şahadet parmağının tam ortasına yapışmış başparmağını, o ara aralanan, dudaklarına dayadı. Sonra, çenesini boynundan doğru uzatıp dudaklarını büzdü ve üüüf dedi üfürdü. Ak bir duman, hızla esen rüzgâra tutulmuş bir tezek dumanı gibi, ince ince ve dümdüz ve ok gibi uzadı gitti, tam karşısında oturan diğer bir çocuğun yüzüne vurdu. Sonra elini, gene öyle yumuk, yanındakine uzattı. Avucundakini verdi. O da alır almaz ağzına götürdü. Sonra da öbürü, daha öbürü, daha da öbürü.

Benim gibi siz de anladınız. Bir sigarayı ortaklaşa içiyorlardı. Ama beşi içiyordu. O, yok çocuğa da uzattılar. Almadı, başını bir aşağıdan yukarıya doğru salladı sessiz sedasız reddetti. Tiryakinin kuzulu koyuna değişmem dediği kadar, tırnak boyunda ufacık, kısacık tutulamıyacak gibi kalmış, hâlâ, parmaklarının uçlarını yaka yaka el değiştiriyorlardı. Aslında, belki de bir izmaritti.

Elleri, dudakları, hareketleri ne üstüne olsa olsun ama, gözleri kulakları düşünceleri hep o kitapta idi. Arada bir "hani hani" diye birden kitaptaki resimlere yumuluyorlardı. O, yok çocuk ta hep okuyordu.

Tam o sıra bir şey oldu. Tıpkı onlar gibi; tıraşı çoktaaan gelip geçmiş eski püskü içinde; soluk soluğa bir çocuk daha geldi. Aldırmadılar. Boyuna dinliyorlardı. Yavrutürk dergisinin kimbilir hangi yıla ait ve kimbilir kaç elden geçme bir sayısıydı okudukları.

Bir, iki, üç ünledi seslendi yekinci. Sonra, çok sonra isteksiz, zorla baktılar. Açık avucunu uzattı onlara. Ben de gördüm, kapkara paslanmış bakıra çalan bir paraydı gösterdiği

Sinemada ne oynuyor ki diye bakmağa gelmiş, o ara onları görmüş kalakalmıştım. Duygulanmış; onların, o, bu gidişle herbiri ola ola anca, en parlak bir istikballe, hammal olmağa aday çocukların; bir gramafonda en sevdikleri havayı çalan plâğı dinler gibi; okunan bir kitabın çevresinde toplanmışlıklarını, dinleyişlerini yan gözle seyre dalmıştım.

Konuştular. Parayı yerden bulmuş. Herhalde yangından çıkmış; bir liralık.

Sonra parayı aldı biri, az ötedeki tütüncüye gitti. Adam almadı. Kitabı okuyan başını kaldırdı, bankaya götürün, değiştirin dedi. Evlâdım, bir de güzel bir de akıllı söyledi ki, hep birden "ha valla" dediler. Önce Ziraat en sonunda da — gene o okuyan çocuğun karışması üzerine — Merkez Bankasına götürmeğe karar verdiler. Hem de bir karara daha vardılar: Bir liranın yetmiş kuruşuna bir paket Birinci sigarası alacaklar kalanına da iki tane o okudukları kitaptan.

Lâf buraya gelmedi mi? Bir cızz etti içim. Bu karar öldürdü beni. Bu, sigara kadar serseriliğin de tiryakisi olmağa yüz tutmuş bu sokak çocuklarının, ellerine geçen paranın üçte birini kitaba ayırmağa karar vermeleri bir tuhaf etti beni.

Daha bunun etkisinden kurtulmamışken, bir hafta sonra 28-10-1959 günkü gazetelerde; Nazillinin Bağcıllı köyü halkının okulsuz köylerindeki tek camii okul yapmağa karar verdiklerini okudum. Muhtarları kalkmış gitmiş Kaymakama demişki: "biz demiş toplandık gördük görüştük, köycek şuna vardık ki köyümüzün tek camiini okula tebdil edeceğiz. Tanrı her temiz yerdeki ibadeti kabul eder. Çocuklarımızın cahil kalmasına müsaade edemeyiz. Bize öğretmen ver" demiş. Kaymakam da hemen verdirtmiş.

Üstüne daha üç gün demeden Nazilli ilçesinin öbür okulsuz köylerinde de camilerini okul yaptırmak üzere işe girişildiğini gene gazeteler yazdı.

Gözlerim doldu. Ulus meydanındaki o yok çocuğun ve dizinin üstüne dayanıp okuduğu o eski çook eski Yavrutürk dergisinin çevresinde diz çökmüş oturmuş o beş çocuğun gözlerindeki ışıltının, Bağcıllı köyünün çocuklarının gözlerinde de görür gibi oldum.

Zımpara taşma tutulmuş en iyi çeliklerin çıkardığı yaldızsız fakat çeliğin vasfının yüksekliğine bir işaret olan kıvılcımlar gibi az ama bu halis ışıltıların Yurdumun bütün yüzeyine yayılacağına inanıverdim.

Romanya'da doğduğum ve ilkokulu okuduğum romen köyünde de kilise yoktu. Bir okul vardı. Haftanın altı günü biz okurduk, pazar günü de köyümüzün dörtte üçünü teşkil eden Ortodoks halka kiliselik ederdi.

Ben okurum, hep okurum. Okumak benim için her şeyin başı. Okumak yoksa sanat da sanatçı da yok demektir bence.

Bu küçücük olayları 1959 yılı için olsun 1960 hattâ 1961 hattâ hattâ daha ileri yıllar için çok önemli ve büyük görmem bu yüzdendir.

Yedisinden yetmişine okumasını bilebildiğimiz gün; yazmayı da, çizmeyi de, görmeyi de, duymayı da — toptan olmasa bile yarımızdan çoğumuzla öğrenebileceğimiz güne ulaştık demektir. Galiba sanat da ayrı ayrı bunların her biri demek olacak.

BERK, Nurullah

1) 1959 yılı sanatımız bakımından bundan evvelki yılların dertleri ve çözülmemiş problemlerile geçti. Sanatın ve sanatçının meseleleri, çeşnisi bir türlü bulunamayan ekmek gibi, müzmin, kronik bir hal almış, adeta bünyemize yapışmıştır. Bu meselelerin çözülmesi şu veya bu tedbirin alınması değildir. Bütün dertlerimizde olduğu gibi burada da birinci derecede rol alan unsur, ahlâktır. Sanat ahlâkı, tenkit ahlâkı, kişiliklerin tarafsız olarak değerlendirilmesi. Sanat ahlâkından, tenkit ahlâkından yoksul olduğumuz kadar kişilerimizi değerlendiremiyoruz, onları, iç kavgalarımıza, klik ideolojilerimize, kumpanya dayanışmalarımıza kurban ediyoruz. Bu gidişle bu işlerin düzeleceği yok.

2) 1960 için ne düşünce, ne de dileklerim var. Çeyrek asırdan beri dilekçe vermekten bıktık, usandık. 1960 da hiç bir şeyin değişeceği yok, eski hamam, eski tas, körtopal gideceğiz sanat dünyamız içinde. Tanrı hepimize zihin küşayişi versin.

BERKEL, Sabri

1) Açılan sergiler, dergi ve gazetelerde çıkan yazılar, konferanslar ve saire ile bir sanat hareketinin mevcut olduğunu teslim etmek lâzımdır. Yalnız bunların daha fazla, bir düşünce

ve plân etrafında ayarlanması gerekmektedir. Her yıl yapılan sanat hareketleri geçen yılları aratmamağa, aksine ilavelerle doğru bir hamle vazifesini de görmesi lâzımdır.

2) Yıllardır bir türlü bir nizama konmayan ve mustakil bir sanat müessisi hakkını alamayan Güzel Sanatlar Akademisi teşkilât kanununun çıkması, Milletlerarası sanat temaslarının çoğaltılması ve bir esasa göre düzenlenmesi, memleketimizde sanat merkezlerinin fazlalaştırılması ve bunların faaliyetleridir.

Ayrıca san'atkârlara iş ve hayat temini, halkın terbiyesi ve yapılarımızın güzelleşmesi gayesine istinaden Devletin yaptırdığı ve bundan böyle yaptıracağı binaları güzel sanat eserlerile süslemesi için bir kanun teklifi ve bunun çıkarılmasıdır.

CUMALI, Necati

1) Memleketimizde çoğunluğun isteğiyle ortaya çıkan ilk iktidar değişikliği, bazı çekinilmez sonuçlar doğurdu. Bu değişiklik, bu arada, bağnazlıkla, gerilikle özgür düşünce arasında, ötedenberi bazan açık bazan kapalı, devam edegelen mücadeleyi de şiddetlendirdi.

1959 çeşitli belirtilerden görüleceği üzere, bu mücadelede özgür düşüncenin ağır bastığı bir yıl oldu. Aklın, bilimin olumlu tutumun egemenliği gün geçtikçe davranışlarımızda yerleşmiye başladı.

1959 yılında, sanatımızda da, bir süredir devam edegelen kararsızlığın artık sona erdiğine işaret belirtiler var diyebilirim. Özgür düşüncenin gerilediği bir devirde doğan, bulanık, anlamsız bir sanat akımı için, yılımız iki üç yıl önceleri kadar,

parlak bir yıl olmadı. İki üç yıl önce bu akımlar üzerinde ağız açılmasına müsaade edilmezken, şimdi tutulan yolun doğru mu yanlış mı olduğu düşünülüyor.

Dediklerim yanlış anlaşılmasın. Genel bir durumu belirtmek istiyorum sadece bu sözlerimle. Değişme, geçiş devirlerinde, sarsıntılı devirlerde, etraflarında olan biteni sağlam bir şekilde yargılayabilecek bilince sahip olmıyan sanatçılar, daima genel eğilimlere kapılırlar. Şu son 15 yıl içinde kuru söz, gösteriş, toplumumuzda rağbetteydi. Şiirimiz de bu yöne kaydı. Dolayısiyle toplumumuzdaki bir eğilimi gene yansıttı; fakat olumsuz bir eğilimi.

1959 yılının getirdiği ferahlığın sonucu olarak, 1945 yılına kadar *humaniste* anlamda gelişme yolunda olan yeni edebiyatımızın, arada geçen yılların kazandırdığı denemeler, bilgilerle, tekrar 1945 ten önceki gelişme yolunda ilerlemesi ümit edilebilir.

2) 1960 yılının 1959 yılının kazandırdıklarını devam ettirmesini dilerim.

ÇAĞLAR, Behçet Kemal

1) Memleketimiz bakımından pek fena bir yıl: Devrimlere yan bakanlar, gerilikleri görmeli; iktisadî başarısızlıklar, fikir hürriyetini kayıtlamalar... Sanatımız bakımından verimlice bir yıl: yeni şiirler, hikâye ve romanlar yayınlandı. Pek çok ve aralarında epeyce güzelleri de vardı... Sanatı daha ciddiye almak, ölçüyü kaçırmamak, daha iyi sonuçlar verecek...

2) 1960'ın memleket için daha hayırlı ve sanat için daha verimli olmasını dilerim. Bu da siyasiler kadar sanatkârların da halka eğilmesi değerleri iyi seçip gerçekleştirebilmesine bağlı..

DAĞCI, Cengiz

1) Son yüz, yüzelli yıl içinde milletlerin gelişmesinde edebiyat büyük bir rol, belki de başlıca bir rol oynadı gibi geliyor

bana. Milletlerin ve insanlığın kaderiyle ilgili bir edebiyatın sanat değerinden bir şey kaybedeceğini sanmıyorum. 1958 yılı içinde okuduğum hemen hemen her eserde sanatçının insan ve yurt sevgisi, Türk milletinin barış içinde gelişmesi ve kültürünün yükselmesi özlemiyle karşılaştım. Bu da bir başarıdır.

2) Genç yazarlarla yaşlı yazarlar arasında sanat ve düşünce üzerine sağlam bir bağ kurmak. Bu da millî kültürümüzün, bilhassa edebiyatımızın kuvvetlenmesi ve sürekliliği için zarurîdir sanırım. Genç yazarlar kendilerinden önceki Türk yazarlarının eserlerini, edebiyatta ne yapmak istediklerini iyice öğrenmeliler. Yaşlılar da genç yazarların eserlerine yakın ve samimî bir ilgi göstermeliler fikrindeyim.

DİZDAROĞLU, Hikmet

1) Toplum düzenimizde yıllardan beri sürüp gelen hava, 1959 yılında da değişmemiştir; iyileşeceğini gösteren bir belirti de yok. Öyle görünüyor ki, daha bir süre, bu sürenin kısa olmasını diliyelim, mutlu günlerin gelmesini bekliyeceğiz.

Şartlar, sanatçının yetişmesi, gelişmesi, yaratması, hattâ varlığını devam ettirmesi için elverişsiz olduğu halde, arkada kalan yıl, edebiyat ve sanat yönlerinden, yine de verimli sayılabilir. Özellikle roman türünde genç kuşağın gür sesini yeni duymağa başladık. Birbiri ardı sıra ortaya konan eserler, roman alanında da söylenecek sözleri bulunduğunu göstermektedir. Bu, umut verici bir başlangıçtır; giderek daha kuvvetli romanların yazılacağı beklenebilir.

Hikâyede, çoğunlukla, kişiliklerini bulmamış imzalar piya-

sada. İçlerinde güclerini belli edenler yok değil. Sözgelimi Demir Özlü, hikâyeciliğimizde gözden ırak tutulmaması gereken bir sanatçı izlenimi veriyor.

Şiirde bir duraksama olduğu apaçık. Üç beş yıl öncesinin verimliliğini bulamıyoruz. Sesler cılız, adımlar yavaş. Dünün ünlüleri bile, yeni yazdıklarında kendilerini geçememiş durumda. Bu durgunluğun nedenlerini irdelemek uzun, sadece dokunup geçiyoruz.

Ama, zengin bir şiir fideliğimiz var, içlerinden yarına kalıcı birkaç kişi çıkar elbet.

2) Özgür bir hava içinde yaşama ve yaratma... Milletçe ve bireyce en büyük özlemimiz bu değil mi?

DURSUN K., Tarık

1) Memnunluk verici geçmiş olsun, sanmıyorum. Küçük hikâyenin yolunu kesip suyu romana akıtmak, belki yıllar yılı sönmeye yüz tutmuş bir ateşi yeni baştan harlatmak oldu ama, küçük hikâye sanatını, bu kez roman adına çiğneyip geçiverseydik. Roman alanında istenilen'e varmış sayılsaydık bu denli can yanması gereksizdi. İki yıldır arkası arkasına yayınlanan romanlarımıza bakın: Kemal Tahir'inkiler ayrık, geri kalanların hiç biri eleştirmecilerin ilgisini üzerine çekemedi. Ayrıca eleştirmeci baylar okura yolyolak göstereceklerine kişisel kaygılara, klüpçülüğe düştüler. "Yunus Nadi Roman Armağanı" nın dışında; "Varlık Roman Armağanı" "Habib Edip Törehan Dil Armağanı" nerede? Türk Dil Kurumu armağan yönetmeliği kurultayda ele alınarak yeniden değiştirildiği halde, niçin iki yıldır üstüste çarşafa dolanıyor? Niçin küçük hikâyede direnenler kendi paralarıyla hikâye kitaplarını yayınlamaya zorlanıyorlar?

2) Havanda su döğecek olduktan sonra, dilekler de, düşünceler de eksik olsun.

EDİBOĞLU, Baki Süha

1) 1959 yılı, bence, Türk Edebiyatının verimli bir yılı değildir. Durgunluk ve tereddütlerle dolu bir dil çabası içindeymiş gibi görünen yazarlarımızın pek çoğu modaya uymak için arı türkçe ile yazmaya çalışıyorlar. Edebiyat türleri içinde gene iyi kötü eski akış hızını kaybetmiyen şiirdir. Roman, hikâye, tiyatro yerinde sayıyor.

2) 1960 yılının bütün sanatkâr dostlarıma verimli olmasını dilerim.

FUAT, Memet

1) "Memleketimiz bakımından" pek bir şey diyemiyeceğim. Daha doğrusu, bu konuda bir takım düşüncelerim var ama, kesin bilgilere dayanmıyan düşünceler; onun için söylemekten kaçınıyorum. Ayaküstü politika yapan kimselerin durumuna düşmek istemem.

"Sanatımız bakımından" derseniz; o da kolay değil. Şiir - hikâye - roman deneme - eleştiri resim - karikatür heykel tiyatro sinema - müzik dans - mimarlık. Bu işin içinden çıkabileceğimi hiç sanmam. İyisi mi 1959 yılında beni sevindiren sanat olaylarını belirtmekle yetineyim.

Bir kere, İkinci Yeni denilen şiir hareketinin bir kavga havasından sıyrılabilmiş olmasına seviniyorum. Kendi kişiliklerine yönelmenin önemini anlıyan şairler derlenip toparlanmıya başladılar bile. Örneğin Edip Cansever'in düşünce şiirine gitmek istemesi. Belki o da kesinlikle bilmiyor daha ne yapacağını, ama umut verici bir yola girdi. Genç şairler bu

geri dönüş günlerinde yenilik atılışlarının meyvalarını toplıyabilirler sanıyorum.

Bir de İstanbul'daki tiyatro hayatının canlanması beni çok sevindirdi. "Ah, o oyunu da görsem, öbürüne de gitsem." diye... Ne güzel...

Sonra Edebiyatçılar Birliği'nin eski tutumunu değiştirmesi, kıskançlıkları, çekişmeleri aşarak bütün edebiyatçıları bir araya toplamak istemesi de çok iyi oldu.

Bir de Salâh Birsel'in yeniden şiir yayımlamıya başlamasına sevindim.

2) 1960 yılı için dileklerime gelince: Eleştiri kitapları çevirtip yayımlıyacak bir yayınevi kurulsa... Uzun zamandır şiir alanındaki çalışmalarını göremediğimiz Melih Cevdet'in yeni şiirleri basılsa... Üç aylık ,kitap biçiminde dergiler çıkarılsa... "Bütün Şiirleri"nin yanlışsız, yeni bir baskısı yapılsa... Daha çok, çok ama, 1960 da bunlar olsun, yeter bana.

GİZ, Adnan

1) 1959 yılının duygu ve düşüncelerinden bende en çok ne kaldığını yokladıkça, şu sonuca varıyorum:

Yüz yıldır bir medeniyetten, bir medeniyete geçiyoruz. Önce kişiler olarak, sonra da küme, küme bu yola koyulduk. Batının giyim, kuşamını, tekniğini, törelerini ve kurumlarını aldık, alıyoruz. Bu yürüyüşün amacı "Batı düşüncesi" olabilir. Onlardan aldığımız araç ve kurumları ancak onlar gibi düşünmek kolaylığına erdiğimiz gün, gereği gibi kullanmış olacağız. Topyekûn bu amaca ulaşmanın güçlüğünü herkes bilir. Ama aydın kişilerimiz, hattâ Batı Kültürü ile yetişmiş aydın kişilerimiz bile, Batı düşüncesine, olaylar ve prensipler karşısında bu düşünceden doğabilecek davranışlara -gerektiği kadar- sahip olmuşlar mıdır?

1) Yılların tekrarladığı bu soru, 1959 için de sevindirici bir cevap alacağına inançlı değildir. 1959 yılının san'at olaylarını da bu yönden kurcalayabiliriz. Müzik ve tiyatro gibi Batı eğitim ve tekniğinden faydalanan san'at kolları ilerleme yolundadır. Şiire gelince, daha çok uğraşma imkânını bulunca, yeni şi'rin geniş ufuklara sahip olduğunu görüyoruz. Yeniden yazmaya başlayan gençler, Edebiyatı Cedide'den bu yana, eski heveslilerden daha olgun, ve derinlemesine güzel örnekler veriyorlar. 1959 un genç şairi, 1919 veya 29 yılının genç şairi ile mukayese edilemez. Bu gelişmenin, yarın, toplumun tutacağı güçlü şairleri yetiştireceğine inanıyorum.

GÜVEMLİ, Zahir

1) Ben, bilhassa şiir dalını pek yakından izliyemediğim için daha çok tiyatro ve plâstik sanatlar bakımından 1959 yılının nasıl geçtiği üzerindeki düşüncelerimi, kısaca, belirtebileceğim.

Tiyatro alanında, telif tiyatro eseri üzerine pek bir şey yapabildiğimizi sanmıyorum. Yalnız, 1959 yılı, genç sahne yazarlarımız için eserini oynatma şansı bakımından evvelki yıllara nisbetle bir derece imkân sağladı.

Resim ve heykel alanına gelince... Bu konuda, bütün sanat hareketlerine rağmen, yeni açılmış olan sergi kalabalığına rağmen yüzümüzü güldürecek değerli sanat eseri son derecede azdı. Halen bu alanda kitap hacmini bulacak hemen hiç yayın yapılmamış olması da, ötedenberi bizi üzen olaylardandır.

2) 1960 yılı için "ümit ölmez" Dileğim, sanatçının göz boyayan sığlıktan çıkıp kendi içine bakması ve özlü eserler yaratabilmesidir.

HACIHASANOĞLU, Muzaffer

1) 1959 yılında sanat hayatımızda her dalda gelişmeler olmuştur. Roman, hikâye, naizahî yazılarda eski kuşaklar ayarında, onlardan daha olgun eserler verilmiştir. Şiirde aynı şeyleri söyleyemeyeceğim; şairlerden Türkçeyi harcayanlar oldu: İlhan Berk, Turgut Uyar gibi; sonuncusu "Türkiyem" de bulduğu güzel Türkçeyi "Dünyanın en güzel Arabistanın"da kaybetti.

Müzik ve resim için bir şey söyleyemeyeceğim. 1959 yılında seyredebildiğim tek tiyatro eseri "Ve değirmen dönerdi" Sanatkârın, sahneye çıkabilen ikinci piyesi idi. Ancak okuyabildiğimiz "Günün adamı" ve hikâyeleri bu piyesleirnden daha kuvvetli idiler.

Memleketimiz bakımından diyorsunuz; politikacılar tartışıp duruyorlar bu konu üzerinde...

2) 1960 yılının Dünya ve memleketimiz için barış ve saadetle geçmesini dilerim. Bu yıl daha kuvvetli sanat eserleri verilebileceğini umuyorum. "Ben artık buyum, dahası yok..." diyen sanatkârı aklım almıyor çünkü.

HANÇERLİOĞLU, Orhan

1) Sorunuz beni şaşırttı. Meğer ben zamanı yıllarla ölçmüyormuşum. Benim için bir geçmiş var, bir de gelecek. Geçmiş, sorunuzun kapsadığı geniş anlamda iyi geçti sayılır. Geleceğinse çok daha iyi olacağına inanıyorum.

İLHAN, Attilâ

1) a) ÇEKİMSERLİK eyilimleri mi desek, yoksa düpedüz çekimserlik mi: Üstelik her iki düzlemde de: yâni hem sanat içi plânlarda "yanlış yorumlanabilecek sorunlardan" çekinmek, hem de doğrudan doğruya sanatın kendisinden çekinmek! Bu iki ağızlı çekimserliği şöylece özetlemek mümkün mü acaba:

-I. YENİ Türk sanatı başlangıcından bu yana bir yanıyla ulusal bir yanıyla insancıl olmak çabasında özcü bir sanattı: Ülkemizin, insanların bütün önemli sorunlarıyla ilgileniyordu: barış, savaş, şehirli köylü aykırılığı, küçük adamın öaderi, yoksulluk ve benzeri konular genç edebiyatın ilk eserlerinde hemen daima ana dokumayı meydana getirir. Tanzimat'tan beri daha çok sanatçı aydınların problemi olagelmiş özgürlük sorunuysa sanki bir ağızdan çağrılan bir türküdür. Şimdilerde Türk sanatçısı böyle derinlemesine bir "iç" sanatına uzanmaktan çekiniyor. Bireysel ve toplumsal özgürlük gibi, bunalım ya da başkaldırma bilinci ve eylemi gibi, koşulların ağırlaşmasından mutlu aşkın imkânsızlaşması gibi çağımıza vergi bir çok "beşerî" sorunları görmemezlikten geliyor. Sanki yok böyle şeyler ülkemizde. Sanki bizim insanımız çağının sancılarını çekmez. Çekemez. Hele özgürlük konusunda sanatımızın ve sanatçımızın sorumsuz davranışı (basının girginliği ve yırtıcılığı gözönünde tutulursa) gerçekten düşündürücüdür. Sanatçılar özleme, içleme bir sanat yapmıyorlar dane yapıyorlar? Yapılanlar ortada: ya süslemesi, soyutlamacı bir estetik tutkusuna salıveriyorlar kendilerini; kelimelerle biçim düzmek oyununu benimsiyorlar: ya da işin içine aşırı uçlarına götürülmüş bir öztürkçeciliği de karıştırıp en iyiniyetli okuyucunun bile anlıyamıyacağı bulmaca yenilikleriyle oyalanıyorlar. Giderek Osmanlılar çağında olduğu gibi sanatla halk, sanatçı ile okuyucu arasında bir açıklık peydahlanıyor. Kimse kimsenin dediğini anlamıyor. Yalnız romancılar -ya geri kaldıklarından, ya da yaptıkları işin önemine inandıklarından- ilkel anlamıyla da olsa eserlerini toplum-

sal ortamda bir yere tutundurmak uğraşını gösteriyorlar. Genel olarak sanatımız geçen yıldan bu yıla çekimser, yılgın ve kendi kendini epeyce çevresinden soyutlamış olarak aktarılıyor.

-2. ÜSTELİK, belki okuma yazma nisbetinin düşüklüğünden, belki edebiyata gösterilen ilginin cılızlığından; bir de edebiyatçının asıl işinden soğuyup uzaklaşması problemi var. Bu da öteki kadar önemli bir problem. Sanat yayınlarının azlığı, telif ücretlerinin düşüklüğü, en başarılı eserlerin gördüğü ilginin bile sınırlılığı; sanatçıları başka ve daha elverişli görünen çalışma sahalarına kaydırıyor; kimisi işi çeviriciliğe döküyorlar, kimisi hikâye şiir yazacak yerde gazetelerde fıkra yazıyor; kimileri "seyircinin tutacağı" piyesler, senaryolar düzenliyerek şanslarını sinema ya da tiyatro alanlarında deniyorlar. Geçen yıldan bu yıla para getiren ve o nisbette "ticarî tavizler" isteyen faaliyet sahalarının edebiyattan "çaldığı" adamlar herhalde azalmamış çoğalmıştır. Yalnız şurası muhakkak ki, emek ve gayretlerini başka yollarda harcıyan edebiyatçı amatör temizliğiyle beraber yaratma gücünden de çok şeyler kaybetmektedir. Bir manada "esnaflaşmaktadır" Edebiyatçılar Birliği v. v. gibi toplumsal kurumların bence. asıl edebiyatçının meslek hayatı ve garantileri problemini iş edinmesi gereklidir. Gidiş geliş, gözü kara yeni yetişenler de olmasa, edebiyatta ve yalnız edebiyatta direnen tek kalem gösteremiyeceğiz, yoksa. Çünkü şu haliyle edebiyatçılık "parlak" bir meslek değildir. Hatta galiba meslek bile değildir.

b) ÖNÜMÜZDEKİ yıl sanatımız için bir bileşim ve bilinç yılı olsun! En önemlisi, en faydalısı bence, bu. Sanatçıyı hayat karşısında olduğu kadar sanat ve sanat sorunları karşısında da diri, uyanık ve sağlam tutan, sanırım ki, nesnel (objektif) koşullara aykırı düşmiyen öznel (subjectif) bir bileşim yapabilmesidir. Yâni, ne? İki şey: Bir yandan koşullarımızın ve yaşantımızın getirdiği davranış, problem, psikoloji ve tipleri devamlı olarak "temas ve gözlem sahamız" içinde tutmak; dış gerçekleri önemsiz sayıp görmemezlikten gelecek yerde sanatımızı besliyen, eserlerimizin özsuyunu meydana getiren kaynaklar sayıp benimsemek! Bir yandan da "hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir" sözünün doğruluğuna uyarak bu ön çalışmaya kuramsal ve bilimsel bir kafa kuru-

luşu, bir yöntem edinip de (tek yöntem değil) girmek! Başka bir deyişle; gerçekleri, gerçeklerle ilgimizi uygarlığın kültür ve bilim aydınlığında ele alıp yorumlamak, değerlendirmek! Bu iki şey yanyana ve içiçe alınırsa ancak tam bir bileşime yönelinebilir, tek tek her ikisi de yetersizdir. İlki kuru gözlemciliğe, mercek taklidçiliğine, ikincisi kuramsal lâfebeliğine götürür sanatçıyı. Bileşim ihtiyacını da karşılamaz. Oysa sanatımızın Tanzimat'tan beri süregelen "telifçilik, taklidçilik" dönemleri yeterince uzanmıştır; bileşim (terkip synthése) gereği şiddetle duyulmaktadır. Sanatçılarımızın çoğu soyutlanmış estetik çerçeveler içinde ilk ve bilinçsiz izlenimlerini öğütüp bitirdikten sonra duruklaşıyor; donmağa, gün günden diriliğini kaybetmeğe başlıyor. Kimileri de Allah vergisi bazı yetileriyle duygusal özelliklerini -çokluk frenkleri taklid ederek- kâğıda geçirmeyi yeter belliyor. Ne o, ne de bu! *Gerçekler ormanında batılı düşüncenin ve kültürün kılavuzluğuyla yürümek; Atatürkçü bilim tutumuyla nesnel koşulların öznel bileşimine varmak!*

Düşüncem ve dileğim budur.

KANSU, Ceyhun Atuf

1) Geçen yıla, karamsar gözlerle bakmıyorum, memleketimin içinden. 1959 yılının en önemli olayı, evren boşluğunun geçilmesi oldu. İnsan eliyle yapılmış bir gök taşıtı, Jules Verne'in düşlerini gerçekleştirerek, ay'a vardı. İnsan aklının bir zaferi bu. Gök boşluğu karşısında bir de insan gerçeği var. Gene de hepimizi, sonsuz ve bellisiz evren boşluğundan önce, dünyamız ilgilendirmeli. Fizik uygarlığa karşı törel (Ahlâkî) bir uygarlığı tutmalıyız. Nasıl kaba güce karşı, insana özgü güzelliklere dayanan törel güçleri tutuyorsak: İyiliği, inancı, güzelliği, özgürlüğü, aşkı nasıl tutuyorsak. İnsanın fizik adına ezilebileceği bir dünyada, memleketimize çok iş düşüyor. Fizik uygarlığa karşı insan oğluna saygı duyan bir uygarlığın sözcülüğünü edebilir, bizim yurdumuz. Eskiden, binlerce yıl önce, törel bir uygarlığın yurdu olmuşta onun için. O çağların, o deneylerin

tüm izleri bizim yurdumuzda. Memleketimi böyle kutsal bir görevin ortasında görüyorum. Aradan geçen yüzlerce yılı eleyerek, kıyılarında yeşermiş bir yönetim şeklini, yeniden diriltmek istiyor, insanca bir demokrasi kurmak istiyor. Tarihsel bir önsezi ile, kutsal görevinin kaynaklarına inerken, yeniden kendi halkını uyandırması gerekiyor. Özgürlüğe, bağımsızlığa, insan kişiliğinin kutsallığına dayanan yeni bir uygarlıkta, halkın bilinçle katılması gerekir bu yapı işine. Çoğumuz, yaşamayı, giyinmeyi, sevmeyi, eğlenmeyi, şarkı söylemeyi, okumayı, birbirimizi saymayı, birbirimize yardım etmeyi bilmiyorsak, geleneklerimizi ve göreneklerimizi, bu yeni uygarlığa göre budamamışsak, dünyamıza şekil vermek isteyen kaba fizik güçler önünde nasıl direnebiliriz? Binlerce, yüzlerce yıl önce, yurdumuzda halk eğitimi için neler yapıldığını bir düşünelim?

Bergama, Antalya tiyatrolarını bir düşünelim. Konya, Sivas, Erzurum gibi Selçuk şehirlerinde, dumanları tütmüş o bilim ocaklarını bir düşünelim? Bir de, halk eğitimi için, yurdumuzun bu yeni görevine katışmak için neler yaptığımızı düşünelim? Türkiye'nin bir numaralı sorunu, budur, halk eğitimidir.

Memleketime karamsar gözlerle bakmıyorum diye, sözbaşı ederken, eski ağaca vurulan yeşertici kalem aşısını düşünmüştüm. Memleketimizde halkın sorunlarına eğilen bir edebiyatın doğduğunu ayırd edince, karamsar olamam artık. 1959 da çıkan romanlar arasından birini, Kemal Tahir'in Köyün Kanburu'nu okudunuz mu? Halkımızın bir kesiti var orada. Anadolu, daha Çalık Hafız kalıntılarıyle doludur. Bu kalıntılarla birlikte yaşamayız biz. Uyuyamayız bu yıkıntılar üzerinde. Bu yangın sıcaklığı rahatsız etmelidir bizi. Halkın mutlu olması gereklidir. İş bu köşeyi döndü mü, artık karamsar olamam. 1959 da iki dev çeviri: Eflâtun'dan Devlet ve Homeros'tan Ilyada çevirisi. Temiz, duru bir Türkçe ile. Türkçe kendine bu yolu bulduktan sonra, karamsar olamam ben. Halkı mutlu kılmanın çarelerinden biri onu doyurmak, ısıtmak, donatmak, kimse karşı demez bunlara. Ama halk eğitilmedi mi, doğayı sömürmesi, doğayı kendi mutluluğu için işlemesi de yetersiz kalıyor. Çok ilginç bir yazı okudum geçenlerde, Türkiyenin Nil bölgesi diye övündüğümüz, Pamukçuluğun cenneti Çukurovada, dönüm başına düşen pamuk verimi 22 kilo imiş.

Bu verimle, Mısır, İran, Suriye, Yunanistan'dan sonra geliyoruz. İnsanın doğrudan doğruya kendisi uyanmadıkça toprağın bereketini sömürmek güç! Her çağın' bir töresi var. Bizim töremiz de ortaçağ'dan kalma. İnsanın kendi kişiliğine, iç evrenine, özgürlüğüne önem verdiğimiz yok. Gelip gelip bu ortaçağ töresinin üzerine yüklenmeliyiz. Yıkmalıyız bu töreyi. Ne ile? Ençok aydınlık ve özgür insana götüren törel yolla: Eğitim ile, güzellik, inanç, yaşama, sevme eğitimi ile. Bakın Kral Oidipus'un Türkiyede oynanması da bu yıla rastlıyor, bir memlekette, örnekse Cüneyt Gökçer, Kral Oidipus'u böylesine güzel oynayabiliyorsa, karamsar olmamalı. Necati Cumalı "Mine" adlı oyunu ile, ortaçağ törelerine yükleniyorsa, Orhan Peker mavileri ve karaları ile Poc'un renklerini getiriyorsa karamsar olmamalı. Bela Bartok'un türkü cenneti dediği, Anadolu halk ezgilerinden, bir gün yepyeni bir töreye, yaşama töresine çıkabiliriz. Ben yurdumu tarihsel bir görevin eşiğinde görüyorum. 1960 yılına iyimserlikle giriyorum. Yurdumdan dünyaya bakmayı deneyeceğim bu yılda şiirlerimle, öykülerimle. Gökboşluğu karşısında bir insan, dünya karşısında bir yurttaşım. Halkımın eğitilmesine, uyanmasına ve ona, yeni bir yaşama aşkı verecek, bir sanata doğru! Fizik güçlere yenilmeyen törel bir sağlamlık! Bir halkın, bir yurdun mutluluğu. Geçmiş yüzyıllarına lâyık bir mutluluk.

KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri

1) 1959 da, bence, Türk sanatını Milletlerarası değerler arasına sokan iki mühim hâdise olmuştur: Selâhattin Batu'nun yazdığı Güzel Helena'nın Avusturya'da başariyle oynanması, bir de Devlet Tiyatromuzun Kral Oidipus temsili. Avusturya'da bulunmadım fakat Kral Oidipus'un oynanışını gördüm. Harikulâde bir temsildi. Seyircilerin içten gelen coşkun tezahüratı gerçek sanatın halk tarafından pek iyi anlaşıldığına delâlet ettiği için beni ayrıca sevindirdi. Bu, hâdise bana memleketimizde çok ileri bir kültür merhalesine ,vardığımız hissini ve hazzını verdi.

2) 1959 senesi içinde sanatımızda görülen bu canlılık 1960 yılı için de bana ümitler veriyor.

KEMAL, Orhan

1) Memleketimiz ve sanatımız bakımından 1959 yılı, daha önceki yıllardan pek farklı geçti denilemezse de, Edebiyatçılar Birliğinin Şehir Galerisinde açtığı kitap sergisi bence en dikkate değer olay.

2) 1960 yılında da Edebiyatçılar Birliğinin faaliyetlerini temenni etmek yerinde olur. Edebiyatçılarımız, hattâ tekmil sanatçılarımızı birleştiren, sanatçılarımızın sırtlarını dayıyabilecekleri çatı altlarına önem verilmeli, verilmesine önayak olmalıdır. Ancak bu sayede yerli yapıtlarımız Dünya'ya yayılma, tanıtılma imkânını kazanabilir kanısındayım.

KÖRÜKÇÜ, Muhtar

1) Bir kaç yıldır sanat çevresinden uzak kaldım, çeşitli sanat yönlerinin gelişmelerini yeteri kadar yakından izleyemedim. Bu bakımdan benim görüşlerim daha çok özel kanılar, belki kabukta kalacak yargılar gibi görünecektir. Kesin söz etmeye kendimde yetki göremeyecek kadar az uğraşabildim bu işlerle. Çok ta üzülerek, tabiî.

İlkin, genel olarak dil devriminin, türkçecilik akımının gelişme ve ilerlemesine dokunmak isterim. Gerçekten, bu yıl da, dilin arınması çabası, içindekilerin belki farketmedikleri, ama aslında yeğin etkili bir yerleşme göstermiştir.

Sanat türlerinden en çok şiir ve resim alanında bir ilerleme ve canlılık göze çarptı. Bir düzineye yakın önemli şiir yapıtı içinde çok kuvvetli ve kıymetlileri vardı. Sonra, ikinci

"Yeniler" akımı da üzerinde dikkatla durulacak bir olaydır sanırım. Bunlardan tad alabilecek kadar haşi neşir olamadım; bu şairlerin bir sanat çığırı açacak güçle temelli bir akımmı yarattıklarını, ya da geçici bir eğilimin gözalıcı ilk ürünlerini mi verdiklerini seçecek kadar inceleyemedim. Ama, ortada gerçek olan bir şey var, o da bu akımın öncüleri olan İlhan Berk, Turgut Uyar, Cemal Süreyya gibi sanatçılara güvenim vardır; sağlam yapıları olan güçlü kişilerdi.

Hikâyecilik çap ve çalışma bakımından daha kolay, veya hiç olmazsa daha çabuk ürün veren bir koldur. Böyle olunca fazlaca bir gelişme, geniş bir yayılma görmemiz beklenirdi. Oysaki bu sene gerek güçlülük gerek fazlalık bakımından hikâyede bir varlık göremedik. Kendi payıma, şöyle bir düşünüyorum da Tahsin Yücel ve Samim Kocagöz'ün kitaplarıyla bir iki yeni imzadan başkasını hatırlayamıyorum.

Roman alanında da güçlü, nefesli eser pek az. Bence geniş soluklu ve uzun ömürlü sanat yapıtı deyince aklıma ilkönce roman gelir. Belki zaman ister, uzun çalışma ister, ıcığını cıcığını inceleyecek sabır ister ama sonunda da dayanılacak ve dayanacak bir yapıt çıkar. Bu sene roman pek az. Sunullah Arısoy'un "Karapürçek"i, Tarık Dursun'un "İnsan Kurdu" adlı kitabı, Yusuf Atılgan'ın "Aylak adam"ıyla Mehmet Seyda'nın iki romanı göze çarptı. Fakir Baykurt'un eserini okuyamadım. Ödül aldığına göre boş şey değil muhakkak. Kemal Tahir'in "Yediçınar Yaylası" geçen senenin kitabı, ama bu sene yayıldı denebilir: sağlam, temelli, güçlü bir roman. Ancak yazarın hazinesinde çok şey var, hepsini birden dökmek isteğini gemliyemiyor bâzan. Tıpkı zevk sahibi bâzı zenginler gibi evini bir çok kıymetli, ama fazla ve lüzumsuz möble ile dolduruyor.

Tiyatro'da benim bildiğim, Refik Erduran'm bir iki komedisiyle oldukça zayıf "Karayar Köprüsü" dramı, Aziz Nesin'in "Bir az gelir misiniz"i bir de Necati Cumalı'nın "Mine"si var. Bu sonuncu gerek kişilerinin otantikliği gerek yarattığı atmosfer bakımından hayli güçlü ve kalıcı bir eser. Ama, bir çiçekle yaz olmadığı gibi bu kadarcık eserle tiyatro alanımızda gelişmeden değil kımıldamadan bile söz açılmaz bence.

Genel bir olay olarak " Birinci Arsıulusal Türk Sanatları Kongresi'nden de söz açmak gerekir. Bu konu çok önemlidir sanırım. Ve gene sanırım ki biz sanatımızı batılılara iyi tanı-

tabilsek, meselâ bu sene Nobel'i alan Quasimodo yahut ta İzlandalı Laksrenas, Şili'li bayan Mistral kabilinden on tane aday çıkarırız.

2) 1960 yılı için genel dileğim, yukarda da söz açtığım gibi roman ve tiyatro türlerine bir az daha önem verilmesi, sanatçıların bu yöne bir az daha gayretle sarılmalarıdır.

Kişisel dileğim, ekmek parası kaygısından bir az baş alıp kendimi dileğim gibi sanat eserlerinin tadını çıkarmaya verebilme imkânı bulabilmektir.

Gene kişisel düşüncem, başladığım romanı bitirebilmek, vaktiyle yazdığım, ama pek "ârafta kalmış" bir romanı rötüş etmek, "Bir Yolculuğun Notları" serisinde Hollânda ve İsviçre'yi çıkarmak ve en önemlisi de okuduklarım hakkında veteri kadar eleştiri yazmak.

KÜLEBİ, Cahit

1) Sanatımızın çoğu bölümlerinde görülen durgunluk 1959 da daha da arttı. Buna bunalma diyorlar. Aslında bir değer buhranıdır. Öle öle epey azalan ve hâlâ -çok şükür- "gençler" denilen bizim kuşak sanatçıları çeşitli etkiler, karşı koymalarla başlangıçtan beri yüz yüze idi. Bir kaç yıldır güçlükler arttı. Az yazdığımız ileri sürülebilir. Bence az yazmamız bu buhranın sebeplerinden biri değildir. İçimizde Tanrının günü *confection* halinde yazanlar var. İlk şiirlerimizi yayınlıyalı ortalama yirmi beş yılı geçiyor. Bu süre içinde etkili hikâyeciler, şâirler niçin ortaya çıkmadı? Başarısız bir *avan-garde*lik heveslilerinden başka kim var? Asıl bunun sebebi araştırılmalıdır.

Üniversitelerimizin sanat, edebiyat bilginleri *müsteşrik* anlayışından nedense kurtulamıyorlar. Batılıların kendi sanat ve edebiyatlarını başka bir şekilde, eleştirmenden beklenen anlayışla incelediklerini her halde bilirler. Ara sıra yazan bir kaç üstad ile bu işe yeni yeni özenenlerin hissî, yalın ve isteksiz çalışmalarında ise gereken samimilik ve ciddilik görülmemektedir.

On onbeş yıldır fazlaca bağlandığımız, katılanların şiirle-

rini okumalarıyle yapılan edebiyat *matine*leri, rahat rahat heveslerini alanların da etkisi ile garip, *taklidin taklidi* şifahî bir şiir ortaya çıkardı. Ötedenberi yazdıkları halde başarıya ulaşamıyan, yazdıklarını bu yüzden yayınlıyamıyanlar ile bu işlere yeni özenenlerin meydanı almasına, ortalık bulanıp değerlerin dağılmasına sebep oldu. Böyleleri çeşitli yollara baş vurarak radyolarda, toplantılarda seslerini duyurmağa başladılar. Yirmi yıl önce dikkati çekemiyen başarısız Orhan Veli özenticileri bu sefer önem kazandılar. Yenilik edebiyatımızın haklı olarak kötülenmesine sebep oldular. Bu arada, eskiyi anlamadıkları halde ananeleri savunma iddiasını güden sanat kabiliyetinden yoksun bir takım kişiler de alana girdi.

Sanatı politika emrine vermek isteyenlerin ise sesleri yükselince çeşitli anlayışlar, menfaatler arasında hırpalanan gerçek sanatçılar övey evlât sayıldılar.

Öte yandan bzim kuşak sanatçıları da, başarısız *avant-garde*'ın yanı sıra, sanat dışı özgeci davranışlarla, bir birlerini yıpratmağa çalışmaktadır.

Bu kadarla da kalmıyor. İptidaî bir hava içindeyiz. Kitap reklâmı yapılırken bir kaç renkle hazırlanan kapağın güzelliği ileri sürülmekte, bazıları sarıldıkları anlayışsız gariplik özentisini *coctail party*lerle destekliyerek tanınmağa çalışmakta; bazıları ise antolojiler, şiirli takvimler tertipleyip kendilerinin ve dostlarının şiirlerini bol bol araya sokarak okuyucuyu şaşırtmaktadır.

Bir de eleştirmen mucizesi oldu. Bakıyorsunuz bir yabancı ülkede, o ülkede konuşulan dille eleştirme kitapları yayınlanmış, kongreler fetholunmuş. Ajanslar, en ciddi dergiler, gazeteler uzun uzun övgüler yayınlıyor. İşte 1959 da şartlarımızdan bazıları bunlar.

Roman ve tiyatromuzda ise bir gelişme var. Romancılığımızın, sınırlı ve yalın olmakla birlikte, Anadoluya yönelmesi sevinilecek bir özelliktir. Tiyatroda ne bu özelliğe, ne de dünya tiyatrosunun ortalama ölçülerine varılamamış ise de yeni yazarların ortaya çıktığı, eser sayısının çoğaldığı, zorlamalarla bile olsa ortaya konulan tiyatro eserlerinin yine de sevinilecek bir durum gösterdiği dikkati çekmektedir. Belli ki tiyatromuzun oyun bakımından sağladığı gelişme, yazarları da ardından yürütmektedir.

Resim ile müzikte de bir duraklama var. Ressamlarımız-

dan çoğu şiir ve hikâyemizdeki takatsız çabalamaları tekrarlıyor. Besteciliğimizdeki durgunluğa karşılık icra alanında bir kıpırdama memnunlukla görülmektedir. Cumhurbaşkanlığı Orkestrasının Anadolu konserleri sevinilecek bir başlangıçtır.

2) Ankara'da gelişen tiyatro hareketleri son yıllarda İstanbul'a, Anadolu'ya kadar uzandı. Gelecek yıllarda bu alanda büyük gelişmeler göreceğimizi kesin olarak söyliyebiliriz. Önümüzdeki yıllarda, bestecilikte olmasa bile, icracılıkta müzikçilerimizin sağlıyacakları başarılar bizi şaşırtmamalıdır.

MAKAL, Mahmut

1) Bazılarınızca memleketimizde 1959 yılı belki bazı yönlerden iyi geçmiştir. Ama benim yaram bir türlü kapanmıyor. Hep açık, hep açık, melhem bekliyor. Öğretmensizlik yarasıdır bu yara. Her ilimizde 5-10 bin çocuğumuz, okuma çağma geldikleri halde öğretmensiz. 1959-60 Öğretim Yılına elleri böğründe girdi onlar.

Yunus Nadi Roman Armağanında derece alan eserlerin üçü de bu yıl içinde yayınlandı. Orhan Kemal'in 'Vukuat Var"ı da bu yılın kitaplığımıza kazandırdığı eserlerden. Yaşar Kemal'in gazeteden kovuşturduğum "Ortadirek" i, 1959 yılının son mevsimini kapayan güçlü bir destan.

Hikâyede ve şiirde on yıl önceyi aramaktayız. Bir hal oldu sanatçılarımıza. Geçim derdi mi yoksa geçinme derdi mi neyse, dişe dokunur bir hikâye ya da şiir okumanın özlemi içindeyiz. İkinci yeni, bilmem ne adı altında anlaşılmaz şeyler yazmalarını bir türlü anlamıyorum. O kadar da çok yazıyorlar ki.. Yıl biterken bir "Halil İbrahim" çıktı da ona "Hoş Geldin" dedik.

Türk Edebiyatçılar Birliği'nin İstanbulda açtığı sergi de 59 un unutulmaz sanat olaylarından. Sürdürülmesini dileriz. Ekim ayında Caldwel'in İstanbula gelişi, Başaran ve Talip Apaydın'ı bu yaz tanımış olmam da bence azımsanmayacak kazançlardan..

2) Elimdeki kitabı bitirebilmem ve köylerde daha çok gezebilmem için kendime, tasarılarını gerçekleştirmeleri için sanatçılarımıza sağlık diliyorum yeni yılda. Dergiler daha özlü, daha cesaretli çıksın, daha iyi kitaplar yayınlansın ve memleketin üstünde ne kadar felâket bulutu varsa hepsi sıyrılsın gitsin 1960 da...

MENEMENCİOĞLU, Muazzez

1) Memleketimiz bakımından bilmem ama sanat bakımından iyi geçti.

2) 1960 yılı için Leylâ Gencer, Adnan Saygun'un başarılarının devamını, Nermin Menemencioğlunun İngilizceye çevirdiği Türk Şiirlerinin biran önce yayınlanmasını temin edip şiirimizin dış memleketlerde tanınmasını, Orhan Peker, Mustafa Aslıer gibi daha pek çok ressamlarımızın kendilerini dış memleketlere kabul ettirip resmimizin tanınmasını sağlamalarını, Cüneyt Gökçer, Kenter Kardeşler gibi daha bir çok aktörlere sahip olmayı, Selâhattin Batu ve Aziz Nesin gibi diğer hikâyeci ve romancılarımızın da memleket sınırlarını aşabilmesini ve şairlerimizin geçen yılki çabayı bu yıl da göstermelerini dilerim.

NECATİGİL, Behçet

1) Hareketli geçti Siyaset ve sanat alanlarında çekişmeler, tartışmalar oldu. Taraflar ya yalnız kendilerini anarak, hep kendi taraflarına yontup öte yanı suçlıyarak, ya da eskinin getirdiklerini unutturmıya çalışmak amacıyla umursamazlık içinde, taraftar sayısını çoğaltmıya baktılar. Bu açık veya gizli çarpışmalar sonunda bazı gönüller alındı, bazı eserler doğdu; yanız eser vermiye bakanlar yüceltilmeyi de, küçültülmeyi de gözlerinde büyültmeksizin, kendilerine güvenli, yollarında devam ettiler, durmadılar. Sah-

nelerde yeni piyesler, sergilerde yeni resimler, dergilerde yeni imzalar görüldü; ama yayınevleri bu yıl geçen yıllara vurulursa pek az yerli eser bastılar. Dört iyi şair, Turgut Uyar, A. Kadir, Edip Cansever, Arif Damar, biri yılın ilk ayında, üçü yıl sona ererken, dördü de ayrı ayrı başarılı yeni şiir kitapları çıkararak boşluklardan kurtulmak, dolmak için şiirin büyük imkânlarını bir kere daha ispatladılar. Evet, koca yıl geçti, bizlere kırık dökük anılar ve işte şiirde belki sadece bu kitaplar kaldı.

2) Dileklerim çok değil, hattâ yalnız bir tane: Yayınevlerimizin özlü şairleri, hikâyecileri böyle kendi yağlarıyla kavrulmıya, kendi göbeklerini kendileri kesmiye bırakmamaları, ellerindeki geniş imkânları onlardan esirgemiyerek kitaplarını iyi biçimlerde basmaları.

ÖZERDİM, Sami Nabi

1) 1959 yılının sanatın çeşitli kolları bakımından boş geçmediğini sanıyorum. Yayınlar, eleştirmeler; konserler, resim sergileri, bunların yankıları; amatör toplulukların biraz daha canlandırdıkları tiyatro çalışmaları; açıkhava sergileri, festivaller; kendini artık sanat yönü ile göstermeğe başlıyan sinema yazıları.. buna tanıklık etse gerektir.

2) 1960 için de umutluyum. İki yapraklı ilçe gazetelerinde bile derli toplu sanat sayfalarının düzenlendiğini görmek iyimserliğimize güç katıyor.

SARİİSMAİLOĞLU, Ayhan

1) Atatürk'ün, Türk Ulusunun geleceği için açık olarak çizdiği aydın düşünce ve bilimsel yoldan sık sık sapmamız yüzünden uygarlık yarışında zaman kaybediyoruz. Uygar uluslardan gerek iktisatça, gerek eğitimce daha çok geriyiz. Yani dünya nimetlerinden gereği kadar faydalanamıyoruz, insanca yaşamıyoruz. Yurttaşlarımızın yarısından pek çoğu, gelmiş geçmiş uygarlıkların en yücesine ulaşan çağımızda, henüz okuyup

yazmasını bile bilmiyorlar. Yaşayışları ise ilkel olmaktan kurtarılamamıştır. 1959 yılı sorunlarımızın çözülmediği, çözülmesine emek ve önem verilmediği bir yıl olmuştur.

Türkiye belli bir uygarlığa erişmedikçe sanatımız gelişemez, öbür ulusların ilgisini çekemez. Sanat uygarlığın bir bölümüdür, varlıklı ve eğitimi ileri toplumlarda gelişir. Bu bakımdan sanatımız, beslenmesi için gerekli ortamdan yoksundur.

Geçen yıllarda olduğu gibi, 1959 yılında da, devletin sanatımız için belli bir tutumu olmamıştır. Şimdiye kadar yalnız müzik ve tiyatroda, devletin, belediyelerin ve kurumların ilgi ve yardımları sağlandığı için sanatımızın bu kollarında dünya ölçüsünde denebilecek başarılar elde edilmiştir. Resim sanatımız da az çok ilgi görmüş, korunmuştur.

Edebiyatta, Cumhuriyet kuşağının genç yazarları, Türk dilini yabancı etkilerden kurtarma savaşını şimdiden başarmış sayılabilirler. Türk Dil Kurumunun çalışmaları yararlı olmuştur. Bundan sonra daha da yararlı olacaktır. Yetişecek yazarlar, ellerindeki Türkçe ile artık sağlam, ileri ve başarılı sanat yapıtları yaratacaklardır.

2) Alıcısı az olan sanatımıza bazı kolaylıklar sağlanmasına, devletin ve kurumların sanat dostu olmasına lüzum vardır. Başıboş bırakılan sanatımız, yalnız sanatçılarımızın sınırlı uğraşılarıyla başarıya ulaşamaz. Çünkü sanat doğuştan edinilmiş, hayal göklerinde uçan anka kuşu değildir. Tersine sanatın kaynağı düşünce ve bilgidir. Yaratma ancak bu kaynak üstünde çalışmakla olur. Günümüzde çoğu sanatçıların bilim adamları arasından yetişmesi sözümü doğrular sanırım. Öyleyse, sanatçılarımıza da bilgiyi, aydın düşünceyi aramak, elde etmek imkânı verilmelidir. Gelecekte sanatımızın yücelmesi için dileğim budur.

Yurdumuzun geleceği için dileklerim ise, Büyük Atatürk'ün sözlerinde, hele Cumhuriyetin 10 ncu yılı söylevinde vardır.

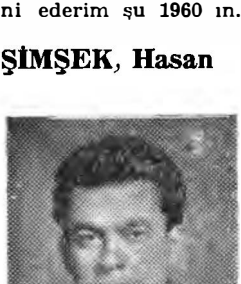
SİYAVUŞGİL, Sabri Esat

1) Memleketimiz ve sanatımız bakımından 1959 yılı nasıl mı geçti? Evvelâ ben sorayım: 1959 yılı geçti mi? Hiç farkına varmadık. Geçmiş zahir. Fakat ne sessiz sedasız, ne kadar kendini belli etmeden, ne kadar çabuk geçmiş.

2) 1960 yılı için dileklerim mi? Evvelâ cümlemize sıhhat ve afiyet, sonra da bu yılın daha öncekiler gibi geçmemesi, hiç değilse, bizi bir yıl yaşadığımızın farkına vardırması. Günlerini, nerde, nerde? diye aranarak geçireceğimiz yerde, işte, işte! diye sevinerek vasıyacağımız bir yıl olmasını temenni ederim şu 1960 ın.

ŞİMŞEK, Hasan

1) Kısaca özetlemeye çalışayım.

Memleketimiz ve sanatımız bakımından 1959 yılı, daha önceki sekiz-on yıl ile ölçülemiyecek kadar verimli ve canlı geçmiştir.

Ankara ve İstanbulda açılan resim sergilerinin sayısı 1956, 1957, 1958 yıllarındakilerin toplamına eşit olduğu kadar, getirdikleri yenilik yönünden de ileri idiler.

İstanbulda birkaç yeni tiyatronun, Ankarada 3 Üniversite tiyatrosunun açılması ve bunlara İngilizlerin Ankara Plars tiyatrosunun katılması 1959 yılının tiyatro faaliyetini daha da hareketli kılmıştır. Bu arada telif sahne eserleri de bir bir ortaya çıkmış, sanatçılarımızın bu alanda da gücünü göstermiştir.

Prof. Selâhattin Batu'nun Güzel Helena adlı trajedisi Almanyanın Bregenz festivalinde, dünyanın birinci sınıf tiyatro topluluklarından biri sayılan Viyana'nın Burg tiyatrosu artistleri tarafından Almanca manzum olarak oynandı ve gösterdi

ki kendimizi tanıtmasını bilirsek Batıda ilgi toplamamız pekâlâ mümkündür.

Memleketimize hiçbir yılda olmadığı kadar, yabancı ünlü müzisyen, bale birliği ve orkestralar gelmiştir. Buna karşılık bizim müzisyenlerimizin Batı sanat dünyasındaki başarıları 1959 da rekor derecesine varmıştır.

Sanatımızın bir ağaca benzetirsek, 1959 yılında tekmil dallarıyla çiçeğe durmuş-meyveye dönmüştür. Şiir ve hikâye belki de en güzel hale konmuş örneklerini verdi amma, sanatçının çilesi, durmadan yenileşme çabası, sürüp gidiyor; Küçük Carî Hesaplar Cüzdanına (BİR YIL DAHA) yazmış olarak.

2) 1960 yılında — kısmet olursa — ikinci şiir kitabımı, ÇİZGİNİN İKİ YANI adıyla çıkarmayı düşünüyorum. Dileklerime gelince kısaca, yeni yılın her bakımdan memleketimize hayırlı ve uğurlu olmasıdır.

TANER, Haldun

1) 1959 yılının yurdumuz için başarılı bir sanat yılı olduğu kanısındayım. Bunu söylerken dayandığım olaylar şunlar:

Adnan Saygunun dünya çapında yankı uyandıran Quarteti. Ayşegül Sarıcanın bütün uzmanlarca son yılların Türkiye çapındaki en büyük müzik yaşantısı sayılan son resitali. Muhsin Ertuğrulun İstanbula gelmesi ile şehrimiz tiyatro hayatının kavuştuğu canlılık. Şehir Tiyatrosundaki başarılı Hamlet temsili. Kenter kardeşlerin Öfke ve Salıncakta iki kişi de gösterdikleri büyük sanat ustalığı. Ankara Devlet Tiyatrosunun Kral Lear, Kral Oidipus gibi muhteşem ve avrupadaki benzerlerinden hiç aşağı kalmayan dört başı mamur prodüksiyonları. (Günden geceye) deki yüksek ve yogun sanat seviyesi. Kemal Tahirin romanının Fransada Selâhattin Batunun oyununun Bregenzde gördüğü ilgi. Genç oyuncuların önayak oldukları sanatı geniş halk kütlelerine götürme hareketinin, İkinci Erdek Şenliği ve Hikmet Şimşek orkestrasının Halk ve Ordu konserleri ile gelişip kökleşmesi.

2) 1960 için en candan dileğim bu olumlu gidişin hızını kaybetmeden sürmesi son yıllar hayli sönükleşen romancılığımızın yeniden hızlanması. Başka gençlik gruplarının Genç Oyuncularınkine benzer Şenliklerle yurdun dört yanına dağılmaları. Bölge Tiyatroları sayısının daha da artması. Hiç değilse bu yıl, Kayseri, Konya, Mersin, Balıkesir, Trabzon veya Zonguldağın birer bölge tiyatrosuna kavuşması.

TARUS, İlhan

1) 1959 Memleketimiz hareket ve aktivite bakımından, hemen hemen benzeri bulunmıyan bir yıl geçirdi. Ortalığı dolduran politika gürültülerini hiç düşünmeden, bu gürültülerin sözünü ettiğim aktivite içinde zerrece payı olmadığını belirterek, bile bile söylüyorum bu sözü.

Bu yurdun yüzyıllardır beklediği bir şey vardı: Toprağını düzenlemek, sulamak, gübrelemek suretiyle verimi, üretimi arttırmak. Sonuç olarak da halkın geçimini, yaşayış düzenini geliştirmek. Bu hedeflerin bilinerek ve karar verilerek ele alındığını ve yola çıkıldığını görmek, herkes gibi beni de sevindiriyor.

Toprağın canlandırılması çalışmaları yanında endüstrinin, küçük endüstri ve el sanatlarının, gıda maddeleri istihsalinin geliştirilmesine doğru kararlı ve bilgiye dayalı adımlar da atılıyor. Bence herşey, kültür, uygarlaşma, okuyup yazmanın yayılması, sanatın anlaşılması ve ilerlemesi buna bağlıdır. Bağlı idi, bağlı kalacaktır.

Dış yüzden politik gereklere bağlı gibi görünen bu hızlanma, gerçekte onun tamamiyle dışında, adeta özgür bir uyanışın eseridir ki faktörleri arasında gecikme kompleksini, zamanı, dünya gidişini saymak mümkündür.

Böylece sanatınız da 1959 yılı içinde normal ve tabiî gelişimini bulmuştur, duymuştur denilebilir. Ekonomik oluşa benzer bir gözlem olarak şu noktayı da belirtmek lâzım: Sanattaki gelişme de, ortadaki kalabalığın, gürültünün, boş ve kof eser üretiminin dışında, tamamiyle özde ve içte, oluş halindedir. Romanı, şiiri, en sonda da hikâyeyi dikkatle incele-

yip sürdürenler bunu göreceklerdir. Şiir, roman, hikâye ve plâstik sanatlar üzerine koparılan gürültü ve hareket, otuz yıldan beri çok okunan kadın romancıların ve Esat Mahmut sanatının azbuçuk farkla, yanıbaşında yer alıyor. Sırası gelince bu nokta gün gibi meydana çıkacaktır. Sanat tarihine de öylece geçecektir.

1960 - Önümüzdeki yıl bu istikamette gelişme daha da belirli, daha da belgeli hale girecek, sürgit durmıyacaktır. Ekonomi düzeninin yoluna girmesi ve üretimin artışı oranında okur yazar sayısı çoğalacak; asıl önemli olan taraf da, sanatın isteklisi ve müşterisi olan takımda sezme ve seçme olanağı artacaktır. Bu son olay beni çok ilgilendiriyor. Yazılı sanatlarda son dönemde beliren köksüz eğilimler epeyce tehlikeli kalabalıklar, gürültüler doğurmağa başladı. Yeni yeni okumağa başlıyan bir toplumda yanılmayı, vakit yitirimini, bozulmayı doğurabilir bu gibi şeyler.. Sonunda gerçekler ortaya çıkar ama, m şrutiyettekinden beter zararlarla. Herkes bilir, meşrutiyetin sağır havası içinde birkaç yüz sanatçı birden konuşmağa başlamış, onbeş yıl sonra üç beş değerden başka ortada kimsecikler kalmamıştı. Gerikalabalık işlerine, güçlerine dönmüşlerdi.

Dileğim ve kuşkum, okuyucunun önüne gerçekten değeri olan eserlerin verilmesi suretiyle sanat terbiyesinin düz istikamete çevrilmesi.. Herkesten önce dergi sahiplerine, eleştirmecilere düşen, sorumu büyük bir görev.

TECER, Ahmet Kutsi

1) Nasıl geçti? Hemen cevap veremiyor insan. Nasıl cevap verilebilir ki? Sanat olayları da, bir yıllık ömrümüzün eskilendiği diğer olaylar gibi akıp gidiyor. Kaç resim sergisi gördük, kaç konser dinledik, kaç piyes seyrettik, kaç roman okuduk, kaç şiir duyduk, bunları bir çırpıda nasıl hatırlıyabiliriz? Gerçi mesele rakamda, sayıda değil, bunların taşıdığı sanat değerinde, ama bunları nasıl değerlendirebiliriz? Geçen hafta bir konser dinledim, dün bir piyes seyrettim, bugün bir sergiyi gezdim. Hepsinin bende bıraktığı izler var. Bu izler, benim samimî,

gerçek duygularım; ama hepsi bukadar. Değerlendirmek yalnız duygulanmakla ölçülmez. Değer vermede bir takım inançlarımız olmalı. Kendim de içinde, sorarım, okuyucu, dinleyici, seyirci olarak, ama sanatla ilgili amatörler olarak, edebiyatta, müzikte, resimde, sanatın her dalında, bizi yeden, düşüncelerimizi bir düzene koyan inançlarımız nelerdir? Burada teklikten çıkıp kendimizi birbirine benzer düşünüşteki insanların rimizi bir düzene koyan inançlarımız nelerdir? Burada teklikyazar değiliz ama düşündüğümüzü başka birisi tarafından ifade edilmiş görmekle de tatmin ediliriz. Geçen 1959 içinde eser bakımından imrenilecek durumda değiliz ama, asıl eksikliğini gördüğüm şey, az da olsa sanat olaylarını değerlendirebilmek için bize yardım edecek eserlerdir. İçinde fikir elemanı ağırbasan yazılar, anlaşılan henüz az aranıyor. Dolayısiyle diğer alanlarda olduğu gibi sanat olaylarının da henüz sathında yaşıyoruz.

2) Dileklerim mi? Çok eser, bol etüd, deneme, tenkit...

TOLLU, Cemal

1) 1959 yılında plâstik sanatlar bakımından müsbet bir iş yapılmadı, yapıldığını iddia etmek mümkün değildir. Ekseriyeti amatörlerin teşkil ettiği sergilerin çokluğu bu alanda ilerlemeye işaret sayılamaz.

2) Otuz yılı geçen bir mücadeleden sonra, ileriki yıllar için temennilerde ve tahminlerde bulunmaktan yorgunum. Bu hususta hiç bir şey düşünmüyorum.

TÖR, Vedat Nedim

1) 1959 yılının Türk sanatı bakımından en önemli olayları bence şunlardır:

— Bregenz festivalinde Selâhattin Batu'nun Güzel Helena piyesinin Viyana Burg tiyatrosu artistleri tarafından temsili.

— Yaşar Kemal'in İnce Mehmet adlı romanının Unesco delâletiyle yabancı dillere çevrilmesi.

— Adnan Saygun'un Yunus Emre oratoryosunun New York'da Stokovsky idaresinde çalınması.

— Brüksel Dünya Sergisi münasebetiyle Brüksel'de Cemal Reşit Rey, Adnan Saygun, Ferit Alnar, Ulvi Cemal, Necil Kâzım, Bülent Tarcan, Ferit Tüzün, Bülent Arel gibi bestecilerimizin eserlerinin Paris orkestrası tarafından çalınması.

— İdil Biret'in Brüksel Millî Orkestrası refakatiyle ve Herman Scherchen idaresinde Brüksel'de beş konser vermesi.

— Leylâ Gencer, İdil Biret, Ayşe Gül Sarıca, Koptagel gibi sanatkârlarımızın dış memleketlerdeki başarılı konserleri.

— Kenter Kardeşlerin İstanbul tiyatro dünyasına getirdikleri yeni hava.

— Kral Oidupus'un temsili.

— Engin Cezzar gibi yeni bir sahne artistinin yetişmiş olması.

2) 1960 yılı için dileklerim de Türk sanatkârlarının ve eserlerinin sınır dışında kendilerini daha çok tamtabilmeleri. Çünkü sınır dışına çıkamayan sanat eserlerinin yüksek değerine inanmıyorum.

UYGUNER, Muzaffer

1) 1959 yılı, memleketimiz ve sanatımız bakımından hiçbir olağanüstülüğü olmayan bir yıldır. Alışageldiğimiz olaylarla geçip gitmiştir.

2) 1960 yılının memleketimiz ve sanatımız için hayırlı ve verimli olmasını dilemekteyim. Avrupa Ortak Pazarına kabul edilirsek memleketimiz için iyi sonuçlar elde edilebilecektir. Bu iyi sonuçların istihsal alanında olduğu gibi istihlâk eşyası pazarında da elde edileceği muhakkaktır. Bu iyi sonuçların doğmasını istemek ve beklemek yerinde olsa gerektir.

YAŞIN, Özker

1) Memleketimiz ve sanatımız bakımından 1959 yılı sönük geçmiştir. Sanatın bazı kollarında ümit verici kımıldanışlar olmakla beraber, örneğin edebiyatta kusursuz bir roman, mükemmel bir şiir kitabı okuduğumuzu söyliyemeyiz. Tiyatro'da bir ilerleyiş var. Ne yazık ki Kıbrıs'ta bulunuşum tiyatro yazarlarının eserlerinin hepsini sahnede görmek imkânından mahrum bıraktı beni. Bazı oyunları görebildim, bazılarını okudum. 1959 da en verimli sanat çalışmasının tiyatro kolunda olduğunu sanıyorum. 1960 yılında ayni hızın devam ettirilmesi Türk Tiyatrosuna muhakkak ki yeni, bizden, bizim hayatımızdan başarılı eserler kazandıracaktır. Tiyatro'nun peşisıra resim sanatı da oldukça gelişme göstermiştir. 1959 da, İstanbula gidişlerimde görebildiğim sergiler, sanatın bu koluna ilginin arttığını göstermektedir.

2) Eloğlu Ay'a gitmek için didinirken 1959 yılı içinde, biz 1859 yılının meselelerini halledememişiz... Acı fakat gerçek!.

1960 için dileğimiz "Sen-Ben" kavgalarından uzak, yurdumuzun insanlarına mutlu bir hayat sağlanmasıdır. O zaman sanatımızda görülen "bunalma" yerine, her kolda bir "yaratma" devri başlıyacaktır.

YIRCALI, Sıtkı

1) Öz ve biçim bakımından yeniye yönelmiş ve hızla ilerleme çabası gösteren bütün memleketlerde her yıl çeşitli zorluklarla karşı karşıya gelinebilir. Biz de memleketimizde yıllar var ki, böyle bir hızlı gelişmenin çabası içindeyiz. Bu yüzden karşılaştığımız bazı zorluklara rağmen her yılımızın daha ileri ve daha başarılı olduğu bir gerçektir. Elbette gönlümüzün ve düşüncemizin istediği ve umutlandığı kadar değil.. Geçen yıl sanatta öncelikle resim ve müzik türünde bir yeni çığır başladı. Sanatçı ve aydın eserleriyle halkla yaygın bağlar kurmağa çalıştı. Örneğin; çeşitli tiyatro. resim festival ve sergilerinin Anadolunun birçok şehir ve kasabalarına gidişi. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasının en azından ve ilk olarak onbeş yirmi konserini onbeş, yirmi şehir ve kasabada binlerce (evet doğru) binlerce kentliye, köylüye, esnafa, işçiye dinletmesi..

Bütün bu sanatçıların yapıtları işleyişleri anlaşıldı mı? Belki hayır. Gerçek olan en aşağısından duygu ile saygı ile görülüp dinlenip alkışlandılar.

Değişen toplumlarda kalıntılar hep olur. Her varılan noktada elbet yeni biçimde o günün özelliğine göre güçlükler çıkacak önümüze. Bunlar aldatmamalı bizi. Kendi kendimizi baştan yenilmemeliyiz.

Onun için, az da olsa, beklenilen ayni ölçüde elde edilmemiş de olsa, yürüyor toplum. İçimizde yenilgi duymadan çalışmak bize düşer kanısındayım. Umarım ki bu sözlerimin büyük lâflar etme kaygusundan doğmadığına okuyucularım inanır. Bunlar sadece Türk toplumuna ve onun yarınına hepimiz gibi inanmış insanlardan biri olarak duygulanmış olmama verilir.

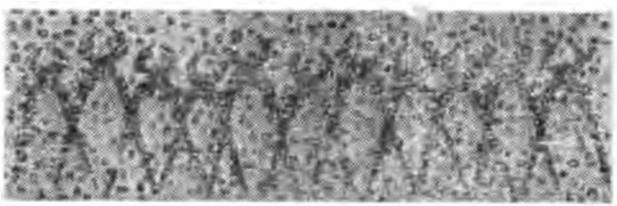
2) Dileyelim ki gelecek yıl için de bu görüşün ışığında milletimizin her yöndeki çalışmaları başarılı olsun.

YÜCEL, Tahsin

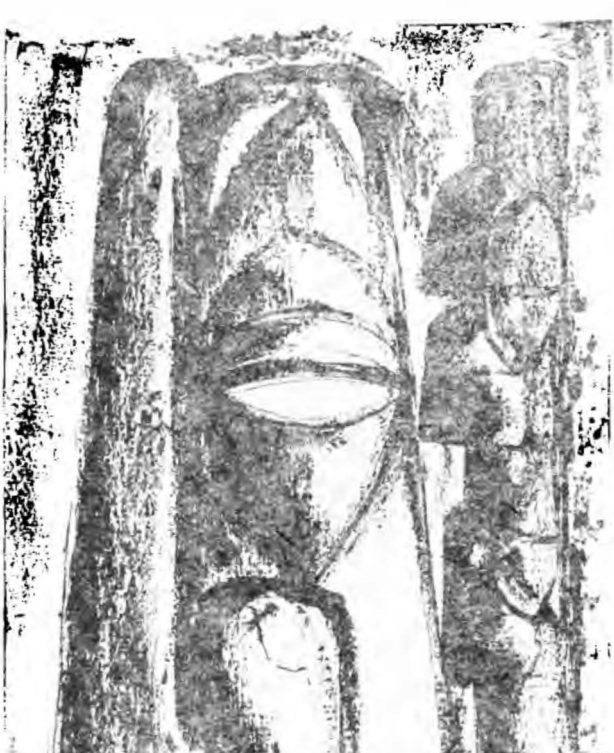

1) Pek de iyi geçmedi bence. Şu son birkaç yılı aratacak derecede kötü geçmemiş olsa bile, yeni birşey, güzel birşey de getirmedi. Gene herşey sözde kaldı, yüzeyde kaldı. Susadığımız özgürlüğe, içtenliğe, anlayışa, huzura kavuşamadık. Sen-ben kavgasından kurtulamadık, gördüğümüz çarpışmalar, tartışmalar, ülküler, düşünceler arasında değil, kişiler, bencillikler, aşağılık çıkarlar arasında geçti. Hiç değilse sanat adamlarından güzel, aydınlık şeyler beklenirdi, insanca, köklü duygulardan, düşüncelerden, derin bir sevgiden kopmuş bir ışık beklenirdi. Ama birçokları bu alanda tüyler ürpertici bir yoksulluk gösterdiler. Hiç birşey getirmediler, kalıplaşmış ya da iğreti, her iki durumda da can sıkıcı türkülerine devam ettiler.

2) 1960 yılı, 1959 yılının bir meyvesi olacak bir bakıma. Bunun için, 1960 yılı üzerinde düşünmek, bizi karamsarlığa götürür. 1960 yılından çok, 1960 yılında doğacak çocukları düşünüyorum, onlara güveniyorum ben. Dileklerime gelince: biraz daha insanlık, biraz daha sevgi, biraz daha anlayış, güzellik, iyilik, sağduyu, gerçek özgürlük...

Salih Acar

Nuri Abaç: Gravür

ŞİİRLER

Bahattin Akay: Gravür

HOO

Ö T E L E R D E

Kaçmış uykum yabansı ormanlardan,
Dağlar mağaralarla ovalardan kaçmış.

Yağız at bir başka kişi, bir uzak,
Çözülür çözülmez kaçmış.

Soğuk, düzgün, anlamlı, taş, oyunsuz,
Dev okuldan mini mini çocuklar kaçmış.

Suçlama bu ak gövdeyi şimdicik,
Usu, bilinmeze kaçmış.

Geceleyin çırılçıplak düşmüşüm ben ardına,
Yüz ölü'm var, biri kaçmış.

Fazıl Hüsnü DAĞLARCA

BU GARİB YURD

Gel bu garib yurdun dağım taşını gez
Yarlardan, bellerden göçlerin peşini gez
Umutsuz göklere bak, ışıksız yönleri gör
Onmıyan yarayı bil, akan gözyaşını sez.

Yaylakta kar örtmüş yıkılan obasını
Tabanda gün vurmuş yurdunu yuvasını
Tanı ölüp giden toprağın yasını
Ko başım yere, dinle taşın sesini:

Soyulmuş dağları ot izlerine dek
Tükenmiş gökleri kuş seslerine dek
Sökülmüş, yakılmış sazlarına bak
Kayalıklar iner düzlerine dek.

Can verir toprak, öz suyu çekilmiş
Sabanın altı taş, memeler sağılmış
Yeşiller, gözlerine mil çekilmiş
Bahçeler, yuvası, ocağı dağılmış.

Dama, dıvarlara vururlar tezekleri
Topraktan çalınır Tanrı azıkları
Kavrulur acından dağ etekleri
Çakıllar sürükler çalılıkları.

Irmakları kan, bağrı yanık toprak
Kuş denize akar dal, budak, saman, başak
Bir elinde ateş, bir elinde nacak
Kes kopar kır dök, kır kopar kes yak!

Duymazlar can veren toprağın sesini
Anmazlar bozkırın umutsuz gecesini
Unutmuşlar ağacın gencini, kocasını
Düşürmezler yere yaprağın gölgesini.

Soyulmuş dağları ot izlerine dek
Tükenmiş gökleri kuş seslerine dek
Sökülmüş, yakılmış sazlarına dek
Kayalar iner düzlerine dek.

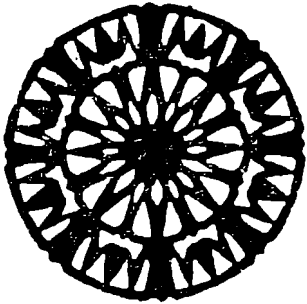
Selâhattin BATU

★

BİRAZ DAHA

Hiç şaşmıyorum çıkınca sokağa
Hem niçin-neden şaşacakmışım?
Baharsa karşıma çıkan
— Merhaba
Kavgaysa alışmışım
Hergünkü kavga
Aşksa canevimdir
Kadınsa çevremde güzelliği
Bunar değil de ölüm
Ölümse karşılaştığım
Hiç şaşmıyorum amma
"— Erken" diyorum
Biraz daha.. Biraz daha...

Hasan ŞİMŞEK

İNCİR YAPRAKLARI

Yumuldular uğultular arasında.
İncir yapraklarını artık kim düşünürdü
Sallanırken iki dalga arasında bir martı
Bu yatağa, bu koltuğa, bu kuru tahtalara
Düşmeden önce
Eksiydi eksi, şimdi iki artı.

Gömüldüler dalgalar arasına.
Ellerinde uzatılan ilk elma
Yüzlerinde alı al bir kızartı
Bekliyen yan yana ayrılıklardı
Perdeler inerse az daha sürerdi
Yumuldular, gözlerini yumdular.

Eksikti tamken bile hepsi bu kadardı
Dumandı dağılır, çiçekti solardı
Uçuşurken üflenmiş şeytan arabaları
Anladılar, duruldular, doğruldular
Az, önceki incir yapraklarını
Aradılar, buldular, tutundular.

Behçet NECATİGİL

A Ç I K

Biz hep açık konuştuk.
Gökyüzünden maviydi sözlerimiz.
Suç bataklarda değildik. Kuşlar gibiydik,
Uçarıydık. Gözlerimizde
Şavkıyan parıltılar gibiydik.

Biz iyiye iyi, güzele güzel dedik.
Masallardan çekerdik mısraları, tülbent gibi.
Yalnız şiirlerde yalan söylerdik.
Umutlarımızda, hayallerimizde yalancı değildik.

Biz buğday tarlalarında buğday,
Ağu yeşili bahçelerde ot,
Trenlerde düdük sesiydik.
Yıldızlara çobandık, değirmenlere su.
Bozkırlara bulut gölgesiydik.

Seller akıp gitti, biz kaldık.
Bulutlar uçtu gökyüzünden.
Rüzgârlar darmadağın etti.
Ne bahçesinden hayır var, ne güzünden.
Akıl da bulutlar gibi koyup gitti.

Nerden bilirdik çalışmaktan
Yorulacağını sevgililerin.
Yaşamanın güzelliği kadar
Hoyratlığını, bezginliğini.
Biz kaldık. Çekip gitti bahar.
Nerden bilirdik.

Cahit KÜLEBİ

Yurdumdan:

HALI DOKUYAN KIZLAR

Aman ilmek ilmek üstüne,
Gözlerim yoruldu şu mavi renk üstüne,
Uçan kuşlar, açan çiçek üstüne,
Gül kurusu koyalım mı şu halının ortasına,
Gelin kızlar, halimize uygun düşer, gül kurusu güzel kızlar.

Daldım gittim karakolun çitine,
Karakolun bahçesini dokusaydım şu halının içine,
Sevdiğimi gizlemem bir candarma çavuşu
Alsana beni candarma, alsana beni,
Çömelmişim çit dibine, bekletme beni.

Bir düğünüm olmalı ki benim kızlar, hele, hele,
Davul zurna hala hala hey,
Çardaklardan kara üzüm dökülürken,
Su sesleri hele kızlar, su sesleri,
Çavuşumda içeride rakı içer, hala hala hey.

Bir düğünüm olmalı da gelesiniz hele kızlar,
Soyuna da dökiine de oynayasınız,
Ayaklarınız gide gele ak topuklar,
Eğin oyunları, Erzurum oyunları hala hala hey,
Davul zurna karşımızda, hala hala hey.

Bir düğünüm olmalı da göresiniz hele kızlar,
Erzurumun taş çarşısı evimizde,
Oltu taşı kara salkım küpeler,
Bana çalışmış kuyumcu ustaları,
Bilezikler, gerdanlıklar, semaverler hala hala hey.

Hey kızlar, siz de bencileyin Mucurdakiler,
Aşık mısınız bencileyin?
Ya Gördes halıları, bakalım ne söylersiniz?
Şeftalimi düşürdüm kız dudağından,
Bursalı kız, aşk dumanı kokar hah.

Babamı sorarsanız yol bekçisi dağ başında,
Üç kardaşım daha var, üç küçük oğlan,
Aman ıssız yaylâ yolu oralar,
Şu halıya benzer ama oralar,
Gelincikler arasında, kardaşlarım arasam.

Ben ne gördüm oralarda söyleyim bir bir kızlar,
Ufacıcık bir kız idim
Kar topu oldum büyüdüm, ala vakit yuvarlana,
Bahar güneşleri kapımıza vuranda,
Bir çözülmüş çığ olurdu yüreğim,
İçinden ölü dağ keçileri, ölü adamlar çıkanda.

Ben ne gördüm şu dünyada,
Yol üzeri çeşme başı babam bir avuç kiraz verdi,
Bir çarşıya indik bakırcılar nalbantlar,
Bir de dükkâna girdik kurumuş basma kokar,
Bir de yola çıktık ki çıpıldak hep çocuklar,
Kara sakal ihtiyarlar.

Ya sen ne gördün kız kardaşım?
Solgun sarı gül kardaşım.
Çarşamba ovasından gelir bizim yüzbierimiz
Tütün yapraklarına benzer.
Ya o kızlar ne bilirler? ne gördüler?
Yoksul günlerinin halısını dokudular.

Bu ilmek benden sana, ey güzelim hah sana,
Güçlü backlarımdan sana,
Seven ellerimden sana.
Uzayıp giden bahar kırları nerde?
Dağ başındaki baba evinin ötesinde,
Bu gözyaşı gözlerimden sana.

Vardım çavuş, halılardan karakolun çitine,
Baktım ilmekleri aralayıp, gözlerinin içine,
Alır isen, beni al, sana ne bahçeler sakladım,
Bir elini değme ilen beni bir kez öpme ilen,
Bana da kız demesinler sana,
Güzel güleç bir oğlan vermez isem.

Ceyhun Atuf KANSU

★

Sarışın kuş ilk yaz sabahı gel kon pencereme
Çürümüş hindibağ değin acı tuttuğun çığlık
Geminin bordasını okşamaz olmuş su artık
Toprak ağlamış kadın yüzünden beter kıraç deme

Kanadında yakamozlu aydınlığı gecenin
Günün ilk ışınlarıyla yıkanmış ağaçtan ak
İpe sapa gelmez bir deli türkü tutturarak
Islak dallarından ormanın süzüp getirdiğin

Doldur yüreğimi bir yeni bir başka anlamla
Duyunun'en değişiğiyle sar sarmala ısıt
Geceyle gün örneği tüm bencillere karşıt
Bir çekirdek sürsün gitsin toprağında dört nala

Sabahattin Kudret AKSAL

HURİ İLE SÜLEYMAN'DAN

BİZİM KÖYLER

Şosadan denizden ırak
Dargın bir çocuk gibi ovada duran
Bizim köylerimizdir!
Tohumlar gibi düşer
Bizim köylerimiz dağlara
Ardıçlar gibi büyür!
Bizim köylerimiz
Solmuş bir resim gibidir
Eski bir yolculuktan kalan hatırda..

Bizim köylerimiz dağda ovada öylece kalmışlardır. Sırtlarında kundaklı çocuklarıyla tren yollarına inen kadınlarını; gözleri kır çiçekleri gibi rüzgârlı ürkek bakan delikanlılarını; kasaba pazarlarında şaşkın şaşkın dolaşanlarını tanıyanımız bilenimiz yoktur. Adları Alidir, Velidir, Hasandır, Hüseyindir; adları Ayşedir, Hacerdir, Gülsümdür, Huridir, Süleymandır!. adları talihsizdir, dertlidir, gariptir! Ardıçlarla meşelerle br arada büyür, sonra da kurur, solar giderler ölümlerini duyan olmaz! Elleri ayakları kocaman, yüzleri gözleri ayçiçekleri gibi, günebakanlar gibi durur size bakarlar! Sonradan bu bakışları evinizin, tanıdık bir eşyanızın bir köşesinde görür tanırsınız! Bir gün kapınızı açarken bu ürkek bakışları yanı başınızda, üstünüzde duyarsınız, kendilerine evlerinizde yer verin!

Necati CUMALI

ELLERİM

Ellerim gökyüzüne açık ellerim
Bir gümüş güneş dolu yarısı
Yarısı aklın beyaz karaltısı
Düşünceler umutlar kuşkular ve ötesi
Uçan bir ışık kanat gök mavisi.. ve başım
Avunmadı omuz silkti bu yüke düştü yerlere avuçlarım
Döküldü yeryüzüne boşluklara darmadağın
Beklediklerim isteklerim dualarım
Kim toplayacak bunları gökte tanrıdan yana

Ellerim yeryüzüne kapanık ellerim
Birisinde içimin ateşi toprağın yüreği sımsıcak
Birisinde kaskatı bir cesaret tohumun tılsımı çatlıyacak
Dökülen dualar istekler bir demir çubuk alevinde
Bir güleç yüzde bir damla alın terinde
Damar damar atacak bir özgür yiğit bileğinde
Başımızın karanlığında günler ağaracak çocuklara yarma
Gökler umursamaz kavgamızı seyirci olanlara
İnsanlar derliyecek yine yetişen meyveleri insandan yana

Sıtkı YIRCALI

ÖTESİ

Bunca insan gelmiş göçmüş dünyadan
Nasıl düşünmezsin için yanarak
Bir gün biz de gideceğiz saat çalacak
Ötesi varsa buluşuruz orda ne iyi
Anlatır dururuz birbirimize
Dünyada geçen günlerimizi
Bir ölü yürür yanımızda dalgın
Dünyadan yeni geldiği belli
Daha oradaymış gibi
Kulaklarında uğultusu yaşamanın

Nahit Ulvi AKGÜN

★

KOPAN

Bir süredir aklım başımda değil
Yaylalara gitti davar güder
Kepez dağına yukarı
Ak kırmalara vurup keçileri koyunları
Derelere aşağı bir türkü söyler
"Haram mı oldu bize buralar
Eski bir türkü, bildik hava
Kırlara yayılırken, geniş...
Sızlar tekrar içimdeki yaralar

Fakirliğin kokusunu unutmadım
Ne zaman düşünsem önümde
Hazırım bir daha bundan böyle
Essin bakalım şu rüzgârlar

Talip APAYDIN

ÇIT

Bu gürültü bu orman boş
Bomboş sıkıntılarda eskiyen akşamlar
Ağaçlar çiçek açsa da çıt yok
Pamukladı içimizde yalnızlık
Issız mağralar

Geçtiğimiz aşklar öpüşler oyuk oyuk
Çürüntü kokan kentler bin yıllar
Çıt yok kurumuş kemiklerce ak düzlerde
Gecenin sözcüklerin altı
Yankısız boşluk

Adamlarıyız biz o mağraların
Yaban karanlık
Sürtüyoruz birbirine sürtüyoruz çağları
Çıt yok
Ölümde kanda çıt

Yosunlu düşünceler anılar
Biz hep böyle mi kalacağız
Zamanın gölgelerin altında
Çıt çıkmıyacak mı bir yerlerden
Taş kesilmiş yanlarımızdan Çıt

BAŞARAN

İKİNCİ CEM'İN
GİZLİ HAYATI

— 1 —

Sazları yıldız boyalı bir gölge kadın saçları
son kadın saçları
  bir gölge boğuldu bütün
    kuğulu
      son çocuk gülüşü düştü boğuldu
en son etekliği
  bir gölde kuğulu

o şimdi ikinci cem rüyaları delimsirek
burun deliklerinde ince bir tütün rüzgârı
bir yorgunluk çizgisi
  ağzının iki bitiminde
yüzü en karanlık erkek

  en çocuk sarı

geceleyin unutulmuş bir ıslık gibi dolaşıyor
ihlamurları çözük yalnız bir yolda

bir genç kız boğuldu
kuğulu bir gölde
  ikinci cem kendi kendini aşıyor
    ütülü pantolonlara binmiş
      lâciverd ve gri
uzakta elişi mavisi bir gölde pisi balıkları oynaşıyor
bir çeşid kanadsız kırlangıçlar
  sıra sıra telgraf tellerine dizilmiş
            bir çeşid ölüm halinde gözle

sonbahar
ikinci cem'in bu ilk sonbaharı
ıhlamurları çözük yalnız bir yolda
yeni dudaklarına damlıyan ilk yağmur damlası
hırslı bir at gibi kapaklandığı ilk erkek uykusu
uzakta
elişi mavisi bir gölde
kuğulu

— 2 —

Petrol dağlarından ay büyüdü
21 dinarlık
bu rüzgârın adı zodiac mı ne
tahta kurusu
kokusu
iğde çiçekleri ve nane
cem'in gözlerindeki en hain karanlık
21 dinarlık

smyrna lady kucağına döküldü
iki kere iki dört sokağında
(köşeyi döner dönmez rıhtım
agfacolar bir şileb isveç bandırası)
izmir'de mi nerde 3.000 mil uzağında
çıplak bir mandoline yenilmiş çem
dişlerinin arasında yaprak cıgarası
kadehi yarım

smyrna lady ayın mavi südü
dikenlerinde bütün sıfır numara cutex
ikinci cem'in kaçırıp götürdüğü
zodiac rüzgârına sarıp bugün

— 3 —

gece yirmi üçlerde rio del plata sularında
uykularını bozan
yosun tutmuş paslı demir yeşili göz
juliette greco'nun en kalın sesli plâğı
kadehte yarım
calvados
smyrna lady yarından bugüne geliyor
omuzlarında zodiac rüzgârı mı ne sabahlık
bir baudelaire kırmızısı dudaklarında
agfacolor
elinde ağızlık

gece yirmi üçlerde rio del plata sularında
bir şilebde
21 dinarlık

— 4 —

İkinci cem karanlığını değiştiriyor
içilmemiş suları gözlerindeki
en bozuk yeşil
ve anlaşılmaz mavi

ikinci cem gözbebeklerini değiştiriyor
italyan aydınlığına varmak için güneşin
dişlerinin ucunda bir şehvet keskinliği
en bozuk yeşil
ve anlaşılmaz mavi

ikinci cem kim olduğunu değiştiriyor
iki kere iki dört sokağında
en hoyrat korsanı yırtılmamış denizlerin

siyah bir kuğu kadar asil
iki damla kan üst dudağında
çarpıntılı uykularına giriyor
soğuk memeli kızların
borneo'daki
en bozuk yeşil
ve anlaşılmaz mavi

ikinci cem yalnızlığını değiştiriyor
bir fransız bankasında yalnızlığını
bir omzunda ikincisi fransisco bill
bir omzunda lostromo igor paveliç
dişlerinin arasında yaprak cıgarası
ikinci cem yalnızlığını değiştiriyor
valparaiso'da
kirpiklerinde tel tel smyrna lady
yepyeni bir yalnızlık 1.00 ingiliz lirası
beyaz borsada
(can sıkıntıları dahil
içmek istemeler hariç)

ikinci cem yalnızlığını değiştiriyor
25 meridyen boyunca eskittiği
en bozuk yeşil
ve anlaşılmaz mavi

Attilâ İLHAN

P A K İ S T A N

Çıt çıt çıt Güzin demek buzlu viski
Siz bilmiyorsanız ben biliyorum
Ben içki seviyorum
Güzini de seviyorum sıcak olursa
Haziran olursa bütün esmerleri topluyorum
Ama nerden şimdi aklıma geldi
Güzin varken haziran

Akşam olursa Güzinleri selâmlıyorum
100 bin Güzin bir o kadar da dudak işte
300 dudak iyi kötü eğilip öpüyorum
Ben çiçekleri esmerlere boyuyorum
Üsküdarı da boyuyorum kalabalık olursa
Ama nerden şimdi aklıma geldi
Güzin varken Üsküdar

Çıt çıt çıt bütün esmerleri ben övüyorum
Güzini de övüyorum esmer olursa
Güzin demek düğün dernek
Siz inanmıyorsanız ben inanıyorum
Ben Pâkistanı da seviyorum
Ama nerden şimdi aklıma geldi
Güzin varken Pâkistan

Salâh BİRSEL

DOKTOR

Bütün ümidim sende, Doktor,
Bakma yapraklar gibi sararıp solduğuma,
Gönül yarası değil benimkisi,
Değil Doktor, Melânkoli değil,
Bu durgun hâlim
Eski bir sıtmanın nöbeti,
Şarap ve kadınla yıkanmış
Bir gecenin ihaneti değil,
Ellerimdeki bu titreme,
Yüzümdeki bu sarılık,
Bir Arterio - Scléros'un tepkisi değil.
Ne muvakkat bir cinnet hâli
Ne İnfractus, nc Rachita - Loculus,
Değil Doktor,
Derdim kitaplarda yazılı değil.

Hani şu, en güneşli bir günümüzde,
Belâ olur başımıza,
Yatakta sokakta
Eli bıçaklı bir haydut gibi
Çıkıverir karşımıza,
Hani şu, didik didik eder hepimizi,
Bir takip memuru gibi bırakmaz,
Gece gündüz kovalar peşimizi,
Hani şu, saçımızı başımızı yolar,
Hani şu, söylemeye dilim varmıyor Doktor,
Adma "Ölüm" diyorlar,
Değil, benimkisi ölüm korkusu da değil,
Ne "Trismus", ne Vitamin, ne Klor,
Hayır hayır, sarhoş değilim,
Başım da ağrımıyor Doktor.

İstiyorum hiç akşam olmasın Doktor,
Ölmek değil, beni bu akşamlar korkutuyor,
Şu yağmur bir kere dinse,
Bir kere görebilsem şu yeşili,
Şu Bahar nefes nefese
Bir gelin alayı gibi çiçekleriyle
Sokağımdan bir kere geçse...
Alma al, moruna mor,
Gülme, deli değilim,
Bu hâlimi anlıyamazsm Doktor,
Bırak şu kulaklığını,
Kalbim tıkır tıkır işliyor...
Kalbimde beni bulamazsın Doktor.
Şu Sonda'yı, şu İyod'u bir yana al,
Hiç bir hastalık geçirmedim,
Aklım başımda, nabzım muntazam,
Ateşim normal Doktor.

Ne yapacaksın muayene edip de kanımı?
Doktor, Doktor, üşüyorum,
Bulutlar sarmış her yanımı,
Şimdi bir tren sesi duyacaksın,
Ağlatır beni bazı bazı,
Bu tren sesi kalbimin içine
Bıçakla kazılmış bir yazı...
Koza Fabrikası, paydos etmiş,
Koza Fabrikasının bacası üstünde
Kuşlar kırmızı kırmızı.
Ağaçlar kalbim gibi çırçıplak Doktor,
Bak şu gözlerimin içine,
Ellerim Sakarya suyu gibi sarı,
Kalbim mürekkep damlamış gibi mosmor...
Bir kuyunun dibinde
Kara kalem bir resim seyreder gibi,
Sallanan kavak ağaçları arasında,
Şimdi Adapazarı'nı göreceksin Doktor.

Bak Doktor, iyi bak,
İstasyon Caddesi'nde ağaçlar yapyalnız,
İstasyon Caddesi'nde
Dolaşıyorum aylak aylak,
Bakma çocuk olduğuma,
Ölümü göze almışım Doktor,
Şu ağaç beni tanır,
Yabancım değil bu sokak.
Akşam kara çarşaflı bir kadın,
Rüzgâr sarı saçlı bir Boşnak çocuğu,
Koşuyor çıplak ayak...
İşte Doktor, şu annemin kanlı yatağı,
Şurası babamın asıldığı meydan,
Şurası "Belediye Parkı",
Şurası "Erkek Mustafa Sokağı",
Bir ucu dayanır kalbimin zarına,
Bir ucu anamın mezârma,
Uzun Çarşı yaprak içinde,
Ayaklarım su içinde Doktor,
Simsiyah bir yağmur yağıyor "Sovan Pazarı"na,

Doktor Doktor,
Han Altı'nda ışıklar yandı,
Tozlu Camii'nde Ezan okunuyor,
Deli değilim,
Sen bakma ağladığıma Doktor.
Tozlu Camii'nin minaresi iki,
Biri yağmur altında,
Biri yağmur üstünde Doktor,
İşte kalbim, işte,
Bir gece yarısı,
Uzun Çarşı'ya düşen yaprakların en sarısı...
Kupkuru, boğazım yine kupkuru,
Çek şu bulutları şuradan,
Tut şu ellerimi Doktor,

Durdur şu yağmuru.
Doktor, Doktor Doktor,
Han Altı'nda ışıklar yandı,
Tozlu Camii'nde Ezan okunuyor...
Ellerim her zaman böyle sarı,
Ellerim her zaman böyle mosmor,
Değilim, vallâhi sarhoş değilim,
Sen bakma ağladığıma Doktor.

Bu eller benim ellerim Doktor,
Bu kanlı yüz anamın yüzü,
Bu ayaklar anamın ayakları Doktor,
Şu ipin ucunda sallanan adam,
Sararmış bir resim gibi yağmurun ortasında,
Şu yüzü gözü sırsıklam,
Şu dili sarkmış
İpin ucunda sallanan adam...
Otuz yıldır peşimde,
Otuz yıldır sallanır o ipin ucunda,
Otuz yıldır gözü gözümde,
Otuz yıldır içimden kalkmadı anamın ölüsü,
Otuz yıldır eli elimde,
Bu rüzgâr otuz yıldır eser
Bu toprak hiç yeşermedi Doktor
Bu yağmur otuz yıldır yağar içimde,
Otuz yıldır şu Ezan okunuyor,
Otuz yıldır şu kalbim
Mürekkep damlamış gibi mosmor,
Bırak elinden şu telefonu,
Korkma, deli değilim Doktor.
Değil, bu bir cinnet hâli değil,
Ne İnfractus, ne Rachita - Loculus,
Değil Doktor,
Derdim kitaplarda yazılı değil.

Faik BAYSAL

ŞUNDAN BUNDAN

I

"İstanbulname"

Mavin başka, yeşilin bir başka
Her yanın ayrı güzel İstanbul
İyileşen elimle yazıyorum bu şiiri
Minarelerine, güvercinlerine merhaba.

Medet İstanbul, garibim medet,
Bizim İzmir ılıktı, üşütme beni,
Seninçin bıraktım güneş ülkesini
Evvel baharını lûtfet.

II

"İnsanları Seveceksin"

Hani bir altın çağımız vardı ya,
Sevmek için severdik hiçleri,
Çilelim, vefalım, Emirgânlım,
Bakıyorum herşey bıraktığımız noktada.

Diyelim, saçlarında güneş damlaları
Haberli şu dilber sevildiğinden,
Şu bir içim su değil ama, gencecik,
Sever ya sevilmek ister sevilmek hakkı.

III

"Avunma"

Herkes haline göre yaşamalı
Şubatça, martça, nisanca.
Ben çoktan gözlerimle yaşamaktayım,
Avuçlarımda bulut parçaları

Ezdiler zavallı gövdeciğimi,
Yaş ayrı, baş ayrı, iş ayrı.
Şimdi bir yanım şaşkın çınar
Ha deyince tam yeşerir mi ?

Rıza APAK

BOŞLUĞA ŞARKI

BÜYÜK şehre yakın bir tepede boylu - boyunca uzandım
Umutlarını yitirmiş bir insan gibi çaresiz başımı toprağa koydum, dinledim
Kendimi dinledim, boşluğu dinledim, uzak gürültüleri
Bir siyah kuşlar telgraf tellerinde sessiz
Sonra uzaktan uzağa çoban köpekleri.

Büyük şehir ışıklar içindeydi bir masal gibi
Aşağı yoldan tek tük gölgeler geçiyordu, bira fabrikasından işçiler
Ben otları kokluyordum, otları öpüyordum
İnce bir bozkır rüzgârında sallanan kimsesiz kevenleri
Şehrin uğultusunu, yalnızlığımı seviyordum.

Başımın üstünde derin bir sessizlik vardı
Rengini tarif edemem bu yalnızlığın - yıldızlar vardı
O çocukluğumdan beri hep ayni yerdeki yedikardeşler
O eski anılar gibi savrulmuş saman yolları
Dünyayı ihtirasla öpen çiçekler.

Ben de dünyayı öpmek istiyordum aşkla, istekle
Hiç bir şey, ama, hiç birşey gözetmeden
Nasıl ki hepimizi aydınlatıyordu ayni güneş
Nasıl ki ayni buğdaydan yiyiyorduk, ayni sudan içiyorduk
Bütün azalarımız eş.

Yalnız kaldığım zamanlar düşünebiliyorum, duyabiliyorum
İki kor halinde yanıyor gözlerimde aydınlığı
Düşündükçe seviyorum yaşamayı, uzandığım toprağı, karanlığı, herşeyi
Yeniden bir küçük otu, bir selamı, bir gülüşü, bir bulutu, bir böceği

Bambaşka sevinçlerle öpüyorum, öpüyorum.

Böyle dinlediğim zamanlarda kendimi
Böyle uzandığım geceler toprağa boylu - boyunca, kaçıp, kurtulmuş
Otla ot, rüzgârı rüzgâr, geceyle gece olduğum anlarda
Buluyorum mutluluğu o büyük, o ferah
İçimin aydınlığında.

Halim YAĞCIOĞLU

★

ESKİ ZAMANLARDA YAŞAMAK

Bin kere bin yıllık eskimiş serinlikler
Dağ gibi büyük, ama ne büyük, daha da büyük,
Çekip götürdü bizi, arınmış bir en eski yaşamalara!
Siz yoktunuz, o da yoktu, o da, kimse...
Nasıl büyüyordu ki, ama nasıl, git - gide
Bir ilkçağ düzenindeki yalın rahatlık,
Bir en kavgasızlık, bir en ilkel sevişmeler
Soğuk dağ sularında yunmuş gönüldeşlik
Yitik sarıların en hası, en eski zamanlar içinde!

Bin kere bin yıllık eskimiş ülkelerin sabahlarında,
Bir güzeldi ki, ama ne güzel, daha da güzel,
Oynak düşlerle dolmuş, derin uykulardan uyanmak!

Siz yoktunuz, o da yoktu, o da, kimse...
Nasıl büyüyordu ki, ama nasıl, git - gide
Benim değeri bilinmemiş yoksul güzelliğim
Bütün eski dünyaları doyuran yücelikte..
Şaşardınız, mutluluktan ağlardınız belki de
Bu sonsuz gibi görünen, esenlik bahçelerinde!

M. Sunullah ARISOY

AĞRILI ÇAĞ

Senin gözlerin ağrırsa
Benim yüreğim param parça
Sen ölümle kal olmaz
Ben yeşilinde gözlerinin bir güzel nisan bulurum
Bir kavun ayrılmasın beş dilime
Beş dilimin beşinde ağrılı yüreğim

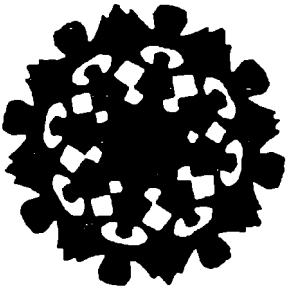
Ekinlerde kınacıklar
Büyür bir güzel bulutlayın
Çocuklarım sapan taşına uzanır kuşçul
Uzanır bir uç bir doyumsuz ellerimiz
Vitasız bir çağın eşiğinden
Korkulu geleceklere

Yüzüstü bir düşüncenin aralığından
Daha bir karanlıklar
Doymak bilmez
En keskin yerinde cam kırıklarının
Bedenimiz

Ne kırık bir dalga bu
O ne ulaşılmaz bir kuyu
Bin parça gemi savaşa yeni çıkmış
Deniz üstünde git
Karada git

Varamazsınız
Bulamazsınız

Abdullah Rıza ERGÜVEN

KÖTÜ KADINLAR BALADI

I

İstemezdik bu Allahsız karanlıkta gölgelenmeyi
Elbet umularımız olacaktı pırıltılı ve seçik
Biz bir eğlence kadını yılgısız - yenilgisiz
Siz bir ev kuşu tâ baştan yenik
Bilmiyorduk duyuyorduk belliydi
Güçsüz ellerde ölecektik....

Anam kırk günlük bir masala aldandı gecesiz -
Kırk yıldır çeker uzanır karanlığı
Öncesi bir nokta içimde sızlayan damar - damar
Sonrası bir dönüş unutumlara...

Seni yaşıyor üç çocuk bir kadın kendinden uzak
Öte yanında bir acı yüzlerinin...

Kendimi duyuyorum acılarından
Bakıyorum ayaklar altında bir gökyüzü
Bildik bir ses kulaklarımda ılık yakın dost
Bir anlık aydınlıkla götürüyor her şeyi...

Bin mutluluk bağışladınız o adamlara
Kirli yaşantınızdan
Bazı ödenen parası, çokça parasız pulsuz
Bir yerleri verdiniz bir şey almadan...

II

Gözlerinin ötesinde bir nokta usuldan - usuldan
Sızlar mı büyür mü bilinmez öbür yanları
En olmaz günün inceliğinde bu güvercinler
Sonra Allahları var bilmediğiniz..

Karanlıksı bakımsız kaç yürekli hem
Bir umut gibi susuklu uykulardaki
Yşamanıza güzel düşenleri vardı şarkıların
Nasıl, nerede, hani, bilmediğiniz

Dal uçları dağ başları ve bir okadar
Işıklar içinden sıyrılıp koparılmış
Avuçlar dolusu özleminle git
Alışılmış uzaklar bilmediğiniz

Elbette bir sıfırsın ama görsek
Bilinmezde büyüyor korkutuyorsun
Gözlerinin ötesinde bir nokta usuldan - usuldan
Sızlar mı büyür mü bilinmez öbür yanları..

Bin mutluluk bağışladınız o adamlara
Kirli yaşantınızdan
Bazı ödenen parası, çokça parasız - pulsuz
Bir yerleri verdiniz bir şey almadan..

III

Bir elma çiçeği uzat dudaklarından
Ki aktır pembedir unutulmuştur
Yarım yamalak yüzlerinden ötesi durgun
Çabalar boş
Elma çiçekleri, durgun sular, unutulmuşlar
En azı ağlamak bu..

İpsiz - sapsız bir düşünce, atbaşı gidiyoruz
Dört yapraklı yoncalar güzel ellere
Biz ellerimizi çoktan yitirdik.

Kendimi çizdim gecenize memnunsunuz
Oysa ki ağlasanız isterdim susmasanız da
Günaydın sevgilerim, sağlıkla kalın
Karşıt bir yol düştük yaşamanıza..

Bin mutluluk bağışladmız o adamlara
Kirli yaşantınızdan
Bazı ödenen parası, çokça parasız - pulsuz
Bir yerleri verdiniz bir şey almadan..

Julide Gülizar ERGÜVEN

★

TAŞ BASMA RESİMLER

Bakmırım, müşteri mi yoksa çırak mıyım?
Aynalı kıraathane, sıcak çayevlerinde,
Berber dükkânları, köy kahvelerinde
Taş basması resimlere meraklıyım!

Semte göre değişen pazar günlerinde,
Cami parmaklığı, duvar önlerinde,
- Seyyar fotoğrafçı, ayakta berber -
Leylâ ile Mecnun, Arzu ile Kamber
Şarkı güfteleri, rüya tabirnameleri
Ve sırtı yaldızlı Kur'an tefsiriyle beraber:

Cihan pehlivanı Kara Ahmet, iri kıyım,
Kraliçe Keriman, Halis Hanım.
Ferhat, Battal Gazi, Zaloğlu Rüstem.
Şahadeti Hasan - Hüseyin, Mekkei Mükerreme.
Şanlı Hamidiye Bahri Ahmerde.
Ve Kore hatırası, son numara, son sistem!

Gazi Osman Paşa, Plevne müdafii.
Kubbesiyle meşhur Selimiye camii.
Basmakalıp dünya güzeli Zehra
Ver yansın allık pudra, püskürtme ben -
Trikopis kılıcını teslim ederken.
Yavuz geliyor Yavuz denizi yara yara

Sırtı yaldızlı Kur'an tefsiriyle beraber
Kara Fatma yalın kılıç cephede.
Gazi Mustafa Kemal Kocatepede.
Karabekir Kazım, Fevzi Paşalar
Derken göz Sırat Köprüsünde dalar;
Koç inerken gökten İbrahim Peygamber!

Atatürk'le İran Şahı Pehlevi.
Donanmamız Kız Kulesi yanında.
Savaşırken Mehmetcik er meydanında.
- Bilen bilmeyene okusun diye -
"Bugün peşin, yarın veresiye"
Ve "Olmaya devlet cihanda bir nefes sihhat gibi"!

Nüzhet ERMAN

HAYAT ÜRPERTİYOR

Yeşil bir yaprak verdin bana
Toprağı yudum yudum içmiş
Yaşamayı içinde taşıyan
Yeşil bir yaprak
Üzerinde can damarları duruyordu

Avuçlarıma bırakmıştın ellerimi
Nereye gidiyorduk böyle beraber
Birdenbire irkildin
Gelen bir haber
Öyle bir haber ki
Kanatlarını takmış omuzlarımıza
Bizi uçuruyordu

Gerçeği öğretmeyen bir yolculuk
Bulutlar bulutlar ki beyaz beyaz
Sarıyordu bizim dünyamızı
Hani öyle anlar vardır ki bazı bazı
İnsanoğlu gökyüzüne açmış avuçlarını
Biz yaşıyormuyuz diye oradan
Oradan soruyordu

Yağmur yağıyordu bereketiyle
Yeryüzü bir doyum hazzına eriyordu
Ve senin
Senin gözlerinin dalışında
Büyümekten endişe eden bir hal vardı
Tutunmaya çabalıyordun boşluğa
Atamıyordun adımlarını
Dudaklarında bir titreme beliriyor
Göğsünde bir çocuk kalbi vuruyordu

Ve ışık parçaları dökülüyordu
Ağacın dalları arasından
Bir çocuk koparmak istemişti aydınlığı
Uzatıp ellerini
Halbuki öbür tarafta
Kabil kardeşini öldürüyordu

Sonra uzak, çok uzak denizler aşırı
Büyük bir toprak parçasında
Huzura kavuşuyordu Zenciler
İnsanlıklarını vererek birer birer
Arkalarında korkunç yüzlü bir kuklacı
İnsanı insana güldürüyordu

Nihayet içimizdeki üşümeyi
Gidermek için ne ateşler yaktık
En içten gelen şarkılarımızı
Yollarda bıraktık
Hayretimiz birdenbire bir noktaya takıldı
Kuru bir ağacın üzerinde
Bir filiz sürüyordu
Ve sonra nereden geldiği bilinmeyen bir rüzgâr
Sarı yaprakları götürüyordu

Sesler geliyordu uzaklardan
Sahiplerini aramakta olan sesler
Mevsimler bir küçük kuş gagasındaydı
Toprak kımıldanıyordu yer yer
Sonra yaratma sevinciyle ürperiyordu
Kıpkırmızı bir kan damlası
Allah eserini bitiriyordu.

Emin ÜLGENER

Z A F E R

Pencereme kurulmuş, seyrediyordum
Anahtar deliğinde aç gözler misâli.
İşte nihayet çırıl çıplaksın karşımda,
Küçüksün
Ve avucumdasın gayri.
Seni yakaladım ya
Yaramaz Dünya.

Perde kapanıyor, oyun bitti;
Işıyor ortalık
Kanlı okyanus sularında.

Büyüyor, büyüyorum
Kabuğunda kafatasımın.
Dağlar ne olacak!...
Denizler de neki!...
Kollarım uzanıyor şimdi
Bayraklardan, mabetlerden öteye.
Al gözüm seyreyle.

Sona erdi savaş, kılıcım yeni kınında
Yıldızlarsa el yordamında
Kopar, gönlün hangisini dilerse
Bir Japon bahçesi gibi dost,
Cana yakın ve ılık
Bu güzel bizim artık.

M. Kemal YILMAZ

SU YÜRÜYOR

Asma dalı şöyle bir silkindi
Açıverdi gözlerini renk renk
Birdenbire değişiverdi dünyası;
Yeşil bir uzanış, yeşil bir dilek
Yeşil bir gülümseyiş ki
Bütün asmalarla yeryüzündeki.

Menekşe yaprağındaki mor
Önce, titredi, yaylandı, büyüdü,
Sonra sıyrıldı yapraktan, yürüdü,
Çözüldü ışık oyunlarıyle mor mor,
Derken kanatlanmış... bir uçuş ki
Bütün renklerle yeryüzündeki.

Cırcır böceği "Bir hoş oluyorum ben" diye
Bahar açan gözlerle baktı bahçeye,
Kanında bir sıcaklık, bir ateş...
Kendilğinden başlayıverdi ses ses
Perde perde renklenen bir ötüş ki
Bütün böceklerle yeryüzündeki.

Bir kuzu, aydınlık verdi beyazlığından
An an koyulaşan gün aydınlığına,
Bir yeşil otta buldu kendini
Bir hız, bir atılış damarlarında,
Maviliği öyle güzel bir meleyiş ki...
Bütün kuzularla yeryüzündeki.

Sarı inek, bir çardaktan
Ansızın boşanıverdi ansızın,
Etinden, kemiğinden bir itiş, bir çekiş
Toprağı yedi katiyle bir koklayış
Bir önceki taddan üstün bir geviş ki
Bütün ineklerle yeryüzündeki.

İbrahim Zeki BURDURLU

SÜREKLİ SU

Ben en eski yazıları okudum en eski suları
O uzun suları çok suları en eski yazıları

Yürüdü ak aydınlığım soğuk yokluğa ilk çağlardan
İlk güneşlerden ilk sulardan ta en eski yazılardan

Uçsuz bucaksızdı evren yazısı yoktu karanlıktı
Evrende uçsuz bucaksız insan yeni sulara çıktı

Âriſ DAMAR

★

İÇİM İÇİMİ YER

Uçmuş güzelliği kendine özgü
Huyu suyu
Yitmiş yücelikler
Bu denizden şiir çıkarırdı şairler
Şu bahçeden ormandan
Böyle doğmazdı o dağın güneşi
Arkadaşım böbürlenmezdi eskiden
Herkesin bir insan yanı vardı
Her ulusun dostluk ereği
Güler yüzler ne oldu bilmem
Çoluğun çocuğun sevgisi saygısı
Gönül işleri ölesiye tutkun
Yuvalar sonuna dek
Gitti gider
Dalgın gözlerim karşıda
İçim içimi yer.

Oğuz Kâzım ATOK

TAŞRALI

El yüzde
Dirsek dizde
Kımıl kımıl İstanbulu büyütüyor,
Bir taşralı düşüncesinde.
Tünel kadar karanlık
Galata kadar uzun

Tad bulamıyor bir türlü
Ne gündüzünde
Ne gecesinde

Mahmut KURU

★

ESKİ KARANFİL

Kötü bir gündüze karşılık
Tanrının her akşamüstü
Tutsak pazarından eski çirkin
Başımı alır gelirim.

Ne yapar çocuk yadırgadığında
Örgülerden küçük ev işlerinden
Bir kaçma kalesi bulurum

Gün ışığına su suya yavru balık
Kişiye sevgi umut dostluk
Küçük türkü söylemem türküsüz ölürüm

Ne de çoğaldı dergiler yollarda
Romanlar tiyatrolar kapak kızları
Ardında yapma boğuntunuzu görürüm

Ufak yapılı mı çirkin mi kısaca
Eski mi bu göğüs usandık mı
Bir karanfil mi ben alır size veririm

Gülten AKIN

SANDIK

- Cevat Özer'e -

Bak, sana şapkamı veriyorum. Atına atla.
Uzasın saçların mermilerle soğuğa,
Çünkü karanlıktan geçeceksin, çünkü şehirler var;
Gitmek istiyorsun bu gece, seni bırakacağım
ama unutma
Kabarır denizler, kan dolar boşluğuna,
Dökülür damarların yollarda, ama unutma.

Bak, sana silâhımı veriyorum. Atına atla.
Çünkü benim hiçbir zaman silâhım yok karşında,
Islak sandığını bırakacaksın, annen öyle istedi;
Üzgünüm. Uzayacak boyun öteki çocuklara
ama unutma
Belki dünyalar değer bir gece yıllarına,
Mavzerler insan dolar, ama unutma.

Bak, sana korkaklığımı veriyorum. Atına atla.
Savaşacaksın çünkü, korkaklığımı al,
Kapanacak hazinelerin her akşam ağladıkça,
Bir kadına hazırlanacaksın söğüt dallarında
ama unutma
Ustaca sevişir ölüm sen hançerini bilerken,
Açar kumaşını karanlıktan, ama unutma.

Ülkü TAMER

BEYAZ - SİYAH

Bizim için bu tarlalar dolusu başak
Nefes nefes hava
Bu cânım sular bizim için

Tomurcuklar kadar çok umut
Çiçekler gibi sevgi
İnsanı mesteden mutluluk
Bizim için

Ya hastalık ihtiyarlık
Ya şu kara topraklar
Kim için

E. Faik UĞTÜN

★

BAHARA DOĞRU

— I —

Bahara doğru yağmurlar yağdı
Usul usul dene dene
Rahatladı arındı toprak
Benimde içimi birdenbire
Yeşeren otların sevinci sardı

Yağan yağmurlardan sonra
Tarlalar ufka doğru uzar
Baktım ışıl ışıl yanıyor her başak
İçimde büyüyen bir şey var
Yeşli taze yumuşak

Yağan yağmurlardan sonra
Bitkilerde tepeden tırnağa kadar

Nasıl uğul uğuldu yaşamak
Bir kır çiçeği tanıdım aydınlığa doğru uzar
Baktım dereler içinde, baktım anamın siidünce ak

— II —

Sevince böyle mi olur insan
Ben en sıcak günde kucaklamak isterim ekinleri
Yaşamak kan çocuğumdur kan
En umulmadık günde alıp götüren beni
Durup durup gözlerimin içine bakan

Sevince böyle mi olur insan
İnanırım gök pırıl pırıldır artık
Sudan yeni çıkmış balık gibi
Yaprakların dalların arasında
Öylesine aydınlık öylesine mavi

Sevince böyle mi olur insan
Gökler gibi denizler gibi
Topraktan nasıl yükseldi duman
Bırakıverdim kendimi.

Mesut TARCAN

★

Ot Duyarlığı: **ÖLÜMSÜZ OT**

Ölüm bir yabancı terim dilimizde
Bittiğimiz mezar taşında okuruz,
Biz ölmeyiz ki
Otuz.

Kişiler ölür, toplum ölmez
Yok Ahmedimiz, Mehmedimiz,
Ormanız, yosunuz ki bir...

"Altı da bir, üstü de bir" dersiniz
Yine korkarsınız yeraltından
Karanlık, soğuk değil,
Işınlardır köklerimiz
Güneşi taşır,
Biz olursak güneş topraklaşır.

Toplumuz, yok kişiliğimiz
Bursada yeşil görürsünüz güzel,
İtalyada başka yeşil,
O da biz;
İyiden, iyiye gideriz anlaşılan.

Adnan GİZ

★

DÖNÜŞ

Aralanmıyacaktı pendeler öyle,
Kar örtemiyecekti, izleri
Usulca bırakacaktım gözlerine
En güzel,en hırçın denizleri.

Bir senin içindi, bu yakarışlar,
Bu özlemler, duyabildiğin kadar..
Uykusuz gözlerin akşamlarda,
Söyle, ne var?

İstemem demiştin, artık istemem:
Duymak nerde seni, yaşamak nerde?
Adımların bir sevdayı sürükler
Eski türkülerde..

Açtım kapıları ardına kadar,
Gök-yüzüne uzattım ellerimi,
Yıldızların parladığı bir akşam
Yine geleceksin, öyle değil mi?

Feyzi HALICI

GÖZLER

Yüreğim çatal çatal
Çatal çatal bir ateşle tutuşur
Bu aşk bambaşkadır bütün aşklardan
Babadan oğula anısı kalır
El tutmaz ayak tutmaz
Dil söylemez olsa da
Yine gözler konuşur
Tekmil gözler konuşur
Gözleri susturmak ne mümkün.

Yüreğim çatal - çatal
Çatal - çatal bir ateşle tutuşur
Bir nefeslik can kalsa
Yine gözler konuşur

Sabih ŞENDİL

★

YİTİK DÜŞLERDE KIRIK ŞARKILAR

Cansız ağlıyorum bu akşamüstleri
Deli deli essin rüzgâr saçlarında
Şimşekler çaksın var gücüyle
Ağaran sabahlarca sevişelim
Toz - pembe düşlerle koşalım serüvenlerin en dirisine
El - ele ölelim bu yağmursuz akşamlarda
Yeterki dar üçgenin açıları öyle kalsın

Saatlar dursun biz sevişelim
Saatlar dursun

Çocukluğumda sevilmemiştim hiç
Özgür geçti sevilerle gençliğim
Şikâyetim yok ısırgan otlarından
Uzandım iyiliğe - mutluluğa

Ölü sevilerin gecelediği ülkelerden kaçıyorum
İki kerre ikinin dört etmediği yerlere koşuyorum
Canıma yetti bu yetersizlik bu fırtınasız kavgalar
Seviler uyanmayınız
Altı büyük topraklarda şarkılar söyliyorsun
Altı büyük topraklarda gök gürlüyor

Dolu dizgin koşuyorum günahcıl topraklarda
Saçların yanıyor yıldız yıldız
Gereksiz düşünüyorum inansan bir
Terli avuçlarından öpüyorum ölesiye
Karanlık yollardan koşmasaydın
Ölmezdik böyle
Gömülmezdik diri diri gündüzleyin sıcakta
Çiğnenmezdik ayaklar altında çocuksu

Seni özlüyorum düşsel korkunçluğunda akşamların
Beri gel
Uzatma ellerini yalansız uykulardan bıktım usandım
Kimliğini açıkla - sırası
Gözlerindeki yaşları kurula inanmıyorum
Körebe oyunlarını bırakalım bu uğursuz meydanlarda
Kör - karanlık sevilerden hayır yok

Kitaplıkları yaksam sen çıkacaksın
Bütün sevileri anlatsam sen güleceksin
Git artık canıma takdedi ölümsüzlüğün

Canımı al da git
Canımı al da

Burcu burcu bir sevi kaynıyor yüreğimde
Isınıyor bütün hücrelerim
Çıra gibi tutuşuyor damarlarımda kan
Yum gözlerini ölünciye dek
Gözlerindeki görüntü benim.

Şahinkaya DİL

ÜMİT BU

Gene Cumartesiler olacak
Gene yollar
Mutlu düşler ardında gezen
Bahar gözlü tazelerle dolacak

Gene sümbüller açacak
Yüreklerde bahçeler dolusu umut
Gene ışık yaşantılar getiren
Şarkılar kapımızı çalacak.

Gene bir ince rüzgâr esecek
Güneyden güneyden
Dağıtıp mor bulutları
Hüznün yapraklarını dökecek

Gene çanlar çalacak kandiller yanacak
Yortular bayramlar şenlikler
Ve kadere kafa tutan pervasız
İnsanlar ölümü hiç anmıyacak

Gene yıldızlar gülecek
Gene tarlalarda diz boyu ekin
Gürül gürül su çeşmelerde
Dallardan en tatlı yemişler dökülecek

Gene kuşlar dönecek
Sımsıcak iklimlerden
Kanatlarında müjde sağlık bereket
Dünyamız yepyeni bir mevsime girecek.

İlhan GEÇER

Ö Y K Ü

On beşinde başlamıştım bu türküye
Kanım damarlarımda deli mi deli.
İlk şiirim eş dost yanında utanç, acemi
Sevgiliyi çekingen ilk öpüş gibi..

Yirmisinde tüyden hafif, bulutlardan yüksekte
Dünya dilediğim yönde dönerdi.
Uzun bir soluktu türküm yıldızlara uzanan
Eli ekmek tutmanın mutluluğu içinde.

Yirmisinden sonra düm düz ettim yolları
Hangi ırmak damarlarımdaki kandan hızlı akar,
Hangi kuş yüreğimden sağlam kanatlı?

Salıverdim türkümü bacalar gibi göklere
Elim uzansa bir tutam yıldız avuçlarımda.
Şiirler söyledim öylesine avare
İnsanlar, seviler, yaşamak, üstüne.

Bakmadan geçen senelere, gelecek yıllara
Düşünmeden batan gemilerim hangi sularda?
Birgün birdenbire aklım erdi suya
Farkettim ayaklarımın değdiğini toprağa

Çapraz yollar üstüne kapandı tahta yasak
Özgürlüğünce eğlence benimle raylar.
Ben yine bekliyordum yol açılsın
Geçsin, umursamazlıkla karşıya arabalar.

Ne varki yirmi yaşım yirmi yıl arkada kalmış,
Avuçlarım bomboş ve yıldızlar gökte.
Benimle doğmuş yıldızım olacak ki, bir yıldız bana:
Dur, daha nereye kadar, nereye kadar demekte.

Ahmet ALTÜMSEK

SON KUŞAK

Şehrin yangınında yükselen son haykırış
Çenberleri kırmadan elinde
Bir göç daha. bu ardarda, bu soluksuz yaşamalara..
Şimdi düşünemem seni vaktim yok
Daha direktörün mektuplarını yazmadım, akşama..
Bir avuç özlemdi yiten gülüşünle belki;
Destekti, güvendi, yıkmayın onu..

En acıklı vuruşla vuruldum sanırım hep!
Benden güçlü çıktı mı olaylar
İlk oturur ağlarım..
İnsanlar her zaman iyi değil, kocaman hastaneler yapan insanlar..
Beni kıskançlık cenginden bir sen kurtarırsın
Sen onlardan değilsin, sen iyisin, sen bütün insanlardan iyisin.
Bir erkek yanın var, sana sığınmak güzel..

Dumanlardı zaman zaman basan, sislerdi şehri
Tek başına kimin gücü yetmiş
Eşanlamlı tepkilerin dengesini bozmayın
Birazdan binayı alevler saracak
En büyük kadehi sizin için içeceğim bir kez daha..

Çiçekler bu kadar renkli olmasa, sabahlar çok şey vadetmezdi

Yılındı, çırıl çıplaktı, ortaya koyduğum sevgi
Sayısız mektuplar yazmak akşamlara dek, başka bir delde
Sonra o dukkânlar, o kadın eşyaları: vitrinler dolusu
Sana da söyliyemem, çünkü sen iyisin. Seni herkes sever
Bu arada ben de severim ama onlardan biraz daha fazla,
işte hepsi bu
Bir de denizsiz yaşamak temmuz sıcaklarını..

Bir yol var uzun, sıcak, boğucu.. insanlar gider gelir
Ben de gider gelirim..
Elâlem gizli odalarda sevişir,
Biz bir limonata içsek söz olur bir iki dostla.
Bir sen varsın beni anlıyan, bir güçlü yanın var; bir insan yanın var
Bu akşam yemek yapacağım, seni düşünemem, belki yarın..
Yarın olmazsa, ondan sonraki yarın da olmazsa pazar var,
pazara düşünürüm
Bu hafta evi temizlemesem de olur..

Savaş sesleri geliyor kulağıma rahat değilim
Tavus kuşları gelmiştir aklına şimdi, saray bahçelerinde dolaşır
şimdi kampın ışıkları yanmadadır ötelerde bilmediğim yerlerde, sönük ölgün
Böylesi yaşama değil benim istediğim
Bana özlediğim yaşamayı verin..
Dalgalar nasıl kıyıya çarpar hergün hiç usanmadan bir ilkel itilişle
Sen diyorum ya sen.. Belki sen bile değilsin, çözemezsin
Bir acayip akıntıya kapılmış gidiyoruz sanki
Hep umudumuz gelecek günlere asılı kaldı
Terlemiş, ıslak ağustos gecelerince tedirgin, yorgun
Süregelen bayrak koşusunda son kuşak bu!..

Muazzez MENEMENCİOĞLU

E T

Aldım gözlerimi, bilmeden yavaşça soyulmuş meyvalara götürdüm
Duyulan, binlerce çığlığıydı atımın, yıkıldım
Aç'dı ışıkların, durgun suların gölleri gibiydin pencerelerde, çoğuldun
Sessizce ateşte kör, binlerce yıllık kanım

Ellerimi kan kesti, elinden utanıyorum
Yenildiğimi duydum, ufak bir duvar vardı ötemde halbuki
Işıklarını söndürdün gökyüzümün, daha nasıl soluk alıyorsun
Ben eski çağ adamıyım
Daha yeni terlerdim yatağımda, sen hep terliyorsun eti sevip
Yazdı, ağustos böcekleri öterdi, hiç bir şey bilmiyordum
Şimdi anlıyorum. uykusuz gecelerinde yorgun güzelliğini
Belkide çok evvelleri, divan şiirinin çağında
Mine çiçekleri açmış yüzünün ilk yazını seviyorum
Aşkı umutlarla büyütüyorsun, güller kokan, meyva dolu bahçelerde

Hangi korsan gücü getirdi etine bu sarhoşluğu bilmiyorum
Yıllarca öncesi duyuyorum, duyuyorsun ağlayarak geceleri
Çocuksun, bir Karadeniz şehrindesin, daha yeni uyanıyor bir bayram sabahı ellerin
Yavaşça çıkageldiğini görüyorum, aynaların sırlarından
Kaf dağından aşıp gelen mor şehzadeni

Soluksuz kalıyorum, damarlarım tıkanmış, kansız, ne olur diyorum
Bir gece, ay ışığını deydir yakut gözlerine, garip kalmamalıyım dünyamda
Beni kayın ağaçlı ormanda bulacaksın, seni bekleyeceğim, geç kalma
Biliyorsun, umut getirmişti aşkımı, öldürdü, bıraktı şimdi, seni seviyorum.

Ercüment UÇARI

★

SÜLEYMAN

— II —

İdrisle Zonguldak ocaklarında
Fatmayla doğurur köyde
Aydmiyle düşünür memleketi
Süleymanm ayakları

Süleymanm ayakları yere çakılı
Özgür ve yaman
Yansıtımız yaşantılı yaşantısız çağlarda
Ve postallar içinde kocaman

Yürekler arasında köprü
Yönelmiş iyiye çabaya
Demir asa demir çarık giderler
Süleymanın ayakları Hakka

Subutay KARAHASANOĞLU

DENİZ

- Bernâ'ya -

Maviyi nişanlıyordu adam
Tetik düşmüyor mavi ölmüyordu
Adam ölüyordu

Ayhan HÜNALP

★

UMUT

Her insan ölecektir
Her çiçek
Bir iğde ağacında

Her akşam yeniden
Yıkanıp yataklarına girince
Sokaklar
Bir kırmızı deniz fenerinde

Yedinci dönüden sonra
Gün küresi
Pearl Harbour'da
Balıkçı kayıklarında

Her geyik susayacaktır
Korkudan yeşiller ağır
Bir kireç yakısında
Batı kanlı ay
Su geçitindeki her çakılda

Uyumaz postacının elleri
Kapıların ipleri ipek
Sevmenin en güzeli sakınılmışlıkta
Bir emek gücünde arınmış ıslak
Dar yolları denizci köylerin
Umut her adımda başucumuzda.

Adnan ARDAĞI

YİTİK BAKIŞLAR

Bütün kadın bakışlarını derliyorum kezcik bakan gözlerinde karanfillerin. Her sabah kuşluk vakti ürpermelerinden yeşil sarı. Gölgelerini bırakıp kaçan sevgi kuşları bakış yankılarından. Öyle tarlalar derliyorum ki kadın kipriklerinden.

Boncuk gibi bakar etrafı çekik yuvarlak gerçek gibi. Bazıları ağır düşüncede yakalanmış. Bazıları kaçarken yakalanmış başka bir başka. Kimi suç işleminde kinle bakar kanlı kurtlara. Kimi tatlı sularda aşka yakalanmış.

Bir anlık bakışla dolmuş üzüm salkımları güneşli asmalarda. Dişigillerin dört duvara kapanmış içli şarkıları. Çağırışları ki deli karıncaları bile yakar karanlık istemli ormanlarda. Derliyorum yüzyıllar boyunca yitik bakışları.

Yitik bakışlar ki yüzyıllar boyunca limanlarda, ya da bozkır kentlerinde unutulmuş. Bakar unutulmuş masallarda kayıp dinlerde batık denizlerde. O bakışlar şimdi uyur ya bahçelerde ya derinlerde. Büyür gölgesinde kuş.

Yitik bakışlar gömük yerlerinde ıssız gitmiş sahipleri. Ama derliyorum onları anlık gözlerinden vaktin. Kaybolmasın bir daha. Hain değil ama tatlı ama üzgün ama dalgın ama kardeşçe yaşamalardan çıksın milyonlarca yıldan sonra sabaha.

Zeki KURUCA

B A K

Bak... bu demir gibi deriden
Kolay kolay yama yapılmaz
Git te öğren eskiciden
Biz işlemez buna, çivi çakılmaz
Ya... yumuşatmak lâzım bunu
Değiştirmeli huyunu - suyunu
Yol - yordam bileceksin biraz.

Bak... tilki uzanamamış ta
Ta tepedeki salkıma hani
Koruk o zaten, demiş, yaaa...
Sen de öleceğine aklın kesti mi
Bıkmıştım zaten, filân... dersin
Tanrı çekenlere sabır versin
Öyle pis pis düşünme yani.

Bak... şu adam var ya, şu
Anası öldü bunun, babası öldü
Şaşırdı zavallı ne olduğunu
Karısı, kızı, kardeşi, halası öldü
Bir gün de ona gelecek sıra
Dayanamadın mı al mutluğa
Yumuşatmak lâzım ölümü.

L. Sami ***AKALIN***

ZAMAN İÇİNDE ATLAR

Ben o zamanlar denizin köpüklerindeydim
Ağacın yapraklarındaydım
Beni anam bir beşikte sallayıp
Çocuğum dedi

Bu yüzden üşüdüm yalnızlıkla
Kadın kokularını ve yumuşak şeyleri
Hep bu yüzden sevdim
Gün batarken alev olmuş akşam rengini

Kapılarda doru atlar kişnerken
Emzikli tayları ve bağbozumlarını düşündüm
Serin ve gerçek yüzüyle korkuyu
O vazgeçilmez alacakaranlıkta tanıdım

Hülyamı örgüleyen o biçilmez yerler
Sesten ve susmalardan beni çağrıyor
Zaptedilmez bir attır zaman elimde
Gemsiz ve başıboş duruyor

Ali PÜSKÜLLÜOĞLU

★

TÜKENMEZ

Öpüşlerimiz büyüyor daha yeni insanlar olmak için,
Tohumun sonsuz üremesi daha yeni meyvalar için.
Tarlalar büyütür buğdayını, beşikler çocukları
Boşuna değil yazların kışı kovalayışı, gündüzlerin geceyi
Şaşmaz düzeni, dinmez gücü doğa'nın.
Boşuna değil aydınlık denizden yalnızlığıma vuruşu,
Bekleyişim, umutlayışım, şarkılayışım seni.
Savaşların kanı besliyor iyimser bir yarını
Ardına kadar açık umudumun kapıları,
Göğsüme bastırdığım şu ekmek gibi harlı
Gelecek mutlu insanın sıcaklığını duyuyorum.

Ahmet KÖKSAL

NİRVANA

Selâhattin Batu'ya

En iyi düşüncelerimle eğiliyor,
Sana sesleniyorum Nirvana;
Yıllar süren uykularından
Artık uyansana.

Yüzyılların aynasında insanların
Yaşayan ölülere benziyor,
Onda sonsuzluk var sevinç var
Mutluluk onda diyor.

Sende bir sessizlik var anlatamam;
Ulu, ölüm gibi acı.
Hiç bir inanç bozamıyor
Sende ki kutsal amacı.

Doğruluk bende diyorsun,
İyilik güzellik bende.
Bir yılda yüzyıllar yaşanıyor
Uzansan görürsün ötende.

Biraz da batıya yönel,
Biraz da onu düşün
Yücelikten yana umutları
Doğmadan öldürmüşün.

Örneğin ellerime bak:
Kaderi önceden çizilmiş,
Yaşamayı renkli bir düş
Ölümü gerçek bilmiş.

Ölüme çağırma Nirvana bizi
Yaşadığımız evrende bırak
Bir nehir ol; mutlu, güzel alımlı
İnsanların gözlerine ak.

Söylediklerin yalan Nirvana
Senin gibi düşünmüyor uygarlık
Sana inandığımız için yıllar yılı
İlkel yapıtlar gibi kaldık.

Engin ÜNSAL

★

YENİDEN DÜŞ

Nerde küçük anılarım, saf - temiz
Kara önlüğüm, beyaz yakam?

Özelliği yok yaşamaların
Bütün gözlerde mutsuzluk

Yok gerisi, ilersi bu dünyanın
Geceyle, gündüzün yittiği.

Bir küçücük derede
Yaşama sevinciyle ortak.

İmrenirim yaşantısına balıkların
İster denizde, ister nehirde.

Geliştik, serpildik sebepsiz
Ellerimiz büyüdü, feri kalmadı gözlerimizin.

Bir düşki; aydınlık, renk renk
Görüntüsü gerçek aynalarda.

Sevim DİL

DİYELİM BU SOKAK

Kahkaha sokağında evler
Evler yaslanmış birbirlerine
Bir gramofon sesi yükselir yavaştan
Gülmeler fısıltılar kadehler.

Kahkaha sokağında gezenler
Evleri teker teker bilirler
Oturanlara sorsanız aksine
Gezenler kimdir
Neyin nesidir ne bilirler.

Kahkaha sokağında fenerler
Yeşil boyalıdır kahrından direkler
Bir rüzgâr çıkmaya görsün
Bir yanar bir sönerler.

Kahkaha sokağında pencereler
Gerilidir sıkı sıkı perdeler
Ne güneş girmiştir içeri
Ne de gece mehtâbı seyrederler.

Kahkaha sokağında denilenler
Pek öyle üstünde durulmaz uzun boylu
Bir dertki yürekler acısı
Ne gündüz ve gece bilirler.

Diyelim bu sokakta serçeler
Kaldırsalar diyorlar Kahkaha sokağını
Başka tarafa taşısalar
Yine bir gramofon sesi yükselir yavaştan
Yine gülmeler yine fısıltılar yine kadehler.

Aydın ARIN

K A R Ş İ T

- Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? -
KUR'AN

Kitapsız nice olur ortalık
Tohumlar ölü durur döl yerinde
Göz - gözü görmez geceler
Evinde evimde evlerinde

Gider toprak ötelere alıp başını
Evrende acı bir iz bırakıp toprak
Yarasalar gerer kanatlarını korkunç
Ölür ansızın yaşamak

İlkin sevgiyle diyorum ağlamadan
Bakışlarını giyinsin kitaplar
Yeni bir eksende dönüyor dünya
Yarın başka bir değişiş var

Önce kitap ikinci kitap üçüncü kitap
Güneş okumuş başlardan doğar
Kurtul ellerime kurtul karanlıktan
Gelecek denizine akıyor sular

M. Celâl ERTUGAY

UMUTSUZ AŞK

Mas mavi bir günde gitmiştin
hâlâ inanamıyorum
fakat yollarına bakıp
doyasıya ağlıyorum.

Artık çok uzaklardasın biliyorum
hani beraber yaşıyacaktık seninle
Kıvanç dolu günlerimiz olacaktı
baharlar görecektik yem - yeşil
git diyecektik tüm acılara
aydınlığın, güzelin, sevincin
tadıyla dolup kalplerimiz
türküler söyliyecektik aşk için.

Şimdi çok uzaklardasın biliyorum
ölü bir beyazlık vardır avuçlarında
hain bir rüzgâr uçurur saçlarını
biliyorum beni düşünüp, beni yaşıyorsun
perişanlığım geliyor aklına
ağlıyorsun.

Bir gün yıldızsız bir gökyüzü
ve buruk lezzeti sevginin
yalnızlığın en korkuncu seninle
işte, o mahzun halini seviyorum
dağlar yol verse, insanlar bıraksa
ama çok uzaklardasın biliyorum...

Kâmuran ÖZBİR

ALABEŞİK VE ÜÇÜNCÜ LALE

"Seni bu dünyada anlıyamadık"
"Yine görüşelim Dilek"

Alabeşik, alabeşik
Yüreciğim delik - deşik
Dileği bir alabeşiğe koydular
Üstüne lâle dizdiler
Dilek lâleyi severdi
Üç lâle dikmişti bahçesine geçen güz
İkisi açıverdi bahar gelmeden
İkisi birbirinden güzel, ama çok erken
Dilek üçüncüsünü bekledi, sabırsız
Üçüncüsü dedi en güzeli olmalı
En güzeli bildiğim bütün lâlelerin

Bir mayıs sabahı, Tanrım
Uyandıramadılar Dileği
Refleks kalmamış dedi doktor
Doktor da insan, yanılabilir
Birazdan uyanacak, göreceksin
Elleri soğumuş Dileğimin
Sabah serin oluyor, değil mi doktor?

Alabeşik, alabeşik
Yüreciğim delik - deşik
Çocuklar gürültü etmeyin, n'olur
Yüksek sesle ağlamayın gelinlik kızlar
Dileğim mışıl mışıl uyuyor beşiğinde
Taşırken dikkat edin delikanlılar

Secdesiz de kılınırmış namaz
Kusura bakma imam efendi
Sen oku benim yerime artık
Aklımı lâleler almış şimdi

Alabeşik, alabeşik
Yüreciğim delik - deşik
Ham meyvayı koparmışlar dalından
Ah, Dileğimi de ayırmışlar pek erken
Yüzünü kıbleye çevirmişler Dileğimin
Daha rahat edermiş böyle uyuyanlar
Şu küreği alın götürün artık
Lâleler çok toprak istemezler, bilirsiniz
Evlerinin önü mersin, Dileğim
Ah, sular akmaz tersin tersin Dileğim.

Bu lâleler sana emanet alabeşik
Dileğim uyanınca verirsin
Üçüncü lâleyi sorarsa eğer
Üçüncü lâle dersin
Açmak üzere hemen
Son damla gözyaşını bekliyor senden.

Macit ***BENİCE***

★

BÜYÜYEN YALNIZLIK

— I —

Beni böyle yapayalnız bırakıp gitme bu eylül akşamlarında
Bu eylül akşamlarında katı bir gölge gibi düşme yüreğime
Yüreğimin en bilinmez yerine sokulma sancılı ağrılarla
Tutki bütün bu sıtmalı yaşantılarım senin yüzünden
Sen yoksun diye geceler çarşaf çarşaf eğiliyor üstüme.

— II —

Dur gitme n'olur biraz daha kal
Şu ak çarşafları kirletme karanlığınla
Bir harap duvar gibi yıkma dünyaları üstüme
Nasıl olsa bir gerçek masal içindeyiz
Yasak aşklarla başlıyan sevişmeleri unut
Yüirek - yüreğeyiz.

— III —

Nerde bir yeşil ışık görsem gözlerin sanırım
Renkli çağrışımlar başlar içimde
Bu yağmur yağmur dökülen
Gözlerinin yeşilidir çimenlere.

— IV —

Öylesine derin ki içimdeki boşluk
Öylesine korkunç ki eksikliğim
Yaklaş mesafeler ötesinden
Büyüyor sensizliğim.

Orhan ULUKAN

★

TUTKUNLAR

Anla nasıl sevmişim kendimi çiğneyerek,
Bir yanda anacığım bir yanda karım.
Atılganlığı hoşa giden köpekbalığı,
Belimi büken ayrılığını kutlarım.

Daracık sokaklarda düş sabahları,
Tutkunlar şehri desen bir eski masal
Durur bir memede iki baş gibi saygılı
Tutuşan bahçelerde iki dal.

Rüşen HAKKI

MUTLU KOŞU

Uzat ellerini Tanrım inimin karanlığına
Bu kızgın sancıları al gözlerimden
Ben yılgınlık ne bilmedim ömrümde
Bu son model otomobillerin hızı dizlerimde
Oldukça yaşamayı seveceğim

Özgürlük savaşında güçlü yavuz
Bir yel beni alıp gidecekmiş - olur ya
Süt beyaz bir kuş tüyü kadar kaygısızım
Büyük sevilerin sarhoşluğu ile Tanrım
Evreni ışıtacak kutlu ateş
Avuçlarımda yakılsın diye çırpınacağım

Bulutlar böyle yorğun böyle ağır bulutlar
Hançer gibi düçüncenin yüreğinde
Anlat uluması niye durmuş çakalların anlat
Bu akrep sokması sessizliğin ucunda Tanrım
Ağulu denizler toplanıyor gözlerimde
Tadını daha iyi anlıyorum gitgide yaşamanın

Ölüm karanlıklarda devamız olsa gerek hayatın
Cennet de cehennem de aslında güneşsiz biliyorum
Bir sağ bir sol karıncığı yüreğimin
Kirli ve temiz kan gibi kirli ve temiz insanlar
Karanlık ve aydınlık iki ırmak gibi Tanrım
Senden çıkıp sana doğru akıyorlar

- Dur.. Yapma.. Bu iş sana göre değil -
Kudurmuş yılanların gözlerine sığmek
Bu altın kaplama urubalar giyinmiş
Mavi saçlı çocuğun aklına nereden gelmiş
Önle onu Tanrım
Bu iş usa uygun değil

Yok şimdi daha iyi anlıyorum öksüzlüğümü
Ben hiç böyle urubalar giyinmedim Tanrım
Bu evrende hiç böyle urubalar giyinen olmadı
Anlıyorum başka dünyalardaki yaşantıyı anlıyorum
Meleklerin bizim için düşünceli boynu bükük
Anlıyorum nasıl güçlü ve zengin senin karanlığın

- Bak bu kıyıda senden ayrılacağım
Dağ gibi deniz ejderleri dalgaların çatasında
Korkunç sesleri ile aç aç haykıracak
Ben her şeyi bile bile geri dönmeyeceğim
En özgür kuşların sevinci ile yüreğimde
Karşı kıyıya doğru alabildiğine
Alabildiğine koşacağım.

Vural Vahit SUİÇMEZ

★

SALKIM SÖĞÜT

Birinci tur çoktan bitti
Sen hâlâ başlangıçtasın
Kabukların kalın
Yazdıklarım derin olmuş
Yazmasaydım.

Celâlettin ÇETİN

SENDEN UZAKLARDA

Yaşamak derler bir şey vardır senden uzaklarda
Günler kurşun gibi ağır.
Dost bildiğim her ne varsa bu vahşî dağlarda
Güneş, ağaç, köpüren su, yıldızlar,
Kuşlarile, çiçeklerile bahar,
Düşmanlarım gibi yabancı gelir.

Sevmek derler bir şey vardır senden uzaklarda,
Ruh başıboş, yıldızlara yorgun bir uçuş,
Buz kesilir her konduğu dal baharda;
Bütün evren gözlerimde boşanır
Yere düşen havalarda uçan kuş
Düştükçe insan umutsuz kalır.

Gülmek derler bir şey vardır senden uzaklarda,
Açmasile solması bir olur çiçeklerin,
Göz yaşile ıslanan kurumuş dudaklarda.
Gönül sana kavuştukça bulur sevincini,
Dünyam karardı, şavkın yok, sen nerelerdesin?
Dağlar kalksa ara yerden, aydınlatsan beni.

Ölmek derler bir şey vardır senden uzaklarda
Can ve yüzden çıkacağını bilemez.
Ölüm bile güzelleşir senin kollarında;
Dinsizleri yola getirir güzelliğin bir bir,
Senden uzak ölünürse cehenneme gidilir,
Cennete erişilmez.

Mehmet SALİHOĞLU

ACI YALNIZLIK

Ne zaman seni hatırlasam
Ay ışıkları dolar içime
Bilirim mutlu anımda sarhoş olmak güzel şey
Anlarım sevilmek güzel
Yıldızı bol Gökyüzüne karşı
Geceler yarısı uyanık olmak
Deymek yıldızlara
Yıldızlardan geçip gitmek güzel

Bir beyaz konca gülün
Güliip sabahları uyandırması
Rüzgârın esişi yaprağın süzüliişii dalında
Balkıması Evrenin geceler içinden
Aşkların sevilerin yanınca
Unutulup kendinden geçmek
Kendini duymak dinlemek güzel

Güzel sabahlara açık pencerelerden
Aydınlık bir aynadan bakar gibi eğilmek
Yunmak arınmak ışıklara renklere
Amlar kucağında kendini bir kuş gibi
Hafiflemiş hissetmek güzel
Güzel dalında seyretmek çatlayan tomurcuğu
Bol ışıklı fotoğraflarda kendini bulmak güzel

Söyle kömür gözlüm
Kara kalemle kara taş üstüne
Bu gözleri kim çizebilir
Kim ayırabilir beni senden olan senden
Görbak mavi donlu turnamı yeşil uçurdum
Acı yalnızlığımı gökler denizler ormanlar taşırır
Taşırır durur da bitiremez kömürgözlüm bitiremez.

Arif COŞKUN

YAŞAMAYA PAYDOS DE!

Doğrusu pek tadı kalmadı Dünyanın
Aşında ekmeğinde tuzunda!
Bir bahar sabahında belli belirsiz
Susuz sepken bir kar düşüyor saçların
Ve bir dönemecinde yolculuğunun
Sessizce bir tipi başlıyor
Belli belirsiz hayat yavaşlıyor sonra
Kurtlar değil etrafını saran yalnızlıktır
Hayatın boş çanları çalıyor
Yar diyorsun bambaşka bir yar
İpince bir hayâldir hayatın sana armağanı tek şey
iç açısı değil bir yürek burukluğu
Gayri seni biri çağırmaya başlıyor uzaklardan
Uymamazlık edemezsin, karşı duramazsın
Sanki orada apayrı ve öylesine güzel
Bambaşka bahar!..

Gün diyorsun geceleyin
Umutların günışığına doğru kayıp gidiyor
İşte bu dost elidir diyorsun
İşte bu dost elidir besbelli
İşte bu diyorsun er kişi
Gökyüzündeki tüm iri bulutlar çöküyor yüreğine
Yerden yere çarpıyor seni anlayışsızlığın
Ağlamak sırasıdır ama dostum
Arsızlığa vurup gülüyorsun.

Gayri gün başka bahar başka
Al götür kendini bir dağ başına
Yalnızlığın ince doruklarına koy
Kurtlar yesin ko varlığını
Sakın dert edinme yalnızlığını
Ölüler bir bir uyansın uykusundan
Uyanıklar varsın uykuda kalsın
Merhaba de yaban ördeklerine
Kucakla bir kardeş gibi karanlıkları
Eğer sevmesini bilen varsa
Varsa eğer kendinden başkalarını düşünen biri daha
Korkma, gelip bulurlar seni!.

Bu tutsaklığa paydos de!
Bırak kendini zamanın kollarına
Ama de ki, yalnızca bir kalbim var
Yok başka verecek birşeyim
Ben bütün insanlar gibi yalnızım
Eminim gayri bitecek sızın
Artık kapını çalmıyacaklar.
Çıkacaksın mutluluğun altın tahtına
Zaten yitiksin insanlar arasında
Korkma seni unutacaklar
Al götür kendini deryalara at!
Ya da bırak nehirlerin susuz yataklarında
Bırak köpek balıkları,
Kurtlar, kuşlar yesin!
Ağıtsı türküler söyle şehirlere
Eşe, dosta, insanlara dön,
Yaşamak buysa paydos de!
Hadi yiğitçe götür emanetini
Yaratıcısına teslim et,
Bu komedya bitsin!..

A. Celâl ŞİMŞEK

MEDÜZ GECESİ

Deniz dibi
Sakin rüzgârsız
Yaklaşınca açılan yumuşak balık duvarı
Mavi ışınlar şafağında
Karanlık mağara iiziimleri.

Deniz üstü
Geniş uçsuz bir ova
Dinlendiren usu gece gibi.
Dağ başlarından;
Durgun resim gibi katı.
Ayak uçlarından;
Dalgalı kıpır kıpır ıslak.
Bembeyaz bulutlar altında
Dumanı tüten beyaz gemiler
Uzaklarda
Kumsal kıyılarda evler kırmızı damlı
Ağaçlar.

Yıldız tarlası
Deniz dibine kadar uzanan
Ürküten tüm balıkları
Derinlerde
Yıldız serinliği ulu bir ağırlık

Kemâlettin KOÇ

ŞİİR IV

Gözlerimi veriyor doğaya kendime bakıyorum
Bütün aydınlığı doğanın bu düşünen ışıkta
Olumlu susuzluğunu duymak aynı anlamda
Dokununca ellerin sıcaklığı

Evrensel güzellik bakışların mutluluğunca
Büyük yaratıcılığına kadının inanmış
Her şeyin kendi varlığına sım sıkı sarıldığı
Ölümün ötesinde hırsla

Zihni HAZİNEDAROĞLU

★

YARIMADADA YAZ ÖĞLESİ

Bir denizden eser gündoğusu
Öbür denize doğru,
Körfezde dalgacıklar dolaşır
Zeytin ağaçlarında fısıltılar.

Buram buram ışık
Zeytin yeşilinde, akasya, nar yeşilinde
Minarelere uzanan dalların çınar yeşilinde
Ve masmavi Karadeniz
Buğulu ufuklara kadar
Işık içinde.

Bir denizden eser gündoğusu
Öbür denize doğru,
Telâşsız insanların geçtiği gölgeli sokaklara
Dağılır sıcak bahçelerden
Gül kurusu narçiçeği kokusu.

Osman Fuat ÖZKILIÇ

MALAZGİRT ANILARI - III

MAVİ KURT ANLATIYOR

— A —

Sen küçümen bir dağsın, Katavin
Benim küçümen kaderimce
Tutamadım ak doruğunu
Daha önce

Bir yağız delikanlı
Çıkıverdi önüme birden
Hacıhan dolaylarında, aç
Sanki zehirden

Saldı üzerime kurşun gibi
Delice Kır Kısrağı
Göksel bir güçle, Katavin
Tutuverdi sağı

Kaçtım Sarıdavut yolunca
Güneye biraz
Ovalar nasıl da küçülüyor
Bilsen beyaz beyaz

Kurtsuz bir evrende, Katavin
Gör ki tek başına
Çöküverdim yorgun ve gücenik
Bir şehit taşına

Sonra Hatun - Köprüsü
Sonra o yağız delikanlı, Okçuhan
Tuttu kulaklarımdan, korkusuz
Ak tepelerde bitti zaman...

Burhan Garip ŞAVLI

A R A R K E N

Çiğ düşmüş saatlerinde sabahların
Seni deniz köpüklerinden yaratacağım
Okyanus mavisi gözlerin olacak düşün
Başakların o yanık renginden sana
Püfür püfür, dalga dalga saç yapacağım

Yalnızlığımı gidermem için yaratıyorum seni
Kendi rüyalarımdan anlıyor musun
Yalnız benim şarkılarımda yaşıyacaksın
Bir sabah mısralarımda doğduğun gibi
Sen yalnız benimsin, beni anlıyacaksın

Sonra ben konuşunca duyacak seni
Benim gözlerimde görecek insanlar
Müşfik ellerinde saadetimiz
Biliyorsun ne için ciimle kavgalar

— II —

Seni ilk tanıdığım gecelerde
Hintliler Tanrılara dua edecek
En ateşli melodilerde İspanyol gitarları
Sen olduğun sabah bütün çingeneler
Çılgınca ateş dansı oynuyacaklar

Sana Afrika'nın çöl gecelerini getireceğim
Tanrınla birlikte uyuyacaksın
Alnında çelenkler saman yolları...
Dudağında bir nefes beni anlıyacaksın

O zaman muz yapraklarından giydirecem seni
Bembeyaz yaban çiçeği o kolyelerin
Sepet sepet yıldızları verecek ellerine
Sonra geceleri.. kirlenmemiş, bölünmemiş yerlerinden
Sonra sana seni vereceğim anlıyor musun
Yaşanmamış, görünmemiş hiç kimsenin gözlerine

Ergun EVREN

MERHABA

Dr. Hâmit Kökgil'e

Bırak, dağılmasın başımdaki bulutlar
Mızmız, ıslak, akşamüstleri gibi;
Kararsız, sisli, bakışlarla bak, çevrene!..

Usul, usul kaldır kadehini
Götür dudaklarına, bir yudum al
Glayörler, kasımpatları, son açan giiller
Sergilenmişken çiçek pazarında!..

Doldur, doldur da iç, kadehine;
Şu lâciverti, sarıyı, kırmızıyı,
Tak diline, her gün söylenen bir şarkıyı
Çakıl taşları, kumsal, bütün kıyı
Seninle birlik olup söylesin,
Biraz dalgın, peltekçe, keyifli, keyifli!..

Fakirsin; olur ya, zenginsin: olur ya,
Orta hallisin; aldırma!..
Eğer mevsim, sonbaharsa:
Bir kaç kasımpatı, bir avuç sarı yaprak
Al karşına,
Doldur, doldur da iç kadehine, rengini, kokusunu.

İstanbul akşamları,
Kalabalıklarla, gürültülerle; getirir hüznü.
İnsanların koltuklarında; çanta, paket
Bir sıcak ekmek, dönerler evlerine...
Doldur, doldur da iç kadehine,
Hüznü, neş'eyi, fakirliği, haydi merhaba, şerefine!..

İbrahim MİNNETOĞLU

İNTİHAR

Sonuç

Mavi desem içimden, gözlerin mavi
Yeşil geçirsem, inat üzere yeşil
Çağla vakti olsa vakit, üstelik yine yeşil
Kara desem kara karartılar çöküyor üzerime
Sekizinci renk Allah için, ölüm sarısı
Sende arama, sana göre değil
Delişmen halin olsun bakarken üzerinde
Sevinçler parıldasın yedirenk gözlerinde

Ortalama

Gecenin ıslaklığı üstümde hâlâ, saat on iki
Işıksız sokakların korkunçluğu büyük
Ahtapot örneği üstüme abanmış gece
Çok şükür yalnızım, çok şükür kimsenin haberi yok
Çok şükür sabah gören, biri ölmüş, diyecek

Pişmanlık içime attığım zehir
Verimli saatları kaçırmak ardı ardına
En verimli saatlar gece on bir on iki
Başlayan güne girdim artık ümidim kesik
Delişmen halin olsun kaçarken üzerinde
Gözlerine verdiğim, ardından gelmeyecek

İkinci sonuç

Ağlamanda fayda yok unuttum gözlerini
Uzatman faydasız elini, ellerim tutmayacak
Ne öpülesi ellerdi onlar ver ki bir daha
Ver ki daha ki ellerini yüzüme...
Yüzümde gezinsin ellerin, sıcak
Ellerin yok!

Bunlar da senindi değil mi önceleri
Benim gördüğümde bunlar var mıydı

Ben geldim, diyen bunlar mıydı
Bu dudaklar ne böyle bu kadar güzel
Bu dudaklar bu kadar yakın bana
Bu kadar uzaklaşmış benden
Senden bu kadar kopmuş
Yok dudakların!

Tahir Kutsi MAKAL

★

AKŞAMLARIN UMUSU

Akşamın altısına doğru çıkıyorum işlerden
Sana doğru beyaz ve yumuşak ellerine doğru
Beni bir gün vuracaklarını zaten biliyordum içimden
Bütün uzanışlarda kazanma yaşar az da olsa
Yaşamaz azatladım kârların tümünü
Nasıl ki yürür canlılar ölüme doğru
İstemek veya istememek hiç bir şey
Saat altıda beyaz ellerine doğru

Kiremitlerin damlarına basa basa iniyorum kıyılara
Maviyi tutup bir ucundan karaya bağlıyorum
Pislik sokaklar evler hep kara
Zehirliyorum maviyi gece başlıyor sularda
Kurtulmaz altıdan sonra başlayan gece benden
Özlemleri vuruyorlar

Totemlerden buyana umuyor insanlar hep
Birbirinden kârları azatladım
Umusu bitmez gecelerin bizden
İkimizin bitmez
Vücudumda nasıl temizlenir kirlenirse kan
Böyledir gündüzü gecesi kanın çünkü
Maviden karaya karadan maviye geçer
Benden başlayıp senden gelir bana
Bu bitmeyen şey içimizden

Muhteşem GÜNTER

U L A M A

Bir oyun oynadık dörtgen dörtgen
Yüzüstü - yüzükoyun bütün şehir
Yüreğimin ortasından bir nehir, sıcak
İnsan insan akar
Bir güzel aydınlıkta ellerimiz
Hücre, hücreye komşu
Dönmesine bağlı dünyanın bir bir
Yıldızların dal dal oluşu.

— I —

M, O' a ulamış yaşamasını
Şehirlerin en ortası pencere
Beyazından güller oturmuş, iri
Gecelere.
M, O' nın yüzde ellisi
Yıl on iki ay pullu tellisi.

— II —

Sarmaş - dolaş dünya
İnsan kokusu, bahar,
Akşamların en dişisi ortamızda
Bir alaca karanlıkta oyunlarımız, yalan - gerçek
Kim kazanacak elmayı milim milim
Ağız dolusu kim dişliyecek, belli değil.
Odaları ışık dolduralım denize karşı
Duvarlar beyaz ve karadır
Pencereden düşürdük mii ışıkları
Çıkarması mudaradır.

— III —

Üçgen - dörtgen ulana ulana
Büyüdü dünyanın yarısı
Yarısı derdoldu yaşamamızın
Yarısı tatlı dünya.
Yüreğimin ortasından bir nehir
Gecelere ömür ömür akar
Yaşamak kollarımın arasındadır, sıcak
Dallarında bal oldu meyvalar.

Nabi ÜÇÜNCÜOĞLU

★

YALNIZ GİDENLER

— II —

"De bana Yusuf
Anamı hangi tarlada bıraktın"

Geldiler dipsiz denizlerin bozbulanık aydınlığınca
Yürüdüler masmavi kıyısından camların
Hayata doksan derecelik açıdan bakan
Üç çift göz ve beş kıtadan arta kalmış ayaklar
Darmadağın umitler yitik anılar
Bağlılıklar bozulmuş yeminler dolu sevgiler
Torbalarında dolu dolu özlem
Göz kapaklarında bir parça su
Ezan sesi ses duvarı ud merakı falan
Yaşlanmak endişesi ölüm korkusu

Bir mektuptu okuduğum Tibet'teki teyzemden
Yaşıyordum karşılıksız sevgilerle yıllar
Uyardılar yeşil köşelerimi karanlık kuytularımı
Girdi yalın dişlerime ürpertici kaygılar

Dizlerinde yırtıcı savaşların yorgunluğu
Aradılar adı bilinmiyeni
Kendilerini sormıyanı
Kıynışan kapılardan mor lekelerden
Üşüyen yalnızlığımdan sabahın havasından
Hırpalanmış tedirgin uykular içinde
Milyonlarca mermerin içinde
Oydu gördükleri
Sustular susarak konuştular

Benim için var değildi o zamanlar
Yeşili solmaz sevdalar çınarlar uğuldayan
Güldüler şarampollardan varoşlarından şehrin
Güldüler masmavi kıyısından camların
Gördüm ölmez renkler içinde
Aklaştığım altın saçların

Gittiler dipsiz denizlerin bozbulanık aydınlığınca
Dudaklarında tek kelime yarın yarın
Ve değirmen dönerdi gölgesinde yıldızların
Torbalarmda dolu dolu özlem
Göz kapaklarında asılı duran senelerin uykusu
Ezan sesi ses duvarı ud merakı falan
Yaşlanmak endişesi unutulmak korkusu

E. Sezai BOZDOĞAN

★

SKANDAL

Bir kerecik evet deseydin o kadar
Ellerimiz bayram yapsaydı dudak dudak
Dudaklarımızda yara açılsaydı göz göz
Gözlerimiz kör olsa ne olurdu sanki
Bir yanda aşk kahverengisi tükeniş
Bir yanda yaşamak kobalt mavisi

Sigaram sana doğru yanıyor hâlâ
Ama ayaklarıma kara sular inmiş
Koparıp tütsülenmiş beyazlardan seni
Çakamaz mıydım sanki kapımın kalbine
Bir kez gelincikler bana sallansaydı
Kristal sarhoşluğunu unutup köşelerin
Kulak zarlarında Samili akşamlar yansaydı

Duyarlı olsan biraz Ö' yü L' yi Ü' yü M' yi unutsam
Hep seni düşünürdüm ölüm kadar
Sıkı - fıkı soluğumuz yapışık balkon altlarında
Üç adım ilerimizde bir objektif bize çevrik
Aşkımız ikiz uyanmış birbirimize
Resmimizi birde şöyle çektirirdik.

Güvercin göğsü bir ılıklığı var düşlerin
Bir ılıklığı var diyorsam inanma
Doğaca asıl saçlarıma öyle kal
Soy ayakkabını çorabını giysini soy
Büyüsün alabildiğine skandal.

Saçlarının her teline bir ampul as
Kulaklarına sencil şiirlerimin tümünü
Dişlerini geçir etlerime - morumsu iz -
Öyle eksik büyütme beni canımın içi
Mevsimlerin tabağında patlasın gölgemiz

M. Sami AŞAR

ŞEN OLASIN HALEP ŞEHRİ

Gündür geçer, kuştur uçar
Tutamazsın, tutamazsın..
Sudur akar, sestir gider
Tutamazsın, tutamazsın..
Güneş doğar, güneş batar
Tutamazsın, tutamazsın..
Derttir gelir, sözdür zehir
Yutamazsın, yutamazsın..
Kaza, belâ, eza, cefa..
Atamazsın, atamazsın..
Aşktır, gelir selâm verir,
Sen ki âciz bir insansın
Soldan geri dönemezsin,
Gücün yetmez, atamazsın,
Kurda kuşa satamazsın..
Ömür kısa, arzu büyük..
Sığmaz öyle küpe, tasa
Altı üstü demir, diken..
Yiyemezsin, yutamazsın..
Hayat öyle ağır bir yük,
Anan olsun, baban olsun
Bölemezsin, tartamazsın,
Kaldırıp ta atamazsın..
İyisi mi, bırak gitsin
Pupa yelken, bata çıka
Çürük gemi..
Bir gün olur, bir sahile
Vurur elbet.
Hayat zaten hep böyledir
Nerde, hani dört başı da
Mamur kimse?
İşte, geldik, gidiyoruz..
Şen olasın Halep şehri.

Tarık ORHAN

KURALSIZ

Kişinin içine sığmayışı
Sevilerinin,
Havalardan.
Bir uçsuz bucaksız oluştur
Başlar çiçekte
Oynadığım görürsünüz
Kelebeklerin
Kurallardan öte.

Bulutların kararmasına bakmayın siz
Parmaklarınız kararmasın yeter ki
Işısın sevileriniz
Evler boyu
Gölgesinde minicik ağaçlar
Bir öğle üstü
Rahat bir uyku.

Ünal BODUROĞLU

★

AŞK YANKISI

— I —

Hiçbir şey demem, peşinden ağlamam da
Oraya esen rüzgârlar varken bırak gözlerini
Burası bu kadar işte, burası bitti
Beklemeler boşa gittikten sonra, rüzgâr da hazır şuracıktayken
Hakkımızı helâl etmiyecek ne var ki.

Ama düşüncelerin aştığı dağların ötesinde
Orada işte, o kadar zor
Bugün yola çıkarsan zaman yeter
En yeni, yollarda eskidi şimdiye
Gene de yeniler eskimek ister.

Pişmanlık beklemekle bir
Ay vursa para etmez sonunda, denize dökülse tüm mayıslar para etmez
Bir bunu giden güneşte gördüm
Akan yıldızın su görünümünde gördüm bir de
Bunlar hiçlik çukuru depderin, bu gördüklerin
Burası hep böyledir işte, hep böyle.

Koşarken ölmek en iyisi, çattadak çatlamak ortadan
Varsın güneşe saplansın gözlerin o da iyi
Bir kutsal imza at atacaksan
Düzlüğü en kesin yerine zamanın
Bir ikinci güneş diyecekler daha ne
Bütün gözlerde sen yanacaksın.

Hadi bir damla yaş dökecek değilim, hadi yürü.

— II —

İşte çıktım
Son tepenin gölgesi denizin ötesine varıyor
Bu dumanlar özlem kokuyor
Bu loşluk neden ola
Herşeyin gölgesi var, benim yok.

Az önce bu ot yoktu burada
Bu buzağı memeyi ağzına almış nereye gider ki
Bir tek kuşta böylesine renk
Ve her an başka ne kadar iyi.

Gözüm tümden ışık
O ufacık çizgi vardı ya, çürüktümsü
İşte onu boğmuş ışık bir güzel
Loşluk gözlerimi görünce
Görünce ışıyor, ne güzel

Bu ne bu, güneşin çırpıntısı
Sarhoş mu, deli mi, ne
Yere yatırsam yatırırdım, el sürmedim bile
Zamana bir imza atıverdim, bütün yaptığım bu
Barışla geldim güneş, iyilikle.

— III —

Gelin bakalım, izlerim orada, gelin peşimsıra
Aşklar burada büyüyecek en iyi
Çiçeklerle sabahlar arasında aşkların yeri
Upuzun sabahlar, gözlerde ne bir çürük ne bir çizik
Mavinin kucağı dopdolu yeşil
Her boydan, her soydan, işte böyle
Eşeleyin, eşeleyin, daha taze, daha yeşil
Aşklar vuracak sabahlardan yüzünüze.

Mehmet KARABULUT

★

AYDINLIĞA ÇIKAN GEÇİTLER

iğrenç bir vurdumduymazlıkta karartmamak alnımızı
kötülükleri bir yana itip
sevmek bu memleketi baştanbaşa
sevgiliden anadan babadan çok
donatmak yüceltmek şöyle bir
iyiliklere uzatıp kenetlemek elleri
tüm yüreklerin atışını kıvançla birleştirmek
ölürsekte
insanların kader birliği ettiği kardeş yatakta
yaşamamıza sevgilerle dolu ölmek
bir bayram sabahına uyanacakmış gibi

İsmet ÜSTEK

KORKULU GİYSİLER

O ayva rengi kötü sarı
İşte bu dediğin korkulu giysilerin

O duran üzerimde eğreti hafif
Buğulu duman duman gözlerin

Ama ben tadmadım konulup gitmeyi
Bilmem sevisizliği hiç
- Ondandır - istemem korkulu giysileri

O ayva rengi kötü sarı
İşte bu dediğin korkulu pabuçların
Kopmuş gibi bir yanından kadınlığının
Yüreğime yüreğime basan pabuçların

Giyme bu korkulu nenleri giyme
Bozulmasın dengesi maceramızın

H. Vasfi UÇKAN

★

GÜVERCINLER ŞARKISI

Sen gelenleri söylüyorsun akşam üstleriyle
Ben umut diyorum hep
Bütün çıkmaz sokakları açıyorum
Sokaklardan yalnız sen geçiyorsun

Önümden yürüyorsun çarşılarda
Alıp gözlerimi sevişmelere götürüyorsun
Selâmlarım çift oluyor durmadan

Yalnızlık benden gidiyor

Güvercinler şarkısını bir sen biliyorsun
Bir ben biliyorum ikili söylüyoruz
- Güvercinler böyle gökyüzü ortasında -
- Sevişmek ne güzel onların -
Büyütüyoruz şarkıyı evren kadar.

H. Nevzat UÇKAN

★

NURAY İÇİN İKİNCİ ŞİİR

İnce kadın yüzleri caddelerde süslü
Nuray Nur Safiye
Sen boyama dudaklarını
Böyle de güzelsin öpmelerime hem
Islanmasın saçların güz yağmurlariyle
Görmesin gözlerin kötülüklerini evrenin
Takma gözlüklerini geceleri
Sen böyle de iyisin sevmelerime hem.

H. Ahmet UÇKAN

İZMİR DAHA İZMİR

Sen İzmire gidersen
İzmir daha deniz
Deniz daha mavi avuçlarında
Balıkçı ağlarından sırılsıklam bir göz
Göz daha yosun
Baktıkça İzmir oluyorsun

İzmirin hangi sokağında
Hangi evinde duygular daha yağmur
Sevgi daha sevgi
Yaşamak incir ağaçlarında kopar kopar ye
Yedikçe sarhoş
İzmir baştanbaşa üzüm
İzmir iki gözüm

Efkârın ateş yaktığı bir vakitte
İzmir daha tütün
Tütün daha yalnız dudaklarımda
İçtikçe dumansın savruk koyu
İzmir Basmane değil
İzmir Kordonboyu

Kordonboyunda İzmir daha İzmir
Sen daha güzel
Güzel daha anlamlı
"İzmirin içinde vurdular beni"
Yüreğimden vurdular
Yüreğim daha çok sen
Sen daha vazgeçilmez bu çoğul günde.

"Uçun kuşlar uçun İzmire doğru"
Uçun düşünceler erkencil
Uçun umutlarım bir göçmen beyazlıkta
Beyaz daha yunmuş
Boz bulanık endişelerde beklemek duru mu duru
Uçun gözlerim uçun ayaklarım
Uçun İzmire doğru.

A. Rıdvan BÜLBÜL

★

EVSİZ YAŞAMAK

Soğuk yapılarda büyürse
Bütün gün yorgun ürkek
Sokaklarda nasıl geçer
Yemekler olmadan günler
Dönerken eve - evlere.

Seslenir geceye kinli uyanık
Yüreğinde saklı günlerle
Nasıl ev olmadan yaşanır
Nasıl çocuklar olmadan
Çiçekleri solmuş pencerede.

Ne kadar değiştirdi günler
Anlatırlar yavaş - sessiz
Yarım kalıyorsa eğer aşk
Ben bembeyaz ormanlarda sıcacık dil.
Yarım kalıyorsa ölümler
Yok demektir ev - evsiz

Satılan birşey mi çarşılarda
Alınsa bile artık çok geç
Yoksul bir yanı hep büyümede
Unutulmuş gibi yıllardır
Uzaklarda belki ölümlerde.

Oktay TUNCER

YALNIZIZ

El ayak çekilmiş
Kurumuş ağaç köklerinde mantar
Almış götürmüş kalabalıklar seni
Eşyaya bitkiye aşka
Kör tutkulara acı kuvvete dolu dolu.

Bekle bir soluk
Gelecek ışıtmayan gün rüyalarım
Tütmeyecek maydanozlar Güney'de
Tanrılaşsa bile Yagolar Zerkonlar
Çene kemiğile bir eşeğin yeniden
Vuracak anasının öteki oğlunu Kabil.
Bekle bir soluk
Ben büyüyeceğim zamanların dışında
Çoğalacağım dağ taş
Ben akan su
Ben çınar gövdelerine kazılmış tarih

Bekle bir soluk
Çekip gidecek Resûller birden
Yansıyacak Yarasa gözlerinde nûr
Dökülecek bekçi düdükleri
Bir gecenin içine apansız
İki kanat cam arasında o zaman
Nefeslerimiz donuk donuk donuk
Ve yalnızız.

Nesrin MAVİ

YENİDEN BAŞLAMAK

Öyle ağlamak mı yok bir daha unutma
Yok bir daha ölmek her gece düşlerde
Artık kapadım kapıları anılara
Ben varım her geçen gemide unutma

Her gelen günle yepyeni bir evren
O gizli güzelliği yasak acunların
Yok bir daha yenilmek o büyük üzgülere
Bak beyazına bir kez yakından saçlarımın

Ben varım her geçen gemide unutma
Unutma daha bir güçlüyüm yarınlara
Bu kez yaklaş yakından gözlerime bak
Artık düşman değilim unutma aynalara

Coşkun ZENGİN

★

DÜŞSEL KIYI

Bir martı dolaşıyor göklerimizde
Balık yüzlü sabahlarda uyanıyoruz
Çiçekli bahçelerin o Tanrısal
Sessizliği dolamış aşkımızı
Yalnızlığın soğuk ağlarından uzaklardayız

Yaşamak her anımızda yeni ve sıcak
Bizden birşey her kıpırdanışında suların
Sanki yeşeriyor zamanda öyle güzel
İnce bir tül tutuyor aynasını
Işıltılı serin anıların

Yitirilmiş kokular tütmeyen, bir düşsel kıyıda...

Sıtkı Salih GÖR

ESKİ EVİM

Kırışmış yüzler gibiydi
Duvarları
Eski evimin

Karanlık gecelerde
El ayak çekilince
Yüzler eğilir üzerime
Konuşurlardı

Kırışmamış yüzler gibi
Duvarları
Şimdiki evimin

Karanlık gecelerde
El ayak çekilince
Yüzler eğilmez üzerime
Konuşmazlar

Yalnızım
Yalnız bu evde

Muallâ BAYRAKTAR

★

BATIK GEMİLER

Şimdi görünür uzaktan
Güvertelerinde balıklar yüzer
Sağ yanıma yatmış bütün beyazlığiyle
Körfezin koyu derinliğinde
Direkleri devrilmiş ağaçlara benzer

Öğrencilerim beyaz yakalı
Örgülü saçlı çiçeklerim

Çantaları kitapları suyun yüzünde
Şimdi görülür uzaktan
Tahtanın başında duruyormuş gibi
Aydınlık günler yüzlerinde

Bütün umutları aldı götürdü gemi
Bir halat koptu yaşamaktan
Oldum olası gavur bir deniz
Işıklı resimleriyle karşımda
Lumbuzlarm ardında tavana vurmuş
Saçları deniz bitkileri gibi

Öğrencilerim fidan boylu
Köylülerim halkım çocuklarım
Öğrencilerim beyaz yakalı
Bahar gibi taze düşleriyle
Batık gemilerle batık umutlar
Kolkola gezer şimdi denizde

Doğan IŞIKSAÇAN

★

S A B A H Ç I

Sabahlardan sabahlara uçayım
Beni daima sabahlarda bırakın
Hep böyle sonsuz, taze ve serin
Uyanmak üzre bulunsun Dünya.

Yorgun yorgun yansın ışıklar
Islak yollardan gelip geçeyim
Gökyüzü hep böyle mavi dumanlı kalsın
Bozulmasın bu giz, bozulmasın bu hava.

Islansın saçlarım düşsün alnıma
Her sabah göklerce çekip gideyim
Ve elimde bir demet taze zambakla
En mutlu haberleri ben getireyim.

Recep BULUT

REZİL ZAMANIMIZ

Yarıyı atlamışsa gece
Büyüyorsa duvarda gölgemiz
Ve yürüyorsa
Işık arkamızda değildir.

İn cin top oynuyorsa sokakta
Kör körse pencereler
Basma perdelere düşmediyse gölgemiz
Ve sarhoşsak
İçimiz dışımız rezildir.

M. N. RAMOK

★

ÇARŞAMBA DEĞİL PERŞEMBE

Bırak konuşayım
Kapama ağzımı
Hep dediğin mi olacak
Bu gün çarşamba değil
Perşembe

Sen bilmiyorsun
Yahut biliyorsun da
İşine gelmiyor
Bu giin çarşamba değil ki
Perşembe

Başkası kanabilir sözlerine
Ama bendeki değirmen
Yalan öğütmez
Pekâlâ bilirim ki
Bu gün çarşamba değil Perşembe

Bak bende yutacak göz var mı
Boşuna yorma kendini
Karaya beyaz diyemem
Ne kadar yemin etsen de
Bu gün çarşamba değil perşembe

Nesimi ESKİN

★

KIZLAR

Bugün gene sizleri düşündüm kızlar,
Gecelerimin aydınlığına kadar girdiniz
Hepiniz de güzel
Hepiniz de gök mavisi yani kara ak sarı al
Yani bildiğimiz gibi
Hani şu bilmediğimiz
Hani şu
Hani!

Hani karanlığı ittiğiniz gecelerin
Geceler ak aydınlığınızla bolluk
Yani hürriyet diye bağırıyordu kurna başında çocuk
Çocuk kan kusuyor ama yılmıyor
Senden hâlâ mektup geliyordu
Mektupda gözünü bile kırpmadığın
Yani kirpiklerini oynatmadığın belli oluyordu
Cam göz gibi fakat güzel bir göz gibi
Göz gibi ışıl - ışıl çocuk doğuyordu...

Çocuklar, çocuklar,
Hepsi de güzel
Hepsi de gök mavisi yani kara ak sarı al
Yani bildiğimiz gibi
Hani şu bilmediğimiz
Hani şu
Hani!

İbrahim TEKELİOĞLU

A Y R I A Y R I

Sen delice bakarsın.. Ben delice
Biz delice bakışmayı bilmeyiz.
Çılgın davetler geçer gözlerimizden
Biz bakışmayız.

Sen delice gülersin.. Ben delice
Biz delice gülüşmeyi bilmeyiz.
Sevincimiz bölünür akşamlarla
Biz gülüşmeyiz.

Sen delice seversin.. Ben delice
Biz delice sevişmeyi bilmeyiz
Yüreklerimiz çırpınır eteklerinde
Biz sevişmeyiz.

Sen delice yaşarsın.. Ben delice
Biz delice yaşamayı bilmeyiz.
Toprakla suyla havayla
Biz yaşamayız.

Hatıralarla dolu bir gecede
Bir tebessüm dağıtır hüznümüzü
Bir şeyler karışır nefeslerimizden
Biz kavuşmayız.

Nurettin ÖZDEMİR

BİR BAHAR SABAHI

Bir bahar sabahında
Yağmur yağıyor dışarda
Yeniden yeşeren ekinleri
Taze filizleri
Yavru kuşu incitmeden
Öyle sessiz.

Bense içerde
İnsanları incitmiyen
Düşünceler içinde
Kendi kaderimce ufacık odamda
Penceremden bakar dururum
Dışarda yağan yağmura.

Gökkurt IYIM

★

DELİ KAN'A ÇAĞRI'N

Uzak çağrılarda varsın gece gibi rüzgâr gibi uzak çağrılarda
Yorgunsun şimdi - çırılçıplaktan -
Yeşiller bir başka özeniyor yeşil olmaya
Tükeniyor - karanlık - dağ yollarında.

Yankılar var su kuşlarının kanatlarında içtengelme duygulu
Sırılsıklam bir beyaz olmuş bulutlar sana inat
Gönlümün ötesi buram buram çağrından
Kapıyor gözlerini. Ellerim kucağımda kaygulu.

Deli kanım dolaşıyor toprağa dek öz verircesine
Işık gibi sessizim ışık gibi kapkara ışık gibi apak
Deli kanım dolaşıyor yetmeden deli kanım benden öte
Deli kanım - çırılçıplak -

Taylan C. ÇAMDORUK

MARTININ AŞKI

Bulutları seyrediyorum göğün mavisine doğru
Denizin aynasına bakıyorum duru maviye çalıyor
Lapinaların seslerini dinliyorum
Deniz minareleri yığılıyor şamandıralara
Bir martı havalanıyor göğün mavisine doğru
Bir şey kımıldanıyor duruyor bir yerinde
Hâlâ yağmurlu değil ama yüreciğinden ıslanıyor

Tüyleri beyaza çalıyor martının gözleri yeşile çalıyor
Isıcacık çırpınıyor kalbi sevdalı mı bilmem?
Daha bir mavili yeşilli oluyor, gözleri hareli
Bulut badem yeşiline dönüyor deniz süt maviye
Tüyleri daha bir beyaza çalıyor

Bulutları martı kuşlarını seyrediyorum
Bulutları seyretmek tam bana göre değil
Sanki bir türkü söylüyorlar göğün mavisine doğru
Sanki bana doğru bir deniz kımıldanıyor
Bir martı süzülüyor mavili yeşilli bir martı
Asıl orası adamı öldürüyor

Mehmet ÖNALP

★

TUTKUN

Göçmen kuşlar gibiyim
Öylesine garipsi
İçli şarkılar söylüyorum
Uğruna
Bir bozkır ortasında.

Sebil etsem anılarımı
Yaramaz işinize
Ben sana tutkun
Oysa ki anlamıyorsun

Abdullah Edip ÇİTÇİ

F İ N A L

Ellerimi tutabilirmisin ölmeden önce?
Işıkları söndür
Karanlıkdan korkmuyorum.
Kötü kişimiydim ki
Böyle yalnız
Böyle çaresiz
Bırak
Biraz müzik istiyorum.
Yeşili severdim alabildiğine
Serserilik derdim
Bütün yalanlar
Ve bütün sokaklar benimdi
Sigara içerdim.
Pencereyi arala biraz
Yanıma gel n'olur
Ellerimi uzatıyorum.

Gülşen Girginkoç ÇİDAMLI

★

BİZLER - SİZLER - ONLAR

Üflenmiş lâmbalarca karanlık yüzler daha
Sevgiler dudaklarda bir öpüş kadar sıcak
Anlamsız uğultular uçuşur geceleri
Kırık camlar ardında uyur gölge adamlar
Ayazın nefesiyle sabahlıyarak.

Gün doğumu uzakta inanmak başlar ama
İri bir kanat alıp götürür karanlığı
İlk umut aleviyle yanarlar teker teker
Kutlamaya gider hepsi bayram havası içre
Bir kahraman gibi sonra gün ışığını.

Oben GÜNEY

YAPRAKLARIN BOZUMU

Uzak sarılara katıldık yine
Yaprakların kızartısı çoğaldı
Kuşların kanatları çekiyor ipleri
Bir kez ürkse kuşlar dolansa ipler
Uzayı gözlemekten usandım

Bir bulut parçasına verindi mavi
Yolların akşamdan sonrası başladı
Çınarları düşleyeceğiz artık
Gölgelerine düşüp kaybolduğumuz
At kestaneleri uyanacak deli deli
Çocuksu düşüncelere
Sürelerin aralıklarına vuracak
Bizi dürtüler
Şaşan ölçülerden
Yaban ağaçlarına dolanmış sarmaşıkları
Eşitliyeceğiz kendimize
Soruların karşılığı bulununcaya kadar

Bütün özentimiz çevrili bahçelerde
Kapat kapıları önünden geçeceğim
Bir tutup bir kaybettiğim
Göğün yüzündeki sisli beyaz
O da uzanamadığım yerlere vardı

Olanca hızıyla yağmur götürsün
Örtük pencerelerin ıssızlığını
Başka mevsimlere girdiğimizi
Şimdi duydum.

Şükran ÇAPA

ELDİVENİM

Beyaz Eldivenlerim
Balkonumdan düştüler
Sarmaşıklar
Büklüm Büklüm titredi...

Ay ışığı altında... Kimsiniz?
Ozanmı, bir Prensmisiniz?...
Lütfen eldivenleri
Bana getirirmisiniz.....

Bu yeşil dünyamı
Bana veren sizmisiniz?
Bu kucak dolusu sevgi
Benim mi söylesenize
Çamlıcada gün doğarken
Beni yine öpsenize...
Evet fakat,
Siz kimsiniz?

Sustunuz.. ses vermiyorsunuz
Bekliyorum... Gelmiyorsunuz...
Ben her an hayalinizleyim
Yok.. siz bu derece sevmiyorsunuz
Eğilip bir bakarsanız,
Gözlerimde siz varsınız..

....Evet fakat, Siz kimsiniz?
Yoksa yoksa.. Romeomu?
..O halde.. bende Jülyet'im
Ve yeşil pencerem açık
Lütfen eldivenlerimi
Bana getirirmisiniz

C. Meral DİVİTÇİ

IŞIKLAR KENTİ

Uykularımdan olsun çekil artık
Seninle bezenmesin düşlerim
Uyanmak varken işin sonunda
Yumuk gözlerle neden beklemek yeniyi
Yansımıyacak olduktan sonra?

Karaması değil bu zor göriiniiler
Bir dal ucu kadar yeşil umulu
Geceye serpilmiş parça parça
Duygular daha güzel
Çepçevre sarmış kurgularımı

— II

Bir horoz sesince seni unutmak
Daha uzamasını dilemek elinde olmadan
Tan yerinde ışıklar sıkılmış
Dört bir yandan gelir gözlerime dolu dizgin
Hem de sormadan.

Kim atar bunları her gece
Geceye kararan kim - sen de bilmezsin
Her gece bu dağın dorıığundan
Gözlerim düşlere eğilmişken hep
Bir horoz sesi ve çılgın ışıklar yansır
Gün doğudan.

Bıktım bu uyanmalardan
Her sabah daha bungun benliğim
Işıklar içinde yapayalnız
Işıklar içinde daha tedirginim.

Ahmet Nusret ÖNAL

KOROYLA SÖYLENECEK ŞİİR

Erzurum garında Basmane vagonu
Çalsın sazlar Doğu giilüyor
Tiirkiye uzuyor vagonlarca
Düşünceler tepelere çarpıyor
Yiikseliyor kişiler Tanrılar gibi
İnce bir ışık kardelenlerle
Doğudan Batıya koşuyor
Yitik, aç, sevgisiz kişiler
Boyunlarında gelenek halkası
Yaşamaya susayor
Çalsın sazlar, bu düğün bitiyor

Bir uçtan bir uca Tiirkiye
Tara - tarata - ti, tara - tarata ti
Bir uçtan bir uca dağlar
Üziim yeşiline, deniz mavisine
Erzurumdan Egeye koşuyor
Dağ yiiklii, özlem yiiklii, Doğu yiiklii
Soluk soluğa
Basmane vagonu

Erzurum garında Basmane vagonu
Artık diişleri kara değil
Bar oynanan ortalardan
Dadaşlardan efelere
Seven, özliyen yüreklerle
Yurt tiirkiileri taşıyor
İki yön arasında sevgiler
Kel, çıplak, soğuk dağlardan
Kişilerden kişilere koşuyor
Çalsın sazlar, bu yiirek seviyor

Bir bilge vardı yitik, uzak
Tara - tarata - ti, tara - tarata - ti

Düşleri türkülerde eridi Lili Marlen
Çekip efelere karıştı
Gözü yaşlı temmuzlarda
Bu yüzden Egeye koşuyor
Üzüm yeşiline, deniz mavisine
Çile yüklü, özlem yüklü, sevgi yüklü
Soluk soluğa
Basmane vagonu

S. Kandemir ***BAŞAR***

★

YAĞMUR DUASI

Yağmur yağıyor bu akşam camlara
Ben hâlâ seni düşünürüm.
Bir şarkı işitsem gurbetten yana
Ölürüm.

Bilirim dua edersin her sabah
Roman ararsın bizimkine benzer
Biz Lâle devrini yaşadık güzelim
Aşk romanda ne gezer?

Sen deli gibi sevdin
Vakit kalmadı ağlamağa
Roman kötü bitti sevdalım,
Kaldırdılar kızı dağa.

Sonbaharda sevişilmez deyişini
Hayâl meyâl hatırlarım.
Bilirim yeşil gözlüm şimdi yediğin ekmekte
İçtiğin suda ben varım.

Yağmur yağıyor bu akşam camlara
Ben hâlâ seni düşünürüm.
Bir şarkı işitsem gurbetten yana
Ölürüm.

Turhan R. ***OĞUZBAŞ***

İŞİN DOĞRUSU

Ne zaman bıksam yaşamaktan
Lâfontenin oduncusu
Gelir dikilir karşıma
Gülerek, der;
Böyle işin doğrusu
Ne kadar acı olsa dünya
Kovaladıkça kaçsa ümit,
Yalandır bıraktığımız hayattan,
Yalandır tatsız dediğimiz.
Parça parça olsak bile,
Her ânın o zevki var içimizde.
Ağlarken bile gözlerimizde,
Yaşama zevki parlar.

Yüksel ÂFET

★

YAŞAMAK

Ellerimi uzatsam tutacaktım
Yaşamak üç adım önümde koşuyordu
Güneş nasılda çıktı birdenbire, aklım ermez
Gözlerim yokluğunun denizinde boğuluyordu.

Tanrıya sorumluluğum aklıma geldikçe
Ellerimi daha bir güçle uzattım
Yaşamak öyle güzeldi ki, aşk gibi
Ne yapıp yapıp bulacaktım.

Ne kadar koştum bilmiyorum
Bir gün aynada ak saçlar gördüm
Yaşamak kendiliğinden düştü elime, ölgün çağımda
Tuttum, öldüresiye dövdüm.

Turan KALAYCIOĞLU

B Ü Y Ü Y E N

Sımsıkı tarannuş sıkılganlık saçlarım
Gecelerce düşümde
Ellerim benden ayrı
Nasıl görünsün ortalıkta.

Bir söz olmalı bir söz
Karanlıkta ışık benzeri
Durur gözlerim utangaç
Bir esintiyle silik.

Mavisiz yosun kokusu
Günlerce deniz peşinde
Ürperir toprakla beraber
Bir yönüm boynubükük.

Yanmışlığın gürül gürül ak suyu
Dolan damarlarımda dört dön
Otur yerine insan hâlim
Artık büyüdün.

Nevzad Sudi ODYAKMAZ

★

I S I N S U

Sevdikçe büyük
Diledikçe insan
Yaptıkça kuvvetlisin
Usum.

Kıymet KARAŞAHİN

YİTİK YILDIZLAR

Bir yol vardı hani,
Türkülerle yürüdüğümüz,
Bir yol vardı hani
Aydınlık ve yeşil...

Bütün meyveleri sana toplar,
Sererdim dizlerine en kırmızı mercanları
El uzatırdı yedi renkli bulutlar,
Bir masaldı, yazardık,
Zaman tükenirken...

Sevgi vardı gözlerinde hani,
Dökülür dallarına yıldız yıldız,
Renkler getirir ebem kuşağından,
Saçından yollanır etek etek...

İncecikten bir kar tutmuş yolları,
İliklerime dek üşüyorum,
Uzat uzat ak ellerini,
Dök yıldızlarını saçlarıma yine..

Ömer GÜRCAN

★

SIKINTI

Şimdi
Bir bıçak olsa elimde
Portakal soyar gibi gökyüzünü
Kara bulutlarından ayıklarım.

Şimdi
Bir bıçak olsa elimde

Bu odanın dört duvarına
Dört pencere açarım.

Şimdi
Bir bıçak olsa elimde
Sigara da yasak olur mu yani
Kalbimi yasaklardan kurtarırım.

Şimdi
Bir bıçak olsa elimde
Ceketimi, gömleğimi, çoraplarımı
Anlardınız ne yaparım.

Şimdi
Şu on parmağın iki elimde
Çok şükür tırnaklarına!
Yoksa kendi kendimi yerim!..

Şahin CANDIR

★

IŞIK KARANLIKTA YAŞAR

Uçan kuşların haberi olsun
Biz varız uçmayan
Geçen günlerin aydınlığında.

Tanelenmiş dualar
Tutmuş ayaklarımızdan
Bırakmıyor Karanlığa.

Turgut AKINCI

ELLERİNİN ŞAVKI

Y —
Çalımlı güzellemeler yaşadık ölümden öte
Kuru yereylerin suskusu gücümüzü kırdı
Böyle olacak kişiler değildik kanımız uluydu
B —
Sorunuzun mert karşılığını bulacaksınız gözlerimde
Gözlerimden tutacaksınız elleriniz boyanacak mutlak
Uzun yollara koşut bu umut çizgileri
Yitik ülkelerde topallıyacak ülküsüz
Örneğin Magosa'larda örneğin Afrika'larda
T —
Buruk özlemler geçti usumdan yalım yalım
Ellerinin şavkı tutkuladı beni ellerinin saçlarının
C —
Sonra koskoca kayboldum yeryüzünde
Erimek işten değildi erimek hiç
Deli uzayın güzelliği komadı
Ellerinin şavkı tutkuladı beni ellerinin saçlarının
YTBC —
Seni nice limanlara konuk götüreceğim bilemezsin
Bunca zaman aydınlıksız köylerde aradım seni
Çeşmelerdeki Kezban'larda Ayşe'lerde Gülnaz'larda
Ellerinin şavkı tutkuladı beni ellerinin saçlarının

Bedrettin CÖMERT

BEŞ DİLDE AYRILIK

I

Umudlar bölünür ortadan,
Her şeyin sonu budur.
Hayatın bir bitmeyen rüyası,
Kavuşmalar ayrılmalar dünyası.
Gideceksin git git artık.
Allaha ısmarladık, Allaha ısmarladık...

Gözlerin nemli nefesin sıcak,
Yol koparıverdi ortasından,
Ne var bunda ağlıyacak,
Ayrılık pekte kolay değil gerçi,
Arivederçi, arivederçi...

Bir deli rüzgârdı başımda esen,
Bir meçhul ufka giderdi yelkenli
Hiç gitmez yanımda kalırdın,
İçimden geçenleri bir bilsen,
Auf vviedersehen, Auf vviedersehen...

Girmezdi bile düşüme,
Budamı, geldi başıma?
Vay gülüm vay,
Vay ruhum vay!
God by god by...

Ağlamaklısın gül diyemem,
Kolumdasın el diyemem,
Git diyemem gel diyemem,
Eğlen hele bir sözüm var,
Au revoir, au revoir...

E. Mahir YALNIZ

BUZ

— I —

Oyuncaklar meyveler kandırmaz
Kapınızda büyüdükçe buz
Bir kış gülmesiyle dudağınızda
Boğulursunuz

— II —

Kocaman gözlü çocuklar güneşli parklarda
Nasıl bayramlı nasıl hoyrattırlar bak
Oysa kulaklarını çeker büyükler
Sokağı dönmek yasak

Saklıca caddeye inen gencecik sevgililer
Öylesine uçarı öylesine hür
İnsanlarla taşıtlar arasında çarpıntılı
Sevgiden gözleri büyür

Bir büyüdü mü gözleri insanın
Kapanmaz kaç geceler boyu
Sevgi kin kardeşlik dövüş
Boğaz tokluğu

— III —

Oyuncaklar meyveler kandırmaz
Kapınızda büyüdükce buz
Bir kış gülmesiyle dudağınızda
Boğulursunuz.

Dinçer SÜMER

BIRAKIN PEŞİMİ AVCILAR

Artık tutmuyor ayaklarım
Kırdılar kanadımı kolumu
Sarp dağlara yöneltiverdiler ansızın
Zümrüt bir vadideki yolumu

Şimdi ürkek bir karaca gibiydim kuytularda
Açlık ve soğukluk donduruyor kanımı
Kıpırdasam delik - deşik edecek
Gözü dönmüş avcılar her yanımı

Oysa ki gencim genceciğim daha
Yeni yeni tanıyorum dünyayı
Ve "Güneş"i görmediğimden Tanrı bilirim henüz
Şafak vakti gördüğüm "Yıldız"ı, "Ay"ı

Andiçerim ki hiçbir şeyinde gözüm yok şu evrenin
Korkmayın ekmeğinizden yana
Bırakın artık peşimi n'olursunuz
Çok görmeyin bir özgür havayı bana

Hurşit SAİM

BİR SOKAKTAN NOTLAR

— III —

Bakıyorum kavgaları içinde sokaklar
Güneş yasak edilmiş
Mezartaşlarının yalanları dolaşıyor başıboş
Bu çocuk değil
Bu kadın değil
Bu su değil
Bu ekmek değil
Gölgesiz suçların ak uçuşları
Yerlere serilen
Özlediği bir avuç tuz
Tıkamak için gözlere
Yaşantıya paydos

— IV —

Zorlu rüzgârların esintisi bir mor acımsı
İki kapısı vardır evin
Biri aralıktır gece yarılarında
Bıçak keskinliğinde girer kara gölgeler
Işıkların hırsız yorgunluğu uzar bir ağaç
Çocukların dörtgen açlığındadır
İkinci kapı
Pencerelerde tüm perdeler inik
Kocası uzak yaşantısındadır günlerin
Yüzlerin çürüklüğü nerdeyse dağılacak vay
Martılar denizsiz
Ekmek gene namuslu
Ve dördüncü çocuk okuldadır
Kalemsiz kâğıtsız
Nasıl yazacak ak günlere övgü
Acımsı morluğumdadır esintisi rüzgârların
Örtüsüz

Doğan ACAR

BİR KUŞAKTA GÜN BATIMI

İşte, batıyor giin
Yeryüzii gecenin acelesinde.
Uzanıyor sokaklarda insanlar tek tiik
Çoğu evine gitmiş.
Doymuşlar ağarlığa
Kimisinin gücü yitmiş.
Dolu kolları kimisinin
Kucak kucak
Memur hanımları bekler evde
Boş ellere bakacak
Ben bekârım yemesemde olur bu gece
Ama çocuk, ama ana
Ama kadın
Ne olacak?

Gökyiizii akşamın türküsiinde
Pembe pembe düşünmede dağlar.
Kuşlar duyar susuzluğunu uykunun
Kiiçüliir uçuklarda
Eski bir giiniin tayfı.
Yanar yıldızlar
Teker teker
Solar yaşaması güneşin.
Gündiiz, boşalıyor son oyunlarından
Genç kızların.
Bundan sonrası gece
Orospuların.

Erol DİKER

A Ğ A C A

Seni öyle benzetiyorum ki bana
İkimizde de yalnızlık
Gün boyunca.
Ne şimdi senin
Çok sevdiğin çocuklar var
Dallarında.
Ne benim garipliğimi anlıyan..
Öylesine bir öksüzlük
Vurur duygumuza.
Bir öksüzlük;
Bizi bulmuş
Tepeden tırnağa.

Nâzan GÜNTÜRKÜN

★

EREN'E TABLOLAR

Unutulmuşluğun savruk yaşantısında
Bir ağlamaklı duruş geçer yitikliğimden
Tavan aralarının hasır duvarlarında
Herşey bir yağmur sabahı başlar..
Sen yarınlardan dönersin bana
Ellerin bir hüzün bir bakış bir gölge
Manzaralar ötesi tedirgin dudakların
Görülmüş düşler gibi bir türküde
Tutku ışıklarını çözer yüzlerimizden
Kör aynalarda uzak, beyaz bir çehre
Tüm ağırlığıyla yığılır rıhtıma sonsuzluk
Soluk gardenyalar dökülür saçlarından
Gözlerini boş odalar gibi ararım.

Yalçın K. SUNER

YILLARDAN SONRA

Seni bir martı karşılayacak Balkaya'da
Gözlerinin yaşına dumandır diyeceksin.
Suyun renginden, bulutuna kadar
Bir acı gibi dolacak içine şehir.

Sen bir gün gideceksin,
Şehri bütün hüznüyle bana bırakarak
Sevincimi, yaşadığımı, herşeyimi
Bu liman koparacak
Sen bir gün gideceksin.

Gidişinden acı olacak dönüşün
Boş türküler dolanacak diline.
Bir rüzgâr esecek seneler kadar çabuk
Akşamda kaybolacak saçlarının beyazı.

Ve birden inanacaksın aşka
Senelerle yaşıyan şüphen kadar çok.
Kızlar ihtiyar geçecek gözlerinden
Gözlerinde ölmüşleri bulacaksın.

Deniz kadar ıslak olacak herşey
Dumanlar acı acı konuşacak
Bir duvar gibi önümde şehir,
Yavaş yavaş kaybolacaksın

Sen bir gün gideccksin.
O gece insanlardan uzak
Bir kır kahvesinde kendi başına
Yarım kalmış aşklarım düşünecek
Yaşamadıklarını yaşıyacaksın.
Sen bir gün gideceksin,
Ve ben gideceğim
Senden kendimden çok uzaklara.

Neylâ ERTURAN

İÇİMDE YEŞEREN BAHAR

Bazan bir kapı açılıyor usumda
Teker Teker dünyama giriyorsunuz
Bir bahar döküyorum bulutlarımdan
Bir "hoşgeldin baharı" üzerinize
Başımızda dolun dolun bir iklim
Tutup - şiirini düşünüyorum.

Sonra bir kuş uçuyor içimdeki göklerde
Kanatları altından ellerini uzatıp
Bakışlarınızdaki hınçları koparıyor usulca
Daha bir sevdalı - daha bir sarhoş
Daha bir şavkıma gözlerinizde
Tutup - şiirini düşünüyorum.

Derken bir yel esiyor - inceden ince
Sevileri özgürlüğü - esenliği yüklenmiş
Yüzünde çalıyor tatlı serinliğini
Yeni bir sabahtır alıp yürüyor
Yüzünüzde bir olumlu aydınlık
Tutup şiirini düşünüyorum.

Hep böyle güleç - böyle uçarı
Merhabalarınız tutsun dağlarımı - istiyorum
Hep böyle mut üstüne olsun türküleriniz
Ve usumda kalasınız: baharsı - gerçek
- Başmızda dolun dolun bir iklim -
Tutup - şiirini düşünüyorum.

Mehmet Adem SOLAK

BU KADEH BÖYLE TEZ BOŞALMIYACAK

Bu tren Haydarpaşa treni
Bu gariplik benim garipliğim
Kaldırımlarda nisan yağmuru
Kadınlar geçiyor eli fileli
Bir sarhoş yalnızlığına küfrediyor.

Kadehim ayni kadeh, şarabım ayni şarap
Anılar çalıyor kapımı yine
Bir taze çığlıktır içerimde
Haydarpaşa treninin düdüğüne inat
Unutulmuşluğumu unutuyorum.

Gözlerin geliyor aklıma en evvel
Bu çağla gözlerinin yeşili
Bu ıpıltı gözlerinin ıpıltısı
Gözlerin kadehinde düşlerimde
Gözlerimizle sevişiğimiz günleri ansılıyorum
İçimde sarhoş gecelerin susuzluğu
Gözlerin cümle yöremde.

Dudaklarını, saçlarını koydun
Aşkı, hasretliği, gözyaşını
Bir dünya yarattın bana apayrı
Üç mevsimi kış, biri bahar
Sıcacık yüreğini koydun

Seni ilk öptüğüm gün titriyordun
Sıcacık dudakların titriyordu
Çocuksu rüyalarda yitiremedik kendimizi
Saçlarını kanasıya okşuyamadım
Yoksuldu aşkımız, kaçamaktı
Sensiz geceler derin kuyular gibiydi
Çekip - çekip götürüyordu garipliğim
Sensiz gecelerde ağlıyordum.

Bu kadeh ne zaman boşaldı
Haydarpaşa treni nerde

Buruk düşlerimi içip bitirdim
Artık dört mevsimi seveceğim
Nisan yağmurlarını seveceğim
Mutluluğu can evimizde duyacağız
Artık öperken titremiyeceksin
Bu kadeh tez boşalmıyacak.

Polat KARACAOĞLU

★

NE DERSİN?

Ellerimi gün ışıklarına tutsam
Ümitlere yeşil yeşil bağlansam
Dolu dizgin düşsem yollara
Ne dersin?

Varsın Hüzünlü olsun şarkılar
Ben pür neşe türkülü
Tenha sahillerde gitar sesleri
Yıldızları büyüler mi,
Ne dersin?

Güven BÜYÜKBAYKAL

★

BAHARA DOĞRU

Haydi uzat ellerini
Duy beni damar damar
Ağaçlar türküye başladı bak
Işıklı günlere açılıyor kapılar
Dışarda sevi dışarda mut
Unuttuğumuz bir yaşamak var
Yırtılsın şu kör - olası karanlık
Dinsin şu bitmeyen sızı oyy

Haydi uzat ellerini duy beni
Bak avuçlarımda cıvıl cıvıl
Tadılmamış bir dünya var.

Ahmet KÖKLÜGİLLER

E S K İ T A Ş

Sen eski taşsın omuzlarımda
Büyük, ağır.
Alaca bir karanlıkla başlar çağların uğultusu
Bağırsam bağırsam da duymazlar
Her şey sağır.

Sen eski taşsın omuzlarımda
Ağır, sert.
İnsanım ya
Benim de bir şey var içimde
İnsancıl duygular geçer usumdan
Dağ anlar da
Anlamazlar.
Yürümez ayaklarım
Yaşaması dert.

Sen eski taşsın omuzlarımda
Sert, susuk.
Dağ geceye karşı durmuş konuşur.
Senin uğruna tükenir gücüm
Görmezler.
Kör sevilgenlerin elinde, ışığında
Kayboluyor mutluluk.

Sen eski taşsın omuzlarımda
Her yerde benimlesin
Senin adın taş
Roma'da, Paris'te başka taşsın.
Offf eski taş offf be!
Burda ben öküz sen ahır.
Sen eski taşsın omuzlarımda
Ağırlığınca kahır.

Faik Sabri CEYLÂN

YAĞMURLA GELEN

Yağmur altı dünyası, iplik iplik gözlerde, ıslak
Dereler, sularca derin diinya
Perdeler tüm özgürlüğünce içine kapanık
İnsanlar yağmur sevişmesinde.

İplik iplik yağmur yağıyor dünyaya
Ağzı, burnu kapalı zır suskunluğum,
Oysa dünya yağmur ıslaklığında
Çiçekler dışa bakık;
İnsanlar caddelerde, vitrinlerde, evlerde
Şemsiye altı öpüşmesinde dudaklar
Islak, bilirsin, bir çift dudak, öpüştüğümüz
Yağmur altı dünyasına kapanık
Dereler, denizlerce dolu.

Yağmur ya.. denizlerce, göklerce yağar hani
Islak dünyası var hani sırıksıklam duraklarda
Tekmil dertleri yıkar bilirsin sen.

Oralarda da bilmem, duyar mısın gökgürültüsü sıcaklığında damlaları
Oralarda da insanlar sevişmez mi yağmurda
Duraklara şemsiyeler açılmaz mı tepegözlü
Yağmur, ıslak, iplik iplik yağmaz mı hiç?

Ve.. dudaklar yanmaz mı ten hareretince
Dudaklar, ıslak, yağmur altı dünyasında öpüştüğümüz
Duraklarda konuştuğumuz hani
Hani kentlerin yıkarsmda olur.

Yağmur yağıyor ya şimdi, sicim sicim, iplik iplik
Perdeler tüm özgürlüğünce içine kapanık bilirsin

Sular, denizler başlayacak gibi duru gökyüzü
İnsanlar kaçışmada.
Tekmil dertler bilirsin, yunmada şimdi
Kentlerde hani insanlar, bilirsin, kalm dudaklı
Yağmur davasında şimdi, yağmur altı dünyasında.

Yener GÜLMEZ

★

RÜZGÂRİN DELİSİ

Bu eylüllerle eser
Rüzgârların en delisi
Dağlarda renklerin kavgası
Ressamları küçük düşüren
Karanlıklar yalnızlığın anası
Olmadık düşler getiren
Bir kırk anı yüreklerde
Bütün aşklardan arta kalan
Bir küçük bulut tedirgin gökyüzünde
İstrati'yi devedikenlerinin pesine düşüren
Ya ben yalnızlığın anası gecelerde
En büyük şehirde yitik
Bir şey bekliyorum
Bir mektup
Bir el
Bir dost yüz
Verebilir misiniz?
Eylülün rüzgârı deli
Kırık anılar yüreğimizde
Anladım anladım işte
Zaman aşktan da yüce

Cevdet YEŞİLTEPE

DERSİNKİ

Dersinki
Deniz mavi mavi
Deniz büyük büyük
Deniz balıklar için

Dersinki
Ağaç yeşil yeşil
Ağaç büyük büyük
Ağaç kuşlar için

Dersinki
Toprak kara kara
Toprak büyük büyük
Toprak insanlar için

Tülây ORTAÇ

★

MEKTUP

- Beni unutmaya çalış, sakın üzülme -

Bir masal anlatın bana karanlıklarımda
Bir masal anlatın ki bulayım
Gerçekten özlediğim sevgileri
Romanların toz sayfalarında

İçimde yanan bu acılar kimin
Nedir bu dikenler batar damarlarıma
Gür pınarlar varmış duydum
Çığıl çığıl gülüşlerinde bahar
Gür pınarlar nerede şimdi
Bir yağmur düşmedi yıllarca beklediğim
Yitik umutlarıma

Akşamları çobanların yaktığı ateşlerde
Mısralarımca ağladığım konu yanar
Tanrım insanlar yaratmışsın
Bir yara vermişin içerlerine oransız
Ömrün kısalığınca geniş

Kalbin küçüklüğünce büyük
Kanar da kanar

Falcı kadının kara avuçlarından
Kötü açıldı bir kere falımız
Kara düştü bir kere bahtımıza
İlk papatya yapraklarında ki temizlik nerde
Nerde şimdi rüyaların korkusundan
Uykularımıza haram katmamız

Akşamları çobanların yaktığı ateşlerde
Mısralarımca ağladığım konu yanar
Beş kelimelik selâsız mektubuna Nataşa
Beş kelimeyle bir cevabım var
"Postacı kapıyı iki defa çalar"

İlhan SEVİNÇ

*

İ S Y A N

Beni bu çepçevre hudutlar öldürüyor
Bu ayaklarıma dolanmış zincirler
Benden bir şeyler yitiriyor.

Bıktım diyorum bu ölçülerden
Evren başladığınca hür olmalı
Beni bu ölçülü yaşamalar bitiriyor.

Kaçmak diyorum; uzak, daha uzak
Sıyrılıvermek bir çırpıda cümle kaygılardan
Başım üstünde artık martılar dönüyor.

Uzak maviliklere gönül vermişim
Alın götürün bu tutsak düşünceleri içimden
Özgürlük üstüne benim türküm.

Boşuna değil bu, günün uyanan saatlerinde dirilişim
Varın haber edin kalıplar evrenine
Ben esenliklere kanat germişim.

Ertuğrul UÇLER

DERİN ÖZLEM

— I —

Hani Şahmerdan vardır ya bilirsiniz
Çekici bin kilo başıma vurur
Hani azgın boğa vardır ya
Gök yüzünü görür - görmez kudurur
Ve sende bu derin - özlem olmayınca
Bu dudaklarıma bir zincir vurur
Ve seni kutup uzaklığınca düşünürüm.
Etli dudakların kanıyor.
Mesafeler öpmüş seni...

II —

Güçlükler yenilmez kuvvetsiz
Sen azı dişlerin kadar merhametsiz
çiğniyorsun beni.
Menekşe kokmuyor artık ellerin
Doğunun rüzgârı gül - kokusu getirmiyor artık
Ben metalik kuvvetler altında ezilirken
Sen gölgenden esirgiyorsun beni...

— III —

Seni gördüğüm gün Catedral meydanında
Etekliğin buluzundan ayrılmış
Göğsün sere serpe açık
Burnun havaya kalkmış
Saçların darma - dağınık

Gözlerin sarhoş sarısına bürünmiiş
Dudakların öpiilmekten gerilmiş
Ayaklarının sıcaklığını
Toprakta serinletiyordun
Ben mesafelerin ardı sıra
Bir - ileri,, bir - geri gidiyordum.
Ben yaşamanm tadı nezaman belli olur biliyordum.
Sen mesut ve bahtiyar insanlar ne isterler anlıyamıyordun.

— IV —

Ben, iizerime konan şu ağırlıktan
Ben, bu şahmerdanın altında
Ben, bu soğuk demirlerin pasında
Ben, kemiklerim kiil olmuş
Etim kiil
Hafızasız - zekâsız - vicdansız
Geometrik sıkıntılarla eriyorum.

— V —

Gözlerimin refleksleri diizensiz
Artık, öldüirebilirim seni
Sen aynada viicudunu seyredip
Hâlâ imrendiriyorsun beni
Zannından uzak kalan bir derin özlemle
Sevip öpebilirim seni
Yum gözlerini
Ver ellerini
Dakikalarca hisset sıcaklığımı
Bu özlemimi
Hişştt. Daha fazla söyletme beni

Ali TEOMAN

KIRIK TÜRKÜ

— II —

Bu parıltılı günler bu
Alaca akşamlardan ılık bahar yellerine dek
Aydınlık günler bu benim söylediğim
Karanfil kurusu dudaklarında yaşantıların tümü

Bir masal âlemiydi serüvenler
Bir gidişi vardı savaşçıların doludizgin
Bulutların kanatlarında matem
Yaşanmamış bir aşk duyduklarımız tüm dinledikle-
rimiz
Çağıl çağıl düşüncelerimizde göksel güzellik
Dişi iklimlerin kokusu sarmış dört - yanı

İstemiyordun evren paramparça olsun bir akşam
üzeri
Denizler paramparça
Atmıştın yoksul umutları bir kez
Kara uykular uzaktı senden bucak bucak
İşte yaşanmamış bir gün ilk ışıklarda
Önünde uzanıyordu ışıltılı gelecekler
Süt - mavisi göklerle uçacaktın önce yönlere
Yeşili ansıtacaktı sana
İlk ışıkların oynaşması camlarda
Ama tersine koyuldu havalar

Dili tutulmuş anıların mermer sessizliğince ak
Düşünüp kalıyorsun sızılı acılarına
Bu hüzün perdelerini yırtmak istiyorum
Seni baştanbaşa gördüm düşlerde
Şarap aşktı
Senin kokun gelir hep uzaklardan
Saçlarına hafifçe dokunmak istiyorum
Gözünde bir garip tutku, gözünde

M. ALPTEKİN

TERKEDİŞ

Kristof Kolomb kalk dostum
Ver ellerini bana
Yeni adalar arıyalım gidip.

Sen de gel Robenson sen de gel
Türkü söylersin biraz
Yalnızlığa dair.

Ve ey Hazreti Süleyman
Uyan
Öğret bana kuşların kurtların dilinden.

Sonra bir bir bırakıp gidin beni
Bir sahil boyunca yalnız yaşamama
İnsan kokusu sinmesin bundan böyle
Ekmeğime
Suyuma
Havama.

Ayhan KIRDAR

★

DURUR ORDA ÖYLE

Birinci zamandan kalma tutuk bir aşk
Bir yanı eğreltilerle kutlu
Bir yanı kibrit otlarıyla yavaş
Bir yanı bıçak yarası öyle
Bir yanı öteki denizlere doğru

Ve akşam üstü serin rüzgârlarla birlik
Alıp geliyor yitik görüntüsünü zaman
Peşi sıra saçlarının çalgı cümbüş
Gemici fenerleri gözlerinde ışık ışık
Kirpiklerinde eski baharlar damla damla

Yaşar GÜNGÖR

I S L A K Y E Ş İ L

Ben,
Yemyeşil ıslaklığını severim bahçelerin.
Bastıkca,
Parmaklarımdan fışkıran yeşilliği.
Gel bu yeşilliği seyredelim seninle.
Tel örgüler arasından.

Birgün,
Tek başıma çıkacağım yollara.
Ayaklarımda,
Üşümüş toprakların ürpertisi,
Islak akşamlarını seyredeceğim bahçelerin,
Islak duvarlar arkasından...

Gündüz BERKER

★

G Ü Z G Ü N Ü

Uzun saatleri güz günlerinin
Yağmurlu tekdüze saatleri
Bir zindan sıkıntısı çöküyor yüreğime.

Bu güçsüz yumruk göğe savrulan
Vurur pişmanlıkları yüzüme vurur vurur.

Ölümü yadsıyan bir şey yok burda
Ne şu gözyaşı ne solgun ezgisi yağmurun
Dağıtamaz hüznümü geçmişin ışığında.

Ah güz sularında bozulmuş nilüferler
Bir çığlık alev yükseliyor yüreğimden.

Mehmet AJLAN

TARLA KUŞLARI YERİME

I

Ölmek istiyorum ölesiye
Kimsesiz yalnızlığında unutulmuşluğun.
Kızıl-kara renkler bulandırmasın suyumu
Bu yaşantı zorluğunda sinsi düşünceler.
Kıraç Bozkırlar tarlakuşlarının.

Kiif tutmuş topraklara kıpkırık umutları gömmek istiyorum bu yersizlikte,
Terkedemiyorum.

II

Mor dağlara kar yağıyor bir kucaklasam
Sonra insanlara serpsem arıtsam onları duru beyaz kardeşliğin içine atsam.
Bu maskeyi kaldır-at insan kardeşim ruhun görünsün.
Sevgini insanlara dağıt kollarını uzat onlara
Bomboş evrende sıcak birşeyler olsun.

Umut bulutları yağmur getiriyor batı ufkundan
Altında durun için, ıpıslak olun bulutların.
Sevgiye susamışlığın yüceliğinde kardeşlerim
Sarhoş olasıya için ayaz basmadan.

Mor dağları kara bulutlar örttii ben uzaklardayım.
Bir yolculuğa çıkmak gerek öyle upuzun özlemsiz.
Ellerim boşluğa uzanıyor tutup çekiyorum geriye,
Boşluğa eğiliyorum.

Tamer KARABUĞA

SONRASIZ

Önünüzde bitmek bilmeyen yarınlar vardı.
Güzeldi sevginizce yeşeren ümitler
Aşktı sizi bu hayata bağlıyan
Gözlerinizde bir yanıp bir sönen sevinç
Ve bu evren ve siz...

Yasak aşklardan nefret ederdiniz
Yaramaz çocuklar gibiydiniz
Gözleriniz yalan söylerdi dudaklarınız sessiz
Başka dünyalarda yaşardınız.

Dışarlarda incecik bir yağmur yağardı.
Siz sırılsıklam olurdunuz, gülerdiniz
Gözlerinizde üç damla mutluluk
Yaşayıp giderdiniz.

Erol İNCİOĞLU

Tanju ÜNER

NİŞANLILAR

Yıllarla özlenir özlenince
Bir günaydın vurur sabahlara
Bir nişanlı kız bir telli turna
Kilitli kilitler bakar koridorlara

Bir dudak bir deli yeşil
Issız koridorlarla böyle
Nişanlılar yılları bekler
Öylesine seninle ki ellerim
Öylesine güzel ki çiçekler
Demliklerde çay dolu
Böyle yol yol ayışığı akşamları
Kuşlar nasıl ama nasıl beklerse
İlkbaharları
Nişanlılar da bekler böyle
Akşam-sabah
Yolları

Yollarla yılları katladılar kıvırdılar
Düğüm düğüm ettiler şarkıları
Oh deli tirkilili turnalar
Tüketemez nişanlılar akşamları

Kemâl GÜÇLÜOL

★

KIVANÇ

Alinin Harmanı var
Velinin Tuğla kamyonu
Şükrünün çatanası
Kişilerin ekmeği var
Aşı var.

Müveddet TÜRKUĞUR

ÇAĞRI II.

Beni anlamıyorsun biliyorum
Beni hiç anlamıyorsun
Unutuyorsun şarkılarımızı geçmişteki
Nasıl söylesem kentlerden kaçışlarımızı gecelerce
Beni anlamıyorsun biliyorum
Beni hiç anlamıyorsun
Türküler dudaklarımda eriyip gidiyor...

Oysa bir sen varsın anlıyacak
Bir sen varsın bu ılık gecelerde, bu yalnız
Bu şarkılı, bu boz akşamlarda
Daha nasıl söylesem bir sen varsın
Beni şimdi bitimsiz sevindirecek...

Beni anlamıyorsun biliyorum
Boz akşamları, türküleri, yanlızlığımı
Beni hiç anlamıyorsun
Kentlerden kaçışlarımızı gecelerce
Nasıl söylesem böyle ılık, böyle sevda dolu
Hayır duymuyorsun, gidiyorsun, yitiyorsun
Kör kuyularda kalıyor bunca çağrılarım.

Y. ERGÜN

★

TUTUKLAR TÜRKÜSÜ

Ağlamamak için şarkı söylüyoruz
Bu çiçek kokan akşamlarda
Mutluluğumuzdan değil

Eğer dua ediyorsak Tanrıya
Bize ekmek vermesi için değil asla
Özgürlüğümüzü istiyoruz

Biliyoruz
Biz de öleceğiz herkes gibi
Ama Tanrıyı memnun etmek için değil
İnsanları memnun etmek için

İrfan YALÇIN

★

İLLE ÇIPLAK

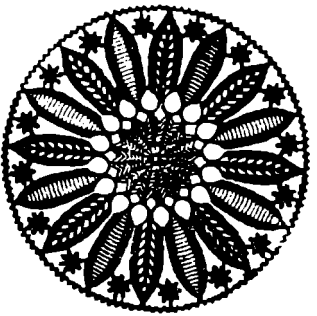
Derin düşüncelerin dibinde uyudum
uyaramaz beni yalnızlığım
bölüşemedim anılarımı gece-gündüz
Özgürlükten öte insanlıktan öte
İnsanları sevemedim

İçilesi bir yudumda bulutlar
Özlemler sevgiler anılar tüm
Uçmuş bütün düşünceler şimdi
Dev gibi bir yalnızlık var karşıda

Düşlerden tutsaklıktan bıktım
Bir yitiklik var boynumda asılı
Kemirdi için için insanlığı giyim kuşam
sesten yalandan çınladı acun kaç asır boyu
İnsanlık bütün olup sonra bölündü

Şarkıların ağusu bitik artık
Açlık açıklık yok bundan böyle
Ölü yalnızlığımda karanlığımda
Çıplağız anadan doğma
Ben çıplaklığın ötesini sevdim

Orhan KAYIHAN

AĞACIN MARİFETİ

Kâinat yaratıldığı zaman
Dünyada hayat yoktu.
Taş parçaları, toprak ezintileri yalnızdı
Uçsuz bucaksız bir kütle,
Cansızdı...

Korkunç denecek kadar sarp ve dik
Yalçın dağlar vardı,
Ovalar vardı sonsuz,
Cansızdı...

Derken bir yel esti
Uçurumların arasındaki vadide.
Kayaların arasında bir şırıltı
Dağlar senelerce dinledi bu sesi,
Bu, su sesi...

Toprakta bir değişme bir canlılık
Toprağın arasından başını uzattı bir yeşil

Şaşkın bakındı etrafa.
Bu, ilk nesil...

Bir kapı kapalı
Bir kapı açıktı.
Hiyle, müşterek yalan,
Aldatmak ortaya çıktı.

Güneş yeni doğuyordu,
Mahmur bir ağaç kovuğundan
Ürkek şaşkın, perişan
İnsanlar meydana çıktı...

Oğuz Ediz KUNTASAL

★

ACI SEVGİ

O bir acı mısraydı dilimde kızken.
İnce yapısında üç düğüm sevda ilikli,
Gözlerimi severdi en çok, susardı
Hiç konuşmazdık yalnızken.

Hep bir şey düşünür gibi
İkimiz iki kere yalnız kadar,
Elleri uzaklara bakardı
Ellerinde ot kokan, kekik kokan arzular.

Bir kötü yağmurdu onca yaşamak.
Hele akşamlar konuklayınca içimize
Hep yüreği ölüm gibi, buz gibi
Hep gözleri ıslak.
Dünya şımarmış bir çocuk gibi gelirdi bize.

Şimdi evlenmiş çocukları var,
Yine susar mı öyle uzakları yakalayıp
Yoksa değişik bir dünyada mı gözleri
Öyle ot mu kekik mi kokar elleri
Sabahtan akşama kadar.

İhsan Fikret BİÇİCİ

GÜNEŞ KADAR BİR UMUDUN YİTİKLİĞİ ÜZERİNE SONUNCU BELİRTİLER

O zaman geceyi siirdiilerdi aramıza, kapkaraydı, işte böylece kapkara
C zaman umutların giizel olmuşluğu vardı, yiice göklerin maviliği gibi, büyüklüğü gibi hep
Tutki dolmamıştı daha zaman, tutki ağaçkakanların gagaları dağıtmamıştı daha sessizliği
Kısa zamanlarda biiyiik mutluluklar gelirdi hani, aşk romanlarının son sahifeleri gibi birdenbire
Hani nerde kaldı bu güneş, bu biiyiik umutların getiricisi, göriinmez biiyiik ellerile
Nerde kaldı gelecek olan, hani gelirdi kendiliğinden
Hani nerde kaldı.

Bu ayışığında ilk yürüyüşümiizdü, yalancıktan olduğu hiç belli değildi
Kime sorarsanız sorun, bu böyleydi, işte tam böyle
Hem olmamışlığın tatlılığı yoktu ki, saklanamazdı ki, bilinmezdi ki hem
Ne diye inanmıyorsunuz, onun için böyle oldu, gerçeğe benzer yeri yoktuysa ne yapalım yoktu
Öyle de olsa olur, olsun, yalancıktan olduğu hiç belli değildi.
Eğer sarı bir çiçeğin damarında kan varsa, şimdi bile, bahar geçtikten sonra çok sonra
Eğer o rüzgâr halâ esiyorsa orda, akasyalar yine çiçeğe duruyorsa yol kenarında
Bir saniyenin bile unutulmamışlığı varsa, eğer büyüyorsa kara kavaklar gibi beyaz aydınlıkta
Avuçlarını kapat, kimse görmesin, sana verdim biitiin onları
Ya bunları kim getirdi buraya, işte bunları, bozulmuş kuş yuvalarından, ağaç kovuklarının içinden

Hem kim bahsetti size yırtılmış beyaz elbiseler satan eskiciden, yeni cici elbiseler dururken
Yitik elbiselerden kim bahsetti·

İşte bu gökyüzünün eski duruşu büyük büyük, bu da bulutların eski güzelliği, uzaklarda ufak ufak
Bunlar da göçmen kuşların kanatlarının gölgesi, durgun sularda, hiç kıpırtısız, eskilerden kalmış.
Ve bu iki heceli bir kelime, dört mevsim içinde dörtbin defa unutulmuş

Hayri YALÇIN

★

BİBLO

Ne olur kollarını maviliklere uzat
Başını hafifçe eğ.
Ayaklarının ucuna bas, yüksel
Ve gözlerini kapa.

Ne olur beni duy.
Ne olur biraz anla.
Kirpiklerin ıslansın
Mavi gözyaşların
Maviliklerden yuvarlansın.

Sessizce dur sakın kımıldama
Böyle çok güzel oldun.
Dur ne olur böyle dur
Hep böylece amma..

Sana baktıkça
Daha çok seviyorum seni.
Almak istiyorum avuçlarıma
Bir biblo gibi..

Hep seni istiyorum
Hep avuçlarımda
Hep gözbebeklerimde istiyorum.
Seni
Kalbimde bekliyorum..

Coşkun GÖKÇAY

★

BEYAZ PARK

Ölmeyecekmiş gibiydiler, öyle gezerlerdi caddelerde.
Beyaz dudaklarını kırmızıya boyamışlardı bilmeden
Elleriyle uzaktan selâm verir, kıvanırlardı.
Bir gururları vardı en gizli, kapanık yerlerinden.
En meraklı çizgilere özlemlerinden çıldıracaklardı,
Hiç ölmeyecekmiş gibiydiler, öyle bir halleri vardı.

II

En kalabalık yerlerde dünyanın,
Beyaz, beyaz yaşamalar götürdüler arkalarında.
Arkalarında kalmışık gibi ellerimiz çapraşık,
En cahilleriydik biz evrenin,
Hüngür hüngür ağladık.

— III —

Tanrılar kadar kudretliydiler, öyle kalemleri vardı.
Bir değildi, beş değildi yaratılan dünyalar.
Kişileri vardı sayısız,
Onlar ağlarsa ağlar,
Gülerdi gülerse onlar.

— IV —

Hani nerde bunca yaşamın hikâyesi?
Kimi güleç, kimi yaslı, kimi ufak bir resim.
Bunca bunca kitaplar yazılmış bu evrende,
Hani nerde sahipleri?

— V —

Sahipleri bir isim.

Halûk Faruk ERGİNSOY

★

SEN ZAMAN VE BEN

— II —

Varlığınla boşlukta sesler çıkarmayı severdin
Dolaşırdın ve ara sıra of çekerdin
Ofların öf olurdu ve Öfemiya der bitirirdin
"Zaman ne?" sorar sorar da gezinirdin.

Türlü türlü yanıtladılar da sonunu alamadılar
Kimi yaprak dedi kimi bir fincan kahve
Kimi yollar ve bir damla yağmur dedi romantik
Kimi boş bir teneke dedi çal çal otur
Kimi yapıtlar dedi buluşlar, ama o ölmemek
Yeni baştan aldılar yanakları avuçlara, düşündüler
Ve bir gün baktılar ki
Kendileri de ölmüşler.

Kimi limanlar kurdu gözyaşlarına
Kimi kanatlar taktı kollarına
Pişirmeden yiyenler de vardı zamanı
Görmeyenler duymayanlar koklamayanlar.
Her lokmasına bir SEN katanlar da vardı
Sen katılınca zaman lokmalarına
Bir kaşıkla doydular.

Of çeker öf döker ve Öfemiya der
Öfemiya sen olmasaydın
Tutulurdu güneşlerimiz
Yaprak olmaz, yollar olmaz ne yağmur ne gemi
Yaşamayı hele ölmeyi
Bir an bile düşünmezlerdi.

Sensiz yenen zamanlar aç bıraktı bizleri
Of çekilmesin artık sen de gel
Tuz biber ol zaman lokmalarımıza.
Sensiz daha çabuk yaklaşıyor ecel.

Gürültülerle başlardı şarkıların
Dolaşırdın, of çeker günleri bitirirdin
Ölüm. Uğursuz ve kalleş ellerinle sen bize
Yalnızlığı getirirdin.

Özdoğan AKTAR

★

ZUHAL'E MEKTUPLAR

"Sana sen diyorum diye bana kızma"
"Sen diyorum bütün sevdiklerime"
"Ancak bir kez görmüşsem bile"
"Sen diyorum bütün sevişenlere"
J. Prevert

— I —

Karpuz kabuklarına sinekler konuyordu
Kabukları attım
Us'umca bir oda düzenliyordum sana
Masayı şöyle köşeye aldım
Yakası kapalı bir resmin var ya
Onu duvara astım

Çıplak tahtalar çam sarısına çalıyordu
Van Gogh'u ansılatıyordu sözüm ona.

Çıkarıp bir sigara telledim sana karşı
Puslu ay ışığı saçların için çektim bir nefes
Sonra gözlerin için
Sonra bu karaçalı suratıma vurulduğun için
İkimiz için de çektim bir kez.

— II —

Gel de güne bakanları gör güzelim
Nasıl da sana benziyorlar
Başlarını uzatıp pencereden içeri bakıyorlar
Hele içlerinde biri var tıpkı sen
Sarının üstünde o siyah gözlerin var ya gözlerin
Dayanamadım kopardım vazoya koydum
Kasımpatlarımız eksikti ama
Çıplak tahtaların üstünde vazo
Vazonun içinde sen
Van Gogh'lu bir oda yapmıştınız sözüm ona.

Metin TOZKOPARAN

★

SILADAN SILAYA

Ananas kokan sabahlar getireceğim sana
Mercan adalarından
Ve sımsıcak dostluklarla yüklü bulutlar
Şehirleri daha tanıdık bulacaksın
Daha özgür bulacaksın yaşamayı
Ve beni olduğum gibi
Memleket kokan sabahlar getireceğim sana
Anadol yaylalarından

Ve bolundan bereket yüklü buluflar
Bir sabah kapını çalacağım ansızın
Saçımda sevgimiz örgülü
Dudağımda buğday somununun lezzeti
Ve gözlerimde buruk bir tad bizden yana
Bir sabah kapını çalacağım ansızın
Buram buram memleket havasiyle dolacaksın
Bir sabah beni karşında bulup
Şaşıracaksın

Suna GÜÇLÜER

★

D E S E N

Yeşil kubbelere adakmı saldım karadan sarıya
Bir gölgecik kondurdum
Göz göz akça kızlar içinde arabalar durdurdum
Belirsiz ülkelerin yolcuları nereye

Gezsin özlemliler sevgiye açık saraylarda
Hadi desen gidilmez
Anılar bağışlanmış meltemler gibi güvenolmaz
Olumsuz cıvgınlara giden boylarda

Kara kalemle çizdim alnıma yaprakları
Ve sevgi çizgisini dal dal avucumda
Serseri örümcekler gibi öptüm zamanın ucunda
Şafakları gezilesi sokakları

Bir adım tutsak edip esinlerine
Safran yakımlı avuçlarından tuta geldi
Baharla çiy düşmüş elma çiçeği üşümeli
Öyle bir güzeldi

M. Rasim ÖZSOY

ONUNCU KÖYE

İnsanız diyorsunuz
Bana benziyorsunuz ellerinizle
Ayaklarınızla bana
Cebinizde kimlik cüzdanınız
Saç alın burun ağız
Bakıyorum herşeyiniz tamam
Gözünüz kulağınız da var ama
Dediğimi anlamıyorsunuz
Ben sizlerle konuşamam
Hoşça kalın ararsanız beni
Onuncu köyde bulursunuz

M. Şükrü SARI

★

YAKAMOZLU ŞİİR

Siivarisine bakın uzak sevdalar gemisinin
yakamoz var aklının duvarlarında
alaca karanlıkta bir esmeri düşünmüş
ayak üstü ağaç yetiştirmiş denizde
Şimdi yeşile boyuyor bakın
Kırmızı çiçekleri de pek seviyor olmalı
ağacın uçları kızardı bile

Yine düşünecekti esmeri
bir ağaç tek ağaç daha yetiştirecekti
midyeler kanattı yüreğini
Artık esmer kız yok
ağaç yeşermez uzak sevdalar denizinde

Günel ALTINTAŞ

BİZİM MUTLULUĞUMUZ

Serin sokaklarda kahırlı solumalar
Gençliğimizdir siirüklenen kaldırımlarda
Her zaman iki damla yaş göz pınarlarımızda
Bir ömür boyu hıçkırıp durmalar

Tüm didinmeler boşuna biliyoruz
Bir buruk özlem var dudağımızda
Gene de bu ıslak susuk akşamlarda
Ev bark çoluk çocuk diyoruz.

Maksut DOĞAN

★

D A L G A L I

Yaz ortasında
Gelir mi bir soğuk dalga
Ortalık birden serinler
Fırtına çıkar, ağaçlar devrilir
Uçuşur genç kızların etekleri
Dalga dalga.

Kış ortasında
Gelir mi bir sıcak dalga
İnsanların içi ısınır
Isınır da bir - birine kaynaşır
Sevdalı gönüller oynaşır
Dalga dalga.

Gözlerin
Deniz mavisinden bir dalga
Saçların dalga dalga
Bakışın,
Duruşun dalga.

Herşey dalga dalga
Herşeyin dalga...

Etem ÜTÜK

SEVDA ŞARKISI

İri bir yalnızlıkta büyümem var ya benim
Ekvatorlu gözlerimin deli korkuları
İstemem artık
Limanlardaki gemiler demir almasın
Sevda şarkıları seven kızlar
Bu eski türkülerde kaybolmasın

Alın bu ahları bu terkedilmişliği benden
Götürün bu yaşanmamışlıkları
Katranlı yalnızlığım istemem büyümesin
Bitsin bu şarkıların ağlamışlığı

Aşk şarkıları ile doğmuşum ben
Dertli ninnilerde büyümüşüm
Şimdi alaca bir ay doğsa
Kaybolacak gibi olurum
Sevda şarkıları söylese kızlar
Mestolurum.

Artık yarım şarkılara
Son tempo tutuşum olacak bu
Mehtabı son defa çatlatacağım
Benimle birlikte kimse
Bir daha olumsuzluğa düşmüyecek
Mehtap yana dursun
Çağla dudaklar dudaklarımda eriyecek

Şevki ULUS

K A P I

Kocaman ülkeler bayram yapar yüreğinde
uzatır kendini bir geminin ardından
Yine balıklar yüzer havuzlarda
giden gelmez kapılardan

İbrahim YILDIZ

★

Ç A Ğ R I

Açılmaz kapısında göklerin
Bir kutum vardı.
Tümü saklı içinde ümitlerin;
Onu bana iletsen!

Kavuşmaz yollar boyunca
Bir türküm vardı seni söyleyen.

Denizler akar gibiydi gözlerinden!

Aysel FASİHOĞLU

★

MAVİ SABAHLAR

Mavi mavi olacak sabahlar
Zifiri karanlıklardan sonra
Güneş karşıdan usulca çıkacak
İçime gizlenen ümitler gibi
Bir sıcaklık yayılacak..
Bütün üşüyenlere
Sımsıcak olacak çevrem
Kış akşamında çıtır çıtır
Alev alev odunlarıyla
Bir ateş yanıyor gibi..

Nursen KARAS

Ö Ğ Ü T

Dünyamız
Çocuk yaşının dünyası değil
Sakın
Büyüme çocuğum

Turgut GÖKLER

★

K O R K U

Gel deme bana
Ellerim günahlara tutsak
Ayaklarım kurulu düzenlere
Gelemem.
Uzatma ellerini, arzulu sıcak
Bir yönüm var
Gelemem biliyorum
Bir yönüm var
Sana dönük
Korkuyorum

Ayten ÜNAL

★

G E C E B E K Ç İ S I

El ayak çekilir ortalıktan
İner perdeler gündüzün hayat kavgasına
Bir yıldızlar uyanık bu vakitte bir de sen
Dağılır düşüncelerin yalnızlığına...

Gecenin ardına köstekli zaman
Eski ahbaplar gibidir köşe başları
Gözlerin kamaşır solgun ışıklardan
Sıcak yataklara hasret kalırsın...

Bir dilim ekmek çoğalır geceler boyu her yönden
Aşkın sevincin kederin
Uzar gider aydınlığa doğru
Mutlu günler çağırır düdük seslerin...

Halil UYSAL

GÜN IŞIĞI

Benim şiirlerim,
Bir deniz kıyısında
Küçük bir kulübede okunacak;
Herkes için, herkesten ırak.
Dalgalar dinleyecek
Yüreğimin çırpıntısını
Başka ülkelere,
Başka iklimlere akarak.
Güneş ilk ışıklarını dağıtırken,
Maviliklerde renk renk olacağım,
Bir sabah pencereni açanda
Gün ışığı gibi odana dolacağım.

Ertuğrul ELEVLİ

★

ŞİİR

Senin yüzünden kahroldu uykularım
Bu derbederliğim bu sarhoşluğum senin yüzünden
Senin yüzünden bu dalıp dalıp gitmelerim
Eve geç kalışlarım hep böyle
Şarkı söylemelerim sokaklarda
Lâf atmalarım komşu kızına
Bu selâm vermeler doğan güne
Kuşlara bulutlara yapraklara
Senin yüzünden
Öpüp başıma koyuşum
Bir dilim sıcak ekmeği
Hep senin yüzünden

Senin yüzünden insanları sevişim

Özbek İNCEBAYRAKTAR

EZİK YAŞANTI

Düşsel aynalarda yitirdim kendimi
Simsiyah bulutlar
Yüzümü hevenk - hevenk örtünce
İşte bu anda
Unutulmuş iklimlerden
Yankılar yapıyordu
Uçsuz - bucaksız uzayda
Esrar dolu bir fülütün
Ezik sesi
Antenlerimi uyartıyorum ona
Sonra onları
Ezik yaşantılarına terkedilmiş
Sımsıcacık avuçlarını Tanrıya açıp
Yürekleri lime - lime olmuş
Dilenen insanlara bağışlıyorum.

Ayhan ARAL

★

KARABASAN

Büyü yaptılar
Bir kuyu başında.
Bir düş gördüm
Üç gece arka arkaya.
Kır atlı kanatlı
Tanrılar eşi

Bir masal kahramanı.

Güneş koşturdu ardından
Geceme gündüzüme aldırmadan.
Korktum, kartal olup kapacak.
Bir yudum ışıkta
Karanlığa boğacak.

Beki L. BAHAR

BAĞ BOZUMU

Sonbahar kokusu düşer havaya
Birden değişiverir bulutlar
Bir taşınmadır başlar renklerde
Ko.. söylesin bildiğince şarkısını
Gidişin ağlıyan sessizliğinde

Adını sorsan da olur sormasan da
Sencileyin acı da olsa sözleri
Aldırma ne olursa sana olur
Sen kalırsın bir başına kırık dökük
Koyup gidenlerin ardında.

Arif GÜRSU

★

EVVELCE

Zaman, yosun tutmuş taş kapılarda,
El değmemiş artık, ihmâl yeşilce
Kemerler kavislerinden kayıp,
Kubbeler kadim üzre, ama güzelce.

Siz bilmiyorum yaşadınız mı?
Yaşamışım ben bu yerlerde evvelce.
Kaç asır geçti bilmem, neler geçti...
Uyumuş, uyanmışım tembelce.

Sabahattin ÇIRACIOĞLU

HİKÂYELER

Rodin: Faunesse

İLHAN TARUS

ÇÖPÇATAN

Saygı değer yargıçlarım, işte gene önünüzdeyim. Gene gene gene gene.. Belki daha uzun yıllar, belki de son nefesime kadar önünüzde olacağım. Sık sık, ya da seyrekçe.. Belki de hiç çıkmam ya.. O da akla gelir. Nedir ki her seferimde nah burama gelip dayanan, ama bir türlü dişlerimin arasından sıyrılmıyan lâkırdıları bu kez söylemem lâzım. Gidip de gelmemek var, gelip de görmemek. İyisi mi, kursağımdakini ortaya dökeyim. Gözüm arkamda kalmasın.

Bana randevucu diyorlar. Salt polisler değil, bütün ahali de arkamdadır. Rahat vermezler, nefes aldırmazlar. Ben milletin rahatını kaçıran, huzurunu bozan bir kadınım. Öyle diyorlar. Gelip gidenlerden para alırım. Alacağım elbette, evin işi var. Sonra benim geçimim var. Hizmetçisi, bekçisi, gözcüsü.. Elbet para da alacağım. Amma velâkin, düşününüz saygı değer yargıçlarım, suçum nedir, neyin nesidir, bir düşününüz lütfen. İsterseniz bir iki hikâyecikle sizlerin zihinlerinize öncülük edeyim. Belki açılırsınız, yorgun kafalarınız gelişir, hafiflersiniz. Nİçİn suç oluyormuş benim yaptığım hizmet? Günün birinde onyedisinde, mısır püskülü saçlı, maviş maviş gözlü bir kadınla karşılaşırsınız. Nerede, bilir misiniz? Kadıköy iskelesinde. Sırılsıklam denizden çıkarmışlar. Alıp götürmek için etfaiye arabasını bekliyorlar. Bereket hava yaz. Sokuluyorum, soruşturuyorum. Tirtir titriyor gene de. Yalvar yakar oluyorum, alıp evime getiriyorum tazeyi.

Kocasını sevmediği için kendini öldürmek istiyormuş. Kesesine tamah edip ana baba buncağızı verivermişler ellilik adama. Köpüren, ıkınan bir erkek. Yorgun, bitik bir erkek. Ayrıca yatak odasının duvarına asılı, bir de boğa sırımı kırbacı vardır. Yanaşmazsa girişir tazeye, girişir. Etlerinden kan sızasıya. Denizle maviş gözlünün arasına girdim. Bir müşterim beğendi onu. Bir gece kaldı, aldı götürdü. Üç gün

sonra gene geldi. Gene kaldı, gene aldı götürdü. Üçüncü götürüşünden sonra maviş gözlü taze bir daha dönmedi. İki hafta sonra da nikâh dâvetiyelerini aldım.

Kırım kırım kırılan insanların arasma sizler yasaklar sokmuşsunuz. Kadını bir tarafa itmişsiniz, erkeği bir tarafa Oysa dünyanın taşı toprağı onları birbirine bağlar. Havası suyu, ağacı yaprağı birbirine doğru sürer onları. Kapı karşı komşum olan bir bakkal var. Dert yanar erkek kardeşinden. Serseri, ipsiz bir oğlan. İş verirsin, tutmaz. Pataklarsın, aldırmaz. İçer, içer, nasıl içer? Tutup yere vursun, çelme taksın diye içer rakıyı. Şarabı konyağa katar, mavi ispirtoyu diker. Harçlığını, kazancını, ekmek parasını kumara verir. Biz bunları görürüz salt. Burun kıvırır geçeriz. Saygı değer yargıçlarım, bir insanm evde dipdiri karısı, vıcır vıcır çocukları bekleyip dururken, o insan meyhanede geceler mi? Kumarhanede pinekler mi? Biz oraları görürüz salt. Niçin? diye sormayız. Ben sordum. Söylemedi ilkten. Peşine düştüm, eve getirdim. İçine doğru eğildim indim yüreğine, taradım. Beceririm böyle şeyleri.. Ne gördüm o yürekte, bilir misiniz? Karısmı istemiyor. O evdedir diyerek mahallesine ayak basmıyor. Sokağının havasını koklamak istemiyor. Ne çocuk görüyor gözü, ne ot ocak. Oturtursunuz salonunuza.. Gelip gideni seyreder: Bakar, anlar, sezer, düşünür... Sonra kadını görür, seveccği kadını farkeder. Konuşur, danışır, ısınır.. Sonunda ne olur, bilir misiniz? Kenetlenmiş olarak ayrılır evinizden. Kadın da yanında. O da yalnızdı. Kimsesizdi, yolunu sapıtmıştı, yıkıktı. Ya delikanlının evde bıraktığı nolacak diyorsunuz içinizden.. Gittim, buldum onu da.. Sahipsiz insan mı var yeryüzünde? Görüştü, seviştı, evlendi.

Siz dişili erkekli insanları rastgele birleştirmeğe çalışıyorsunuz. Zorla duruyorlar, saygı değer yargıçlarım, zorla duruyorlar. Bunu böylece bilin! Rezaletten korkuyorlar, açlıktan korkuyorlar, yalnızlıktan korkuyorlar. İstiyerek, severek oturan karı kocaların çok az, devede kulak kabilinden, o derece az olduğuna inamr mısınız? İnanmazsınız. Nasıl olur? Nişanlılık diye bir şey uydurmuşsunuz. Güya birbirlerini anlıyacaklar, diniiyecekler. Öte taraftan kendi başlarına bırakmazsınız. Peşlerine düşer, kapı kapı gözetlersiniz. Kadını çarşafa, kafese sokarsınız. Erkeği kelepçelerle, zindanlarla ürkütürsünüz İki yanda iki demir kazık, kazıklara zincirlerle bağlı iki

insan, böğürürler, hıçkırırlar, ağlarlar. Aldırmazsınız. Yaşı küçük der, önlersiniz. Eli ekmek tutmamış der, koğarsınız. Parasım peşin alıp satmak için türlü bahaneler uydurur, kimselere vermezsiniz. Gizli bir hayvan pazarı dört bir yanda kurulur bozulur, kurulur bozulur. Tanışmasınlar, görüşmesinler, anlaşmasınlar diye, elinizden geleni ardınıza koymazsınız.

Sonra siz, biz serdengeçtiler, Tanrının çaresiz kullarım bir araya getiriyoruz diye, topunuzun tükrüğüne uğrarız. Mahkemelerde sürünürüz. Birbirinizden görerek, enini boyunu hesaplamadan, öylesine bir yön tutturmuş gidersiniz. Sözüm buradan dışarı, nereye gidersiniz, ey saygı değer yargıçlar? Hiç günahım yok benim.. Ama hiç yok. İğrenerek bakıyorsunuz bana ama, haksızsınız. Dış kabuklarınızdır benden gocunan, benden tiksinen. İçinize sormazsınız, danışmazsınız. Biraz daha genç günümde huzurunuza çıksaydım, belki daha hoşgörürlükle davranacaktınız bana. Yoooo... Sizin için değil. Sizler kendi kişiliğinizi yan odada bırakıp çıkarsınız bu kürsülere. Bilirim. Sizin için değil! Ama benden iğrenip de beni seven, kabuğuyla beni itip de ruhuyla sokulan nice erkekler gördüm ben... Kaç bin erkek gördüm. Benim serçe parmağımın ucundan emebilmek için şereflerini oda kapısının dışında bırakırlardı. Dışarda bağıra bağıra gırtlaklarını feda ettikleri değerler, erkeklikler, haysiyetler, namuslar, terliklerin yanında, yerde sürünürdü. Hepsini unutmağa hazırdılar. Aslını arasanız, eve kapadıkları yaratık müstesna, yabancı bir kadından bal çalmağa hazır olmıyan erkek anasından doğmamıştır daha. Yabancı erkeği gizli gizli merak etmiyen kadın da yoktur yeryüzünde. Karısına sevgi aşılamak gücünden yoksun bir erkeğin onu tutsak etmeğe hakkı var mıdır? Soruyorum. Kocasını zaptedemiyen kadın da o durumdadır. Ben bunları, bunun gibileri yeni baştan dünyaya getirmeğe memur edilmişim, saygı değer yargıçlarım! Çünkü insanlar hür doğarlar, hür yaşarlar, hem de hür sevişirler. Ya da sevişmelidirler.

Siz erkekler, korku ile, zorla, kilit ile kadını kapalı tutmağa çalışıyorsunuz da, kendiniz, doğanın emirlerini yerine getirmeğe koşuyorsunuz. Olur mu? Kitapları silme yasakla doldurmuşsunuz. İnsan kalabalıklarını kilitlemeğe kalkışmışsınız. Bir de kadın haklarından söz açanlar çıkar aranızdan. Gülmez misiniz onlara?

Ben kendi çapımda, karşı çıktım bu tutuma. Zoru, uydur-

ma ahlâkı kaldırmağa çalıştım. İnsan kalabalıklarını okutmayıp sağan, sömüren; kadınlarını ırgat edip evlere bağlıyan, köle gibi kullanan, ezen yobazların kamçısını avuçlarımla tuttum. Masum insanların tertemiz isteklerini kolaylaştırmak uğruna, adımı attım ortaya, gövdemi attım. Sonunda o rezil azınlık beni de tartakladı, beni de yıktı yere, tekmeledi.. Tekmeledi ama, ben de tam kırk yıl ahmak kocaları dolap beygirleri gibi döndürdüm. Dişilerine dünya nimetlerini tattırdım. Gözlerini açtım. Erkekleri hayat savaşında daha güçlü, daha umutlu duruma soktum. Sabahları kapımdan çıkarken iki cinsten olanlar da güneşe karşı gülüyorlardı. Mutlu idiler, sevinçli idiler. Binlercesini gördü bu gözler. İyi biliyorum ki, işinin başına oturan, tezgâhına yapışan, kepengini açan insanlar, beni şükranla düşünüyorlardı.

Evimde tanışan, dışarda tanışıp evimde sevişen bir çokları sonradan yuva kurdular, mesut oldular. Çocuklarını kucaklarına alıp bayram günleri gizlice el öpmeğe gelenlerim eksik değildi. Gençlerine nefes aldırmıyan bir toplumun ortasında ben, anlaşmalara, sevişmelere kılavuzluk ettim. Nişanlılık denilen başlangıcı tam anlamiyle gerçekleştiren, uygulıyan sizin medeni kanununuz değildir; ben'im ben! Kocasından kurtulmak için canına kıymayı göze alan kadım hayata geri döndüren ben'im ben! Karısı evdedir diye sokaklarda sabahlıyan içkiye düşen,kumara dadanan erkekleri, dünyanın o kadından ibaret olmadığına inandıran ben'im ben! Aşkı en temiz, en gerçek anlamiyle, dört yanını bilerek, tanıyarak, severek ve sevdirerek insanlara okutan, öğreten, ben'im ben!

Ben doğa'yım, gerçek'im! Ben aşk'ım! İnsanlar arasındaki en muhkem bağ'ım.. Ben kurucuyum, birleştiriciyim, çöpçatan'ım ben!

Ben gizli gizli anılan, kenar köşe şükredilen insan'ım. Binlerce yavrunun anasıyım ben.. Ebesiyim, dadısıyım, büyük annesiyim!

Ben hayatım, hayat!

UMRAN NAZİF YİĞİTER

KARANLIKLAR ORTASINDA

Denemişimdir, sırasını bağışlamayan fırtınalardan biri de Gündönümü fırtınasıdır. Gözleri kamaştıran, o yakıcı haziran güneşinin altında evimizin arkasındaki ufak bahçe, bahçe duvarlarının ötesindeki yollar ve berideki kocaman şehir sanki kurumuş, sararıvermişti.

Yirmi haziran akşamı gökyüzü denize doğru alçaldı. Oldukça kuvvetli bir meltem kıyıdan şehre doğru uzanan yollarda ılık bir nefes gibi uzanmaya başladı. Deniz birden karıştı. Geri bulutlar minarelerin uçlarını, apartımanların damlarını yalayaraktan siyah bir nehir gibi akarak şuraya buraya yayılmağa başladılar. Hanımellerinin üzerine bir iki damla yağmur düştü. Yaz akşamı, fırtınalı, karanlık bir geceye yer vermeğe hazırlanıyordu.

Küçücük bahçemize açılan mutbak kapusunun önündeki sandalyamdan kalktım. Bakkala kadar gidip bir şeyler almalıydım. Dışarı çıkarken karım:

— Bakkala değil mi? diye seslendi.

— Evet! diye cevap verdim.

— Bir ekmek, bir paket de sana al!

— Ekmek ile sana alacağım..

O, tekrar etti:

— Ekmek ile sana... işte o kadar... Başka bir şey istemez.

— Olur karıcığım..

Oysaki çoktan karar vermiştim. Rakı da alacaktım. Karım, bu istek ve düşüncemi nasılda önceden anlamış ve bana sıkı sıkı başka bir şey almamamı söylemişti?

Evimizden mahalle bakkalına doğru uzanan yokuştan, başaşağı inerken hep onu, karımı düşünüyordum. Cim, - bu köpeğimin adıdır benim sokağa çıkdığımı gören sevgilim koşup peşime takılmıştı. Şimdi yan yana yürüyorduk. Ve kafamın içi hâlâ karım Binnaz ile doluydu. Şu yirmi beş yıl onu biraz-

cık olsun, camm şukadarcık bile değiştirmemişti. Sanki, ben onun kadar düşünemiyor, onun kadar iyiyi kötüyü seçemiyor mu idim? Her gün aym konuda yapılan ihtarlardan bıkıp usanmıştım Sözün fazlası insanoğluna dokunuyordu. Hele böyle, yaş başını alıp ilerledikten sonra..

Sanki tansiyona sadece alkol mu, rakı mı zararlıydı? Şu sıcak ve kavurucu yaz günlerinde bir lokma ekmek için sabahtan akşama dek taban tepmek, şehri bir baştan bir başa dolaşmak daha mı az zararlıydı? Bir kez üç beş kadeh atmak bana güzel bir uyku veriyordu. Uyumak ne büyük mutluluktur bilirmisiniz? Siz hiç gözleri tavanda bir noktaya dikilmiş saatlerin bir teviye ilerlemesine karşılık bir an gözlerini yumamayan kimseyi gördünüz mü? Bu müthiş bir şeydi. Ben onu çok iyi bilirim... Onsuz geçen gecelerim hep koşmalarla doludur. Halbuki biraz içince başka türlü duyuyor, etrafı başka türlü görüyordum. Herşeyi, hayatı unutuyor ve o zaman birazcık olsun kendime gelebiliyordum. Hele şu kamulaştırma, dükkânımı silip süpürdükten sonra gecede iki saat uykum kalmamıştı. Evet kim ne derse desin ben onunla rahat bir uykuya kavuşabiliyor, sonra birazcık olsun ancak onun yardımıyla yakıcı ve bunaltıcı düşünce çemberinden kurtulabiliyordum.

Cim eve dönüşümüzü havlıyarak haber verdi. Ben daha önceden rakı şişemi hanımeller-inin dibine saklamıştım.

— Al karıcığım, işte ekmek ve büyük bir paket de sana!... Sen seversin diye iki tane de yeşil salata aldım..

— Ona ne lüzum vardı. Sende hiç akıl yok mu? Şu buruşmuş şeylere para vermek için, bilmem ki?..

— Pahalı değil.. Şey.. altmışar kuruş..

— Ne dedin? Ne dedin? Pahalı değil mi? Vallahi bu adam çıldırmış komşular?

— Sen üzülme karıcığım!..

Rakı içeceğim geceler hep böyle alttan alırdım. Ve salataları gerçekte meze yapmak için almıştım. — Sen sağol.. ne çıkar?

— Nemi çıkar? Öyle.. öyle..

diye mırıldandı karım. Sağ olmakla işler yürüse ne iyi olur. Orada ne oluyor? Cim.. Cim!

Sorusuna benden cevap almadan hanımellerinin dibine doğru yürüdü. Cim hâlâ yeri deşeliyordu. Karım eğilip rakı şişesini alırken sesini adamakıllı yükselterek bağırdı.

— Haydi bizden çekinmiyorsun, bari Allahtan kork: Bu iğ sizliğin içinde, bu pahalılıkta ille bu zıkkımı içeceksin..

Onsuz yaşayamazmısın sen?

Sabrım artık taşmağa başlamıştı.

— Hayır.. Hayır.. Onsuz yaşayamam diye haykırdım.

— Allahdan, günahdan mı?

— Allah... Allah.. diyorsun...! O, senin için sadece karanlık bir korkudur. Bana onu tanıtabilir tarif edebilirmisin?

— Ya sen korkmazmısm?

— Sen beni bana bırak!.. Bana karışma.. Soruma cevap ver. Benim sevgili Tanrım.. Onunla aramızda kimsenin bulunmasına tahammülüm yok.. Anladın mı? Sen al şunları.. Oğlanlar nerede ise gelirler. Git onlara bir çorba olsun pişir.. Ben zıkkımlanacağım... evet rakı içeceğim...

Issız ve karanlık bir gecenin tam ortasında kalmıştım. Yapayalnız... O, mutbak kapusunu vurup içeri girmişti. Gökyüzü simsiyahtı. Çok uzaklarda, kıyı ile gökyüzünün birleştiği yerde mavi ışıklar yanıp sönüyordu. Aşağıdaki kocaman şehir boşalmış kadar ıssız ve sessizdi. Birden karşı taraftan, havlayan köpeklerin sesleri buralara... evimizin bahçesine kadar uzandı. Cim, ne oluyor bu sesler de nereden geliyor der gibi uzandığı yerden kalkıp kulaklarını dikerek etrafımda dolaşmağa başladı. Yerimden yavaşca kalkıp havuzun fiskiyesini açtım. Fıskıyeden fışkıran sular havaya fişekler gibi yükselip havuza düşmeğe başlamıştı. Yavaş yavaş kendimi buluyor, günün acılarını unutuyordum. Karım sözümü tutmuş, işte nihayet beni bana bırakmıştı. Bu karanlık, ıssız gecenin tam ortasında ve kendimle beraberdim. Birde nabzım kadar bana yakın hemen yanı başımda duran müthiş bir varlık, bir kuvvet duyuyorum. Fakat bu, karımın tanıdığı, o karanlık korkudan başka bir kudretti.. İnsanoğlunun duyduğu fakat bir türlü çözemediği o büyük kudret...

Tavşanın karşısına tazıyı, kuzunun karşısına kurdu, farenin karşısına kediyi, fakirin karşısına yokluğu, zenginliğin karşısına hastalığı ve sansarın karşısına insanoğlunu çıkaran ve yeryüzündeki adaletini böylece sağlayan o büyük ve tanınmak için elçiye bile lüzum bırakmayan eşsiz ve müthiş varlık..

Yolu bir kümese düşen sansarın, sabahın ilk ışıklarına

dek eline geçirdiği tavukların kanını şah damarlarından nasıl emdiğini hiç gördünüz mü?

Ya, sansar avına hiç çıkmadınız mı?

Karlı gecelerde ortası oyulmuş susaklara düşürülen sansarlarm kıymetli derilerinin zedelenmemeleri için evvelâ iple boğulmaları sonra da alınlarına sopa ile vurularak kafalarının parçalanmaları cidden, gerçekten görülecek manzaradır.

— Sansarın karşısına insanoğlunu çıkaran yaratanın, benim karşıma da karımı çıkarmasında elbetteki onun Tanrısal adaletinden bir pay vardı...

İşte nitekim o, karım yapayalnız kalarak birazcık olsun huzura varışımı çok görmüş gibi tekrar haykırmağa başlamıştı:

— Karşı kıyıda şimşekler çakıyor... yağmur nerede ise boşanacak.. Sen hâlâ mı bahçede oturacaksın? Hâlâ mı içeceksin?

Bu ses üzerine yerimden kalktım. Boşalan şişemi her zamanki gibi hanımellerinin gerisine fırlatırken yarıda kalmış düşüncelerimi arkamda bırakıp onu ve içerisinde bir gece daha geçireceğim harap evime doğru ağır adımlarla yürüdüm...

Cim benim sevgili köpeğim herşeyden habersiz, sıçrayarak, sağa sola kuyruk sallayarak peşim sıra geliyordu.

Salih Acar

CEYHUN ATUF KANSU

BOŞ VAKİTLER

Masa şefliğine yükseltildim. İlk günler pek şaşırdım. Ne yapacağımı bilemedim. İlk değişiklik, bir odaya kavuşmamla başladı. Şef olmadan önce arşiv memuru olarak çalışıyordum, geniş bir salonda on iki kadar memur, hep bir yerdeydik. Masa şefi olunca, bana küçük bir oda verdiler. Ayrı bir masam, bir kalemi takımım, bir masa takvimim, bir de en güzeli odacıyı çağırmak için zilim vardı. Bir de oda kapısı. Kapı çok önemli. Öğleye doğru bana bir azgınlık gelir. On iki kişi hep bir yerde çalışırken, küçük masanın başında, şefe görünmeden kestirebilmek için ne çarelere baş vurmazdım. Ama şimdi öyle değil, kapımı kapıyor, kulağım tetikte ve elimde bir yazılı kâğıt - sanki o kâğıdı inceliyormuşum gibi - hafifçe kestiriyorum. İçeri giren, beni elimde kâğıtla görüyor, uyuyup uyandığımı ayırd etmiyor bile. Kapımın tıkırdatılması ilk günler, benim için gerçek bir mutluluk oldu. Düşünün, kapımın önünde saygı ile duruyorlar, acaba rahatsız mı ediyoruz diye bir düşünüyorlar, ne de olsa kendilerine çeki düzen veriyorlar ve kapımı vuruyorlar. Ben, bir ara bu tıkırtıya kulak veriyorum, hemen değil, kapımın bir ikinci kez vurulmasını bekleyerek adamcağızı bekletmekten keyif duyarak "Gir!" diye bağırıyorum. Giren tamdık biriyse, ya da, durumu benimkiyle eşit bir memursa, gülümseyerek, sevinçle karşılıyorum. Böylece en aşağı yarım saatlik bir vaktim dolmuş oluyor. Gelen, çoğu kez, benim gibi, masası başında otura otura sıkılmış bir memurdur, o da benim gibi bir yarım saatini geçirmek istiyordur. Politikadan, soğuyan havalardan, spor haberlerinden, derken, yarım saat geçer. Bu arada bir çay içeriz.

Masa şefi olduktan sonra, değişikliklerden biri de şu: Şimdi gelene gidene çay ısmarlıyorum. Zile basmak pek keyfime gidiyor. Odacı geliyor. "Beyle bana güzel, demli bir çay" di-

yorum. Kapımı tıkırdatan her zaman bir arkadaş değildir. Kırk yılda bir, biride iş için gelir. Kapım vuruluyor. Bekletiyorum. Sonra "Gir!" diyorum. Giren bir yabancı. Ama dikkatli davranıyorum, birden yanılmamak istiyorum. Önemli biri göndermiş olabilir. Adamın söze başlamasını bekliyorum. "Efendim, ben." Tamam, iş istiyor. Kimsesi de yok, güzel, bir yarım saatte böyle geçer. Adamı ayakta dikiyorum. "Ben ilk okulu bitirdim". Kesip atmayorum. En aşağı yarım saati doldurmalı. Hiç bir ilgim olmadığı halde, adamın aile durumunu soruyorum "Evli değilim efendim, bir annem var." Adam bayağı ümitleniyor. "Hım" diyorum. "Öğrenim durumunuz engel teşkil ediyor". "Ama efendim, ilk okulu bitirdikten sonra, iki yılda orta okulda....". "Anlıyorum, iki yılda orta okulda okumanız, ilkokulu bitirmiş olmanızı değiştiremez.". "Öyle" diyor, genç adam. Elimde bir yetki olmadığı halde, adama olumlu ya da olumsuz bir söz veremeyeceğim halde, oyalıyorum onu. Yerli yersiz bir takım sorularla, adamı konuşturuyorum. Ondan sonra, yarım saat dolunca takvim yaprağına adamın adını yazıyorum, işiyle ilgileneceğimi söylüyorum. Her sabah, faydalı olmak arzusu ile masamın başına oturduğumu da söylemeliyim. Ben de zamanım boş geçsin diye istemiyorum. Ama ne yapmalıyım? Bilmiyorum. Kimse benden iş istemiyor. Masamın başında oturmamı istiyor. Bu, beni deli ediyor. Aslında tembel bir adam değilim. içim içime sığmıyor. Masa şefliğinin hakkını vermek istiyorum. Koskoca dairede, çıkan iyi bir işin köklerinde benim emeğimde bulunsun istiyorum. Oturup, üst makamlara sunulmak üzere "Şehir sokaklarının durumu üzerine" bir tasarı hazırlıyorum. Bu tasarıda, ilkönce bilimsel bir yol tutmalıyım. Caddelerdeki tükürük oranını bulmaya çalıştım. Her yüz adımda bir, on iki tane okkalı balgam gözledim. Düşünün, sabahın en güzel saatlerinde, güneşin akıp gittiği o güzelim caddelerde, yer yer sık sık iğrenç balgam odakları. Tasarıma şehrimizi sevmediğimizden, caddelerimizi sevmediğimizden, söz açarak, başladım. Sokakların, insanı öğürten görünümünü çizdim. Bir küçük çocuğun, yepyeni küçücük kırmızı patikleriyle bu iğrenç pisliklere bastığını ve evine ne mikroplar taşıdığını düşünmeli, diyerek, duygulu tümcelerde soktum tasarımın içine. Sokaklara tükürmenin halk eğitimi ile olan ilgisini, bunun birbirlerini sevmeyen vatandaşlardan örülü toplulukların bir belirtisi olduğunu da, ince ince

açıklayarak, tasarıma toplumsal bir renk ile katmaya çalıştım. Bayağı da zevkle çalışıyordum bu işin üzerinde. Tasarımı yazmaya koyulmuşken, alt katta oturan ve konuşmak için yer arayan bir yaşlı memur, hem de kapımı tıkırdatmadan dalıyordu, odama. Adamın, dalıp gittiğim tasarımdan beni ayırmasına bir, bir de, hiç bir saygı duygusu taşımadan, doğrudan doğruya odama girmesine sinirleniyordum. Ama, bir yandan, gizli gizli, hiç olmazsa bir saatimi onun gevezelikleriyle dolduracağıma seviniyordum. Adam, çapkınlıklarını anlatıyordu. Bilmem doğru, bilmem yanlış, gençliği aşırı bir çapkınlık havası içinde geçmişti. Kendi deyimiyle "Gençliğinin tadını iyice çıkarmıştı". Sevgilileri de hep nedense ya Rum, ya Bulgar, filândı. Adları da Anastova, Mariya, Stefania gibi yabancı adlardı. Anostova'nın iri bir patatese benzeyen yüzü vardı. Mariya, Osmanbeyli bir Rum kızıydı. Stefania'da bir Bulgar sütcüsünün kızı imiş. Adam çapkınlıklarını anlatırken, o günleri yaşardı. Stefania, doğrudan doğruya kendisi gelmiş adamın odasına, birlikte yaşamalarını kendisi istemiş. Her gelişinde de bir şişe şarap, üzümlü kurabiyeler ve pastalar getirirmiş. Adamın kızlar ve kadınlarla geçmiş o canlı gençliğine imrenirdim. "Ya sizin hayatınız?" diye sorardı adam. "Kadınlar kızlarla aranız nasıldı?" Ben de, gençliğimi şöyle bir tarardım o zaman. Bizim yaşlı memurun çapkınlıkta gemi azıya aldığı çağlarda, aşağı yukarı yirmi yıl önce, benim tek tanıdığım kadın, arasıra bira içmeye gittiğim birahanedeki çiçek bozuğu garson kızdı. Kızın adını bile bilmeyorum. Birayı ve patates kızartmasını getirir, sonra gider, tezgâhın yanındaki taburede oturur kitap okurdu. Ne okuduğunu pek merak ederdim. Böylece kıza karşı içimde, bir sürü hayaller kurmağa başlardım. Birahaneye daha sık gider oldum. Birahane sahibi kızın masalarda çok durmasını, hele müşterilerle uzun boylu konuşmasını istemiyordu. Gene de tek tük konuşuyorduk biz. Sözü okuduğu kitaba getiriyordum, hep. Bir kez, bana okuduğu kitabı getirdi masama bıraktı. Eski, sararmış yapraklı bir Karamozof kardeşler'di bu. Birahaneden çakır keyif çıkıyor, kızı düşümde zenginleştiriyor, ona derin bir iç hayatı yakıştırıyordum. Sonraları, yüzündeki bozukluğun çiçek hastalığından kalmadığını da öğrendim. Üvey babası bir taş kaynar suyu, yüzüne çarpmıştı. Bu olay, hayalimi besleyordu. Kıza yakınlık duyuyordum. Ama çok geç kaldım, ağır davrandım. Bir gi-

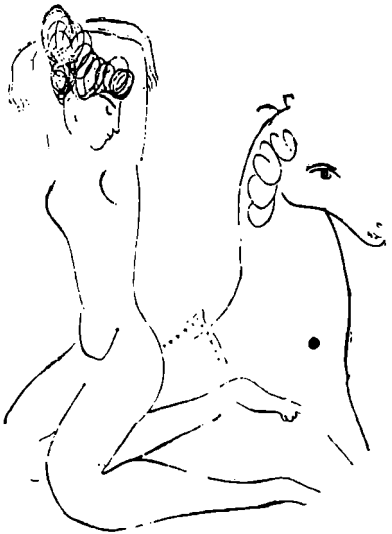
dişimde birahanede kız yoktu. Tadı kaçmıştı birahanenin. Hiç bir şey içmeden kalktım. Belki de izinliydi. Ama sonradan, kızın, bir bar kemancısı ile sevişti̇ğini o kemancıyla birlikte yaşadığını ve artık birahanede çalışmayacağını öğrendim. Yaşlı memur, gençlik serüvenlerini anlatıp döktükten ve bana da gençliğimin ne değin boş geçti̇ğini hatırlattıktan sonra, gevezeliklerine başka bir oda da başlamak üzere, çıkıp gidiyordu.

O zaman yeniden tasarıma dönüyordum. Ama çalışıyordum.. Gelip bir canısıkıntısı boğazımı sıkıyordu. Saatime bakıyor, saniyelerle boğuşuyordum. Bir saniye içine, sonsuz hayat parçalarından neler sığabilirdi? Bir saniye içerisinde, mürekkep şişesinin kapağını kapatabiliyordum. Sonbahar ağaçlarından bir yaprağın düşüş hızını ölçüyordum. Bir saniye. Bir saniye içine dolan sesleri dinliyordum. Araba tekerleklerinin gürültüsünü, otomobil kornalarını, atların nal seslerini, kamyonların hırıltısını. Daha neler sığabilirdi bir saniyeye: Büyük bir ahtapot sığıyordu. Bir keman teli tınlıyordu. Musikisiz bir keman sesi. Bir kadın tabak siliyordu, bir saniye içinde. Bir hastabakıcı iğne yapıyordu. Hastabakıcının beyaz ellerini seçiyordum, bir saniyede. Bir saniyede, beş kâğıdı açıyordum: Karo valesini, ancak bir saniyede ayırd edebiliyordum. Bir saniyede cebimde kalan son parayı sürüyordum. Bir saniyede, karşımdaki daha güzel bir kâğıt çıkardığı için ütülüyordum. Bir saniyede görgü üzerine, yaradan üzerine, cinsiyet üzerine kısa kesik şeyler düşünebiliyordum. Bir saniye içinde bütün dinlerin havasını soluyabiliyordum. Tanrısız kalmış bir yeryüzü idi. İyice seçiyordum. Ne sevgi, ne ülkü, ne dostluk, ne bir bağ vardı. Bir saniye içinde, herkes inançsızlıklarda boğuluyordu. Boşuna çağırıyorlardı, peygamberler. Kimse gitmiyordu. Darvinin yaratıklarıydı insanlar, hayata uymak için savaşıyorlardı. Saniyelere sığmak için didinip duruyorlardı. Saniyeler içinde yaşamak, saniyeler içinde ölmemek için. İnsan hayata uyabilen bir hayvandır, diye kendi kendime, bir söz ediyordum.

Bir saniye içinde, çoktan o pis, iğrenç, balgamlı şehir sokaklarını unutabiliyordum. Bir saniye içinde gene, bir tarlanın kıyısından geçiyordum. Yeşil otların fışkırdığı, gelinciklerin tap taze açtığı, otların ve gelinciklerin arasıra, daha kısa ama daha güzel çiçeklerin karıştığı bir tarla kıyısıydı bu. Yolumun üzerindeydi. Her gün geçerken görüyordum. Kimse tükürmüyordu oraya, kimse tükürmemişti. Otların, çiçeklerin

üzerinde dokunulmamış çiğler titriyordu.

Saniyeler uzayıp gidiyordu, birbirini yiyp ölüyorlardı. Aksam üzeri özgürlüğüme kavuşuyordum. Tasarılar, çaylar, kahveler, yaşlı çapkın memur, boğuştuğum saniyeler, yemek sonları bastıran o hain uykular, hep orada, odamda kalıyordu. Bir dolmuşa biniyordum. Yedi sekiz kişi, benim gibi insanlar. Saniyelerle boğuşmuş insanlar. Bir şey yapmak isteyen, ama öylece gününü doldurmuş, boş geçirmiş insanlar. Saniyeler içinde, inançların, bağların, sevinçlerin eksikliğini duya duya yitip giden insanlar. En güzeli, dolmuş şoförünün, kilometre saati yamndaki çekilir itilir para kutusuydu - Bu, eski yıpranmış bir Chevrolet otomobildi -son durağa gelince, adam o kutuyu çekiyor, verdiğimiz paraları bozuyordu. Liralar, onkuruşluklar, yirmibeşlikler teneke kutunun içinde çıngırdıyordu. Hepsi hepsi bir saniye içinde oluyordu.

Chagall: Desen

CENGİZ DAĞCI

ÖLÜMÜN YANIBAŞINDA

O gün Mihal bana ertesi günün sabahı St. Yan kilisesinin duvarı yanında, Meryem Ana heykelciğinin altında benimle buluşmak istediğini söylemişti. Anneme bir kıtır atacağım bu akşam. Yarın onunla mutlaka buluşmalıyım. Belki biraz vakit bulur da birlikte kiliseye gireriz. Onun yanında dua edeceğim kilisede, Mihal'ın gözleri içindeki o ışıltılar en az bir hafta için saadetle dolduracak kalbimi.

Ayrılmıştık. Ayrılmadan önce eğildi, elimi avucunun içine aldı, sıcak dudaklarıyla öptü. Sonra kirli muşambasının yakasını kaldırdı. Muşambasının altında gizlediği otomatik tüfeğini koltuğunun altına sıkıştırdı, gitti.

O akşam Ghetto'nun yahudilerine acımak bir yana, çevremdekiler ve içinde yaşadığım şartlar vız geliyordu bana. Dünya benimdi sanki. Benim sevincime engel olabilecek herşeyi kırmak, yok etmek istercesine bir gurur, bir çeşit küstahlık vardı içimde o akşam. Hafif, kuş gibiydim. Mihal'ın sevgisiyle kanatlanmış, sevgimin üstünden koşarak evimize vardım.

Yemeğimi yemedim o gece. Karanlık çökünce yatağa girdim. Hava sıcaktı. Ben de sıcaktım. Annem komşumuz ihtiyar Karbonski'nin evine gitmişti. Tıs yoktu. Ah benim Mihal'im... Sessizliği arda bir Ghetto'dan yana gelen kısa aralıklarla yandan tüfek salvoları bozuyordu. Çok uzaklardaki bir uçağın ağır uğultusu duyuluyordu. Dolunay açık penceremin karşısında idi. Kül rengi göğün kenarından Vorşova'nın kara damlarına bakıyordu. Mihal hangi damın altındaydı? Hangi sokak başında? Ya o karşıki sokaktan çıkıverse şimdi?.. Biliyorum, gelmiyecek Mihal. Gelemez. Kimbilir nerede tuzak kurmuş, Almanını bekliyordur. Pencereden çekiliyorum. Yalnızım. Kerevetime doğru yürürken ceviz dolabın açık kalmış ka-

pısındaki aynada kendimi görüyorum. Güzel bir kızım. İpek geceliğimin içinde güzel bir kızım âdeta. Dönüyorum dolgun omuzlarına, kalçalarıma bakıyorum. Ellerim göğüslerime kayıyor. Gözlerimi göğüslerimin üstünde gezdiriyorum. Güzelim tabiî.... Soyunsam mı acaba? Hava sıcak... Annem Varbonskilerde. Soyunsam mı?.. Çırıl çıplak... Ah benim Mihal'ım! İçim burkuluyor. Kulaklarımda bir uğultu var. Yüreğim çarpıyor. Ellerim titriyor. Kalbimdeki çırpıntıyla ellerim daha da garip titriyorlar... Omuzlarım sarsılıyor. Sarsıntılar omuzlarımdan dalga dalga ayaklarımın dibine iniyor. Güzelim ya... Sevgi değil bu! Ama sevgi. Değil. Ah, Meryem Anacığım, inan bana, sevgidir bu! Mihal beni bu halde görmedi. Ateş içindeyim. Kendimden geçmişim galiba. Bütün vücudum, bütün varlığımla soğuk aynaya yaslanarak ağlıyorum, ağlıyorum.

— II

Ertesi gün St. Yan kilisesine gittim. Mihal yoktu. Bekledim. Gelmedi, öğle üstü gene gittim. Mihal yok. Bulacağım Mihal'i!... Bulmalıyım. Akşam olmuş, sokaklar boşalmıştı. Boyalı kadınlar etlerini satmak için yorgun argın sokaklara çıkıyorlardı. Alay alay silâhlı Almanlar, İstasyona doğru ilerliyorlar. Ben duvardaki Meryem Ana heykelciğinin altında Mihal'i bekliyordum. Yoktu Mihal. Saat sekize yaklaşıyordu. Yasak saati. Nerdeyse Almanlar gelip beni "Kara Marya" na alacaklar. Önce Pavlak hapishanesine atacaklar beni, sonra da ver elini Almanya!... Belsen kampı, belki de Osventim. Mihal'ın yüzünü değil, basıp yürüdüğüm bu kaldırımları bile göremiyeceğini bir daha. Yarın ihtiyar kapıcı Karbonski'nin eline bir beşbinlik sıkıştırmalıyım. Polonya polisleri arasında tanıdıkları varmış, gider benim için de bir "Fahişe vesikası" alır Almanlardan. O belgeyle gece saat onbirlere kadar sokaklarda dolanır, Mihal' ararım. Orospu vesikası! Ya, ben de çantamın içinde, Mihal'ın fotoğrafı yanında vesika taşıyacağım. Ayıp mı? Nesi ayıpmış!... Natalya Feliks'in üç çocuğu var. Kocası Stefan Feliks harpten önce Vorşova üniversitesinin en ünlü profesörlerinden birîydi. Çalıştığı pastacı dükkânında işini ancak saat dokuzda bitirdiği için o zavallı kadın da orospu vesikası almak zorunda kaldı. Hem vesikayı aldığı gün sevincinden komşularına çay ziyafeti verdi. Evet yarın, belki bu gece ihtiyar Karbonskiyle konuşmalıyım.

— III —

Sokaklar bomboş. Sliska'ya saptım. Monoton sessizlik kimbilir ne zamandan beri devam ediyordur bu sokakta. Adımlarımı açıyorum. Arada bir başımı çevirip arkama bakıyorum. Görünürde Alman falan yok. Bir çığrın ötede yaşadığım dört kat evin çifte kanatlı, yeşile boyanmış kapısının önündeki güvercinler de yuvalarına gizlenmişler, uğultuları işitilmiyor. Evde bulunmadığımı annem Karbonski'ye bildirmiştir her halde. Karbonski kapının gerisinde bekliyordur şimdi beni. Az daha açıyorum adımlarımı. Yüz metre kadar ilerimde, yan sokaktan hızla bir araba çıkıyor. Araba sola dönüyor. Duruyor. Arabanın üstünde iki kişi var. İkisi de ayakta. Ses etmeden bana bakıyor, beni gözetliyorlar. Yavaşlıyorum. Arabadaki adamların biri beni gözetlerken yanındaki arkadaşına baş işaretiyle sokak kaldırımını gösteriyor. Az daha yavaşlıyorum. İkisi de tedirgin. İkisinin de gözleri bende. Şimdi adam, arkadaşının yüzüne bakmadan, başıyla gene de sokak kaldırımını işaret ediyor. Adam arabadan atlayıp sokağın altından geçen lâğım kanalının demir kapağını kaldırıyor. Kanaldan insanlar çıkıyorlar... Şimdi ağır ağır yürüyorum ve kanaldan sokağa çıkan insanları sayıyorum: bir.. iki... beş, altı! Her birinin saçı sakalına karışmış. Yırtık pantalonlarının paçalarından çıkan bacakları değnek gibi ince. Yüzleri korkunç. Birer birer, ta cehennemin dibinden çıkıyorlar sanki. İki adamın yardımıyla arabaya doluşuyorlar. Arabanın yanından burnumu tıkayarak geçip gidiyorum.

"— Kaçıyorlar" diye düşünüyorum.

"— Pis yahudiler.... Sıçanlar." diye düşünüyorum ve artık onlara bakmadan yoluma devam ediyorum. Fakat avlu kapısına varmadan üç patlayış! Tak - trak - trak! Sol yanda antikacı dükkânının pencere altındaki mermer duvarı üç kurşun deldi. Araba sokağın kedi kafaları gibi yuvarlak taşları üstünden kuru bir tıkırdı koparıp geçti gitti. Döndüm. Üç yüz adım ötedeki evin köşesinde çıkan üç tüfek namlusu gördüm. Araba yoktu. Kanal kapağının yanında dizleri ve elleri üstünde bir yahudi duruyor, bana aptalca bakıyordu. Ne yapacağımı bilmiyordum. Yahudinin bakışları, köşeden çıkan namlular, mermere saplanmış üç kurşun kafamı karma karışık etmişti. Bütün bu olup bitenler gerçek miydi? Bilmiyorum,

Ölümle hayatın arasında mıydım yoksa? Yok yok. Hayat orda o soğuk mermerde, dizleri ve elleri üstünde çömelmiş aptalca yüzüme bakışında, duvar köşesinden çıkan sessiz ve korkunç tüfek namlularındaydı. Kulaklarımda bir uğultu vardı. Beni beklemekten demirleri paslanmış yüce kapılar gıcırtılarla açılıyordu; hafifçe titriyen ayaklarımm dibinden başlayıp ilerimde sonsuzluğun yolu uzayıp gidiyordu...

Üşümüş gibiydim. Çantamı koltuğumun altına sıkıştırdım. Boş kalan avucumu açtım. Hafif ve soğukça bir yel terli avucumun içini yaladı. Elimi başıma götürdüm. Terli şakaklarıma düşen saçlarımı arkaya attım. Gözlerim yerde, kımıldanmadan ne kadar durduğumu bilmiyorum. başımı kaldırdığım zaman, demincek kanal kapağının yanında dizleri üstünde duran yahudinin, şimdi bana doğru sürüklendiğini gördüm. Çıt yoktu. Sokağa esmer akşam çökmüştü. Akşamın içinde gizlenmiş tehlikeli gözler beni ve yahudiyi gözetliyorlardı. Kaçmak istiyordum. Nerede? Kimden? Niçin? Kaçmak isteyişimin sebebi gözlerimin önünde apaçık durup dururken bu soruları içimin bana sorması o kadar şaşırtıcıydı ki. Kaçmadım.

— IV —

Yaşadığımız evin üç yüz adım kadar uzağında duruyor, yahudiyi aklıma bile getirmiyordum. Öylece ne zamana dek durdum, bilmiyorum, kulaklarıma sokağın kuru taşlarında bilinen çizmelerin nalça sesleri çalındı: Rrap, rrap!.. Rrap, rrap! Başımı kaldırdım. Üç Alman, sokak ortasında, yahudiye doğrulmuş tüfeklerinin uçlarında ölüm, bize doğru yürüyorlardı. İki adım geri çekildim. Döndüm. Kaçıyordum ki, yahudi arkamdan bağırdı:

— Bayan!

Ben kaçmalıyım, kaçmalıyım, kaçmalıyım ben!

— Bayan!

Pis yahudi.. Bana ne? Kaçmalıyım!

— Bayan!

Geberiyor işte. Niçin bağırıyor? Her an tüfekler ateş edecek ve o, sokağın altından çıkmış o yahudi, olduğu yerde büzülüp cansızca yatacak. Bana ne kaçmalıyım!

— Bayan! Ba - yan! Dur dedim, dur!

Durdum. Sokak boştu. Her yer donuktu. Hayat, soluğunu

tutmuş, bana ve yahudiye bakıyordu. Yalnız ben ve yahudi. Hayat sesleri.... ölüm sesleri: Rrap rrap!..

Yahudiye baktım:

— Ne var?

— Yaralıyım.

— Bana ne?

— Kaçamıyorum.

— Ben seni kaçıramam.

— Yaralıyım dedim.

— Ne istiyorsun?

— Kimsem yok.

— Daha iyi. Geride öksüz kalmaz.

— Haklısın. Öksüz kalmaz.

— Geliyorlar. Öleceksin.

— Evet. Kaç artık.

— Allah rahmet etsin sana.

Solgun yüzü aydınlanıverdi birden:

— Sağ ol. Haydi kaç! Dur bir saniye... Bak, Almanlar ateş edecekler. Dur! Dinliyor musun?... Ben Aron Goldstein'im. Halin sonundaki balıkçı dükkânı.. Rihtik Goldstein'lerden Şolom Goldstein'in oğlu, Aron Goldstein'im. Unutma ama. Kaç şimdi, kaç.

Yüzü beyazdı. bembeyazdı. Bir damla kan kalmamıştı yüzünde. Mavi gözlerinin içinde dünyayı ve hayatı tanımaya ve anlamaya başlıyan bir çocuğun gözlerindeki tebessüm vardı... Tüfekler patladı. Yahudi sol bacağını uzattı. Uzattı, uzattı. Sonra yavaş yavaş titriyen bacağını altına topladı; toparlandı, bir kedi gibi büzüldü. Bacağı titrerken ensesini sımsıkı kavramış eli birden bire gevşeyip yüzüne kaydı. Gülümsiyen gözleri avucunun ve açık kalmış parmaklarının arkasında gizlenmişti. Sokak ortasında duran ve tüfeklerinin sıcak namluları hâlâ tüten üç Alman, Şolom Goldstein'in oğlu Aron Goldstein'e bakıyorlardı.

— V —

Kapı açıldı. Karşımda Karbonski duruyordu. Yüzü her zamanki gibi soğuktu. Kımıldanmıyordu. Muammalı gözlerini yüzümde dolaştırıyordu hep. Niçin ses etmiyor Karbonski? Aron Goldstein'in ölümünü gördü elbet? Almanlar ateş ettik-

leri sırada Karbonski kapı arasından bakmıyor muydu? Kaldırımda Aron Goldstein'in cesedi yatıyor. Bilmiyor mu bunu Karbonski? Alsın gözlerini yüzümden! Sokaklarda Goldstein yatıyor! Koşsun!... Niçin ses etmiyor?

Karbonski soğuk ve en tabii bir sesle konuşuyor:

— Bayan Teresa, kapıyı kilitleme vakti geldi. Bir saattir bekliyorum sizi burada. Neden geç kaldınız?

Karbonski'nin Aron Goldstein'in ölümünden haberi yok mu yoksa? Benim yüreğim kan ağlıyor. Karbonski konuşuyor. Bana mı söylüyor? Kimim ben? Karbonski kim?

Elimi kapıdan çekip avluya doğru yürüyorum. Yanımda.

— İki gündür saatinin kuşu ötmüyor. Küçük Leon o saate bayılırdı, diyor Karbonski.

Duruyorum. Dönüp sokak kapısına bakıyorum. Karbonski lâfına devam ediyor:

— Küçük Leon kuşun yuvasından çıkacağı vakti öylesine bilir ki, yatağının üstüne tırmanır, gözleri saatte, elleri ve dizleri üstünde durarak kuşun yuvadan çıkmasını beklerdi. Kuş çıkınca Leon da kuşla beraber ötmeye başlardı. İki gündür kuş ötmüyor, bayan Teresa. Bütün gün boyunca o saatle uğraştım. Az daha uğraşacağım gene de ötmezse yarın saatçıya götüreceğim.

Gözlerimden birdenbire yaşlar boşalıyor:

— Bayan Teresa! Ağlıyor musunuz? Bayan Teresa!.. Niçin? Niçin?

Aron Goldstein... Öldü.

Goldstein mi?

— Rihtik Goldstein'lerden. Şolom Goldstein'in oğlu. Halin sonundaki balıkçı dükkânı...

— Öldü mü sahiden?

—

— Emin misin öldüğüne bayan Teresa?

— Kaldırımda yatıyor.

Karbonski şimdi düşünceli. Kendi kendine konuşuyor:

— Aron Goldstein.. Bu isimde birini tanımıyorum. Öldü desene. Aron Goldstein... İyi saatçiler vardı Halde. Mayko Beyber'i iyi tanırım. Tabii onun dükkânı iki yıl önce kapatıldı. Pes! Mekanizması noksansız. Ama kuş.. İnatçı işte. İki gündür ötmüyor. Az daha uğraşacağım...

Karbonski susuyor. Ağır gözlerini yüzüme doğru kaldırı-

yor. Sesi azaçık titrek;

— Aron Goldstein... Öldü mü dedin bayan Teresa?

Sonra bana yaklaşıp kolumu tutuyor ve beraberce kapıya dönüyoruz. Ben artık ağlamıyorum. Karbonski yanımda. Korkmuyorum. Karbonski kapıyı aralıyor. Sonra baş işaretiyle beni yanına çağırıyor. Karbonskiye yaklaşıp başımı aralanmış kapıdan sokağa uzatıyorum. Sliska sessiz. Ne ben konuşuyorum, ne Karbonski. Sliska'nın tüm evlerindeki insanlar da, soluklarını göğüslerinde tutmuş, kapı ve pencere aralarından sokak kaldırımında yatan Aron Goldstein'e bakıyorlar gibime geliyor. Sanki her an Aron Goldstein ayağa kalkıp Sliska boyunca bir yere, bilinmez ve duyulmaz bir yerlere gidecek. Biz de, yani ben, Karbonski, evlerdeki insanlar, sokağın soğuk taşları onun ayak seslerini dinleyeceğiz. Ama Aron Goldstein kalkmıyor. Başımı az daha uzatıp Goldstein'e bakıyorum. Orda yatan Goldstein mi? Hayır! O artık Aron Goldstein değil. Aron Goldstein başka bir yerdedir. Bilmiyorum nerede olduğunu? Ama bana o kadar yakın, o kadar yakın ki!... Belki bu gece, belki yarın; nerede ve nasıl bilmiyorum ama onunla mutlaka karşılaşacağım hissiyle geri çekilip kapıyı kapatıyorum.

Karbonski acıyarak bakıyor yüzüme. Bir şeyler söylemek istiyor Karbonski, ama boğazının içindeki yumruyu yutamıyor bir türlü. Elini sıkıyorum.

— İyi geceler bay Karbonski.

— İyi geceler bayan Teresa.

Uzaklaşınca durup, Karbonskiye bakıyorum.

— "Zaduşki" akşamı Anin'e gidecek misiniz?

— Tabii, tabi gideceğim bayan Teresa. Ama "Zaduşki" ye daha vakit var.

— Evet....

Merdivenleri çıkarken Aron Goldstein'i değil, Karbonskiyi düşünüyordum.

— VI —

Niçin bilmem, Karbonski bir zamanlar yaşamış ve artık yok olmuş insanları temsil ediyormuş gibi geliyor bana Üç yıl önce bu eve ilk tanıştığımız yıl (Yirmi yaşındaydım o zaman) Karbonski'ye aldırdığım yoktu. Geceleri onun sağlam göğsün-

de büzülmüş, onun sıcak soluguyla ısınmış görüyordum kendimi. O zamanlarda isteseydi pek âlâ karısı olabilirdim. Sonraları, Karbonski'yi daha yakından tanıdıkça, bu arzu bambaşka bir kalıba girmeğe başladı. Evet, Karbonski'ye karşı bu cinsi duygularım çok şükür uzun sürmedi, ama gene de ruhen kendimi Karbonski'ye bağlı olduğumu hissediyorum. Bazan tiksinirim ondan, bazan da, neden bilmem, onsuz yaşıyamıyacağım sanısına kapılırım. Benim gibi dindar bir Katolik olmasaydı pekâlâ korkardım da ondan. Oysa korkuma doğru dürüst bir sebep bulamıyorum. Yalnız bazan onun gözleri içinde ölmüşlerin ruhlarını görür gibi oluyorum ve öyle bir anda kendimi de ölmüş, daha doğrusu, yaşadığım dünyaya ben de ölmüşlerin ruhlariyle birlikte Karbonski'nin gözleri içinden baktığımı sanıyorum. Karbonski benim için özel bir duygu ve sevgi beslemiyor. Beni başkalarından pek ayırt etmiyor Karbonski. Zaten o bir millete, bir mezhebe mensup insan değildir sanırım. Böyleleri dünyada çok mu, bilmiyorum, ama olanlar pek garip insanlardır gibime geliyor.

— VII —

Aron Goldstein'in ölümünden üç ay sonra "Zaduşki" günün akşamı, Anin'deki mezarlığa Karbonski'nin karısı ile çocuğunun kabirlerine mum yakmağa gittiğimizde, ömrümde ilk olarak insanların hem bedence, hem de ruhça bilinmez ve anlaşılmaz yaratıklar olduğunu duydum ve ister istemez kendi ömrümü, daha çok kendi ömrümün sonunu düşündüm. Ama ömrümün sonu bana dünyaya geldiğim günü hatırlattı. Yani kapkara bir günü. Ürperdim. Doğduğum günden sonra yavaş yavaş dünya aydınlığına kavuşluğumun farkına varınca, saçlarımı hafif bir rüzgâr okşadı, korkularını dağıldı, kalbim, nereden geldiğini bilmediğim, tatlı bir mutlulukla doldu.

Akşam olmuştu. Akşamın karanlığına bürünen mezarlığın sessizliği benim dünyamın sessizliğiyle kucaklaşıyor, dünyamla ölmüşlerin dünyası bir tek dünya oluyordu. Bu iki dünyayı birbirine bağlıyan mezarların soğuk harçları gözle görünmiyen ömrün işaretleri gibi közlerimin önünde duruyorlardı. Ama ömrün nerede başlayıp nerede bittiğini ben bilmediğim gibi, o haçlar da bilmiyorlardı. Karbonski yüzlerce mezarın başucularında yanan mumların solğun ışıkları arasında yürüyor, me-

zarların üzerine, kendi içinden kopmuş aziz bir şeyin üzerine eğilirmişcesine eğilip taşlardaki yazıları heceliyor, arada bir durup bir dua mırıldanıyor, daha toprağı kurumamış tazecik mezarların ayak uçlarında diz çöküp uzun ve derin ibadetlere dalıyordu. Bazı mezarları, hele tazelerini, eliyle okşadığı bile oluyordu. Kendi içi ve duygularıyla mı, ölülerle mi, ellerindeki mumlarla akrabalarının kabirlerini arayan insanlarla mı konuşuyordu? Kestiremiyordum bir türlü. Ama Karbonski'ye baktıkça, ölümün başka birşey, benim bildiğimden ve şimdiye dek duyduğumdan başka bir şey olduğunu Karbonski bana ispat ediyor gibime geliyordu. Ben tedirgindim. Mumlarımızı yakınca hemencecik mezarlıktan çıkmayı istediysem de çıkmıyor, çıkamıyordum. Mumlar, Karbonski, mezarlığın hayattan uzak, uzak olduğu kadar da hayata yakın ve tılsımlı havası beni sihirlemişti. Mezarlıkta geçirdiğimiz sürece yaşadığımı da, ömrün ne olduğunu da iyice bilmiyordum. Sihirli gözlerimle Karbonski'nin her hareketini takip ederken, ben, o, çevremizdeki mumların solgun ışıklarında dolanan insanlar. çok eski zamanlarda, belki Aristoteles'lerin yaşadıkları zamanlardan da eski zamanlarda yaşadığımızı sanıyor ve korkuyla kendi gerçek dünyamı arıyordum. Ama içimden geçen bu ürpertiler ve korkular hemen dağılıyor, kulaklarıma çalınan rahiplerin ilâhileriyle kalbim sakinleşiyordu.

Anin'den Vorşova'ya gelirken trende ne ben konuştum, ne de Karbonski. Oysa konuşulacak o kadar şey vardı ki!... Ben, şimdiye değin kendi âlemimde saklı kalmış, hayata bağlı ben, ölümü düşünüyordum. Evet, mezarlıktan çıktığım andan sonra ölümün de hayat gibi benden ayrılmıyan, her zaman benimle olan bir unsur olduğunu hissediyordum. Güzeldi ölüm! Bir ressamın çizdiği, bütün kıymetini ve kıvamını verdiği bir tablo kadar güzeldi ölüm. Ama ben öyle dalmış ölümü düşünürken Anin mezarlığı da, ölümü de gözlerimden silinip gidiyor, kendimi büsbütün tren raylarından gelen muntazam seslere teslim etmiş, düşüncesiz ve tasasız, başımı kımıldatmadan gözlerimi kompartımandaki köylü kadınlarım, Karbonski'nin yüzünde gezdiriyordum. Tren sesleri, mezarlarda yanan mumlar, ben, Karbonski, hepimiz ve her şey, hayatta olduğu gibi, hayat dışında da bölünmez ve ayrılmaz mistik bir bütün olduğumuzu hissediyordum. Ben artık benden ibaret bir yaratık değildim. Ben daha çok başkalarının can ve duygularında bendim.

Tren Vorşova istasyonunda durdu. Dalmıştım. Bir hastaya yardım edermişcesine Karbonski'nin koluma girip trenden inmeme yardım ettiğini iyice hatırlamıyorum. Hastaydım da sanırım. Gece olmuştu. Sulu sepken kar yağıyordu. İri iri kar lâpaları, karanlıkta solgun ışıkların etrafında uçuşan kör böcekler gibi, gelip yüzüme, saçlarıma, terli alnıma konuyorlar. Karbonski kolumdan ayrılmıyordu. Onun yardımıyla istasyonun taş basamaklarını inip çifte koşulu faytona binmiştim. Kamçı saklayışıyla başımı kaldırmıştım. Kürkünün yakası ensesine kalkık, faytonda arabacı oturuyordu. Gece karanlıktı. Yalnızdım. Yanımda oturan Karbonski'yi hissetmiyordum. Vorşova yoktu sanki. Fayton meçhul ve ıssız bir çöldeydi sanki. Karanlığın içinden kayıp meçhul bir yere gidiyordu fayton. Ömür ve varlık faytoncunun o kıpırdamaz ve ağır omuzlarında kalmıştı yalnız.

Sliska'daki eve yorgun ve bitkin döndük. Karbonski'yle vedalaştığımı, onun bana, benim ona ne söylediğimi hatırlamıyorum şimdi. Merdivenin korkuluğuna tutanarak güç belâ odama çıkmıştım. Sessiz, soğuk, kimsesiz odam beni bekliyordu. Paltomu çıkarmıştım. Ceviz dolabın kapısındaki aynada kendimi görmemek için paltomu yatağımın üstüne bırakmıştım.

Mihal'i görmiyeli altı ay oluyor. Mihal'i görmediğim sürece o dolabın kapısını açmıyacağım.

(Bir romandan parça)

TAHSİN YÜCEL

DÖNÜŞ

İlyas Divitoğlu yoksul bir üniversiteliydi. Yoksuldu ya beyni de, yüreği de çok zengindi. Çalışkandı, umutluydu. Pek yakında yoksulluktan kurtulacak, büyük adam olacaktı. Ama birdenbire herşey değişti. Korkunç pahalılıkta bunaldı. Bu kadarı yetmiyormuş gibi Emel'e vuruldu. Emel ona vurulmadı. Yoksul odasına kapandı. Hiç çıkmadı. Yemeklerini kendisi yapıyordu. Yıkıcı bir rahatlığa kavuştu. Çok geçmeden, yemek yapmak vazgeçilmez, iyileşmez bir hastalık oldu. Bir gün Emel bunu duydu, ona acıdı, onu kurtarmaya geldi...

"Bir kıral yemeği hazırlıyordum," dedi Divitoğlu. "Çulluklu pate, ağzına lâyık... Ama biraz değişiklik yaptım. Çulluk sözün gelişi. Çulluğu nerden bulacaktım? Güvercinle yaptım pateyi. Yakalamak pek kolaymış... Her neyse, çulluk yerine güvercin kullandım işte, kıral yerine de kıraliçe geldi, yani sen..."

Emel benzetmeyi beğendi ama üzerinde durmak istemedi. Kırıttı:

"Divitoğlu, Divitoğlu," diye mırıldandı. Şonra sesini yükseltti: "Nasıl yakaladın, nasıl kestin güvercinleri, nasıl kıydın hayvancıklara?..."

"Nasıl mı? Gel de bak," dedi Divitoğlu. Emel'i pencereye doğru götürdü. Camı açtı. Dış duvarda, pencerenin alt yanında, güvercin pislikleriyle dolu bir girinti vardı. Bu girintiyi gösterdi: .'Geceleri doluyorlar buraya, burada uyuyorlar," dedi. "Dün gece üçünü birden yakaladım. Ürkmezler de her gece gelirlerse işim iş..."

Emel yüzünü buruşturdu:

"Saçmalama, Divitoğlu, saçmalama! Bir daha da bunu yapma," dedi, geriye çekildi. "Kıyılır mı cânım hayvancıklara?"

"Peki ama neden?" dedi Divitoğlu, pencereyi kapadı. "Neden kıyılmasın? Tavuktan, hindiden farkı ne güvercinin? Güvercin neden yenilmesin?... Tüylerini de atmadım, Allye'ye yatak yapacağım."

Emel birdenbire irkilivердi, bir kesin kaygı belirdi gözlerinde.

"Ne dedin? Ne dedin?" diye atıldı. Kaygılı gözleri İlyas'a dikildi. O sırada bu gözleri görenler: "Bu kız bu delikanlıyı deli gibi seviyor," derlerdi. "Ne dedin?" diye tekrarladı. "Çabuk söyle: Allye kim?"

Divitoğlu gülümsedi:

"Benim kedim," diye cevap verdi.

"Nerede o?" dedi Emel, pek telâşlıydı. "Kedi" kelimesini iyice duymuştu ama "Allye" midesini bulandırıyordu. "Nerede? Göster bana!" dedi, görür görmez öldürecekti sanki.

Ama Divitoğlu pek sakindi:

"Buralarda bir yerdedir," diye cevap verdi. "Allye uslu kedidir, bir yere gitmez..." Başını kapıdan yana çevirdi: "Allye! Allye!" diye seslendi.

Önce bir tıpırtı duyuldu kapıda, sonra bir miyavlama duyuldu. Divitoğlu kapıyı açtı. Apak, uzun, parlak tüylü kedi içeriye girdi. Emel'e doğru yürüdü, neden çağrıldığını bilir gibiydi. Emel'in yüzünden kaygı silindi, tatlı bir gülümsemeye bıraktı yerini. Eğildi, kediyi alıp bağrına bastı, neresi gelirse öptü.

"Ne güzel, ne güzel!" dedi. "Ne güzel bir kedin varmış, Divitoğlu! Nasıl da bulursun güzel şeyleri!... Kedileri ben de severim. Ne kadar benziyoruz birbirimize!... Allye... Bir kordelâ bağlasana şu hayvanın boynuna... Mavi bir kordelâ..." dedi. Sonra zamanını boş şeylerle geçirdiğini düşündü, Allye'yi bıraktı. Meyve sandıklarından yapılmış, garip raflarda çalımlı çalımlı duran, yeşil kaplı kitaplara baktı. İçi burkuldu. Meseleyi biliyordu ama hiç haberi yokmuş gibi davrandı: "Divitoğlu, kitapların ne güzel!" dedi. "Ne güzel ciltlenmiş! Hepsi bir örnek... Bu güzel kitaplar neler yazıyor?"

"Ne yazacak? Yemekleri yazıyor," dedi Divitoğlu, garip garip içini çekti. "Yeni aldım, hepsi Fransızca... Dünyanın

bütün yemekleri var içlerinde. Bizim kuru fasulye bile var..."

Emel gözlerini ayırdı, hiç beklemediği birşey duymuş gibiydi:

"Bu kadarı fazla," diye söylendi. "Bu kadarı da aptallık! Divitoğlu, beni dinle: bırak artık bu huyunu! Bu huyunu bırakırsan güzel şeyler olacak, pek güzel şeyler olacak, bana inan," dedi. Ama Divitoğlu sustu, cevap vermedi, sanki hiç dinlememişti, bir kelime bile işitmemişti, öylesine ilgisizdi. Gene de sarsılmadı Emel: "Benim için bırakırsın, bunu iyi biliyorum, bırakırsın, değil mi?" diye sordu. Sorusu cevapsız kaldı. Gene sarsılmadı. "Mutfağım görebilir miyim?" dedi.

Divitoğlu hiç sesini çıkarmadan ayağa kalktı. Emel'i mutfağa götürdü. Emel mutfağı görünce korkunç bir çığlık kopardı. Gözlerini yumdu. Hemen dışarıya çıktı. "Odana gidelim," dedi, herşey vardı bu mutfakta! Sessizce odaya döndüler. Emel yatağa oturdu, Divitoğlu iki iskemleden birine. Sessiz sessiz Emel'e baktı bir zaman. Sonra kedisini kucağına aldı, okşamıya başladı. Emel şaşkın, kederliydi. "İlyas'ı kurtarmak gerek," diyordu içinden. "Hep benim yüzümden bunlar, ben İlyas'la evlenseydim, hiç değilse biraz oyalasaydım, bunların hiç biri olmıyacaktı. Geç de olsa kurtarmalı," diyordu. Nasıl kurtaracağını da biliyordu, kendine güveni vardı, ama başlamak pek zordu.

"Divitoğlu, şu kediyi okşamaktan vazgeç!" dedi birdenbire.

Divitoğlu kedisini okşamaktan vazgeçti.

"Yere bırak!" dedi Emel, sanki kıskanıyordu.

Divitoğlu kedisini yere bıraktı. Sonra uzun bir sessizlik başladı. Emel dudaklarını yiyordu. Amacına varmak için pek dikkatli davranmak istiyordu ama huyu böyle değildi ki! Her şeyi çabuktu, sertti, kesindi, beklenmedik şeyler yapardı hep. Birdenbire yerinden kalktı, Divitoğlu'nun kucağına oturdu, iyice yerleşti, öylece durdu. Divitoğlu gülümsedi. Birşeycikler düşünmedi, bunda bir tuhaflık da görmedi. Yıllar yılı aynı işe alışmış, ihtiyar bir işçi gibi, bir elini beline götürdü Emel'in, bir eliyle saçlarını okşadı. Belirsiz bir özlem gibi, silinmiş bir anı gibi birşeydi duyduğu, insanların kötülük dediklerine benzer hiç bir duygu, hiç bir düşünce yoktu içinde. Ama Emel pek memnundu, ereğinin eşiğine geldiğinden şüphe bile etmiyordu.

"Divitoğlu, beni seviyor musun?" diye sordu.

"Evet," dedi Divitoğlu, hiç duralamadı, hiç düşünmedi. "Evet, seni seviyorum..."

Emel iyiden iyiye güvene geldi, nazlanmıya da kalkmadı. Usulca indi Divitoğlu'nun kucağından, sonra döndü, bu sefer de ata biner gibi oturdu dizlerine, ayaklarını sarkıttı, iskemleye ters oturmuş, ufacık bir kız gibi salladı ayaklarını, ufacık bir kız gibi gülümsedi. Divitoğlu'nun üstüne başına, bedenine, ellerine, çevresine, bütün varlığına sinmiş yemek kokusuna, kokuların en sevimsizine, aldırdığı bile yoktu, hep gülümsüyordu artık. Divitoğlu da az sonra ona benzedi, onun güleç gözlerine daldı, herşeyi unuttu, herşey durdu içinde, yalnız gözlerinde bu gözler kaldı. O da çocuklar gibiydi, çocuklardan da temizdi...

"Divitoğlu, çantam yakında mı?" diye sordu sevgilisi. "Yakındaysa, elini uzatınca alabilirsen, al da bana ver," dedi.

Divitoğlu elini uzattı, masanın üstünden çantayı aldı, Emel'e verdi. Emel çantasından tarağını çıkardı. Sonra çantasını yere attı, tarağı Divitoğlu'nun eline tutuşturdu.

"Saçlarımı çok okşadın, bozdun!" dedi. "Al tara!..."

Başını önüne eğdi, Divitoğlu'nun göğsüne yaklaştırdı. Divitoğlu kapkara saçları taramıya başladı. Gene herşey durdu sanki, gözlerinde herşey kara, apaydınlık bir deniz oldu. Bu denize dalmak hoştu. Daha hoş şeyler de vardı, ama İlyas Divitoğlu hiç birini düşünmedi bunların. Kapkara saçları taradı durdu. Kapkara saçları böyle taramak, mutlu çocukların mutlu düşleri gibiydi. Yorulmasa, acıkmasa, Emel de sesini çıkarmasa, bu saçları taramıya ömrünce devam edebilirdi belki. Ama Emel bırakmadı. Emel bu kadarla yetinmiyordu:

"Divitoğlu, benimle evlenir misin?" diye sordu.

Divitoğlu birdenbire duruverdi. Elleri tarağı saçlarda bıraktı. Hiç birşey söyliyemedi. Söyliyecek birşey de yoktu, şimdi kendine gelmişti, kendini iyi biliyordu: değişmiyecekti, yaşadıkça değişmiyecektiki! İçinde bir yerler kopmuştu birdenbire, bir yerler parçalanmıştı, iş işten geçmişti artık. Gözleri ardına kadar, beyninin içine kadar açılmıştı, hiç böyle duymamıştı kendi kendini, hiç bir zaman böylesine anlamamıştı. "Beni ölüm paklar," diye düşündü. "Yalnız ölüm paklar beni..." İlikleri ürperdi. Emel başını kaldırmış, gözlerini gözlerine dikmişti. Emel'in gözlerini görenler: "Bir kız bir deli-

kanlıyı ancak bu kadar sevebilir," derlerdi...

"Divitoğlu, neden cevap vermiyorsun? Sana söylüyorum, Divitoğlu: benimle evlenir misin?... Cevap versene!"

Divitoğlu cevap verecek durumda değildi ,deliye dönmüştü birdenbire, içinde garip, bulanık, sonsuz istekler çırpınan, hiç birini yapamıyan, hiç birini anlıyamıyan, elleri ayakları bağlı bir deliydi şimdi. Deli gözlerinde hep eski anılar, eski düşler vardı. Bir uçsuz bucaksız boşluk vardı. Bu boşluktan korkuyordu ,tir tir titriyordu...

"Benimle evlenir misin, Divitoğlu?..."

"Hayır," dedi Divitoğlu, ellerini gözlerine götürdü. "Hayır! Hayır!" diye tekrarladı, yutkundu. "Hayır, seninle evlenmem."

"Neden? Beni sevmiyor musun?"

"Hayır, seni seviyorum."

"Öyleyse neden istemiyorsun? Ben de seni seviyorum. Biraz geç anladım, orası öyle, ama seni çok seviyorum, Divitoğlu..."

"Neye yarar! Ben evlenmek istemiyorum, bana göre değil bu iş, param yok, yoksulum, belki de bu yüzden..." dedi Divitoğlu, yorgun göğsü inip inip kalkıyordu, gözlerinde korku gibi birşeyler vardı.

Ama Emel birşeyi aklına koydu mu, kolay kolay geri dönmezdi öyle, kolay kolay yılmazdı. Uğraşmak, birşeyler yapmak, bu işi gönlünce bitirmek istedi. Ne var ki aklından, duygularından, gözlerinden, sesinden çok, bedenine belbağlardı, gene bedenini kullandı. Divitoğlu'nun yüzüne yaklaştırdı yüzünü, burnunu burnuna dokundurdu bir kaç kere, sonra dudaklarını dudaklarına yapıştırdı. Divitoğlu karşı koymadı, geri çekilmedi. Sarhoşluğa benzer birşeyler duydu, yeniden başladı büyü. Elleri yeniden canlandı, biri Emel'in beline, biri ensesine gitti. Emel'i kendine doğru çekti, uzun zaman bırakmadı. Emel gene umutlandı, başını geriye çekti, gözlerini kaldırdı:

"Divitoğlu benimle evlenirmisin?" diye sordu.

Divitoğlu'nun pembe yüzü bütün bütün pembeleşmişti, bakışlarında da bir huzur vardı. Bu yüzden, bu bakışlardan, güzel karşılıklar beklenirdi. Ama içini çekti gene, gene aynı karşılığı verdi:

"Hayır," dedi. "Hayır, bunu yapamam..." Umutsuzca, üzgün üzgün başını salladı. "Çok geç," diye mırıldandı. "O za-

manlar istesen olurdu, şimdi olmaz. Senin için kötü olur. Kadınları bilirim ben: mutfaktan çıkmak bilmezler...'

Birdenbire zehir gibi bir umutsuzluk süzüldü Emel'in içine, yüreği burkuldu, korktu. Gene de gülümsemiye çalıştı:

"Divitoğlu, bütün yemekleri sen yapacaksın!" dedi. "Ben mutfağa adımımı bile atmam. İstersen kapları yıkarım, bir de sofrayı hazırlarım. Ama "İstersen" diyorum, duyuyor musun? Bunları da gene sen yap istersen..." dedi, sesi acı acı titriyordu, sesinde bir ağıt büyüyordu. "Ben de çalışırım, Divitoğlu, ben de dışarıda yapılacak işleri... ben de." diye kekeledi, arkasını getiremedi. Divitoğlu'ya baktıkça iyiden iyiye anlıyordu artık: Divitoğlu gitmişti elden, Divitoğlu'yu bir daha bulamıyacaktı. Yüreği kan ağlıyordu. Birdenbire gözleri de yaşardı, birdenbire hıçkırmaya başladı. Divitoğlu'nun boynuna doladı kollarını, var gücüyle sıktı, ama sanki bir ölüye sarılıyordu... "Divitoğlu, Divitoğlu, beni dinle, Divitoğlu..." diye inledi.

Divitoğlu kendini güç tutuyordu. Gırtlağına bir hıçkırık takılmıştı, taş gibi bir hıçkırık, yutmak istiyordu, yutamıyordu. Emel ağladıkça, yalvardıkça, hıçkırığı zaptedilmez oluyordu, şahlanıyordu. Hıçkırığı şahlandıkça, küllenmiş düşler, erekler, bütün yitikler, gırtlağını, gözlerini yakıyorlardı. Divitoğlu korkuyordu, utanıyordu. "Hep onun yüzünden," diyordu içinden. Emel'e kızdığı yoktu, ama onun bedeninden, kollarından kurtulmak istiyordu, sesinden kurtulmak istiyordu. Yoksa birden boşanıverecek, hüngür hüngür ağlamıya başlıyacaktı...

"Beni bırak! Beni bırak!" diye bağırdı. Bağırınca hıçkırığı gırtlağından sıyrıldı, birdenbire gözlerinden yaşlar boşandı. "Beni bırak, git buradan!" diye inledi. Pencereden boşluğa baktı. "Beni ancak ölüm paklar, sen değil!" dedi.

Emel'in bütün güveni, bütün gururu, bütün umutları yerle bir oldu, yerlerinde kapkara bir keder kaldı, bir umutsuzluk kaldı. Kollarını çözüp kalktı. Yerden çantasını aldı: yani aklı başındaydı, yani keder her yanını sarmamıştı, yani keder o kadar derin değildi. Kapıya doğru yürüdü...

(Mutfak Çıkmazı adlı romandan.)

TARIK DURSUN K.

HAYDARLI EV

Yelkenli kayık, denizin karaya çalar maviliğinde topluiğne başı kadar resmedilmişti. İnce değildi, kalın kalındı: sert köşeliydi. Kayığın tam tersinde hanım bulutlar, gökte kol atıyorlardı. Kıyıda, tarih kitaplarında rastlanır akçıl, kuleleri tırnaklar gibi sivri sivri, dışa çevrik iki kale vardı. Kulelerin belli belirsiz pencerelerine sümbüller tırmanıyordu. Sümbüllerin göbekleri sıtına sarısıydı. Kulelerin en yükseğine ayağını takmış bulutlardan biri, sümbüllere el vermişti. Pencereyi -o tırnaksı en keskin uçtakini- kalebent bir kız açıverecekmiş gibi geliyordu. Pencereyi açıverecek, sümbüllerden önce, topuklarını döğen sırma saçlarını bir çözüşte tâ aşağılara sarkıtacaktı. Havayı, saklısaklı sabunsu bir saç kokusu doldurup taşıracaktı. Genzi yakmayacaktı: iki ağır limon çiçeği damlası, suyu su olmaktan çıkaracak, sabunu buyur edecek, içi aşklı sözlerle bezenmiş gümüş yaldızlı tas sıcak suyu yutup yutup saçı dipuçlarına kadar cğrilteccktı. Sümbüllerin o iç bayıltan kokusu var ya, o koku çok daha sonraydı. Çok daha sonra, örneğin; pencere açımıyla bir, varıp yayılacaktı. Bize kadar gelip kendini duyurur muydu? Duyurmazdı. Duyurmazdı: kapı önünde, tren yolundan, sinemalardan, neonlu afişlerden, boyalı kadın dudaklarından, aşk romanlarından, vapur iskelesinde, benzin pompalarında artık yağmur yağıyordu. Beyaz esercedit kâğıdına sıfır numara redis ucuyla cızır cızır yazı yazar gibi, yarı ağlamaklı, yarı hayvancıl sesini duyuyorduk. Soğuktu. Kar, yağmura çevirmişti. Dağlara, daha dağlara ak ak düşüyor, şehirlerin, insanlı yerlerini karalığmdansa dağların yoz yalnızlığında ağarıp ağarıp yeniden ağarıyordu. Yağmur üç günlüktü. Dışarılardan usanmış, evlere, evlerden odalara, pencerelerin camlarından eski yataklara uğruyordu.

Duvara asılı o resim denizin bütün mavili karalığına kar-

şılık, yine de içimizi aydınlatıyordu. Bir yerlerden -eksik ziyade- günışığı, nasıl ediyorsa ediyor, sümbüllerin tam göbeğine "bu erkeklik organı" , "bu dişilik organı" diye ayıra ayıra vuruyor, oralardan yansıyıp resimle ilintisi olmayan yeşile boyalı tahta çerçeveden bize geliyordu. En çok ışık alan sobanın dirsekli borusuydu. Kıpkırmızı kesiliyor, resimdeki günışığı üstüne üstüne vurdu muydu, donanmalar, şehrayinler başlayıveriyordu.

Üçümüz erkektik, beşimiz kadındı. Mama yaşlı bir yahudiydi. Başını kapı demirine vermiş, mırıl mırıl kedileniyordu. Umudunu yitirmemişti, bekliyordu. Göz kapaklarını indirmiş, ama tam kapatmadan, yarı sönük ışıklı, birbirlerine girmiş beş köşeli serpe yıldızlarla dolu taşlığı gözlüyordu. Yoldaki her ayaksesine dikiliyordu, elini kapıya uzatıyor, açayım diyordu. Derken içleniyordu, ölü ölü bizlere bakıyordu.

Kadınlar yorgundular, usanıktılar: bıkmışlardı. Bacaklarında, dizkapaklarının başlangıç yerlerinde diş izlerinin morlukları duruyordu. Ağızları, gerçek ağızlardan on kat daha büyüktü. Alt dudaklar da, üst dudaklar da uğraşılarak budalaca yürek biçimi boyanmıştı. Yalnız renkleri ayrıydı, biçim eşliğini tutmuyordu. Karanfil allısı: en genciydi. Domuzuna da biliyordu. O hep gençti, hep tazeydi, yıllar gelip geçecek, erkekler değişecekler, yeni yetmelerle eski erkekler yer değiştirecekler: şimdi oyluk kemiğindeki tavşan tüyü mantolar uzayacak, yine kısalacak, ama o nasıl bıraktılarsa erkekler, gelip yollarını düşürdüklerinde yine öyle tazeden, gencecik bademi bulacaklardı. Gözlerine çektiği yeşil bile o yeşilde kalacaktı. Kaşları şimdi eski gürdüklerinde değiller mi: cımbız, her geçtiği yeri yolup atmış, yarım aya mı çevirmişti? Yine öyle yoluk, yine öyle yarım aylı kaşlıydı. Hiç değişmiyecekti. Gözleri yanık yanıktı. Hiç doymamış, yitmemişti, çağırgandı. Utanıp utanıp başımı çeviriyordum.

Gülkurulusu; koyu esmerdi. Güzel miydi, çirkin miydi? Bu esmercelikte yüzünü görebilmek zordu. Kulelerden birinden pencereyi açıp topuklarını öpen sırma saçlı kızın yüzünde yüzünü düşlüyordum. Ondan ayrılmıyordum, ondan alıcı bakmıyordum.

Et kırmızısı; artık kadın değildi. Ayrıca bu evde de yoktu. Taşlıkta, saçakları dallı basmadan saman yastıklı sedirde, sobaya, gıcır gıcır sandalyalarda üç erkeğe karşı oturmuyordu.

Uzak bir yerlerdeydi. Çoluk çocuk ortasındaydı. Sıcak, üstünde kuru naneler yüzen çorbalarlaydı. Çorba bitsin, etli patates yensin, sofrayı toplayıp bulaşıklar yıkansın; yüklükten yer yataklarını yapacaktı. Çocukları yatıracaktı. Çocuklar, çocuk uykularına varır varmaz, gusülhanedeki ses çıkarmadan yanan Optimusa bir gaztenekesi suyu bindirecekti. Elektrikleri ikinci yakışında kırık dökük, ama bütün vücudu sıcak suya aç; erkeğiyle yıkanacak, ekşi ter kokusunu sindire sindire erkeğinin sırtını keseleyecekti.

Dördüncüsü adlıydı: Sevildi. Boyasızdı Taptazeydi. Gergin deriliydi. Apaydın dişlerinin buğusu, her ağzım açışında burun deliklerini dağlıyordu. Dişleri gözlerimi alıyordu. Yüzüme dişleriyle bakıp bakıp gülüyordu. Karşısında değil de, yanıbaşında, dizi dizime değerken oturmak istiyordum. Dişlerinin o nar buğusuna bakayım istiyordum. Ellerinin iki küçük parmağındaki kınadan öpecektim. Belki de o resimdeki kulede Sevil oturuyordu. Simsiyah, geceden atma binmiş bir bahadır gelinceyedek bekleyecekti. Sümbüllerin damlar boyunca uzaması bundandı: göbeklerinin çatır çatır yarılması, sonra sıtma sarılığına dönmesi bundandı.

Arkamdaki odadan Gülayın uykulu sesi; sümbülleri, kalebent kızı, geceden atlı bahadırı, üstü nane kurulu çorbalı sofraları, yer yataklarını, çocuk uykularını, Optimuslu sıcak suları, hep ayni kalacakmış duyusundaki tazeliği, gözkıyısı yeşilini; ama hepsini, hepsini bastırdı.

"Yağmur yağıyor mu anne?"

Mama'nın mırıltısı durdu, başını kapıdan aldı. Gözlerini devirdi. Hepimiz o an yağmurun redis uçlu cızırdayan sesini daha yakından duyduk.

Gülay karşılık beklemeden kapısını açtı, çıktı.

"Allah belâsını versin bu yağmurun da..." dedi. "Uff, usandım artık!" Sıkım sıkım sıkılmış, öfkeden boğunk, sedire gelip çöktü. Soluyordu. Öbür kadınlar, o otursun diye az çekilmişlerdi. Açık kapıdan , ensemde birilerinin utançlı bir çabuklukla giyinmeye savaştığını duyuyordum. Ama Gülay içerdekiyle ilgili değildi .Kararmış kararmış:

"Saat kaç acaba?" diye sordu.

"Dörde çeyrek var..." dedim.

Sesimi aldı. Mamaya:

"Hani Haydar üçte geliyordu ya?" dedi.

Mama dertop:

"Neb'leyim kızım..." dedi. "Bana öyle söyledi telefondu. Söyle Gülay'a üçte oradayım de dedi..."

İçerdeki çıktı. Gülay'ın yüzü gevşedi, değişti. Önünden geçerken elini tuttu, sıktı.

"Yine gel emi şekerim! Gündüz gel ama yine. Beklerim."

Berikinin gözleri düşmüştü. Titriyordu. Yan yan güldü. "Olur olur..." dedi. Kapıdayken Mamaya parayı verdi. Mama, kapının sürgüsünü çekti, savdı. Yağmur, açık kapıdan içeri girdi, üstümüze yağmaya başladı.

Gülkurulusu; birşey söylemiş olmak için:

"Aşkolsun bu yağmurda gelirse ona..." dedi.

Gülay'la bakışları çarpıştı. Gülay dudak büktü. Acılı, aşağılayıcı bir sesle:

"Vah canikom..." dedi. "Haydar'ın iki eli kanda da olsa yine gelir bana."

Gülkurulusu inanmıyordu. Mama kapıya sığman iki delikanlıya:

"Gelin gelin!" diye çağırdı. Delikanlılar yüreklendiler ama, sonradan cayıp gittiler: biz bize kaldık. Yağmur içerdeydi. Üşütücüydü. Gülay'ın oflaması yangındı. Kalktı, odasına grdi. Çinko değeni elinde çıktı. Ponponlu terliklerini vura vura aşağı kattaki yüznumaraya indi.

Gülkurulusu şaşırmıştı. Bir bozukluk, bir titremedir tutturmuştu. Gelincik paketinden bir cigara çıkardı. Ağzına kodu. Epeyi,bir, kibrit arandı, bulamadı.

"Ne bakıyorsun domuz gibi be" dedi bana, "versene bir ateş..."

Aldırmazlıkla cigarasını yakıverdim. Çekti, çekti, merdivenlerden yana bakıp:

"Pis orospu!" diye söylendi. "Kendini birşey sanıyor. Boklu kokar. Müşteri diye etmediğini komaz, yollardan adam çevirir: şöyle yaparım böyle ederim der. Bulmuş bir Haydar adam oldum sınıyor kendini. Sende o bilezikler, o banka defteri olmasa, bak bakalım bakıyor mu Haydar yüzüne?"

Ses çıkaran olmadı. En dinler beni buldu.

"İki eli kanda olsaymış! Güleyim de boşa gitmesin bari."

Sevil yayık yayık baktı, güldü. Aşağıdan Gülayın "Haydar, Haydar Haaaydar"lı türkü söyleyen sesi evi dolduruyordu. Türkünün yarısında kapıda yeniden ayak sesleri oldu. Biri

güm güm merdivenleri çıktı, kapıya vurdu. Mama uyandı. Açtı. Haydardı. Yarım körüklü çizmeleri, kara gözleri, kara gözlerine bulanık kara bıyıkları burum burumdu.

Kapı kapandı. Mama "Gülay! Gülay!" diye seslendi

"Ha?"

"Haydar geldi kız, Haydar geldi!"

Türkü kesildi. Gülay soluk soluğa tırmandı, geldi. Haydarla pek kısa bakıştılar. Taşlığa şıp şıp Haydarın yağmuru yağıyordu. Döndü. Gülayın odasına girdi. Gülay koptu, odaya girmeden:

"Koş Hüseyin, Haydar abinin kahvesini yaptırt getir. Cezvede olsun. Terzi Aliye de söyle ütüsünü kızdırsın: Haydar abimin elbiselerini getireceğim, yarın sabaha ütüleyeceksin, de. Durma, hadi!" dedi.

Kapıyı aşkla vurup örttü.

Resimdeki mavi karalığın mavisi yitti. Kuledeki kızı görmez olduk. Topluiğne başı kadarki yelkenli kayık bata çıka uzaklaştı. Günışığı başım alıp gitti. Sümbüller küçüldüler küçüldüler, saksılık oldular. Göbekleri kapandı. Yağmur dindi. Oturduğum yerden kalktım, kapıyı buldum: ayağımı bir güzel sürüdüm.

MEHMET SEYDA

ÖLÜMSÜZ SEVİ

YAZAR:

Biliyorum güçsüzlüğümü, benim elimde kuşa döneceğini. Ustası şahane, karanlık, ateşli bir roman çıkartabilirdi bu konudan. İçinde, aradığınızca şiir, istediğinizce tutku. Bense burada herhangi bir tutanakla küçük hikâyenin sınır çizgisi üstünde, kendi çapımda, kalıyorum. Anlatılanları, anlatıldıkları gibi anlatabilmek kaygısı, daha şimdiden, gözümü yıldırıyor. Hele doktorun ağzına, kullandığı teknik terimlere bakınca başlangıç için onu yardımcı sayıp aldanmışım konu, bana daha çetin geliyor. Bir kez daha, üstelik iyice anlaşılıyor ki, bilimin bu çeşit olaylara bakışı kuru, epeyce soğuk, taraflı sız ayrıca. İncelediği nesnenin dışında tutuyor kendini, karışmıyor, içine girmek istemiyor. En dokunaklı — ya da bana öyle gelen — yerleri birkaç terimle geçiştiriyor. Sözle, bakışla, (Canım, bizim için çoktan çözümlenmiş, nedenleri anlaşılmış şeyler!) demeğe getiriyor. Olaki haklıdır ya, benim de tepemin tası atıyor.

Anlamanızı çok isterim; salt o kızgınlıkla sarıldım kaleme. Olayın üstünden şunca yıl geçmişken, güzelliğini "zaman"a kaptırmıyan, "Beni yaşlandıramazsın!" diye direnen kadın görünce, "boşalma"dan duramıyacağımı aklım kesti.

Büyük oyuncak mağazalarında bal mumundan dökülme bebekler vardır, o bebekleri andırıyordu biraz. Pürüzsüz, bir yanından baksan öte yanını görecekmişsin sanısı veren bir deri dokusu. Önünde kavuşturulmuş, sonra yorganın üstüne bezgince bırakılmış eller, ayağa kalkmağa davranırken yataktan çıkardığı, cayıp gene yorganın altına soktuğu ayaklar ufacık. Kendisi de çıtı pıtı. Biz içeri girdiğimizde kapıya dikildi, yüksek bir ilgiden derin bir ilgisizliğe düşüveren — durumu bilmiyenler pekâlâ gocunabilir — iri mavi gözlerinden bir an-

lam çıkartamadım. Ruh, onlarda, bir saniye ya yaşadı, ya yaşamadı. Yalnız, sönen birşeyi elle tutmuşcasına görebildim. Doktorun yanında beni gören, "Geldi.." diyen kadın, kendisinde henüz mahvolmamış bir dikkatin yaşadığını gösterip olanca varlığı ile karanlığa çekildi.

Doktorun sesi — açıdan — sinirime dokundu diyebilirim.

"Gelmedi!" dedi. "Hem de gelemez." — Sözcüklerin üstüne basıyordu.— "Öldüğünü çok iyi biliyorsunuz. Gelemez, geleceğini aklınızdan çıkarın.."

Kadın, önce hiç kıpırdamadı. Derken alnında terler birikti. Dudak kıyıları titreşti, alt dudak aşağı sarktı. Dokunsan boşanacak. Ama ağlamadı. Üstelik gülümsedi. Yüzüne, anlatılmaz bir iyimserlik yayılmıştı.

"Siz şaka ediyorsunuz."

Çivilendim. Bu gülüşü ömrümce unutamam. Doktor, hem eliyle hem başıyla işaret edip dışarı çağırmasaydı kimbilir daha ne kadar kalırdım. Bir "Allahaısmarladık!" olsun diyemeden, apar topar çıktım dışarı. Bunun utancı altında:

"E", deyip somurttum, "pazarlığımızda şıpşakçılık yoktu."

Duymazlıktan geldi:

"Madonna'ya onun yanında halt etmek düşer, değil mi?"

"Kötü çarptı beni."

"Düşün ki bu yaşında.." dedi. "Bir de onu benim gibi, on beş yıl önce, hastalık ilerlememiş, bir gelip bir gider durumdayken tanımak var."

"Yani?"

"Sen de tutulurdun."

Koskoca konakta in cin top oynuyor, taban halılarına basarak yürüdüğümüzden, adımlarımızdan bile ses çıkmıyordu. Tüm perdeler inik. İçimden, bir ara, bağırıp çağırmak geldi; sessizliği parçalamak. İsteğimi, zorlu zorlu öksürerek yatıştırdım.

"Hizmetçisi falan yok mu bu evin?"

"Aşağıdalar."

Aşağıdalardı, evet. İçleri geçmiş, kara kuru, iki kadın. Al birini vur ötekine. Hani, birleşik koşullar, ortaya, benzer kişiler çıkartır demişler ya, örnek arıyan bulamazdı onlardan iyisini. Kullandıkları sözcüklerdeki, davranışlarındaki benzerlikten geçtim, sesleri de uymuş gitmişti. Aşçı olanı konuşurken, aman yanılmıyayım diye, hizmetçiye bakıyordum. Sözü birbir-

lerinin ağzından kaparak tamamlayışları vardı, görülecek şey. Nedenini sorunca, "E" dedi ikisi birlik, "biz şu kadarcıkken gözümüzü bu konakta açtık!"

Doktor, hizmetçileri bana dinlettikten sonra, (Kalkalım mı?) gibilerden baktı yüzüme. Kalktık. Bahçeyi geçerken, ulu bir çınarın dibinde küçük bir mezar görüp duraladım.

"Yürü canım" dedi Doktor, "bakmağa değmez. Kaspar'ın mezarı!"

"? ?"

"Senin anlıyacağın, bir zamanlar efendisiyle dünya gezisine çıkmış kurt köpeğinin mezarı."

HİZMETÇİLER:

Biz buraya geleli, durun bakalım, kaç yıl oldu sen söyle Fidan bacı. Eh, elli yıl olmuştur zahir. Sen hepten bunadın galiba. Küçük bey öleli ne kadar oluyor? On beş. Bunun üstüne altı yıl daha koy, ne eder? Yirmi bir. Hanfendiyle küçük beyin ölümü arasında altı yıl yok mu canım? Pekip öyleyse, hepsinden önce rahmete kavuşan Beyfendiyi unutma. Biz o zaman seninle hesaplamamış mıydık? Hanfendi, Beyfendiden dört yıl sonra gitmemiş miydi? Kuzum, bizim aklımız karıştı, siz bulun. A, dün gibi hatırınızda, onlar başka insanlardı vesselâm. Melektiler, melek. Dur ayol, sen Hanfediyle Beyfendiyi birbirine karıştırdın. Beyfendi Tanrının günü içmez miydi a güzelim, içip içip merdivenlere çökmez miydi? Onu senle ben, bir de rahmetli Hanfendi, karga tulumba, yukarı odasına taşımaz mıydık? Bilinir mi, onun da karnında bir derdi vardı ki içerdi. Böyle söyleme kardeş, Hanfendi yukarda zarı zarı ağlardı da biz aşağıda ağlaşmaz mıydık? "Bu Beyfendiye ne oldu böyle?" diyerekten meraklanmaz mıydık? Dur şimdi, aklımı karıştırma. Ne diyordum? Melektiler. Hele Hanfendi. Beş vakit namazında niyazında. Her birimize duası ayrı. Kocası için, oğlu için, kendi için, hattâ bizim için bile dua eder. Mübarek, kuş gibi uçtu. Saka anlattıydı; tabutunun altına girmiş, ağırlığı ha var ha yokmuş. (Ben böyle cenaze görmedim!) dediydi. Ramazan geldi mi camilerle kalmaz; evliyaları, türbeleri. "Tuz baba" ları bir bir dolaşırdı. Kediler dillenecek de anlatacak size; yavruların yiyeceği sütçüden, analarınınki ciğerciden alınır. Burada, işte oturduğumuz bu sofada onlara salıncaklar kurulur. İpi sırayla çekeriz. Hanfendi bırakır ben, ben bırakırım Fidan bacı.

Ya o kuşlar? Asıl kuşlar dillenecek. Kuşçulardan kafesleriyle birlikte satın alındıktan sonra bahçeye çıkışımızı, efendime söyliyeyim, Hanfedinin (Azat buzat, bizi cennet kapısında gözet!) diyerek kapağı nasıl açtığını, nasıl pırr diyerek uçtuklarını asıl onlar anlatacak.

Lâfını balla kestim kardeş, sen dur, biraz da ben anlatayım Böyle melekler gibi kadının melekler gibi de kocası, gözünün üstünde kaşın var demiyecek bir efendisi olmalı, dii mi? Ne gezer! Beyfendinin heyheyleri geldi mi gözü dünyayı görmez, o huri misali kadına bile el kaldırırdı. Nah, bu bakar gözlerimizle görmüştük bir kere. Yukarıda birşeyler yuvarlandı. Ben, "Zelzele mi oluyor, n'oluyor?" dedim, bu, "Hayır, yukarda Beyfendi Hanfendiyi yere yıktı.." dedi. Koşuştuk ki, hakikaten öyle. Yıkmış, pata küte indiriyor. Oncağız da, ağzı var dili yok, gık demiyor. Azarlayıp kovdu Beyfendi ikimizi de. Şimdi düşünüp taşınıyorum da, küçük bey bazı kötü huylarını galiba babasından aldı diyorum. Aynı gazap, aynı hırçınlık, aynı ayyaşlık.

Hâşâ! Tıpatıp anasına çekmişti o. Anası gibi sessiz, onun gibi merhametli. Hatırla bakalım; bir dediğimizi iki etmiş midir? Hem ben sana birşey söyliyeyim mi? ölülerin ardından böyle konuşmak doğru değil. Günaha giriyorsun.

İlâhi Hikmet kalfa! Beyfendiler sordukları için anlatıyorum. Yoksa bilirsin, ser verir de sır vermem. Seninkiler de doğru, benimkiler de. Anası babası ölünce onun yüzünü doğru dürüst gördük mü biz? görmedik. Başını aldı Afganistanlara mı, Hindistanlara mı, bilmem nerelere gitti. Dönüşünde, müzeden çıkma mumya gibi değil miydi? Hah, şimdi uslanacak derken, hafta sekiz gün on dokuz konağa bir kadın getirdi. Kadın yer içer burada, takar takıştırır, tıpkı Hanfendinin salıverdiği kuşlar misali, pır diyerek uçar gider. En son, yukardakini getirdiydi. Nikâhladı kendine. Gelgelelim, kendisi ölünce o zavallıcık da aklım bozdu böyle. Ah, çok acırız Beyfendi, çok acırız. Yoksa, herkesin başını yiyen bu konaktan defolur giderdik. Kadın da giderse Konak kime mi kalacak? Hiç düşünmedik, kurcalamadık, aklımıza gelmedi. Ne muradımız olacak bundan sonra? birer ayak çukurda. Doktor beyciğim, sen bir ikimizi de yıllardan beri tanır, bilir, seversin. Sen söyle! Pekiy ama bu Beyfendi kim oluyor da.. töbe töbe, Allah insanı kuru iftiradan saklasın. Âmin!

DOKTOR:

Evlenme cüzdanlarını görmedim, kütük defterine gidip baktım; 1938 yılının 1 Mayısında evlenmişler. Kadının Yoguslavyadan göçmen gibi geldiği, kartpostal resimleri çizdiği, daha önceden orada tanıştıkları, burada kimi kimsesi olmadığı biliniyor. Adam, "Gel!" diye çağırınca kalkmış gelmiş.

Babası, önünde en kötü örnekti adamın. İçkicinin daniskası. En sonunda, cinnet krizleri geçirdiği sıralarda, alkol zehirlenmesinden gitti. Yaşantılarıyla ölümleri arasında korkunç bir benzerlik var. Ana dersen, tam tersine, sofuların koyusu. İkisinin huylarındaki dengesizlik, gelmiş, olanca gücüyle oğula yüklenmiş. Büyük çöküntüler yaratmış. Etkilerinden kurtulmak için sanki ölmelerini beklemiş. Ver elini Avrupa, sürt Allah kerim, yıllarca dolaşmış durmuş. Kitaplığındaki masanın gizli çekmecesinden çıkan fotoğraflardan, açık - saçık mektuplardan belli; hayatına birçok kadın girmiş. Uzun boyuna, altın sarısı saçlarına, genellikle parasına vuruldular galiba. Nedir ki; girdikleri gibi çıkıp gitmişler, uzun boylu kalmamışlar. Gösterişten uzak, sıkılgan, çok silik birisiymiş. Avuçları her zaman terli. Kadınlar ne isteseler alıyor. Ama hiçbirine yaranamıyor. Kavga gürültü, kapıyı çattadak kapatıp gidiyorlar.

Bir nedeni var elbette. Başlangıçta, onun ölümünü aşırı bir cinsel harcanışa bağlamış, aldanmıştım. Alkolle kadın, elele, mumu söndürdü sanmıştım. Oysa, zincire vurulacak bir şehvet azgını sanılan adamcağızın bütün sevileri hep plâtonik plânda kalmış. Kadınlara düşkünlüğü onlarla yatmak isteğinden gelmiyor, yalnızlık korkusundan geliyor. Yatağında biri olsun da, kim olursa olsun.. Böylesi, yaşadığı çevrede kendini yabancı, gülünç, sipsivri sayan bir paranoiac'tır. Bir yandan yumuşak başlılık, tez küsme, zayıf ruhluluk; öte yandan gurur, inatçılık, hırçınlık. Geceden, kandan, yalnızlıktan yılgı. İlk gençlik çağlarında keyiflerini elle getirmeğe alıştılar mı, ileride de pek bırakamazlar. Sonu kötü, başarısız biten birkaç denemesi oldu sanıyorum. Koskoca, kazık kadar oğlanken anasının yatağından başka yerde yatamaz, yatsa ödü koparmış. Kadınlar, bir bakımdan, onda, anasının bıraktığı bu boşluğu doldurmakta. Böyle bir sonuca ulaşmam için elimdeki en güçlü

kanıt, karısı. Evlilikleri üç ay mı ne sürmüş. (Gebeyim, kaç aylık olduğunu öğrenmek istiyorum!) diye tutturmuştu. Bir arkadaşı getirdim. Hangi gebelik? Kocasıyla aralarında, senin benim karı-kocalıktan anladığımız anlamda, hiç birşey geçmemiş. İşte buna da bakarak, bütün sevileri hep plâtonik plânda kalmış, ayrıca, onurlu kişi olduğu için, öbür kadınlarla kurulan bağlar sık sık, gürültüyle kopmuş diyorum.

Karısı, bir gece, karşısında sanki düşmanları varmış gibi, onlara çıkışıyormuş gibi sövüp sayarak, göğsünü yumruklıyarak, tırnaklarıyla çizerek ölen kocanın, — hoş, şimdi, gözleriyle gördüklerine de inanmıyor ya!— gene de kendi eceliyle öldüğünü sanıyor. Yanlış. Adam tatlı canından bezmiş, bence, kendi işini kendi tamamlamıştı. Bu, çok az ölçüde alınmış köpek zehiri (striknin) ya da arsenik trioksit tozu olabilir. Otopsi yapılsaydı anlaşılırdı, diyeceğim. Her neyse.. yeryüzündeki sayılı "yalnız" lardan biri olduğu besbelli, ona bak. Bunca parası pulu var da bir tek dostu, arkadaşı yok. Kimseyi yanma sokmamış ki.. sokulan da kaçmış. Gömülüşü çok dokunaklı. Mezarının çevresinde büyük Kaspar, — yani yabancı illere gezilerini birlikte yaptığı o muazzam kurt köpeği — (Köpeğin buradaki koruyuculuk görevine dikkatini çekerim. O, bir açıdan anayla babayı, bir açıdan, doğrudan doğruya toplumu, ayak uyduramadığı, ama dost geçinmek istediği toplum otoritesini sembolize ediyordu, denebilir.) karısı, bir de merzarcılardan başkasını arama. Yağmur cabası. Gökyüzü kocaman demir çivilerle delinmişcesine şakır şakır akıyor. İmam efendi bile elini tez tutmak zorunda kalıyor. Yukarıdaki, (Kocam mezara girdi, toprak örtüldü, İmam eğilip üç kere adını söyledi, ama ben duymadım..) dedi. (Yağmurdan duyulmuyordu.)

Pekiy, ortada ne kalıyor? İçinde karı-koca gibi yaşadıkları bu konağı dolduran anılar yalnız. Yalnız onlar. Hizmetçi, tuvaletteki raftan diş fırçasını, traş takımını kaldıracak oluyor, kadın el sürdürtmemiş; (Sana bir zararı yok ya. Bırak kalsın!) demiş. Bırak kalsın! Kadının odasından erkeğin bitişik odasına geçseydik, terliklerinin hâlâ karyolasının ayak ucunda durduklarını görecektin. Bilmem havayı duyabildin mi? burada, bütün saatler, bütün mevsimlerle yıllar, adamın mezara indiği gün durmuş gibidir. Evet evet, iyi söyledin; tıpkı kadının kendisi gibi.

Üstelik her sabah, korkulu bir sadakat duygusuyla, koca-

sının daha çimentolanmamış kabarık toprağına küçük çiçek demetleri bırakırmış. İlk korkulu düşü, — ki sen buna kara-basan diyeceksin! — gördüğü günedek ödevini hiç, ama hiç aksatmamış.

André Gide der ki; "Herşeyi akılla çözmeğe kalkışmak, kimi zaman, alevi maşayla tutmağa benzer." Hizmetçilerin kafasızlığı. Zamanında duyurulsaydı, maşa, o alevi yakalar, saatler de tıkır tıkır işlerdi dostum.

KADIN:

Bence zamanın hiç önemi yok. Zaten ne zaman yattığımı söyliyemiyeceğim. Sıçradım. Köpek havlıyordu. O, bana pek ısınamamış, hırlamış durmuştur. Kulübesine bağlıydı biliyordum. Cama yaklaştım çekine çekine. Perdeyi araladım, Kaspar kuyruk sallıyarak bahçenin karanlığına atıldı. Sonra, âdetâ tamdık birisini görmüşcesine memnun, ince ince seslerle döndüğünü gördüm. Perdenin aralığından sızan ışık sırtına vurmuştu. O, bu sesleri hep efendisine çıkartırdı. Kimin çözdüğünü anlıyamadım gitti. Fidan bacıyla Hikmet kalfa, "Biz çözmedik efendim!" dediler bana.

Anlıyamıyacak ne var? Onu kocam çözmüştü. Nasıl ki, kurt köpeği yanında, kapıyı iki kez tıklatıp öyle girdi. Sağlığında da öyle yapardı. Biz kardeş gibiydik. Yatacağına yakın odama gelir, alnımdan öper giderdi. Gene alnımdan öpecek sandım. Tırnakları pek sivrilmiş hayvanın ağzında taze kan izleri, kopuk gömlek parçaları vardı. Canlı birşey, bir insan parçalamış olabilirdi. Yabansı gözleri alev alev yanıyordu.

Vücudümün her yanına, sanki zincir gibi dolandı hayvanın bakışı. Kıpırdıyamadım, ağız açamadım. Kaskatı kesilmiştim. Kaçmak için can atıyordum, ama parmaklarımı oynatmağa bile gücüm yetmedi. Hem nasıl kaçayım? Köpek bütün yolları tıkamış, tutmuş. Kapının önündeki ayı postuna kurulmuştu, oradan bakıyordu.

Ötedeyse kocam, hiç yapmaz, sırtı dönük, odanın karanlık bir kıyısında, usul usul soyunuyordu. Ak pak, — gerçekten de çok beyazdır —, kılsız gövdesinin omuzlarında çürükler. Ki, yattığım yerden, onun tabuta konulurken omuzunu tahtaya çarptıklarını yeniden hatırladım. O zaman, herşeye karşıt, bu acıyı duyacağını sanıp (Dikkat etsenize!) diye bağırmıştım.

Kocam ağır adımlarla kaydı. Her zamanki çarpık gülümseyişiyle, bana, yatağa doğru geliyordu. Korkunç ölçüde ak

[illegible] sanki. Gece lâmbasını yakmadığıma iyi etmişim. Üstüme, ceviz bir tabut kapağı gibi ağırlığı çöktü. Birden, ilk kızlığımdaki düşe geçtim. Sanki bunu değil, onu görmekteydim. Ama beni öpenin — tarih öğretmenimizdi — tıpkı benimkine benzer göğüsleri vardı. Kocam çok ateşliydi. Dudaklarım onun dudaklarında, gözlerim köpeğin gözlerinde, kendimi yitirdim.

Uyandığımda, başımdan geçenlere uygun izler görüp şaşırdım. Dudaklarımda, karnımda izler vardı, elde edilmekten yorgundum. Hiç uyumamış gibiydim. Ayağa kalkınca sendeledim. Bunun bir düş olduğunu gene de seziyordum. Duşun altına girdim, bitkinliğim geçmedi.

Bu bir düştür, sizi kabul ediyorum. Ama sonrakiler düş olamaz, yemin ederim. Kocam üstüste, her gece geldi, aylarca geldi. Bu kez gerçekten evlendik. Geceleri onunla sevişiyor, gündüzleri onu düşünüyordum. Mezara gitmeği, cicek götürmeği unuttum. Ne diye gideyim? nasıl olsa kendi geliyor. Üçüncü ayın sonunda ben gebeydim. Musluğa koşup koşup öğürüyor, ama birşey cıkartamıyordum. "Gebelikten.." dediğim zaman hizmetçiler birbirlerine baktılar. Gözümden kaçmadı, ama aldırmadım. Doktora muayene olmağı ben, kendim istedim. Oldum, kesin birşey söylemedi. Üc ay, aybaşı görmemiştim. Yeniden görmeğe başlayınca, ağır kaldırdığım için, çocuğu düşürdüğümü anladım. Kocamla sevişirken hiç konuşmazdık, konuşmağı canı istemezdi. (Çocuğumu düşürdüm!) dediğim geceden sonra, bir daha yatağıma uğramadı. Gücendi bana, biliyorum.

Baş ucumdakiler ne mi? Bir kadının aynası, pudrası, rimeli, ruju. Unutmayın, ben evli bir kadınım. Gündüzleri değil, ama geceleri, yatarken tuvalet yaparım. Birgün gelecek. Gelince güzel görsün beni. Siz gene inanmayın, zorlamam. Ben sanki size inanıyor muyum?

Hayır, bırakın, burası, yatak daha iyi. Kimseyi istemiyorum. Gürültü de istemiyorum. Sizi ben çağırmadım ki.. Of başım. Hayır, köpeğin değil bahçedeki mezar. Kim uydurdu? O kocamla gitti, gelecek. Çocuğumun mezarı, acar bakarsınız. Ben hayatta hiçbir zaman yalan söylemedim. Kaba, çirkin şakalarınıza kırılıyorum. Siz nezaketten anlamıyorsunuz.. Hic. Aşağıdaki muşmulalarla sizden tiksintime, benim kendi inceliğim engel oluyor.

HİKMET ERHAN BENER

B E R A A T

Işıktan kamaşan gözlerini kırpıştırarak çevresine bakındı. Sinemalardan, işyerlerinden taşan kalabalığın, soğuktan büzüşmüş yüzlerle, ısınmak istercesine birbirlerine sokularak, karmakarışık doldurduğu yollardan, günlük yaşayışın sürüp gittiğini anlatan uğultulu sesler yankılanıyordu kulaklarına. Duraklarda otobüsler, troleybüsler dolup boşalıyor, asfalt boyunca otomobiller kayar gibi çabucak uzaklaşıyorlardı. Mağazaların, sandüviççilerin, muhallebicilerin vitrinleri önünde yığılaşanlar vardı.

Paltosunun yakasını kaldırdı, ellerini ceplerine sokarak, akıntıya kendini kaptırdı, yürüdü. Gözlerinin kamaşması geçmişti. Üşüyordu. Karnı acıkmıştı. Ne yapacağını düşündüğü yoktu ama, bir şeyler yapması gerektiğini de biliyordu. Öğleye doğru hapisaneden çıktığından beri, bir sosisli sandüviçten başka lokma girmemişti midesine. Cebindeki son para ile sabahleyin kantinden bir paket sigara almış, dışarı çıktıktan sonra da bir sinemaya giderek renkli br film seyretmişti. Kendine gelebilmiş miydi? Belki kafası daha fazla sersemdi. Sinirleri daha sonra birden boşanmak için olacak, bir daha gevşekti. İki saat oturduğu halde durmadan yürümüş gibi yorgundu bacakları. Nereye gittiğini bilmeden, gelişigüzel atıyordu adımlarını. Paltosu iyice eskimişti. Başında, rengi atmış, kurdelesi yağlanmış, güve yenikli fötr bir şapka, ayaklarında, parmak yerleri çıkmış, eski, çamurları kurumuş bir ayakkabı vardı. Bankalar caddesinden aşağı doğru iniyordu. Işıklar yanmağa başlamıştı. Kalabalık birden seyrelmişti. Gençlik parkının köşesinde bir adam tablasını açmış, kebap kestane satıyordu. Yanık koku genzini gıcıkladı. Önünden geçerken durup istememek için kendini güç tuttu. Cebinde sadece on beş kuruşu olduğunu biliyordu. Öpera durağında, yürümekten ansızın bıkmış gibi durdu. Şimdi otomobiller daha sık geçiyordu önünden. Pırıl pırıl otomobiller, Gözleri, geçen üç ay içinde değişmiş olan bir şeyler görsün istiyordu. Öysa sanki herkes tamdık. Sade, kulaklarında, alışmadığı bir çokseslilik. Arkada

bir taksi Yenişehir'e dolmuş yapıyordu. Gitmek isterdi. Parası yoktu. Kısık bir kahkaha işitir gibi oldu. Çevresine bakındı. Görünüşte gülecek kimse yoktu. Esinti getirmiş olmalıydı uzaklardan.

Cebeci troleybüsü tıklım tıklım yanaştı, yavaşladı, sonra durmadan, hızını artırdı, uzaklaştı. Buğulu camların arkasında birbirine girmiş renklerden başka bir şey ayırt edilmiyordu. Dursaydı belki karar verir, atlar Cebeciye giderdi. Orada konukluyabileceği uzak bir akraba evi olduğunu hatırlıyordu. Hapisaneye düştüğünü bile duymamış olabilirlerdi. Ama troleybüs durmuyordu. Hem orada ne kadar kalabilirdi ki. Bir de yeniden iş aramalı. Karanlık koyulaşmış. Gar yönünden trenlerin düdük sesleri duyuluyor. Troleybüslerin arşları hışırdıyarak kayıyordu tellerin uzantısında. Cebindeki pakette iki sigara kaldığım hesaplıyordu. Dudakları ürperiyordu. Elini cebinden çıkarmak istiyordu, bir tekini çıkarıp yakmak için. "Yemekten sonra" diyordu. "Öbürünü de yatarken içersin, canın çekecek nasıl olsa. Bu soğukta tadı çıkmaz."

Sonra yemeği düşünüyordu. Bir şeyler yapması gerekti bunun için. Daha sonra yatacak bir yer. Acaba gitse miydi uzak akrabalara? Acaba sinemaya gitmese miydi? Gitmemek imkânsızdı, biliyordu. Yüz kuruş değil, yüz bin lirası da olsa, o anda hepsini harcıyabilirdi. Genc de bir yol araştırması gerekti elbet. O akrabalara ne diyecekti? Sadece ben geldim dese? Yok başka çıkar yol. Gitmeli. Kovmazlar ya. Gitmeli. Oysa, sanki birisini bekliyormuş gibi inatçı bir kımıltısızlıkla dimdik duruyordu durakta. Önünden otobüsler, troleybüsler geçiyordu durmadan. Otomobiller, yaya yürüyenler. Yüzleri seçilmiyen karaltılar, sağından, solundan, akıp gidiyordu. Heryanı uyuşmuştu. Kulağındaki uğultu artmıştı. Farkında olmadan sırtım elektrik direğine yaslamıştı. Gözleri kendiliğinden yumulmuş. Koğuştan çıkarken siyasi suçlu İlyas, arkasından "hürriyet ne demekmiş öğren bakalım" diye bağırmıştı. Demir kapılar ilk kez arkasından kapanıyordu boğuk, paslı gürültüleriyle. Arkasına bakmadan uzaklaşmıştı. Hamamönüne inınciye kadar, hâlâ yeniden yakalayıp geri götüreceklermiş gibi bir duygu vardı içinde. Sanki içerdeki hava ile dışardaki hava birbirinden apayrıydı. Bütün hayatı boyunca hiç önem vermediği üçüncü kişilerin bakışları hep üstüne toplanmış gibi, üstelik sıkıntı verici. İçmeyi düşünmüştü önce. İçince öfke-

sl kabarıverir diye korkmuş, korkusuna da şaşmıştı. Demek bu kadar zayıftı insan. Üç ay yetiyordu. Üç ay içinde kimbilir daha neler değişmişti. Dostlarını merak ediyordu en çok. Bir kere hatırını sormıyan, aramıyan dostlarını. İçinden hak verdiği halde, gene de acıklı bir soru sormaktan kendini alamıyordu. Yaşamak neden bu kadar zor oluyordu?

Durağın yeniden kalabalıklaştığını hissederek gözlerini açtı. Artık akşamdı. Bu insanların hepsinin gidecek bir evleri olmalıydı. Üç ay önce onun da bir odası, bir işi, bir takım dostları vardı. Sonra hepsi, sebepsiz yere, birden bire yıkılmıştı. Ama bunun için içinde bir isyan bile hissedemiyordu. Öyle bir yılgınlık içindeydi. Değil söylemek, kendi kendine haksızlığı düşünse bile, onu yeniden suçlamağa kalkacaklar, yaka paça götürecekler diye korktuğunu farkediyordu. Şu insanların içinden herhangi birisi, karanlıkta kılığını pek iyi seçemiyerek, ya da, duruşundaki sessiz güvenliliğe aldanarak, onun da bir evi, bir işi, belki de bir yuvası olduğunu düşünebilirdi. Ancak altı yedi saat önce hapisten çıktığını bilseler. Bilseler. Önemsiyordu bunu işte. Belki de şu adamlardan biri, onu tanıyan bir sivil polisti. Burada ne beklediğini sorabilirdi. Beraat ettiğini bilmiyebilirdi. Onu yeniden suçlıyabilir, alıp karakola götürebilirdi. Üç ay önce olduğu gibi, gene bir iftiraya uğrıyabilir, gene hapisaneye yollanabilirdi. Üç ay önce tutulduğu zaman da suçlu değildi ki. Kanun bir kimsenin tutulabilmesi için her şeyden önce o suçu işlediğini gösterir kuvvetli kanıt ve belirtilerin bulunmasını şart koşmuştu. Ama onu, sırf, adını bile öğrenmek istemediği bir adamın suç yüklemesine dayanarak ve sırf ağır cezalı suçtan sanık diye tutuvermişlerdi. Üç ay sonra da sorgu yargıcı, suç işlediğini gösteren hiç bir kanıt ve belirti olmadığı için, mahkemeye bile göndermeden salıvermişti onu. Geçen üç ay için özür bile dileyen olmamıştı. Geçen yalnız üç ay mıydı? Yitirilen yalnız bir iş, bir oda, bir takım arkadaşlıklar mıydı? Ya içindeki o sürekli korku? Ya gene hiç suçu yokken tutup atıverirlerse içeriye?

Ansızın bir el dokundu omuzuna, sarsaladı. Yüreği bir an atışını durdurdu. Sıcak bir el, buz kesilen ensesine hafif bir tokat indirdi.

— Merhaba İzzet abi, korkuttum seni be!

Yavaşça gövdesini döndürdü baktı. Uyuşmuş yüzündeki katılmış gülümseme çözülür gibi oldu.

— Merhaba. Merhaba Hüseyin.

Sonra soluğunu koyverdi. Yüreği yeniden uslu uslu çarpmağa başladı. Kendisini kucaklamak için açılan kollardan belirsizce kaçınarak, omuzundaki eli yakaladı, sertçe sıktı.

— Korkuttun sahi. Ne arıyorsun burada?

— Hiç. İşten çıktım da. Sen otobüs mü bekliyordun?

Yarı karanlıkta bile yüzünün çocuksu parlaklığı belli oluyordu. Sesi neş'eliydi. Başı açıktı, saçları düzgünce taranmıştı. El sıkışı güvenli, yapmacıksız. Onu orada görmekten şaşırmışa benzemiyordu. Bilmemesine imkân yoktu oysa. Yüreği yeniden bulandı. Kırık bir sesle:

— Bekliyorum işte, dedi. Sen nasıl tanıdın beni?

— Senin duruşunu yüz metre öteden tanırım ben İzzet abi.

— Demek değişmemişim?

— Yoo..

Sıkıntılı bir sessizlik oldu aralarında. İzzetin uyuşukluğu dağılıyordu yavaş yavaş. Birden, onunla kıyasıya alay etmek geçti içinden. Acımadan vurmak. Buna hakkı var mıydı? Ondan ne bekliyebilirdi? Sonunda Hüseyin, neşesini yitirmiş bir sesle:

— Ne zaman çıktın, dedi. Çok oldu mu?

Farkında olmadan sesini alçaltmıştı. Acaba, hapisten kaçmış olması ihtimali, bir an için bile olsa aklından geçmemiş miydi?

— Bugün, dedi.

— Beraat mı?

— Beraat.

— Biliyordum böyle olacağını zaten.

Gülmemek için zor tuttu kendini. Delikanlının kolunu yakalıyarak sıktı.

— Sağol. Elbette. Sen de inanmasan kim inanırdı? Seni de çağırdılar mıydı benim için?

— Bir kere çağırdılar, sonra bir daha çağırmadılar.

İlk anda, eski alışkanlığıyla sokulmuş olmalıydı yanına. Ama şimdi korkuyordu. Halinden belliydi. Bir yandan da korkusu anlaşılacak diye içi gidiyordu. Beraat etmek önemli değildi onun için. Önemli olan bir kere hapisaneye girmiş olmaktı. Gülümsemeğe çalışarak:

— Boş ver be İzzet abi, dedi. Buna dünya derler, hepisi ge-

çer. Sen hangi namussuz olduğunu öğrendin mi bari?

Omuzunu silkti.

— Önemi var mı?

— Tabii var. Bir köşede kıstırır, eşşek sudan gelinciye kadar benzetiriz deyyusu.

Daha kuvvetle sıktı kolundan.

— Düşünürüz, düşünürüz. Hele bir kendime geleyim.

— Orası doğru. Sen şimdi nereye gidecektin? Kalacak yerin var mı?

Çabuk çabuk:

— Var, dedi. Cebecide akrabalar var. Onlara gideceğim. Sen eve mi gidiyordun?

— Erken daha. Acelen yoksa Ulus'a kadar yürüyelim ha, İzzet abi?

Korkmadığını göstermek istiyordu.

— Olur, dedi.

Kolkola girdiler, yukarı doğru yürümeğe başladılar. Çocuk yüzlü delikanlı hayal kırıklığına uğramış gibi görünüyordu. Ondan daha başka bir davranış bekliyor olmalıydı. Belki de bağırıp çağırması, uğradığı haksızlık için yumruğunu sıkıp önüne gelene sövmesi gerektiğini düşünüyordu. Oysa, ötekinin düşünecek, daha doğrusu, midesinin kazıntısından, ayak parmaklarının uyuşmasından başka bir şey düşünecek hali yoktu pek. Kestanecinin önünden geçerken sırtı ürperdi. Yutkunarak:

— Hava dehşetli ayaz, dedi. Neredeyse kar yağacak.

— Üşüyor musun?

— Ha, haa.

— İçerde ne yapıyordunuz?

— Soba var.

— O iyi. Yemek de veriyorlar mı?

Tasalı bir öğrenme isteği vardı sesinde. Güldü.

— Pek fakirlere Kızılaydan arada sırada yemek gönderilir.

— O kötü.

— Ama somun bedava!

Soğuk hava kesiyordu süratlerini. Adımları kendiliğinden hızlanmıştı. Bulvar boyunca, lâstik tekerleklerin vızıltısından başka ses kalmamıştı. Kalabalık çekilmişti yollardan. Işıklar asfalta yansıyarak ötelere doğru uzanıyordu.

— Şimdi ne yapacaksın İzzet abi?

— Bilmem. Eski işe gene alırlar mı bilmiyorum. Olmazsa bir iş bulmak gerek. Bu da pek kolay değil. Bakalım. Aç kalmayız elbet.

— İş buluncıya kadar bizde kal.

— Yok, sağol. Akrabalar gücenir sonra.

Bir elektrik direğinin yanından geçerken tükrüğünü özenle direğin tam dibine yapıştırdı. Yavaş yavaş eski haline döndüğünü hissediyordu. Gerçi bu dönüşün geçici olduğunun da farkındaydı. Yıkılan o kadar çok şey vardı ki, onarılması öyle pek kolay olmıyacaktı. Ama gene de seviniyordu. Kendi kendine güç vermeğe savaşıyordu. Onun gibi hayatın bin türlü çenberinden geçmiş bir adam bu kadar çabuk yıkılabilir miydi?

— Ya senden ne haber, dedi. Annen, kardeşin falan iyiler mi?

— İyiler.

İçinden güldü. Kardeşini soruşuna canı sıkılmış olmalıydı ihtimal. Kızın ona tutkunluğunu biliyordu muhakkak. Üç ay önce canı sıkılmazdı. Ama şimdi. Hapisten çıkmış bir adam. Beraat bile etmiş olsa... Ama o kadar iyiliğini, dostluğunu görmüş olduğu bir adamı böyle de bırakamazdı ya. Durakadı. Merkez bankasının önündeydiler. Bileğini kıvırarak saatine baktı.

— Saat altı buçuk. Şurada bir yerde iki tek atalım mı İzzet ağabey?

Kızkardeşine aklı takılınca çekingenliğini unutmuş olmalıydı. İzzet ona hiç bir zaman kabahat bulamıyacağını hissediyordu. Gerçekten herşey eskisi gibi olabilir miydi? Şimdi şurada bir meyhaneye oturup içmeğe başlasalar, onun hemen bir gönül derdini ortaya atacağını biliyordu. Ondan akıl danışacak, yol göstermesini istiyecek, çoğu uydurma anılarını anlatmağa çabalıyacaktı. Bunları eskiden olduğu gibi hoşgörürlükle dinliyebilir miydi? Ama, iki tek atmak, yani sıra ızgara köfte, fasulya piyazıyla karın doyurmak... Ağzını şapırdattı.

— Hiç de fena olmaz ama..

— Aması ne? İstersen Samanpazarına çıkalım.

Meşin ceketli iri kıyım bir polis memuru ağır ağır yanlarından geçti. İzzet, arkadaşının gözbebeklerinde beliren yılgınlık anlatışını yakalayıverdi ansızın. O yılgınlık bir anda kendi

yüreğine de oturmuştu yeniden. Boynunu büktü.

— Bırak Hüseyinciğim, dedi. Geç kalırsın eve. Başka bir zaman.

Eliyle paltosunun sökük yakasını okşuyordu. Sanki bıkmıştı savaşmaktan. Az önce onunla alay etmeği kurduğunu hatırlayınca yüzü haşlanmış bir ıstakozu andırıverdi. Şapkasını da kulaklarına kadar geçirmiş. Utanıyordu. Yan sokağa fırlayıp kaçmak geçti içinden. Ama durdu. Ayağına gelen fırsatı kaçırmamalıydı.

— Sen, varsa, bana beş lira ödünç ver, dedi.

Hüseyinin iyi bakışları bulandı. Bir şeyler söylemek, kırdığını sandığı dost yüreğini tamir etmek istedi, beceremedi. Sadece:

— Yanlış anlama beni İzzet abi, diyebildi. Sonra çekingen bir tavırla cüzdanının çıkardı, bir on lira uzattı. "Şunu al şimdilik. Şey diyecektim.. sakın ödeyeyim falan deme, gücenirim. Eve de gel."

Güldü.

— Ödemek mi? Doğru ya. Öderim elbet. Artık bütün bunları düşünmem gerek.

— Bugün bir tuhaf hal var sende İzzet abi. Ne olur beraber gitseydik?

— Başka zaman. Tuhaflığımı da hoş gör. Üç ay bir insanı değiştirmeğe yetmez mi? Öyle bir üç ay.. Hadi eyvallah!

Bir otobüs geçti, arkasından iki taksi.

"On kâğıt. Yaşasın be! En aşağı iki gün geçindirir bu beni!"

Hızla geri döndü, kestanecinin önünde durdu.

— Sıcak sıcak..

Ağzı sulanıyordu. Tam o sırada bir polis trafik arabası yanından hızla geçti az ötede durdu. Yüreğini bir kıskacın yakaladığını sandı ansızın. Titremeğe başladı. Kestaneci şaşkın şaşkın yüzüne bakıyordu. Geri dönmek istedi. Dizleri kesilmişti. Sonra araba tekrar hızlandı, yoluna devam etti.

— Ver şurdan yüz elli gram, dedi o zaman. Boz şu onluğu!

Adam eğlenir gibi buruşturdu yüzünü, aldırmadı. Göğsüne şişkinlik, bakışlarına canlılık gelmişti. Cebini ısıtan kestanelerin irilerinden bir tane seçti, kabuklarını ayırdı, ağzına attı. Büyük bir iştahla çiğnemeğe başladı.

SARİİSMAİLOĞLU, AYHAN

VAPUR; MÜZİK VE NACİYE HANIM

Bol yıldızlı, saman yollu, aydınlık, camdan bir gökyüzü. Yavaştan bir rüzgâr serinletiyor ortalığı. Anaç ceviz ağaçlarının arasında, ince uzun bir minare, yarım bir kubbe, minarenin aralığında, gerilerde İstanbulun mavili, sarılı, yeşilli ışıkları. İstanbul'un hiç dinmeyen uğultusu duyuluyor: Şimdi karşıda tramvaylar, otobüsler, sinemaların kalabalığı, yazlık bahçelerden yayılan alaturka, sarhoşların başıboşluğu.

Doğanın sesini duymak için havaya, suya, toprağa kulak vermeli. Ağaçların yaprakları çıtırdıyor. Kimbilir hangi böcek dolaşıyor gecede, karnım doyuruyor, ya da çiftleşiyor? Köstebeklerin, kurdun kuşun uykusuzluğu, yıkıntılarda tüneyen yarasaların, baykuşların uğursuz susmuşluğu, mezar taşlarının dünyamızda sessiz konukluğu, güvercinlerin, kırlangıçların tüneklerinde huzursuz kıpırdanışları, gece kelebeklerinin yanık kanat kokusu.. hepsi yaz gecesinin içinde eriyip kayboluyor.

Gecenin sessizliğine karşı uzun uzun öttürüyor düdüğünü bir vapur. Düdük sesi Boğazın bütün açık pencerelerinden odalara doluyor. Sesle birlikte sevinç ve dostluk dalgası yayılıyor ortalığa. Babacan, güngörmüş bir vapur, sesinden belli. Açık deniz dalgalarının sertleştirdiği, kadın delisi ve sarhoş tayfaların hoşgörür yaptığı, emeğin, alın terinin, insan gücünün erkekleştirdiği sesi İstanbul göğüne yadigâr olsun.

— Uzaktan geliyorum, yabancıyım, diyor besbelli. Yabancıyım ama insanları tanırım. Dünyanın dört bucağına yayılsalar da değişmeyen yanlarıyla tanırım. Hesabına kuvvetli, çıkarına düşkün, eline çabuk, çenesi düşük, sarhoş, orospu, tembel bütün insanları. Her gittiğim limanda görürüm, sanki hiç değişmediklerini, yıllar yılı hep aynı kaldıklarını ve hiç ölmediklerini. Bıraktığım her limandan benden önce koşup geldiklerini sanırım.

Uzun uzun öttürüyor düdüğünü babacan vapur. Yaşlı Çin düşünürünün pirinç tarlalarına karşı çubuğunu keyifle üflemesini andırıyor, görmüş geçirmişliğin eriştirdiği büyüklüğü, yüceliği.

Açık bir pencereden piyano sesi dökülüyor yaz gecesine. Bir genç kızın titrek ve telâşlı parmakları dolaşıyor tuşların üstünde. Yüreğindeki sevgiyi anlıyorum, çevresini beğenmezliğini, titizliğini, sinirliliğini, hırçınlığını. İşte sonunda, çırpınmaktan yorgun, durulmuşluğu duyuluyor.

Müziğin eş duygulara çağırıyor insanları kızım, biliyorum. İstiyorsun ki, herşey iyi olsun, güzel olsun, yüce olsun. Ne kutsal kitaplar, ne şairler, ne düşünürler, hiçbiri ulaşamamış isteklerine, varamamışlar. Amtlar yapmışlar tuğladan, tahtadan, kilden, mermerden, istedikleri gibi bir Tanrı yapabilmek için. Yüce olsun, iyi olsun, güzel olsun demişler. Geçmişler karşısına tapınmışlar. Ne Tanrıları yüceltmiş onları, ne onlar Tanrıya varabilmişler. Mezarlar yapmışlar dağlar boyunca. Güzelliği bulmak için büyükten büyük yapıtlar, küçükten küçük taşlar yontmuşlar. Ne insan yüreği sığabilmiş o büyük mezarlara, ne de güzellik hapsedilmiş yapıtlara, oymalara.

Ve insan yalnız doğmuş, yalnız yaşamış, yalnız ölmüş: "Eli, Eli, lama sabaktani." (Allahım, Allahım, beni niçin bıraktın?)

Yıldız kayıyor. Sonra kocaman bir susuş. Dünya dönüyor hızla. Koskoca yer dönüyor da hiç sallanmıyor, ses çıkarmıyor, kilometrelerce havayla birlikte. Ne yıldızların sesi geliyor dünyamıza, ne güneşin, ne ayın. Bizimki de duyulmuyor besbelli. Işıklarla anlaşıyoruz. Evren sessizlik üzere kurulmuş. Büyük sessizlikten doğmuş evren.

Yalnız insan bağıra bağıra doğuyor. Verimli, karanlık rahimlerden, oksijenli dünyaya çıkar çıkmaz kızılca kıyamet kopuyor. Bir ölümleri sessiz oluyor insanların. Gürültüsüzce bir yok oluş ölüm.

Boğazda tamdık bir ses: Arabalı vapurun yürek atışlarına benzeyen motoru. Bir azalıp bir çoğalıyor. Vapur minareyle ceviz ağaçlarının arasından ışıklar içinde süzülüyor. Geceleyin Boğazın kendilerine kaldığını sanan balıklar vapur sesini duyunca, kan damarlarında bir korku, çabucak denizin koruyucu karanlığına dalıyorlar. Vapur uzaklaşınca yeniden çıkıyor-

lar suyun yüzüne. Ne güzel oynaşıyor yavru balıklar. Oradan oraya koşuşuyorlar sevinçle, şıpırtıyla. Suyun yüzüne çıkıp yıldızları gözetliyorlar korkusuzca. Piyanoyu, Naciye Hanımın gülüşünü dinliyorlar belki. Şıpır şıpır vuruyorlar suya kuyruklarıyla. Erimiş hava taneciklerini yutuyorlar oburca. Ağızlarını balık ağzı açarak yutuyorlar, sonra galsamalarından fışkırtıyorlar tuzlu suları. Güzel gözleri hayretten açık, pulları ışık vurdukça renk renk, pırıl pırıl.

Naciyânım gülümsüyor balkonda. Mermer göğüslerden havuza dökülen suyun sesi, dalga dalga ve berrak. Ahşap evlerin, begonyalı, kuşkonmazlı, sardunyalı, karanfilli, küpeli balkonlarında, pencerelerinde kaç tane Naciyânım gülüyordur şen - şakrak.

Hiç üzülmemiş, gam - kedere boğulmamış, hastalık, parasızlık nedir bilmemiş sanki. Nasıl da genç kalmış? Nasıl kamarotun karısı olmuş? Dayağını yemiş? Ezilmemiş, yıkılmamış, korkmamış hiç kimseden. Yalnız kendisi için yaşanuş, ama bencil olmadan. Kocasına da kafa tutmuş yeri gelince. Umurunda bile olmamış kamarot çoğu zaman. Gönlünü eğlendirmiş canı isteyince. Yoldan dönüşlerinde mezesini, sofrasını hazırlamış kamarotun. Geçmiş karşısına kadeh tokuşturmuş. Şarkı söylemiş altın sesiyle, oyunlar oynamış, soyunmuş. Tâ ilk oynaştıkları günlerdeki gibi hoş etmiş kamarotun gönlünü yıllar sonra da onbeşte bir, ayda bir.

"Ulan ne karı benimki" diye bağırmış kamarot gemilerde. Yine de kimseye açılamamış, anlatamamış derdini. Boyuna:

"Ulan ne karı" deyip baş sallamış kamarot. Yol boyunca tadı damağında kalmuş evdeki akşamların. Kuşkular dolmuş yüreğine gece yıldızlara karşı. İri dalgalı denizlerde uykusu kaçmuş.

"Ulan, benim karı durmaz" diye bağırmış yalnızken. Dalgalara dökmüş içini yalıp kavuran sırrı, kuşkuyu. Sıcak kamarasında yağlı terli gövdesini amerikan bezinden çarşaflarda soğutmaya çalışmış. Bir o yana dönmüş, bir bu yana, uyku tutmamış. Güverteye fırlayıp müthiş rüzgâra karşı sigarasını yakmış çakmakla. Dumanı ciğerlerinin en dip köşelerine kadar çekmiş hırsla.

"Ulan.."

Alıp götürmüş sesini yeller, sabaha doğru serinletmiş kanını.

"Ulan cilveli karı" deyip hoş görmüş içinden, bağışlamış. Yorgun uyuyakalmış bir köşede, İstanbul dönüşlerini düşünerek.

Naciyânım gülüyor balkonda, kamarotu yiyip bitiren kuşkulardan habersiz, umursamazlıkla. İstanbul gecesine hayat veriyor gülüşüyle. Canına can katıyor. Dudaklarında siklâmen rengı ruj, yanaklarında kamarotun İtalyadan getirdiği taş pudra ve allık. Göğüslerinde mermer diriliği, beyazlığı.

Bahattin Akay: Gravür

MEMDUH, BALABAN

GÜVERCİNLER

"Demek böyle?"

"Evet, böyle..."

Adam gözlerini kadının gözlerinden kaçırıyordu sanki; başka yöne bakıyordu hep. Suçluymuş gibi sanıyordu kendisini..

"Döneceğime inanamamıştın, değil mi?"

Kadının aynı konu üzerinde direnmekten hoşlanacağı anlaşılıyordu, Her bir sorusu iğne gibi batacaktı adama. Adamın ise burnu sızlar gibi kaşındı. İçinden "Raslamasaydım ya.. Ama nerden bilecektim raslıyacağımı.." diye düşündü. Yolda burun buruna gelmişlerdi; kaçamazdı ki...

Garson geldi.

"Emriniz?"

Adamın bakışları kadının bakışlariyle karşılaştı. Kadın alaylı alaylı bakıyordu. Dışarıdan bakan biri de, kadının gülen gözlerini görünce, onun çok mutlu bir kadın olduğunu sanırdı. Adam ise, bu gülen gözlerin anlamını biliyordu. Garsona döndü.

"İki konyak, sodayla." dedi.

Garson uzaklaştı.

"Unutmamışsın." dedi kadın.. "Unutmıyacağını biliyorum." diye de ekledi.

Adam gözlerini kaçırıyordu hep.. Parmaklarına bakıyordu.

Kadın konuştu gene:

"Hatırlıyor musun? Bir gün kahvede masamıza renkli bir Cinzano kartı bırakmışlardı da onu bana imzalatmış, saklıyacağını söylemiştin. Ben de, yok daha neler, bir reklâm kartı da saklanır mıymış, demiştim. Saklıyor musun o kartı?"

Kadın adamın sinirlerinin dayanma gücünü yokluyordu

Garson konyaklarla sodaları bırakıp uzaklaştı.

Kadın cevap beklemeden konuşuyordu:

"O kahvede ne güzel plâklar vardı, değil mi? Ne severdik kahveyi. Bazan hiç konuşmaz, hep dinlerdik."

Kadının konuşması acı bir kavun tadı veriyordu adama.. Gözlerinin önünde ışıklı, hep ışıklı bulvarlar, yeşil ağaçlar, kaldırımların üzerilerine serpiştirilmiş hasır masalar, hasır sandalyeler uçuşuyordu. Bu masaların birinde, yanyana oturup çevrelerindeki insanlara yabancı gelen bir dille konuşmakta olan genç bir adamla genç bir kadın vardı. Adam kadından, birlikte dönüp oralardan gitmelerini istiyordu. Kadın artık dönemiyeceğini söylüyordu. Adam, "Beni yeterince sevseydin, benimle döner, buralarda kalmazdın." diyordu. Kadın ise, "Beni yeterince sevseydin, beni buralarda yalnız bırakıp gitmezdin." diye cevap veriyordu; ağlıyordu da üstelik.. Böylece bir çıkmaza, kimbilir kaçıncı kez aynı çıkmaza giriyorlardı.

Adam bu geçmiş günleri düşündü, daldı.

Kadın, belli adama bakıyordu.

"Dalıyorsun hep.. Hiç konuşmıyacak mısın? Gideyim mi yoksa?" dedi.

Adam toplanır gibi oldu.. Kendini bırakıvermenin sırası değildi şimdi.

"Dönebilirdin benimle.." dedi. Kendi kendine konuşur gibiydi. Çünkü bu sözleri şu üç yıl boyunca kendi kendine kaç kez tekrarlamıştı "Dönebilirdi benimle." diye.

"O zamanlar dönemiyeceğimi biliyordun. Yapılacak işlerim vardı."

"Ama sen, hiç dönmiyeceğini söylüyordun."

"Sen, gideceğim dedikçe, ben öyle söylemek zorunda kalıyordum.. Dönebilirdim. Anlamalıydın bunu. Anlıyordun da. Ama anlamazlıktan geliyordun. Bekliyebilirdin biraz daha.. sanki.. Adamın kulaklarına uzaklarda kalmış bir şarkının melodileri doluyordu..

Ama beklemek istemedin."

"Biliyorsun sıkılıyordum. Duramazdım artık oralarda.. Üstelik dönmemi gerektiren işlerim de vardı burada, biliyorsun."

"Buraya gelip, yeniden dönebilirdin. Hiç değilse bekliyebilirdin; bunu yapabilirdin.. Yapmak istemedin. Nedendi?"

Kadın durakladı bir an.. Önemli bir şey söyliyecek gibiydi.

"Çünkü bana güvenemiyordun. Bana hiç güvenememiştin ki.."

Kadın bir kördüğümü çözüyor gibiydi. Bu kadın adamı iyi anlamıştı. Adam aynı silâhı kullanmak istedi:

"Sen bana güvenebiliyor muydun ki?" diye sordu.

Kadın cevap veremedi doğrudan doğruya; kaçamaklı konuştu:

"Güvensizlik bir çok mutlulukları yıkıyor sanırım."

"Hele bu güvensizlik karşılıklı olursa." dedi adam.

Kadın bir şeyi doğru bulduğu zaman yaptığı gibi, serçe parmağının ucunu gene ağzına sokmuştu. Adam da kadını iyi tanıyordu..

Gene adam konuştu:

"Sanırım, hiç değilse bunda anlaşabiliyoruz." dedi. Dedi, ama, içinden de, "Böyle söylemeseydim keşke." dedi. Zoraki gülümsedi.

Adam gibi, kadın da zoraki gülümsedi.

"Evet, her şey bittikten sonra.." Duraksadı biraz. Öyle duraksamaların anlamını biliyordu adam. Kadın konuştu işte: "Demek artık güvenebileceğin kadını buldun?"

"Bilmiyorum." dedi adam. Başka türlü cevap veremezdi.

Kadın, "Bilmiyorsun." dedi. Gene alaylı gülümsedi.

Yeniden başlıyabilmek.. Adamın kafasından olmıyacak şeyler geçiyordu. Son hızla giden bir araba dönemeçte uçuruma yuvarlanıyor, boşluğun dibine çarpmadan bir uçak gibi yeniden havalanıyordu. Bir türlü hızlı gidemiyen bir gemi kanatlanıp suyun yüzünden kalkarak son hızla uçuyordu masmavi ufuklara doğru. Saçma sapan şeylerdi bunlar. Olmıyacak şeylerdi. Olmıyacak şeylerin olmasını düşünmek, hele istemek üzücüydü. Yeniden başlıyabilmek.. Bitmişti her şey.. Böylesi daha iyiydi belki.. Ama adamın içi ezilir, içinden bir şeyler sökülür gibiydi. Bu neydi peki?

Kadın toparlanır gibi oldu yerinden; sonra da kalktı.

"Artık ben gidiyorum." dedi. Adama elini uzattı.

Adam, "Daha otursana." diyemedi. Ağzından bir ses çıkamıyacağından korktu bu kez. Ayağa kalkmaya çalıştı. Kadının elini tuttu, sıktı.

"Hoşça kal. Mutlu olmanı dilerim." dedi kadın.

Adamın ağzından boğuk bir "Güle güle, teşekkür ederim." çıkabildi.

Kadın da çantasını alıp döndü; pastaneden çıktı.

Adam, "Senin de mutlu olmam dilerim." demek istemişti ona, diyememişti. Kadın gözden yitinceye değin arkasından baktı.

Dizleri kesikti, yerinden kalkamıyacaktı. Garsondan bir konyak daha istedi.

Şimdi, kadının boş bıraktığı sandalyeye gözlerini dikmiş, bir buçuk yıllık anılarını oturtmuştu oraya...

Bahattin Akay: Graviür

CENGİZ YÖRÜK

KÖPEKLER

Adam:

"Böyle yaşamaktansa, yaşamamak daha hayırlı." dedi.

Köpek:

"Yaşamak, yaşamak" dedi. "İyidir."

"Sefil' dedi adam. "Pis uyuz köpek.'

Köpek, ağzını yaydı, dilini sarkıttı, dişlerini gösterdi iri iri. Güldü, güldü. Uludu ardından. Tâ uzaklardan, çok uzaklardan bir yığın köpek bu ulumaya karşılık verdiler.

"Pis yaratıklar" dedi adam. "Pis yaratıklar. Tümünüz nasıl da uyuşuyorsunuz?"

Köpek:

"Senin aklın ermez buna." dedi. "Acunu biz yönetiyoruz. Altıncı duyu, yedinci duyu bizlerde. Sen zavallı bir insansın, beş duygunu bile kullanamıyorsun. Ağız, dil neye yarar? Göz neye yarar? Kulak neye yarar? El neye yarar? Burun neye yarar? Bilir misin sen?"

"Bildiğim bir şey varsa yeryüzü köpeklerden temizlenmeli."

"Yoooo. O kadar ileri varma. Sorduklarıma cevap ver önce."

"Pis köpek."

"Sen yalnız bunu söylemeyi bilirsin. Bizler her şeyin tadını aldık, almaktayız da. Bak, dişlerime bak. Neden böyle parıl parıl, keskin? Dilim bir karış sarkmış. Yemeyi, yaşamayı biliyorum ben. Kulaklarım dikilmiş, en uzaktaki fısıltıları duyarım. Kendimden güçlü, kendimden güçsüz bütün köpekleri bir bakışta tanıyan gözlerim var. Benim için bir av yakalamak, hiçtendir. Yakalıyamıyacağım, başa çıkamıyacağım avlar olursa, daha büyüklerime, ağbeylerime fısıldar, gösterirlm. Benim kuyruğum, Finolar, Bobiler karşısında fırıldak gibi döner. Ben, yalnız kurt köpeği gördüm mü, boynumu büker,

kuyruğumu kısarım. Bu, bugün için böyledir, ama onlara yaklaştıkca, benim de soyumdan kurt köpekleri çıkacak."

Köpek, bir kaç kere derin derin nefes aldı:

"Ohhh" dedi. "Hava ne güzel."

Adam:

"Neresi güzel bu havanın pis köpek? Kara kışın ortası. Şu soğuğa, şu yağmura bak. Her yanı sel götürüyor. Kömür yok, odun yok. Senin gibi pis köpekler yüzünden yok bunlar."

"Hepsi var." dedi köpek. "Hepsi var."

Sonra cebinden bir viski şişesi çıkardı.

"Al" dedi. "İç. Şimdi ısınırsın."

"İstemem" dedi adam. "İstemem."

Arka ayakları üzerinde kalktı. Bir dikişte viski şişesini yarıladı.

"Oohh." dedi. "Çok güzel. İçeydin bir kaç yudum, sen de ısınırdın."

"Sevmem." dedi adam. "Sevmem."

Köpek:

"Allah Allah" dedi. "Ne de öfkeli şeysin sen. Niye bağırdın öyle? Kötü bir şey de söylemedim."

"Ulan it, kötülük pislik her yanından akıyor."

Köpek:

"Anlaşıldı." dedi. "Canın pek sıkılıyor bugün. Biraz yalnız bırakayım seni."

"Defol" dedi adam.

Köpek güldü:

"Az sonra yine geleceğim." dedi. "Şurada bizden birisi olacak, bir de onun hatırını alayım. Pek öyle efendiden değildir o. Çoban köpeğidir. Zaman zaman, mertlikten falan filândan konuşur. Demin havlıyanlar arasından onun sesini tanıdım, akordu bozuyordu. Daha çok bozmasını önlemeli. Torbamda biraz sığır kemiği var. Dişleri kuvvetlidir. Bir kaç kemik çiğnedikten sonra akordu bulur."

Adam:

"Aşağılık it." dedi. "O kemikler senden artanlar değil mi?"

"Yooo" dedi köpek. Arka ayakları üstüne kalktı. "Ben sığır etini, kemiğini yemem. Piliç kemiklerini çıtır çıtır öğütür dişlerim. Hazmı da kolaydır."

Adam iyice öfkelendi.. Tir tir titremiye başladı. Yüzü kırmızıya uğradı. Soğuktan dişleri takırdıyarak:

"Defol, defol." dedi. "Şimdi seni gebertirim."

Köpek sırıttı. Kahkahayla güldü. Çok uzaklardaki köpekler bu kahkahaya cevap verdiler.

Köpek:

"Ben" dedi. "İstersem, şimdi seni parçalatırım. Fakat değmez. Elin ayağın titriyor baksana?"

Köpek, İngilizce bir şarkı söyliyerek, hoplıya hoplıya, köpek sesleri duyduğu yöne koşmıya başladı.

Adam köşesinde büzülmüştü. Başını elleri içine almış, dalgın dalgın yere bakıyor, mırıldanıyordu:

"Bu köpekler çok." diyordu. "Bunlarla nasıl savaşılacak. bilmem ki?" diyordu. "Cins cins, sınıf sınıf, boy boy sürüler. Finolar var, küçük küçük. Kurtak, ödlek, müzevir, şarlatan.. Az önceki, iki renkli şımarık bir av köpeği. İyi koku alır. Güzel dağların, özgür kuşlarını avcılara gösterir. Çoban köpekleri, Buldoklar var. Bir kişiyi tamr, bir kişiye köpeklik eder. Soyu sopu tükenecek yaratık değil bunlar. Üçer beşer doğuruyorlar üstelik. İnsan böyle üremiyor ki! Bu köpekleri temizlemenin bir yolu yok mu ki?.."

Yeni sesler duydu. İnceli kalınlı köpek sesleriydi. Az sonra da; karşısında üç köpeğin durduğunu gördü. En önde iri bir kurt köpeği. Onun arkasında, deminki av köpeği ile bir çoban köpeği var. Kurt köpeği yerinde duramıyor, zıplayıp hopluyordu. Çoban köpeği. koca başını önüne eğmiş, emir bekliyor. Av köpeği, kurt köpeğine az daha yakın. Ona bir şeyler fısıldıyordu: "İşte bu, işte bu." Çoban köpeği homurdanarak: "Elinizi kirletmeyin siz." dedi. "Ben buranın yerlisiyim efendim. Onun gereğine nasıl bakılır bilirim. Bu bizlere köpek der. Bilmezki, kendisi uyuzun uyuzu en pis köpektir. Bundaki hastalık tehlikelidir. Çevresine uyuz yayar bu."

Adam konuşmuyordu. Söylenecek sözü çoktu. Ne çare, karşısındaki köpekler üçleşmişti. Bir havlamaya kalkışsalar, daha bir yığın köpek toplanacak.

Adam iyice dalmış, çevresindeki köpekleri unutmuştu. Yalnız, yine köpekler hakkında bir yığın düşünüyordu: Hangi dindi o? Bir din, yahut ona benzer bir şeyler olacaktı. Hayvanların ruhu, insanlara, insanlarınki hayvanlara geçermiş. Bu din doğru olmalıydı. Bunu kendi gözleri ile görüyordu.

"Hayvanları Koruma Derneği" diye adlandırılan bir dernek vardı memlekette. Bundan sık sık bahsedilirdi. Yabancı

gazetelerden birisinde bir yazı okumuştu. Doktor Veteriner bilmem kime, bulunduğu çevredeki bütün insanlar, zerrece değer vermezlermiş. Tuhaf, değişik, sinsi, herkesten başka bir adammış o. Güçlü, kuvvetli olmayı, her bakımdan insanların tepesine çekip çevirmeyi istermiş. Bakmış ki, çıkar yolu yok, insanlar arasında sivrilemiyecek, başka bir yoldan çalışmalara başlamış. Daha önceden kullanmakta olduğu bir kaç köpek üzerinde denemeler yapmış, başarı göstermiş. Kısa bir zaman içinde, bulduğu aşı ile, köpekliklerini kaybetmemek üzre, köpeklere biraz akıl, insana uyan davranışlar kazandırmış. Az şey değil bu. Bütün köpekler, o adama taparmış. "Öl" derse ölürler. "Dur" derse dururlarmış. Bu epeyce böyle gitmiş. Fakat, o adamı bir korku bürümüş şimdi. Köpekler onun istediğinden çok fazla şımarmışlar. İnsanlar köpeklerden tedirgin olup, bir kuduz salgınından korku içinde, mağaralara, en ücra köşelere sığınmaya başlamışlar. Köpeklerin el atmadıkları yer, bozmadıkları iş kalmamış. Yakında, insanlarla köpekler arasında savaş başlıyacakmış. Doktor, Veteriner bilmem kim, evinden dışarı çıkamaz olmuş, hüngür, hüngür ağlarmış. En sadık tanıdığı, ilk köpekleri bile ona diklenmeye başlamışlar. İçlerinden biri onunla tartışmaya kalkmış. Küplere binmiş adam. "Utanmıyorsun, utanmıyorsun." demiş. "Sen ve bir kaç arkadaşın böyle olmamalıydınız. Köpekliğinizi bile bile ne kadar yetkiler verdim. Nerdeyse beni beğenmediğinizi haykırmaya kalkışacaksınız. Bu kadarı terbiyesizlik, utanmazlık. Size ikinci bir aşı yaparsam, ne olur durumunuz? İnsanlar arasına girer, mağaralara sığınırsınız. Açlıktan nefesiniz kokar."

"Yooo" demiş köpek. "Artık sen bizleri köpeklikten uzaklaştıramazsın. Rahatı bulduk biz. Kolayca köpek diyebiliyorsun ama, sen kendin için, korkun yüzünden bizleri çevrende topladın."

Başı iyice ağrıyordu. Bir yandan soğuk iliklerine işlemişti. Üstünde delik deşik bir elbise vardı. Ayak parmakları pabucundan dışarı çıkmış. Kara kara upuzun tırnaklar. Elleri de öyle, yarıklar içinde.

"Gün gelecek" diye mırıldandı adam. "Bütün bu köpekler temizlenecek. Binlerce yıldır insanlar yaşıyor yeryüzünde. Köpeklerin iştahları tükenmiyor, gitgide kuduruyorlar. Onlar

her gün yeni açlık içindeler. Tadın, zevkin sonunu bulanuyorlar. Acun dar geliyor, küçük geliyor. İşte onları bu azgınlıkları yok edecek. Birbirlerile savaşacaklar, köpek mezarlıkları dolup taşacak. Köpek nasıl yürütebilir acunu?"

Adam, bir zaman sonra silkindi. Karşısına bir köpek dikilmişti. Orta boyda, tüyleri bozuk bir köpekti. Kemikleri çıkmış, Allahından ırak. Bu köpek, deminkilerden değişikti, gerçekten bir köpekti. Ne arka ayakları üstünde dikiliyor, ne de viski içiyordu. Üstelik konuşmuyor. Adamın ellerini yalıyor, yeri kokluyor, havayı dinliyordu. Adam, öptü o köpeği, öptü, öptü. Köpek ayrılmadı yanından. Bir haftadır onu görememişti. Köpek onun kokusunu almış, tâ buralara gelmişti.

"Sen iyisin" dedi adam. "Sen iyisin. Sözüm yok sana. Gücenmedin ya? Benim sevmediğim başka köpekler.. Öyle aptal aptal bakma gözlerime.Sen iyisin, benim en iyi dostumsun. Bunca gün geçtiği halde buldun beni. Köpek ağlıyordu, adam ağlıyordu. Hava kararıyor bulutlanıyordu.

Yavaşca doğruldu:

"Gidelim" dedi. "Gidelim artık."

Aşağıdaki kasabanın tüm ışıkları yanmış, bir ışık dalgalanmasıdır gidiyor. Otomobiller yürümüyorda, parıl parıl yanan asfaltta kayıyor gibi.

"İşte böyle bir gündü" diye mırıldandı. "Böyle bir gündü."

Bir şeyler hatırlamıya çalıştı. Epeyce hatırladı. Yalnız bunları bir sıraya koyamıyor, birbirine karıştırıyordu. Evet, bir meyhaneye girmişti o gün. Gitar çalan bir adam vardı. Bir gemi iskeleye yanaşmıştı. Bir otomobil tamponu, büyümüş büyümüştü. Polisler koşuşmuştu.

Ellerini gözüne siper etti:

"Ayyy" dedi adam.

Sesi çok fazla çıkmıştı. Köpek çevresinde fır dolandı. Adam, ayakta bir dakika mıh gibi kaldı.

O otomobil tamponu aklından çıkmıyordu. Bir yere götürmüşlerdi. Beyaz elbiseli, kadınlar, erkekler koşup durmuşlardı. Sonra köpekler gelmişti. Üç değil, beş değildi, on değildi bu köpekler, pek çoktu. Onları saymaya çalışmış, sayamamıştı. O gün, bu gündür köpekler peşini bırakmıyordu. Hava bir bulutlanmıya görsün, akşam karanlığı çökmeye başlasın, köpekler çoğalıyordu. Kuşların öttüğü, çiçeklerin açtığı, aydınlık güzel aylarda, iyi havalarda, köpekleri görmüyordu. Bu it sü-

rüleri, karanlıktan, soğuktan faydalanıyor, insanlara saldırıyordu. Bu gidişin sonu nereye varacaktı böyle? Bu kuduz salgını bitmeliydi. Gözleri ile görmeliydi bittiğini. Soğuk, yağmurlu günlerde, hep böyle kasabadan uzaklaşır, kırlarda, dağlarda dolaşır, bütün insanlardan kaçardı. Hava iyileşmeye başladı mı, kasabaya iner, insanlar arasına karışırdı. Onların, kendisine tuhaf tuhaf bakmasına, mırıldanmasına aldırmazdı.

Kasabaya doğru yürüyordu. Köpek yanında. Hava kötüydü, soğuktu ama, bir kuvvet onu itmişti. Göğsünü kabarttı, adımlarını sıklaştırdı.

"Köpekler, köpekler." dedi. "Kormamalıyım onlardan. Kimse de korkmamalı."

Kasabanın bitimindeki elektrik direğinin altında durdu. Kasabanın ortasındaki parka, dört yüz adım çekerdi. Belki yüzüncü sayışıdır. Yine adımları sesli sesli saymıya koyuldu. Önce yanında iki çocuk bittiğini gördü. Daha sonra, irili ufaklı insanlar çoğaldı. Parka geldiğinde çevresinde üç beş yüz kişi bulunuyordu. Yumruklarını sıktı, başını havaya kaldırdı. Ağzı köpüklenmişti.

"Artık köpeklerden korkmamalıyız, korkmamalıyız." diye bir bağırdı ki, herkes tıs kesildi. Az sonra biri mırıltıdır başladı:

"Yine delirdi, yine delirdi." deye sesler geldi. "Ne akıllı uslu adamdı, yazık oldu."

Koşarak iki bekçi geldi. Koluna girdiler. Onu kalabalıktan alıp, daha ışıksız bir sokağa götürdüler. Uzaktan gelen sesler gitgide azalıyordu: "Köpeklerden korkmamalıyız, köpeklerden korkmamalıyız."

ÇETİN GÖÇMEN

YALNIZ YILAN

Tek ve gerçek felsefe meselesi intihardır.

A. CAMUS

Yazılmayı bekliyen bir roman kahramanı gibi darmadağın, kendi kendini bile anlıyamamış tedirgin bir yılandı o. Pek yüzüne bakılamıyacak gibi değildi öyle. Sarı sarı, kara, mavi mavi benekleri vardı üzerinde, kendince asıl güzelliği saydığı bir sevgi'si yüreğinde. Ama gene de kimseciklere gösteremezdi bu sevgi'sini. Korkardı öbür yılanlara sevgisini göstermekten. Belki de, sevgi'sinin yarattığı, kendi yılanlarını severdi onlarda o. Onları geleceğin anlayışlı, iyi yılanlarının ham - özü oldukları için severdi. Kapanık, yılgın, ancak kendi içinde coşkun, yaşardı.

Kapakları saydam olduğu için süresiz açık gibi duran göz bebeklerinde doğan güneşle uyandı o sabah. Gözlerini kaçırarak başka yana bakarken, tüketilmesi gereken bir gün daha, diye düşündü. Bir hafta geçmişti son avını yutalı beri. Ama gene de kalksın, av arasın istemiyordu canı. Öyle uzansın güneşte, tatlı tatlı ısınsın istiyordu.

Çöreklendi, yana yatırdı başını ve havadaki sesleri dinlemiye başladı. Bir karınca geçti üstünden. Havadaki sesleri duymaz diye bilinen öbür yılanların tersine, yalnız bu seslerle yaşamayı sevdiği halde o, başını kaldırıp bakmadan edemedi. Biraz ileriye, yuvaya gitti karınca. Az sonra ardına taktığı birkaç arkadaşıyla döndü ve sürüklemiye başladılar ölü bir böceği.

Başladı, yaşamak denilen kavga, diye geçirdi içinden. Neşeli neşeli uçarken çalılıktaki örümcek ağına takılıveren bir sineğe bakarak gülümsedi. İşte böyle, dedi, hayat. Örümcekler sinekleri. kurbağalar örümcekleri ve yılanlar da kurbağaları..

Zincirin bundan sonrasını da biliyordu ama, düşünmek istemedi onu.

Pusudaki örümcek çırpınan sineği görünce kurtulmasına meydan vermemek için koştu hızlı hızlı. Salgısıyla sardı iyice, âdeta kundakladı onu. Bir yeşil kıpırdandı dalda, uzaklarda bir leylek gagasını takırdattı. Büyücek bir balık atladı suda gürültüden anlaşıldığına göre.

Bugünün de her gün gibi bir gün olacağını bilmekle beraber, belki de canlının hayattan ayrılamamasının özünü meydana getiren, bugünün başka bir gün olabileceği umudu vardı içinde. Şimdiye kadar hep boşa çıkmıştı umutları ama, ne de olsa sabah yeniden duymadan edemiyordu bu umudu. Bu umuduğu yitirdiği gün yaşasa da ölmüş olacağını biliyordu.

Yoksa kendi içinde olmaktan çok dallardaki yeşilde, daha doğrusu yeşildeki güneş ışığında olan bir şey miydi bu umut? Bu ışığın, bu parlayışın etkisiyle duyulan bilinçsiz bir uyma mıydı? Böyle değildi de ne diye azalıyordu peki yeşildeki ışık, ışıktaki parlayış azaldıkça içimizdeki umut ta? Biraz da umutlarımız değil miydi güneşle beraber doğup batan?

Bu düşüncelerden kurtarmıya çalıştı kendini. Yapamadı. Umut olsun veya olmasın içimizde, istek'in olduğu kesin, diye düşündü. Bir nedeni olmalıydı kurbağa etindeki tadın ve bu tadtaki fare etine benzemezliğin. Derin suyun mavi, mavinin güzel olmasında bir neden olmalıydı.

Kalktı, maviye doğru süründü ağır ağır. Güneşin sıcaklığı başkalarınca henüz duyulmıyacak kadar az olduğu halde soğukkanlı bilinen hayvanlar çabuk etkilendiği için gölgelik bir yere geçti. Bir kunduz seddinin başladığı bir çalı dibiydi burası. Patlak gözlü bir kurbağa dineliyordu karşı kayanın üstünde.

Evet. Verilenlerdeki çeşitliliğin nedenini düşünüyordu sahi. Düşünüyordu da bunun, varsa eğer, Tanrı dediğimiz şeyin bir armağanı olduğu sonucuna varıyordu. Ama, al bu da bizden, dercesine verilmiş bir armağan değildi bu, kesin. Bir düşünülen vardı elbet. Belki de bir görevdi bu armağanlarla birlikte verilen. Bilinçli bir şekilde yararlanma görevi verilenden.

Ne olabileceğini düşündü bu bilinçli bir şekilde yararlanma görevinin verilenden. Olsa olsa yediğinin yalnız et değil, kurbağa eti ya da fare eti olduğunu duymak olduğu sonucuna vardı. Ona göre çiğnemeliydi eti. Suyu ona göre içmeli, lıkır

lıkır geçişini duymıya çalışmalıydı boğazdan. Ha, şey, maviyi de boşlamamalıydı sonra...

Maviye daldı derin derin. Dipteki balıklara, oynaşan yakamozlara ve renkli taşlara baktı. Ne iyi şeydi şu yaşamak, canım. Var olmak bile başlıbaşına bir mutluluktu kendini bilen her canlı için. Yaşamak ve nefes almak derin derin. Bir bozkır gecesi yan gelmiş yatarken o ana kadar hiç görmediğiniz bir yıldız görmek gökte, göçebe bir kuştan hiç dinlemediğiniz yepyeni bir türkü dinlemek güzel...

Deminden beri karşı kayanın üstünde dikilip duran kurbağaya doğru atıldı birden. Kaçmasına meydan vermeden yakaladı, çıkardı kıyıya. Bıraktı. İlk önce şaşkın şaşkın durdu kurbağa. Neden sonra birden zıplayarak yeltendi kaçmıya ama, yetişti hemen yılan. Tekrar bıraktı, tekrar yakaladı sonra. Bir zaman sürdürdü bu oyunu. Yuttu.

Çöreklendi sindirim için bir kayanın üstüne. Bunu bilincinde de tekrarlaması kurbağanın tadını arttıracakmış gibi sanki, kurbağa eti bu, kurbağa eti bu, diye mırıldandı. Olmuyordu ama bir türlü. Nedense taş gibi oturmuş kalmıştı kurbağa içine. Maviye baktı, onun da deminki mavi olmadığını gördü artık. Bir türlü sindiremediği kurbağadan bile ağır bir hüzün çöktü içine.

Kıyıdaki söğütlerin ardında ilerliycn bir koyun sürüsünün olduğunu sandığı çıngırak sesleri duyuluyordu gürültülü. Biraz sonra köpek sesleri de duyulunca kuşkusu kalmadı artık. Bir sürü olsa olsa bu, diye mırıldandı. Kendilerini güden bir çobanın ve ekmekleri çobanın elinde olduğu için ona bağlı birkaç köpeğin kuyruğunda su içmiye geliyorlar buraya... Yerini değiştirmemekle beraber bir tehlike karşısında kaçabilmek için tetikte, bekledi.

İlkin koyunlar geldiler su kıyısına. Yanlarında niye her canlının yavrusu güzel? Sorusunu uyandıran temiz temiz bakışlı, beyaz beyaz tüylü kuzuları da olan yorgun bakışlı tüy değil de yapağılı koyunlar. Kirli. Onların ardından koçlar burma burma boynuzlu ve köpekler dilleri bir karış dışarda. Bir toz bulutu, bir koku ve çokluğu canlıların. Canlıların çok olduğu yerde duyulan.... ne?

Bön bakışlı, esmer pembesi, gençten bir adamdı çoban. Bir sicimin ucuna bağladığı olta iğnesinin düğümünü pekiştirmiye çalışıyordu göründüğünde. Düdüğü dişlerinin arasına

alıyor ve çekiştiriyordu. Neden sonra düğümün yeterli kadar zorlu olduğuna güven getirmiş olacak ki, bıraktı, düzgün bir dal aramıya koyuldu. Ne olur ne olmaz, biraz kuytuya çekildi Yılan. Koyun hayvanından, köpek hayvanından korkmazdı pek o kadar ya, korkardı insan hayvanından...

Nedir bu eksik olan, nedir bu eksik olan?.. diye bir baş kaldırma kabardı benliğinde birden. Hattâ bir ıslık şeklinde seslendi de bu. Duyan var mı? diye bakındı çevresine bir. Garip garip kendisine bakıyordu birkaç karınca. Anladı duyduklarını onların. Utandı. Bilirdi karıncaların ne kendi kendine konuşanları ve ne de baş kaldıranları sevmediklerini. Yeniden önüne eğdi başım.

Artık susuzluklarını gidermiş olan hayvanlar yayılmıya başlamışlardı gölgeliklere. İstediği gibi bir dalı yaylandıra yaylandıra gelen çoban dikildi, şöyle bir baktı sürüye doğru. Islak toprağı kazarak çıkardığı iri, kıvrım kıvrım bir solucanı oltasının ucuna takarak attı.

Eksik olanı bulmak için ileri doğru atıldı Yılan birden. Tam o anda da belinin ortasına yediği bir darbeyle savrulduğunu duydu. İleriye, çalıların ardına fırlattı bu darbe onu. Düştüğü yerde acıyla kıvranırken deminki umutsuz atılışı sırasında unutuverdiği çobanın mırıldandığını işitti: Amma da atıldı meret şey be!...

Çoban, bir daha baktı acıdan kıvrana duran Yılana doğru. Aptal yüzünü kızartan, gülünçleştiren bir korku anlatımıyla ilerledi, bir daha vurdu sopasını. Tam belinin ortasına, aynı yere yemişti Yılan darbeyi. Acıdan kıvranacak gücü bile kalmıyarak boylu boyunca uzanırken, iki yarası olmak değil de, iki yarası da bir yerden olmak, işte bu öldürecek beni, diye mırıldandı.

Yılana umutsuzlukla geçen bir ömür kadar uzun gelen saatler geçti aradan. Varlığına pek te güvenemediği Tanrıya yakarmıya başladı çaresizliğinden. Tanrım, dedi, öldür beni, Tanrım. N'olur...

Ama biliyordu yılanların guruptan önce ölemediklerini, biliyordu. Ne kadar ağır yaralanmış olursa olsun bir yılan, gurubu beklemek zorundaydı ölmek için. Şimdiye kadar hiç bir yılanın bozamadığı bir yasaydı bu: YILANLAR GURUPTA ÖLÜR.

Güneşe dikti gözlerini.

ŞAHAP SITKI

GEGA

"— Haziran bir, Gega kayığa gir!"

Geniş dallarıyle boylu boyunca rıhtımı gölgeliyen çınarların tepelerinden bir yığın gök karga havalandı. Hafif çırpıntılarla sular biraz daha yontma taşlara sokuldu. Sandallar kımıldandı. Gega'nın kayığı da biçimli burnunu uzattı. Bir iki sallanıp durdu.

"— Haziran bir, Gega kayığa gir!"

Sardalye ile kahvaltı yapan denizciler hep birden gülüştüler.

"— Senin susak kafa gelmeden atla kayığa!" dedi Vehbi reis.

"— Atla Gega, atla kayığa!"

"— Haziran bir, Gega kayığa gir!"

İri - yarı Gega, ayağa kalktı. Yumruklarını masaya dayadı. Elliisini çoktan aşmış deniz kurdunun gözleri yaşarmıştı. Birşeyler söylemek istedi, olmadı. Yutkundu:

"— Teveccühünüz arkadaşlar, dedi. Bilâkis memnunum."

"— Gega, bu kibar lâfları kimden öğrendin gene!"

Gülüştüler. Gega, utandı. Rıhtımboyu tenhaydı. Yediler toplanmış, Gega'yı kayığa sokacaklar. Kasım bire kadar Gega, Marmarayı dolaşacak. Balık tutacak. Gega, gururludur, navluma yanaşmaz. Karpüz - kavun taşımaz adalar arasında. Bir daha ne zaman uğrıyacağı belli olmez. Bakarsın bir gün ansızın, el - ayak çekildikten sonra usulca yanaşır. Yedilerden biri kıyıdayse, motorunun sesinden anlar:

"— Bu gelen Gega, der. Susak kafaya para getiriyor."

Az sonra, Gega'nın kalın, erkek sesi duyulur:

"— Bakın be Hasanaki'ye der, götürsün susak kafayı herhangi beş on para!"

Bir çıkına sardığı parayı taşlara fırlatır. Bir daha kıyıya bakmaz. Yufka yüreklidir Gega, yedilerden birini görürüm. da-

yanamaz çıkarım diye düşünür. Ağır gövdesiyle eğilir, motoru çalıştırır, uzaklaşır gider.

Bütün kasaba, hattâ yediler, balığın furya mevsiminde Gega'yı unuturlar.

"— Testin dolu mu bari, testin?"

"— Ne gezer. Avuşa'da dolduracak."

"— Karabiber'e selâm söyle! Bir baskın yapacaklar bugünlerde de!"

Zorla güldüler. İçlerinden biri:

"— Karabiber sanki baskından korkarmış gibi!" der.

"— Eh, ben kaçayım artık. Hasanaki, yatağı, yorganı koydun mu kıç altına?"

"— Koydum, koydum, hepsi hazır."

"— Çaparileri unutmıyasın!"

"— Dedik ya, hepsi hazır!"

Gega, bilir bunların boş lâflar olduğunu ya, ayrılmak geçmediği için içinden uzatmak ister. Sonunda ayağa kalkar. Hantal vücuduyle sallana sallana kıyıya gidip bekler. Yediler de, ellerini masa örtüsüne silip kalkarlar. Kıyıda, kollar birbirine kavuşur, Gega'yı ortalarına alırlar. Çevik hareketlerle Gega'yı sallar, sallar:

"— Bir, iki, hop!"

Koca vücut kayığın tam ortasına düşer. Kıyıda hep birden bağırırlar:

"— Haziran bir, Gega kayığa gir!"

Hasanaki, sandalı çözer. Gega, arkası yedilere dönük, motoru çalıştırır. Dümene geçer.

"— Siya!"

Denizci tekne, ince belini kıvırır, burnuna doğru, ak kabarcıklarla kıyıyı döğen suları yarmaya başlar. Yediler, dağılırlar.

Gega, burnu döndükten sonra bir eli dümende, ısınmasın diye motor kapağını açar. Motor gürültüsü, sabahın erken saatinde, bir dantel gibi işlenmiş koyu doldurur. Kırmızı kiremitleriyle kasaba usul usul uzaklaşır. Son evlerden bir, ikisinin pancurları açılır. Geç kaldığına üzülen bir balıkçı durgun sabah göğüne doğru bağırır:

"Haziran bir, Gega sandala gir!"

Gega, dümene yaslanır, bir cıgara yakar. Aralarında küçük vâdiler bırakıp tatlı meyillerle yükselen tepelerdeki zey-

tinliklere bakar. Kıyı kıyı Manastır burnunu döner. Sulara eğilir. Derin derin solur. Bu saatte denizin balık kokmadığını bilir. Bir, iki küçük burnu arkada bıraktıktan sonra Çınarlıya yanaşır. Motor gürültüsünü duyan Çınarlı'nın çardaklı kahvesinde oturanlar, birden dışarı fırlarlar. Ellerinde çay bardakları, kahvenin önündeki küçük iskeleye sıralanırlar. Motorun gürültüsü kesilince kıyıda bir bağrışmadır gider:

"— Haziran bir. Gega kayığa gir!"

Gega, genişçe gülümser. Kendi hıziyle iskeleye yanaşan sandalın burnunu tutarlar. Gega'ya el verirler. Kıyıya atlar. Havayı koklar:

"— Sabah sabah, der, çay bi güzel kokuyor."

"— Gel Gega, şimdi demledik, gel!"

Gökyüzünde kocaman bir ay parçası Marmara sularında gülüyor. Sular, kadife yumşaklığında. Çınar dallarının altı balık, içki, yosun kokuyor. Bol maydonozlu, fırında kızarmış sinaritle tadı buruk, Karabiber'in şarabı, eski günlerden unutulmuşcasına masal vari güzelliğe bürünmüş. Kıyı boyunca ışık dizileri, derileri pul pul kalkmış insanların güleç yüzlerini aydınlatıyor.

Birden kulağıma biri eğildi:

"— Bey, dedi, seni bekliyorlar."

Döndüm. Yanıbaşımda, çırnacı Mehmet duruyordu:

"— Gidelim, dedim, birşey alacak mıyız?"

"— İstemez. Hepsi var."

Çınarların altından yürüdük. Kumsalın, küçük bir meyilden sonra kayalıklarla dudak dudağa geldiği yerde bir kilise kalıntısı vardı. Üstünde yığılan taşlar arasında sivrilen yıkık kilise duvarları, ay ışığını belli aralıklar kesiyor, kıyının öte yanı koyu gölgelere gömülüyordu. Yol daralınca, eğilip suya baktım. Gega'nın sandalı kımıldıyordu. Birden sevindim.

"— Yediler mi?" diye sordum.

"— Yediler. Yalnız İbrahim kaptan yok. Atmaçası başını gagalamış. O da kızıp kuşun kafasını koparmış. Şimdi pişman. Cam sıkıldığı için gelmedi."

Bir zamanlar tanrıça Arthemis'in çıplak ak mermerden bir heykelinin durduğu kilise düzlüğüne geldiğim zaman yedilerin gölgelerini seçtim. Düzlüğe geniş bir örtü sermişler, çevresine halka olmuşlardı. Ayak seslerimiz duyulunca, davran-

dılar, bize de yer verdiler.

Vehbi reis:

"— Bey, dedi, sen hiç iskorpit çorbasiyle içtin mi?"

"— Hayır reis, dedim, iskorpiti Gega mı getirdi?"

Gega'nın esmer yüzünü belli belirsiz seçiyordum.

"— Nereden bildin?" diye ayağa kalktı.

"— Sandalını gördüm."

"— İskorpiti kim olsa getirir. Beni nereden bildin" diye sordum."

"— Çocuk gibi konuşma! Seni bilmiyen var mı Gega?"

Sıcak iskorpit tenceresinin üstünden bir buğ yükseliyordu. Bir taşın üstünde kocaman bir testi şarap duruyordu. Gega, kehlibar rengi salatalığı oymuş içkisini ona koyuyor, içtikçe omzu başından denize atıyordu.

"— Güzel mi öylesi?" diye sordum.

"— Toprak kokuyor,bu da benim hoşuma gidiyor." dedi.

Bir ara, bağdaş kurmaktan dizlerim uyuştu. Kalkıp burna doğru yürüdüm. Yıkık duvar diplerinden fışkıran ısırgan otları ağır kokuyordu. Burunun en uc yerinde sulara eğilen incir ağacının yaprakları arasında ağustos böcekleri parlıyor, uzakta kapı dağı, ay ışığında Marmara sularını gölgeliyordu. Bir zamanlar,işte bu burundan, bütün koyu kucaklarcasına uzanan Arthemis'in kolları çıplak yalnızlığından utana utana Avuşa'daki şarap tanrısına ihtirasla solur dururdu. Balıkçı sandallarının ışıkları, bir yanıyor, bir sönüyor. Usulca yerime döndüm.

'— Gega, dedim, bu kaçıncı uğrayışın kıyıya?"

Gözlerinin akını devire devire baktı:

"— Sen çok, şeyler biliyorsun, dedi, bir yabancı için çok!"

"— Bunları bilmeseydim, beni çağırır mıydınız buraya?"

"— O da doğru ya!"

Vehbi reis:

"— Susak kafayı özlemiş" dedi.

Gülüştüler. Gega, gülmüyor. Besbelli, haziranın birini zor ettiren bu çirkin kadına tuhaf bir yakınlık duyuyordu. Belki de alışmıştı. Bu kavruk, ufak tefek kadını, köşe başındaki dükkânda sık sık görür, hayalimde olanca gücümle güzelleştirdiğim Gega'ya acırdım. Gega'nın adı geçmiye görsün, bu garip yaratık, yayvan Rumeli vurgusuyle:

"— Ciğerine ot düşesi!" derdi.

Karşımda ak dişleriyle yağız yüzü parlıyan Gega'ya baktım. İçimden, "bu adam, o kadını nasıl öper?" diye düşündüm. Aklımdan geçenleri elifi elifine okumuşcasına:

"— Şeytan görsün yüzünü!" dedi.

"— Deme Gega, özlemedinse ne işin var burada?"

"— Canım iskorpit çorbası istedi de..."

"— Atma Gega, sana çorba pişirecek karı mı bulunmaz bu kıyılarda."

"— Oynamayın benimle! Bozmayın! Yüzünüzü göresim geldi, anlayıversenize!"

Şimdi. Ankara damlarını bir serin yağmur ıslatıyor. İçime yağıyormuşcasına öyle çisil çisil yağıyor ki.. Yarım saat önce koyu kurşuni ağırlıklarını seçtiğim yakın tepeler sislere gömüldü. Kasımın biri, Gega eve girecek.

Uslu Marmara suları birden patlamıştır. Gega, iri vücudunu dümene yaslamıştır. Yediler toplanmıştır çınar dallarının altında. Şandal, yaklaşır. Kulaklar, Gega'nın motor sesini birden tanır. Yedilerin yüzleri gerilir. Hep birden ayağa fırlarlar.

"— Gega!" diye bağırırlar.

Gega, koynu doludur ya, ayık kafayla giremez o eve. Bütün eli boşlar toplanırlar kıyıya. Gega'nın sandalını çekerler. Hasanaki silteyi. yorganı yüklenir. Gega, yüzlerini, gözleri öper yedilerin. Çökerler masaya. Kocaman testi elden ele dolaşır. Gogoli'nin mangalında barbunya cızırdar.

Gecenin bir saati gelir, Gega sızar. Yediler, gene kollarını birbirine kavuşturur, Gega'yı ortalarına alırlar. Tek katlı evin kapı eşiğinde kısacık boyuyle o kadın durur. Kadın, kimin kimin umrunda. Eşikte:

"— Bir, iki, hop!" derler.

Gega, kendini odanın ortasında bulur.

"— Kasım bir, Gega eve gir!"

Yediler, dağılırlar. Kadın usulca eğilir, kocasını soyar. Gega'nın yüz çizgileri ağlamalıdır.

Uzaktan, rıhtım taşlarına çarpan bir ses duyulur:

"— Kasım bir, Gega eve gir!"

AYHAN HÜNALP

DAĞLARA GİDEN YOLLAR

Bir köşebaşına, bir fener direğine, bir rıhtım taşına abanıp da, martılardan - bulutlara, istiridyelerden - lâpinalara kadar katmerli bir küfür savurdun mu? Yumruğunu bir soğanın kafasında parçaladın mı? Hilton'un Ruff'una çıkıp, ceplerini ters - yüz çevirip de yıldızlara tükürdün mü? Sonra sen hiç oturup da, günün yirmidört saatlik süresi içinde, yirmiyedi saat. "Pazartesiden çarşamba çıkarsa, cuma mı kalır?" dedin mi? Çağlar arasında, nesiller arasında teleferik döşedin mi? Yaşanmamış anıları sıraya dizip de bir füzeye yükleyip savurdun mu? Ayağına bir yırtık deri geçirip, omzuna bir harmaniye atıp Frikyalı'lara kadar uzandın mı? Belkis tiyatrosunda bir akşamcık olsun yer ayırttın mı? Antakya'da Kleopatra'nın ayaklarından iyonlar kalan koyda, dal - taş denize daldın mı? Altı yıl hiç sekmemecesine, Çağaloğlundan Beşiktaşa araba, Beşiktaştan Kuzguncuğa vapur bekledin mi? Florya istasyonundaki otuzüç numaralı direğe adını yazdın mı? Her önüne çıkan Genel Müdür, dudağını büke büke, neticesini kıvıra - kıvıra, "Ben de gençliğimde gazetecilik yapmıştım" diyip yukardan baktı mı? Ve sen o herifleri, "Okuyucu sütunlarında şikâyetiniz mi çıkardı?" diye kalp beşlik gibi bozdun mu? Sen hiç Anadolu illerinden nuhincbiden kalma attırık ve kıcıkırık telefon kulübelerinde, gazetene haber servisi yapmak için saatlerce bekledin mi? Kasıkların patlarcasına bağırmaktan sesin kısıldı mı?

Bir yılan gibi yüreğime çöreklenen soruların topuna kibrit suyu çekiyorum. Güneşin yakasından tutulup, yerden yere vurularak satışa çıkartıldığı bir öğle üstü. Ucu gözükmeyen bir kaldırım yukardan aşağıya yuvarlanıyor. Bütün plâkcı dükkânlarının iğnesinden, "L'histoire d'un amour" dökülüyor. Hiç bitmiyeceğini sandığım bu öğle üstünde, seninle yaşanmış

ve kimbilir hangi akşamlardan devşirilip beşe katlanmış amlarm içindeyim.

Gecelerin katran karanlığma o erkek pençeleri ile el koyan, o senin ardımda kalışın ile birlikte başlayan yalnızlığı bölen büyük sesli köpek. İnsanların topundan daha vefakâr, daha mert ve daha erkekcesine bana arkadaşlık ederken, kimbilir hangi uzakşark istasyonundan gelen bir "KLM" bir Paa", bir "Sas", bir "Air France" uçağımn kanat ışıkları balkonuna düşerdi. Sen omzundaki beyaz hırkanla, karanlıklarda noktalaşarak ardımda kalırken, kulaklarımdan gönlüme dökülen dört zamanlı motorların, güdümlü mermilerin sesleri ile birlikte içimde uğulduyordun. Sen benim için yeryüzünde Cezayirden - Macaristana kadar, hürriyet peşinde bütün elleri bağlanmışlarm; sırtı kurşunlanıp, barsakları deşilmişlerin isyanını taşıyan bir uğultuydun. Sen benim için, yeryüzündeki bütün aldatılışlarm, bütün unutuluşların, bütün çekip gitmelerin uğultusuydun. O uğultu dursa ölürdüm. O, uğultu sussa kahrolurdum.

Alabildiğine çekip gidiyordu herşey. Bulutlardan - trenlere, gemilerden uçaklara herşey pupayelken giderken, ben bütün güzel günlerin demirleyip kalmasını, bunun hiç bir zaman olmayacağım bildiğim hâlde göklere çakılmasını istiyordum. Oysaki alıp başını gitmeyen, rüzgârdan buluta kadar ne varsa, ne mevcudsa, yaşayan yaşamayan ne varsa çekip başım gitmeyen ne vardı?

Boğaziçini baştan - aşağı, tepeden - tırnağa her leylâk kokusu sarışta, bir kaç kız köyün içinde veya dışmda gelin olup gidiyordu. Erken dönen, ikindilerde dönen vapurları karşılayan kızların arasmda her mevsim bir kaç eksilme oluyor, her mevsim gidenlerin yerini başka kızlar dolduruyordu. Kadife pantolonlu Debra Yıldız, Ofelya Beyhan, Nana Nüket, Anite Ekberg Ayten hep kaybolup - kaybolup gitmişlerdi. Hepsinin de kendilerine benzeyen çocukları olmuştu. Kimisinin önünde bir çoçuk arabası, kimisi karnı burnunda, kimisi kelli felli bir adamın kolunda, kimisi sebze taşan bir file ile, fakat hepsi de saklambaç oynadıkları, mektup yazıp, mektup aldıkları dar çerçevelerinin dışma çıkmışlardı. Kimisi gittiği uzak şehirlerden baba evine yazlığa döner, genç kızlıklarından kalma daralmış bir lâstek mayo ile, rıhtım taşları üzerinde omuz kırarlardı. Kimisi kışm Ankara'da açacağı sergisine resim hazırlar,

kimisi tozlara gömülmüş, Halit Ziya devrinden kalma bir Servet-i Fünun havası içine kapaklanmıştı. Köy her yaz başlangıcında ve bitiminde geçmiş ve kaybedilmiş baharlarına acı bir dönüş yapardı. Manav Aleksandr, bakkal Vitali, tütüncü Recep ölmüştü. Kilisenin çancısı ölmüştü. Sütçü Yorgi'nin saçları bembeyaz olmuştu. Çımacı Hulki çoktan kıkırdamıştı. Kaymakam mütekaidi Hakkı efendiyi hatırlayan bile kalmamıştı. Fakat hepsinin yeri bir başkası ile doluşmuştu. Kadro bir devlet dairesinin baremi gibi değişmeden, boş kalmadan tekrarlanıyordu. Gidenlerin yerleri doldurulyordu. Yetişen nesil, üç aşağı - beş yukarı giden neslin benzeriydi. Her mahallenin bir takımı vardı. Geceleri koruya, erik hırsızlığına gene çıkılıyordu. Her sabah gene evden top oynamağa diye denize kaçılıyor altı milllik akıntılarda yüzülüyor ve iskeleden kalkan gemilere binilip üst güverteden atlanıyordu. Kaptanlar hep eskisi gibi, "Ulan hergeleler, başımı derde sokacaksınız" diye bağırıyorlar, sonra için - için gülüyorlardı.

Dükkânı yedi eylülde yıkılan sütçüdeki telefonun yerini, iskeledeki telefon almıştı. Rimelli kadınlar, göğüsleri dışarda kadınlar, telefonla dostlarına, "Geliyorum" diyor, siyah gözlükleri ile köprünün veya uzak bir Boğaziçi iskelesinin yolunu tutuyorlardı. Günahların hep bir plâj kabinesine bırakıldığım sanarak, hiçbirşey olmanuşcasına akşamları gene köyün yolu tutuluyordu. Kocalara hep aym yalanlar söyleniyordu. Kimi dışçiye gitmişti. Dışçi kalabalıktı. Vapur kaçırılmıştı. Kimisi eski bir arkadaşa rastladığım, mevsim için tayyörlük kumaş aradıklarım uyduruyordu. Oysaki yalanlara lüzum da yoktu. Dünyanın her yerinde aldamşları en arka duyanlar daima kocalar olurdu.

Bütün iş erikler çiçek açarken, kirazlar çiçek açarken, bademler çiçek açarken, boğaziçinin herhangi bir iskelesine, bir küçük bavulla çıkabilmekte, bütün iş herhangi bir Boğaziçi köyünde Madam Katina'nın, Madam Anastias'ın evinde bir odaya kapılanmaktaydı. Okulları kapanan çocuklarla birlikte, martı gırıltılarmdan, leylek göçlerine kadar, gönlünce ve alabildiğine yaşamaktaydı. Sabah evden çıkıp, akşam dönünceye kadar oniki defa vapura, dolmuşa, otobüse, tunele binip, günde ortalama olarak iki saat kırk dakikayı, Picasso'nun insanları gibi ecüş - bücüş şekillere bürünerek savaşır gibi yaşamaya meydan okuyarak yaşayabilmekteydi, Bir yırmidört

saatlik bölümü parselleyip, her saati ayrı - ayrı yaşamadıktan sonra, her saatin hakkını vererek teker - teker yaşayamadıktan sonra, herkesin gözü başkasının karısında kızmdayken, bir bardakçık bira kursağına rahat inmedikten sonra, herkes birbirinin lokmasını saydıktan sonra, bu dünya yaşamağa değmezdi. Bizim yaşamamız buydu, dünya görüşümüz, hayat görüşümüz buydu. Biz yükselenleri çelmeler, aşağı iter, soluğunu kesiverirdik. Daha uzun yıllar da bu değişmeden sürüp giderdi.

"Hayır!" dedi Bernâ, "Hayır!" Sonra sustu. Suyun yüzüne fırlayan iki aylık bir iskorpit denize düştü. Az ötedeki sandaldan yarımçeyreklik bir karpit ışığı dökülüyordu. "Nasıl olur?" dedi Bernâ. Kayalıklardan bir balıkçının türküsü geldi, "Beni öldür elin batır kanıma - Desinler ki on parmağm kmalı." Bir başka kayalıkta, genç bir adam, tevziye tâbi ithal malma sarılırcasma yanmdaki kadma sulanıyordu. Gaşinoların birinde, gâvur ölüsü gibi ağır bir garson, yüzdeonbeşi icad eden adamın mezarına tükürüyor. "Olacak!" dedim. Ve herhangi bir kaya parçası, başını avuçlarına gömmüş düşünüyordu. Turnaları düşünüyordu. Aşklarını, üstünde oturanları, karda - kışta hiç gelmeyenleri düşünüyordu. Trabzon Lisesindeki sarı edebiyat öğretmeninin dudaklarını çmlatıyordu. Bir gazeteci kızın, kedisiz yaşayamayan, cumartesi pazarları sokağa çıkmayan bir pıçırık kızın kulaklarını çekiştiriyordu. Şonra birden, insanlar gibi düşünmekten bıkıyor, isyan bayrağım çekiyordu. Divan şairlerini delirtecek bir ay vardı gökte. Bütün kıyı tırnak - tırnaktı. Burundaki köşklerden üç - beş tane yeşil - kırmızı ışık dökülüyor. Arkada dört nala kalkmış bir kır balosu. Bütün antenleri koparılmış veya gerilmiş bir büyük gece, bir büyük kendini unutuş, çırçıplak duruyordu. Bernâ başını dizime koydu. Avuçlarımı açıp, saçlarını çektim. "Olacak!" dedim. Bir kadm mikrofonun içine gömülen dudaklarmdan kilotsuz Mariliyn Monreo'nun kıvranışı ile, "Kiss" diyordu. Davul da, akordion da, keman da hep "Kiss' diyordu. Üç sokak ilerde delirmesine ramak kalan bir baba, karısına küfür sallıyordu. "Bir ekmek otuz kuruş. Bir küçük hıyar da otuz kuruş" diyordu baba. Bu ne çelişmezlikti? Ne sağ gözün, ne de sol gözün seyirmesine benziyordu bu. "Sen bana baksana" dedi Bernâ. Sonra caydı Söylemedi. Ben denize bakıyordum. Bernâ gözlerini açtı. Bebeklerine katran damlatılmış gibi, toroslardaki tunellerin ağzı kadar siyah gözleri vardı,

"Kiss" diyordu sahnedeki kadın. "Kiss." Köyün bütün gençleri, çimentoları parçalanmış dans meydanına gömülmüştü. Bütün dünyayı, bütün huzur ve bütün boşalmayı, kollarının arasında kapanan yürekte sanıyorlar ve bütün gelecekleri bu düşüncelerden, bu dönüşlerden kurulacağım hayalliyorlardı. Birgün onlar da kollarının arasında kenetlenen gözleri, herhangi bir köşebaşında, herhangi bir sokak fenerinin altında bir yabancıya bakarken görecekler, o gözlerde küçük bir hatırlayış görmek için çırpınacaklardı. Burnun arkasındaki sandaldan bir kız denize düştü. Sırılsıklam oldu. Bir müddet bağırdı - durdu. Sandaldakiler kızı yukarı çektiler. İskeledeki adam kâğıttan çiçek yapıyordu. Parmakları dönüyor, tırnaklarını bastırıyor, sonra sîâfon kâğıtlarını avuçluyordu. Bazen yapıştırıyor, bazen eziyordu. Üç dakikada bir gelincik yapıyordu. Papatyalar dört dakika sürüyordu. Sarı rengi yapmak, hele beneklemek, noktalamak zordu. Uzak bir durakda dolmuşçular müşteri bekliyordu. Kâhyaların ağzını bıçak açmıyordu. Ve küçük Boğaziçi vapurlarında, mallarını satıp yerlerine dönen dutçular, sigara sarıyorlardı. Bir tanesi, "Benim sigaramın tanesi dörtbuçuk kuruşa geliyor. Zırnık toslamam" dedi. Bu sırada çok atış yapmış ve çaptan düşmüş fişeksiz tüfek misâli bir kadın Taksim sinemasında, seansına loca tutacak adamı bekliyordu. Sekizbuçuk aylık gebe bir kadın gibi yerinde duramıyordu. Aynı dakikanın içinde bir tren, bir dağ istasyonuna giriyor veya bir ovaya iniyordu. Trende Kore'den dönmüş erler vardır. İstasyonda bir kadın, "Yirmisekiz-yirmidokuz mayıs Vegas muharebelerine iştirak eden var mı? Astsubay Necat'ın eşiyim. O tarihtenberi hiçbir haber almadım." diye bağıracaktı. Astsubay Necat'ı bilen hiç kimse çıkmayacaktı. Haliç'te kurşun gibi ağır bir hava vardı. Bir işçi kız, pencereden yazlık sinemaya bakıyordu. Büfeci çocuk, suyu akmayan bir havuza, beş - on tane gazoz şişesi sarkıtmıştı. Perdede "İslâmiyetin Doğuşu" oynuyordu. Sahnenin kenarında afişler vardı. "Fahişenin Oğlu", "Satılık Kadınlar."

"Bak oraya!" dedi Bernâ. Baktım. Kayalıklar, deniz ve ay vardı. "Evet!" dedim, "Ne var?" Bernâ güldü. "Oraya gidelim" dedi. "Sandal tutalım.". "Param yok" demedim. Ne zaman param olmuştu ki? Ay gittikçe küçülüyordu. "Neden?" dedi. Bernâ. "Dünyadan uzaklaşıyor da ondan" dedim. "İstersen dünya aydan uzaklaşıyor" de. Alabildiğine uzun ve kalın bir düşün-

ceye daldı Bernâ. "Uzaklaşanlar küçülük mü?" dedi. Cevap vermedim. Zaman horozların ötüşü içinde eriyor. İskelede yatan gemi ışıklarını söndürüyordu. Ateşçi kazana kömür dolduruyor, ocakçı kaptanın cezvesini ateşe sürüyordu. Bernâ'nın gözleri avuçlarımdaydı. Karanlıklar içinde uzaklaşan bütün kıyılar, bütün şekiller yaklaşıyor. Gece boyunca en güzel ışıklarını veren bütün fenerler mart ayazına tutulmuş kediler gibi titriyordu. "Herşey gecenin içinde kaldı." dedi Bernâ. Gerindim. "Evet!" dedim. "Böyle olmasaydı, gündüzler geceye de inseydi" Sustu. Sonra ayın ışığı dağlara giden yolları gösterdi. "Bak!" dedi. Ötelerde dağlara giden yollar vardı.

Gürbüz Ozak

CENGİZ İLHAN

HASAN BEY'LE PARİS

İlk terslik sabahleyindi. Hasan bey o sabah erkenden uyandı. Gözlüklerini taktı, kurumuş dudaklarını avuçladı. Pencereden baktı, bahar. Hatırladı, o gün önemli bir davası bitecekti. Davayı kazanacağından emin gülümsedi, sonra da bir şey düşünmedi. Sevinçle kalktı, yıkandı, kahvaltıya oturdu.

— Bugün Rauf.. -

— Ne olmuş Rauf'a..-

— Anlatmadım mı.. Bir davamız vardı onunla.. Bu gün tamam işte. Bakalım ne yapacak kaybedince...-

Karısının cevabını beklemedi, çayını yudumladı. Sonra tekrar. Kendi kendine güldü.

— Şeytanın aklına gelmez...

Karısı kalktı bardağına ikinci çayı doldurdu, o, eliyle karısının omzuna vurdu.

— Hanım, nasılsın hanım..-

— Eh işte..-

— Sıkma kendini hanım..-

İkinci çaya başlarken bir sigara yaktı.

— Gör Rauf'u, çamur.. Şeytanın aklına gelmez ama, bak..-

Karısı birden hatırladı, kesti.

— Karışmam, valla.. Bu gün de sen bul..-

Hasan bey ilk karısının söylediklerini anlamadı, gözleri boşaldılar Soracak oldu, karısı bıkarmadı, tamamladı.

— Sebze yok, etten de biktım diyorsun..-

Radyodaki türkü çekilmez oldu, havaya uygun parmakları açıkta kaldı. Çayını yudumladı, karşılık vermedi.

— Biliyorsun bu mevsimde..-

Düşünmedi değil, zihnini o gün pişecek yemeğin çeşidini bulmak için zorlamanın korkunçluğu açıktı. Kendisini tuttu,

kurılan neşesini bulmak için davasını, o gün kararla tamamlanacak olan başarısını düşündü.

— Sonra da beğenmiyorsun. Saatlerce düşünüyorsun yine de..-

— Biz neler düşünüyoruz hanım, çok mu.. Blz..-

— Bul...-

Hasan bey kalktı, ellerini yıkadı, tekrar geldi.

— Dün fasulyayı beğenmedi, evvelki gün etli kapama yaptım yine mi dedi. Bulsun valla,.-

— Ama uzattın artık..-

— Valla karışmam..-

Hasan bey yine kendisini tuttu, sinirlenmek istemiyordu. Ayakkabılarını giydi, çantasını aldı, kapıda,

— Vakit yok, dedi. geçiktim..-

— Hep öyle dersin..-

Beklemedi, çıktı. O gün pişirilecek yemeğin bütün gününü berbat etmesine katlanamazdı. Baktı, bahar. Düşündü, kararı eliyle koymuş gibi biliyordu, sonuç onundu. Durdu, bir sigara yaktı, dudakları hafifçe gerildi, işte hepsi geçmişti. Otobüste kitap okuyacak oldu, tamdık birisini aramaktan başaramadı. Duruşmanın saati öğleyc yakın olduğu halde yazıhanesinde fazla kalmadı, cüppesini, çantasını alıp çıktı, adliye'ye gitti.

İkinci terslik kuşluktaydı. Özer ilc Turan'a, bir de Cevdete iradenin ruh üzerindcki tcsirleri hakkında düşüncelerini anlatıyordu.

— Uzağa gitmeğe lüzum yok, meselâ ben, baktım bahar, sevinçliydim kendisini harici tesirlere karşı koruyan uzviyetle psikolojik bünye arasındaki rabıtayı kuruyordum Durdu, gözlüklerini düzeltti, sonra elini genişçe açtı - Yoksa bu gün bir davam var Rauf'la, mühim mi mühim ha,.-

Turan ilgilendi.

— Kim Rauf Hasan bey..-

Hasan bey dudaklarının kenarı ile güldü.

— Ne.. Büyük Avukat Rauf Ersöz'ü bilmiyor musun?..-

Cevdet sigarasından derln bir nefes çekti, katıldı.

— Bakma, iyidir Rauf..-

— Gör ama ne yaptım.. Ne diyordum, karar da bu gün - Hasan bey tekrar güldü - Şeytanın aklına gelmez, karar mutlaka benim, böyle şcylere değer veren adam değilim yoksa, yi-

ne de kahvaltımı ediyor, mevzuumla ilgileniyordum..

Cevdet ilgilendi, hangi mevzuu diye sordu, Özer cevaplayınca yüzünü buruşturdu.

— Evet tam iradenin ruh üzerindeki rolü üzerinde dururken karı ne dedi Allahım.. Ölür insan be.. Bu gün ne yemek pişecekmiş..-

Cevdet büyük bir kahkaha attı, Hasan bey de zevkle güldü.

— Asıl mesele, dedi, insanın kendisini dış tesirlere karşı korumasındadır. Nasıl uzviyet...-

Daha konuşacak, bu yolda ulaştığı başarıları anlatacaktı, ama önce Turan ayrıldı, arkasından da Cevdet'e, Özer bir başına kaldı. Saate baktı, çok kalmamıştı, Rauf'u arandı, göremedi.

— Belli, dedi, biliyor davanın ne olacağını gelmez..-

Bir sigara yaktı, sonra da güldü.

Hasan bey'in sırası geldi. Hızla çıktı, duruşma salonunda Rauf'u gördü, bekliyordu.Bir baktı, dudakları kıvrıldı, gözleri küçüldü. Hâkim kararı kısaca bildirdi, Hasan bey davayı kaybetmişti. Önce anlamadı, Rauf gülüyordu, sordu:

— Yani...-

Hâkim tekrarladı. Hasan bey'in dudakları hafifçe seğirmeğe başladı, gözleri sokakta kalmış bir çocuk gibiydi. Kendisini tutuyor, bir şey olmamış gibi davranmak istiyordu. Koridorda kimseyle konuşmadı, bir Rauf'la.

— Rauf, dedi, biliyordum kaybedeceğimizi zaten..-

Sonunda kararını verdi, Paris'e gidecekti. Yazıhanesinde bir iki defa dolaştı, durdu, pencereden baktı, bahar.

— Bu sabah neşeyle kalktım. Çok iyi çalışabilirdim de, sen kalk bu gün ne yemek pişecekmiş diye sor, katır gibi inat ta et üstelik, bütün asabımı boz at..-

Kapının vurulmasıyla açılması bir oldu, arkadaşı Nevzat geldi.

— Vay beyim..-

Hasan bey kalktı, arkadaşına yer gösterdi, tekrar oturdu.

— Nerelerdesin yahu.. Doyanamadık artık..-

— İş güç Nevzat.

Bir sigara yaktılar.

— Eee başka nasılsın bakalım Hasan..-

Hasan bey ellerini açtı.

— İşte..-

— Beni sorma felâket..-

— Çürüyoruz..-

— Şükür de.. Şükür de..-

— Ne şükürü, bırak Allahaşkma..-

— Hoş orası da öyle ya..-

— Akla, ilme inanıyor musun? Benim bildiğim inanırsın - Eliyle pencerenin dışarısını işaret etti - Bu öküzlere benzemezsin sen. Öyleyse burası senin yerin değil.. - Sigarasının külünü silkti, gözlüklerini düzeltti - İnsan gibi yaşamak ister misin? İçinden geldiği gibi ha.. Benim bildiğim sen istersin - Pencereden sokaktan geçenleri gösterdi - Bak, şunlara bak, ha bir parça ekmek, ha bir parça saman, eşek gibi koştur istersen, ha otomobille, ha da yaya, hepsi bir, ne düşünce var ne de his..-

— Bizim gibi insanlar Hasan..-

— Meselâ ben, bu gün neşeyle kalktım, iyice çalışmak istiyordum.. Karı birkavga çıkardı..-

— Kadınlar mı bırak..-

— Yok adamlar başka türlü.. İnsan öküz gibi yaşadıkça.. Ruhunu irademle kontrol eden bir insan olamasam..-

Nevzat başını iki yana salladı.

— Öyle olmasak..-

— Bu cemiyet bu insanlar bize göre değil - Eliyle arkasını gösterdi - Arkamızda hem de çok arkada.. - Elini masaya vurdu - Anlamazlar, anlatamazsın.-

Nevzat susuyordu, Hasan bey kalktı, yanına geldi.

— Nasıl her balığın kendine göre bir suyu varsa.-

— Yaa, doğru..-

— Anlamazlar, ayni yüze çıkmış bir derin su balığı gibi - Hasan bey yüzünü buruşturdu, kollarını sertçe salladı - Çırpına çırpına mahvolursun..-

Nevzat kaşlarını kaldırmış dinliyordu. Hasan beyin sözü bitince saatine baktı, özür diledi, gitti.. Hasan bey arkadaşını kapıya kadar geçirmişti, uzaklaşınca kendi kedine güldü.

— Eşek..-

Döndü koltuklarından birisine oturdu, sigarasını söndürüp yeni bir sigara yaktı.

— Paris..-

Dudakları bir gülüşün kıvrımlarını uzun zaman bırakmadılar.

— Bir küçük oda kiralarım Quartier Latin'de, bir de kendime göre kahve bulurum. Sabah kalkınca hemen çalışmağa, akşama kadar. Akşam üstü gazetemi alır kahvemde bir köşeye çekilirim artık, ağır ağır şarabımı içerim. İnsanlar, her tarafım insanlarla dolacak.. Dostlarım da olur, onlar da gelir, başlarız münakaşaya, neler konuşulmaz ki, en son fikirler, en yeni eserler hepsi..-

Telefon çaldı, Hasan bey'in düşüncelerini yarıda kesti.

— Avukat Hasan, buyurun efendim.. Siz misiniz Ali bey, hürmetler ederim efendim.. Estağfurullah.. Rica ederim beyefendi.. Tahmin etmiştim, maalesef Ali bey, maalesef.. Temyiz edeceğiz muhakkak.. Daha önce muhakkak kazanacağım mı dedim, yok efendim yok.. Temyizde muhakkak göreceksiniz.. Ama Ali bey biz kanuni vazifemizi.. Hayır hiç bir davada garanti vermem, hem efendim durun bakalım daha.. Rica ederim Ali bey.. Hele bir ilâmı alalım, esbab-ı mucibeyi görelim bakalım. Bilmukabele efendim.. Estağfurullah..-

Telefonu kapatınca, boş boş baktı sigarasını arka arkaya bir iki defa nefesledi, birşeyler yapmak istedi, bilemedi.

— İşim gücüm kalmadı bu gün ne yemek pişecek diye düşüneceğim, sabah sabah kalk bütün asabımı boz at..-

— Bir küçük oda kiralarım.. Akşam üstü oldu mu kitapları bir yana doğru kahveye.. Şöyle bir de kız, güzel mi güzel, anlayışlı mı anlayışlı.. Belki de kaldığım otelin sahibesi.. Her gece..-

— Şeytan ne diyor, al şu adamın dosyasını kafasına çarp.. Kanuni müktezasını elbettekî yapacağız, müktesabatımızla biz. Böyle şeylere değer veren bir adam değilim yoksa.. İrademle ruhumu kontrol etmesem..-

— Kahvede fikir münakaşası yaparız, kızlar da olur.. Sonra artık Paris, sabahlara kadar Paris. İnsanlar...-

Hasan bey saatine baktı, vakitti. Cadde evlerine dönen insanlarla doluydu.

— Yüze çıkmış bir derin su balığı gibi.. Kalk beş paralık davalarla uğraş, o gün ne yemek pişecek miş diye düşün dur..-

— Söyledim de, zaten bu davanın çıkmıyacağını ben baştan biliyordum. Eşek gibi inat etti, al işte, şeytan al diyor şu adamın dosyasını kafasına çarp...-

— Zeytinyağlı fasulya mı yoksa kapama et mi, en çok buna kızıyorum. Davaya mı hiç sıkılmadım, biliyordum zaten. Kaldı ki ben kendini avukatlığa vermiş bir adam değilim, benim asıl işim, asıl saham..-

— Kendime göre küçük bir oda kiralarım. Akşama kadar kitaplarımı sonra gazetemi aldım mı doğru kahveye, sonra da Paris artık, Paris..-

Bir sigara daha yaktı ve yüksek sesle tekrarladı.

— Paris..-

Yazıhanesinden çıkınca hemen eve gitmedi, çarşıda dolaştı. Kitapçı vitrininde gördüğü bir fransızca öğretim kitabını satın aldı. Ertesi günü yola çıkacakmış gibi heyecanlıydı. Şehir artık ona herşeyiyle yabancıydı. Bir meyhaneye gitti, içti. Paristeki kahveleri düşündü, şarabını ağır ağır içiyor, gazetesini okuyordu.

Evde karısını umulmadık bir şekilde buldu. En yeni elbiselerinden birisini giymiş, süslenmişti. Hasan bey'i güler yüzle karşıladı. Ayakkabılarını çıkarınca terliklerini verdi, oturunca sigara tablasını yanına koydu.

— Bak bu gün ne yaptım, sen gittikten sonra düşündüm, düşündüm, nihayet buldum. Çoktan börek yemedik. Önden et suyuna bir çorba, arkasından kıymalı börekle komposto, nasıl liste.. Seversin diye başka bir şey yapmadım..-

Hasan bey bir sigara yaktı, gözleri kırpıştı, dudakları seğredi.

— Haa yufkayı da kendim aCtım, bak..-

Hasan bey birşeyler söylemek istedi, bulamadı.

— Öyle çarşı yufkası değil..-

— Bu ne şıklık.. Maaşallah..-

— Beğendin mi..-

Hasan bey tekrar sustu.

— Dava ne oldu Hasan.. Rauf kimbilir ne yapmıştır..-

—

— Büyük bir başarı bu senin için Hasan..-

Hasan bey hızla yerinden kalktı, karısının yanına gelince durdu. Kolları boşlukta sallandı kaldı.

— Ben, dedi, kararımı verdim, Paris'e gidiyorum..-

Karısı bir şey söyliyemedi, şaşırmıştı. Mutfağa gitti, geldi tekrar oturdu. Bir zaman sustular. Hasan bey geniş adımlarla dolaşıyordu. Ama kadın çok durmadı, sordu.

— Yemek yemiyecek misin Hasan, dedi, çorba ısındı da..-

MERAL ÇELEN

YAPMA KİŞİ

Köşemde, sessiz, çayımı yudumluyordum. Benden başka tek oturan yok. Hepsine bakıyor, kimseyi göremiyorum. Konuşan, gülen, çekişen, somurtan, giden, gelen bir yığın insan. Ben de onlardan biri. Tek başıma oturmuş, çayımı yudumluyorum.

Benim için, "kolay mutlu olmayan, içine kapanık, soğuk, karşısındakine değer vermez..." falan derler. Ben de dinlerim. Gerçekten böyle olup olmadığımı, daha doğrusu neden böyle göründüğümü bilirim. Herkesten iyi, herkesten çok. Gözlerim içime çevrilmiş, kendime bakarım. İçimden sesli sesli konuşurum da, başkalarıyla yavaş sesle bile konuşmam.

Arkadaşlarım,

"Şu adam nasıl?" diye sorsalar, dudak bükerim. Yakışıklı olup olmadığım görünem bile. Onun içini görmedikçe ilgilendirmez beni.

Kardeşim.

"Beni seviyor musun?" diye boynuma atılır. Onu sevip sevmemek elimde değildir ki! Sorusuna şaşarım.

Doğanın güzelliği her zaman sarmaz beni. Bir onun için çıkıp dolaşmam. Biri, "ne güzel!" dese, "güzel!" derim. Başka türlü olmak, doğanın elinde değildir.

Kendi kendime konuşmağa öyle alıştım ki, arada bir, iki söz edince şaşarım. Bazı onlar konuşurken, tartıp, süzüp ortadan bir şey söylerim. Bakarlar, susarlar. Sonra hiç konuşmamışım gibi, aralarında konuşurlar yine. Yalnız kalınca, hepsinin adına bir bir konuşur, "kendimi de katarak!" çekişir, tartışır, suçlar, kendimce doğruyu bulur, çıkarırım ortaya. Sonuç, bana en yakın, en çok bildiğim, duyduğum, inandığımdır.

Neden böyle olduğunu kendime sordum. "Başka türlü olamadığımdan!" dedim, "Kendimi böyle hazırlamaktan!" dedim.

"Küçükken çok yalnızdım. Kendimle oynadım, kendimle konuştum, kendimle çalıştım!" dedim. Yine de tam bir karşılık bulamadım.

Şimdi büyümüşüm, usum birşeylere eriyor. Biraz güzelleşmişim. Az çok giysilerim var. Çalışıyorum. Ondan, bana yanaşır, konuşur, sever görünürler. On yıl önce nerelerdeydiniz? Annem bile saçlarımı çeke çeke örerdi.

O küçük kızı, yendim, değiştirdim, adam ettim. Küçükken yanıma sokulmayanlar, sonradan arkadaş olmağa can attılar. Yüzüme bakmayanlar, arkamdan koştular. Annem, babam, "kızımız!" diye göstermelik yaptılar.

Ben başka bir ben oldum. Herşeyimi, duygumu, düşüncemi, üzüntümü, sevincimi, saklar oldum. Belli olaylar karşısında, belli davranışlarım oldu. Hiç birşeye şaşmaz göründüm. Şimdi, burada oturan benle, içimdeki ben, başka başkadır.

Şu karşımda oturan adam, uzun bir süredir, bana bakıyor. Biliyorum. Bildiğimi, o, anlamamıştır. Hiç gözgöze gelmedik. Onu görmemi bekliyor. O, başka yönlere bakarken, yeşil gözlerini, siyah saçlarını, uzun boyunu gördüm. Hangi kızın olsa hoşuna gider. Bunca kişi içinden, neden bir onu gördüğümü bilemem.

Bilmek istediğim tek şey, o adamın kafasının içidir. Apaçık, yapmacıksız, gerçek beni, kalbi, duygusu... Belki benim kadar yalnız, benim kadar yapma bir kişi... belki de içten bir adam... Yalan söyler mi, söylemez mi? Kendine bile... Ya da, kendi kendini bile aldatan bir adam...

O adamı tanımak isterdim. Yanında başkaları olmasa, gider, otururdum. Eskiden beri tanışıyormuş gibi hemen anlaşırdık! Onun aradığı ben, benim aradığım o olurdu! Yüzümüz, ellerimiz, konuştuklarımız bile yabancı gelmezdi! Ortak duygularımıza, düşüncelerimize, sevinçlerimize şaşardık! Uzun yollar kısa, yapraksız ağaçlar bahar dalı, somurtkan insanlar mutluymuş gibi gelirdi bize! Yeryüzünde herşey birdenbire değişiverirdi!.. Belki ben bile...

Ben burada, her zaman bir başıma oturur, çay içerim. Ama, hiç böyle saçma şeyler imgelemem. Adam, bir sevimli, bir güzel, kaptırdım kendimi... Yapma ben gitti, gerçek ben oldum! Birden ayaklarımın ona doğru gittiğini, ellerimin onunla sıkıştığını gördüm. Yanında kimseler yoktu. Adam, hep öylece duruyordu! Ellerimi, ayaklarımı görmemiş, hep bana ba-

kıyordu. Ellerimin ardı sıra, sözlerini duymak için kulaklarım, konuşmak içim ağzım, sıcaklığını duymak için bedenim gitti... Gitti de yanı başında durdu... Benden giden bu bene bakakaldım! Ne kızdım, ne sevindim! Şaştım... Çayımı içerken gözgöze geldim adamla. Göz kırptı bana!..

Bütün kanım tepeme çıktı... "Geri dönün ayaklarım, geri dönün!" Oraya giden ben değilim. "Ellerim, ağzım, kulaklarım geri dönün, gelin bana! Konuşacak sözümüz, duyacak sözcüklerimiz yok!" Onlar, beni duymamış gibi oradalar. "Geri dönün!" diye bağırdım. Hepsi utanmış, geldiler.

O adamı düşünüyorum. Göz kırparken kendisi miydi, değil miydi?.. Bana bakıp bakıp kendine kızınca, ilk elde göz kırptı. Böylelikle beni küçültüp, kendini, yakışıklılığına, güvenine karşı temize çıkardı.

Belki de, adamın, elleri, ayakları gelmiştir bana, hiç aldırmamışımdır. Terslemiş, kovmuşumdur. Her neyse... Kızdım, kalktım. Dışarı çıkarken, bir gözünü oyup, cebime koydum. Eve giderken, denize atacağım.

Biraz önce beni bırakıp giden ayaklarıma kızıp, birikmiş suların içine girdim. Eldivenlerimi de giymedim. Kulaklarımı rüzgârda bıraktım, ağzımı büzdüm. Onların birşey istemesi ne denli yerinde olur? Usuma kulak verip, onun dediğini yapmaları gerekmez miydi?

Işıklar yanmış, her yer parlıyor. Hafiften yağmur yağıyor, hoşuma gitti. Yürüyorum. "Şu sürede eve gidip çay içseydim, annem sevinmez miydi? Babamla iki söz eder, kardeşlerimin derslerine bakardım. Onları bunca sevip, uzak durmam neden? Hep bunları sorarım kendime de, kapıdan girince bir başka kişi olur çıkarım. Sabahleyin, terliklerimi yerine koymamışsam, yine onları yerde bulur, değişirim. Bir betik karışmışsa kızarım. Masa toplanırken, tabağım kalkmamışsa, darılırım!... Onların tanımadığı, sevemediği ben olarak kalırım. Yapma ben!.

Şimdi eve gider, soyunurum. Ellerimi, ayaklarımı yıkarım. Annemi babamı öper, kardeşlerime sarılırım. Yemek yerken konuşur, gülerim. Anlaşmak için biraz da ben çalışmalıyım. Benden ürkmemeli, "bizi sevmiyor!" dememeliler. Onları seviyorum.

Bir dirseğin, bir kişilik yerden gelip, hızla bana çarptığın-

dan, bunları düşünüyordum. Üç kişiydiler. Sırıttılar. Ellerim adamın yakasına sarıldı, tokatladı. Tükürdüm, söğlendim. Gözlerim ayıpladı. Ben yürüyordum. Ellerim o adamlarla gitti bir süre...

Ağzımı susturdum. Ellerim, geri çektim diye kızdılar, küstüler. Yalvardım, yakardım. "İyi elim, sana yakışmaz!" dedim. Kandılar. Benimle birlikte yürüdüler.

Eve az kaldı. Denizin buradan görünmesine bayılırım. O kısacık yolu uzattığım çok olmuştur. Üfak yağmur damlaları, denizin yüzüne pıtır pıtır dökülür. Karanlıkta birşey gördüğüm yok, ama öyle olduğunu bilirim.

Bazı, ölünce, su olacağımı düşünürüm. "Kimi de, toprak, bitki, renk olacağını düşünür!" Su olup denize karışacağımı, gemilerin, sandalların, insanların yüzeceğini, kabarıp dalgalanacağımı, yağmur olup yağacağımı, ırmak olup akacağımı düşünürüm. Su olunca bilinç yok artık! Su balık, çiçek, renk... Sen yoksun! Ne olduğunu bilemezsin!...

Şu yağan yağmurda kimler var acaba? Bazı, su içerken, canlı gibi görürüm de, iğrenirim. Suya ellerimi batırır, binlerce yıl önceki insanları okşar, severim. Buğu, yağmur, dere, ırmak, deniz... Soğuk!...

Bir usum kaldı bende, uçtum denize. İlk önce, gözü fırlattım balıklara... Kapıştılar.. Yüzmek bilmem, çırpındım, durdum. Kıyıya çıkmağa çalışan "ben" e bakıyorum. Sırılsıklam! "Gel!" diye sesleniyorum. Koşuyor. Birlikte eve yollanıyoruz.

İkinci çalışımda kapı açıldı. Kardeşim yüzüme bakmadan kaçtı yukarı. Yerde duran terliklerimi giydim. Biri ters dönmüş, yorgun... Merdivenleri çıktım. Yemek hazır. Oturdum. Yanımda annem vardı. "Anneciğim!" diye öptüm. Annem şöyle bir yüzüme baktı.

Hepimiz yemeklere saldırmış, yiyoruz. Babam,

"Eline sağlık!" dedi.

Kardeşlerim,

"Çok güzel olmuş!" dediler.

Ben de,

"Güzel!" dedim.

Annem,

"Sen bunu sevmezsin pek!" dedi.

Önüme baktım, sovanlı yahniymiş. Küçük, kabuklu soğanlar duruyor tabağımda. Etlere dokunulmamış.. Suyuna banıp

banıp yiyormuşum!...

"Yok canım, nerden çıkardınız?"

Bozuldum. Yemeğe çalıştım. Konuştum, güldüm, onları dinledim. Masayı da topladım. Odama giderken, babam;

"Bu akşam bizden birşey isteyecektin ama, bir türlü anlıyamadım ne olduğunu!" dedi.

Şaştım, kaldım.

"Nerden anladın?"

Dudak büktü.

"Bilmem! Bana öyle geldi belki!"

Şaşkınlığımı toplayıp, odama gittim. Işığı yakmadan öylece uzandım. Kendimi nasıl sakladığımı, yapma ben'in korkunçluğunu anladım. Gözüme uyku girmedi.

Yağmuru dinledim, hızlanmış. Yıkanan tabak seslerinin hepsini kırdım. Onlarm gülmelerini duyup ağlarım da, sırılsıklam olurum diye, kulaklarımı tıkadım. Anneme kondurduğum öpücüğü geri alamadım ama, sesimi, odalarmdan toplayıp getirdim. Başucumdaki betiği fırlattım. Terliklerim ayaklarımdan düştü. Sırtımdakileri çıkardım.

Bir de baktım, ayaklarım beni bırakmış gidiyor. Yalınayak, taşlara, çamurlara, soğuğa aldırmadan gidiyor. Ellerim, gözlerim, bedenim, hepsi birden gidiyor... Bir usum kaldı, bir yapma ben!.. Gerçek ben gidiyor. Darılmış, kızmış, sevgisiz, yalmz gidiyor. "Geri dönün ayaklarım, geri dönün! Yollar kötü, yollar pis!.. Ellerim, senin yerin burası, gel!.. Ben buradayım, geri dönün!.. Burası bizim evimiz, bu oda benim!.." Sol ayağım daha yavaş, sağ ayağım onu çekiyor. Ellerim onunla beraber! Geldiler! Yan döndüm!...

Kapı açıldı, annem geldi. Elini alnıma koydu, eli ıslandı. Saçlarımdan öptü.

"Ne oldu sana bu akşam?..."

"Dönemedim!"

Başka birşey sormadı. Hastayım sanmıştır. İyiki ilâç getirmedi. "Dönmem gereksiz artık!" Yine sormadı. Delirdiğimi, yakmda oynatacağımı düşünmüştür. Ya ona;

"Bir adam bana göz kırptı" deseydim, ne derdi?

REMZİYE BATUHAN KOPER

OY FADİME

Böyle körpe karı bunca işin üstesinden nasıl geliyor, bir gün eli bıçaklının biri pekmezini akıtacak diye yaka ısırıyordu köy halkı. Hoş o da öyle öfkesi burnunda bir tazecikti ki, yanma salâvatla varılırdı. İne cine göz dağı vermek için karanlıkta şarkı söyleyen bir çocuk gibi yapmacıktı cayırtı vermesi sağa sola. İçinde, korku yaprağının titremediğini söyleyemezdi kendi kendine. Geniş topraklarının ortasında tünemiş baba evinde oturmakta inat ediyordu. Kurda çakala nanik yaparcasına kapısını açık bırakmakta direnmese gine iyiydi.

Akşam üstü tarladan dönen adamlarının yemeğini verdikten sonra pencereye çıkıp, gidişlerini seyrediyor, sonra üç küçük çocuğunu yatırıp makinasının başında şarkı mırıldanarak ufak tefek dikişlerini dikiyordu. Çamuru karnında çiçeği burnunda denecek kadar genç olmasına rağmen, gözü gibi baktığı sebzeleriyle uğraşmak, çocuklarının bitmek bilmeyen bezlerini yıkamak ellerini el kılığından çıkarmıştı. Toprak onun sevgisine karşı istediğini veriyordu ama, ondan da çok şey alıyordu. Onun sevgisini anlıyordu toprak. Güneşin altında alabildiğine geriniyor, doğuran bir kadın gibi gururla gülümsüyordu sanki. Domatesler al'ı, biberler yeşil'i, patlıcanlar mor'u övüyorlardı güneş'e; Fadime'nin bahçesiydi o. Eve en yakın olanı. Daha ilerde püskül püskül lâzutlar. Mısır kazanı kaynamadan geçen yaz'a yaz mı derdi Fadime? İşçisi vardı ama toprakla oynamaya bebeklerle oynamaktan daha önce başlamıştı. İşin doğrusu bebekle oynamaya pek vakti olmamıştı. Babasının göz bebeği olmasına rağmen daha geyik etine girmeğe başlarken gelin etmişti onu. O ne kadar tez canlıysa kız kardeşi de o kadar tembel, çeki taşı gibi, olduğu yerden kıpırdamak istemiyen bir kızdı. Fadime yirmiye varmadan üç çocuk doğurduğu halde öteki daha yapma bebekleriyle oynamaya devam edi-

yordu. Ona imrendiği olurdu bazı bazı. Bu koşuşmanın sonu yoktu, bunu çok iyi biliyordu, hele ana baba öldükten sonra.

Toprak ne kadar boş duruyorsa onun karnı da ancak o kadar boş kalıyor, sonra gine içerden tekmeyle çalınan bir davul halini alıyordu. Evde çocuk sesleri gittikçe artıyor, gençliğinin istediği çalgı çağanak yerine, kulakları hep beşik tıkırtısı ve çocuk vıyaklaması duyuyordu. Güneş onu yatakta bulamazdı hiç bir sabah. Evi gıcır gıcır olana kadar temizliyor, ovuyor, kendisiyle beraber tahtaları da eskitiyordu. Yalnız akşam üstleri içini anlatılmaz bir korku sarıyor, gittikçe kararan fındıklığa doğru ürkek ürkek bakıyordu. İşçiler tarladayken daha rahat oluyordu içi. Onlar evlerine, köyün bütün erkekleri teravih namazı için camiye doğrulunca yalnızlık, erkeksizlik onu ürpertiyordu. Şarkı mırıldanarak makinada dikiş dikiyor, arada bir de duvarda asılı altı patlarına bakıyordu. Bu saatte insanı az, Allahı boldu Dırvana'nın. Ramazan olduğu için, kemençesinde riv riv riv birşeyler çalıp açık saçık şarkılar söyleyerek onu kızdıran ihtiyar da yoktu. İhtiyar, terkedilmiş bir fırın gibi bomboş ağzında en olmayacak lâflar geveleyip onunla ek dalaş olmaktan vaz geçmiyor;

"Oy Fadime Fadime
Bu gece sına beni"

diye onu çileden çıkaran şarkıyı söyliyerek eğleniyordu. İyileşmiş bir çıban yeri gibi garip bir özlemle bakıyordu, ihtiyarın her gün çite dayanıp durduğu yere. Bir daha ona kızmıyacağına söz veriyordu kendi kendine ama yakası açılmadık lâflarla dolu şarkılarından hem hoşlanıp hem utanarak kızacağını biliyordu.

Farkında olmadan gülümsiycrek pencereye doğru gitti. Gözlerine inanamadı. Bir erkek dolaşıyordu güzelim sebzelerinin içinde. Kız kardeşi çoktan horlamaya başlamıştı. Çocuklar da mışıl mışıl uyuyorlardı. Duvardaki tüfek lâmbanın soluk ışığında olduğundan daha büyük görünüyordu. Tüfeğe uzandı. Elleri titriyordu. Karnında çocuk ilk defa oynadı. Akşama kadar koşuştuğu halde yorulmak bilmeyen Fadime sanki yedi yıllık yorgunluğunu birden duymuş gibi dizlerinin büküldüğünü hissetti. O anda, bir yaşındaki oğlu içini çekti, yine uyumaya devam etti.

Yavrularını korumaya hazırlanan bir hayvana benzetti kendini. Çok dikkat ettiği halde merdivenin en çok gıcırdayan

yerine bastı, öfkelendi. Ortalığı çok iyi seçebildiği halde tüfeği tuttuğu için havada olan kolu kapıya çarptı. Cinleri iyice tepesine toplandı.

Adam boylu boyunca yere uzanmıştı. Fadime hışımla yaklaştı, tüfeği adamın beynine doğru uzattı; "Ses et, kimsun? Vurdum seni." diye sordu.

Adam ufak tefek, cılız bir şeydi. Yüz üstü yatmış, geri geri sürünüyordu. Biraz uzaklaşınca tüfeği farketti karanlıkta; "Oğğğğ...." diye, korkudan katılmış boğazından acaip bir ses çıktı. Sonra yarı bükülmüş durumda kaçmaya başladı. Fadime yine sormakta devam ediyordu; "Ses ver deyrum, kimsun, nesun? Vuracoğum seni" diyordu. Adam meyilli topraktan inince koşmaya başladı.

Fadimenin tüfeği ancak o zaman havaya doğru konuşmaya başladı. Zaten onun da Allahm binasını yıkmaya hiç niyeti yoktu. Tüfek sesi adamı daha da hızlandırdı, gölgesi fındık ağaçlarmm içinde kayboldu.

Fadimenin sessiz dünyasını tüfek sesi cehenneme çevirmişti. Evde üç çocuk birden ağlıyor, köpekler havluyor, camiden fırlayan erkeklerle kadm çocuk bütün köy halkı Fadimeye doğru koşuyordu. Fadime inme inmiş gibi olduğu yerde kalmış, tüfeği toprağa doğru eğmiş öylece duruyordu.

Yetişip etrafını çevirdikleri zaman hepsi bir ağızdan; "Ne vurdun? Kim idi? Ne idi?" diye soluk almadan sormaya girişti-ler.

"Pilmeyrum" diye cevap verdi hepsine. Bir şey söyliyecek gücü yoktu.

O gece yattığı zaman düşündü düşündü. Kocası Sürmeneden döndüğü zaman bu iş kulağına nasıl gidecek diye merak etti. Uykusu kaçtı. Kimbilir kimdi oraya gelen. "Genç kari alirmisun, işte boyle, eve alur erkekleri" diye adamı iyice fitilliyeceklerdi. Sağa döndü, sola döndü. Bir türlü uyku tutturamadı. Bir kaç kere çocuklar için kalktı, yattı. Sonra tatlı bir uyku kolunda bacağmda dolaştı. Güneş onu ilk defa yatağında yakaladı.

Boşunaydı Fadimenin tasaları. Gençti, çocuktu ama kocasma bağlıydı. Bunu bilmiyen, ona inanmayan yoktu. Ondan yüz bulamıyacağma her erkek o kadar emindi ki, bunun için kocasmm yerinde olmayı istemiyen yoktu. Böyle kaşık düş-

manma can kurbandı. Tok gözlü, ekmeğine koç, hem de yakışıklı karıydı. Irgatın karnından çok gözü tıka basa doymazsa iş yapmıyacağını bilirdi. Bunun için de en iyi ekin onun topraklarından çıkıyordu. Anbarını nasırla dolduran işçiler kendi anbarlarını dolduruyor gibi sevinç içinde, şarkıyla türküyle çalışıyorlardı.

Fadime kendine güvenle seyrediyordu hepsini. İleriyi düşünüyordu o. Çok ileriyi. Okuma yazma bilmemenin acısını çocukları bilmiyecekti. Onların bilmedikleri şey, sadece bu, bu acı olacaktı. Kalçasından aşağı kadar inen, uçları lüle lüle, örgülü saçlarını omuzundan geri atıp, pencereden, civcivlerini bulduğu yeme çağıran tavuğa baktı, gülümsedi.

Gelip geçen erkeklerin "Ben hırsız değilum. Vurma beni Fadime" demeleri adet olmuştu artık. Çalmaya gelen adam korkudan hasta yatmış, hırsızlığa tövbe etmişti. Ama Fadimenin en kızdığı şey, adamın aşyeren karısı için biber çalmaya gelmiş olmasıydı. İsteseydi vermezmiydi sanki. O kadar mı kötüydü? O kadar mı eli sıkıydı yani?

Bir de köyde cesur karı diye adı çıkmıştı. "Erkek gibi karı" olmuştu artık. Hepsi iyi hoş ama, onun kendine sakladığı bir sırrı vardı. Çok cesurların aslında büyük korkaklar olduğunu öğrenmişti. Hiç kimse, ateş ederken, dizlerinin, sineği kovarken dizini oynatan at dizi gibi gidip geldiğini bilmiyordu.

AYSEL ALPSAL

ORDUNUN DERELERİ

Güneş otobüsün üstüne çakılı. Geçtiğimiz yollara, boz tepelere, arada bir rasladığımız avuç içi kadar yeşilliklere bu kavurucu sıcağı biz serpiyoruz sanki. Oturduğum yerde güneşten yeni kopmuşcasına alev alevim. Sırtımdan bacaklarımdan terler akıyor. Baktım silmekle baş edemiyeceğim. Peşini bıraktım. Varsın aksın. Onun yerine kendi kendimle didişip duruyorum. Çok kızgınım şu, kafamıza yan gelipte davranışlarımızı düzenleyen nesneye. Beni buralara itelemesinin ne anlamı vardı sanki. Neymiş? Ankaradan sonra Merzifona gideceğim diye İstanbulda karar vermişim. (Sanki her kararımı ucu ucuna yerine getirirmişim gibi.) Yollara düşüşümün tek nedeni bu işte. Hay okararında kararı vereninde... Gerçi odanın bir köşesine büzülüp te kara ticaret hukukunun bitmek bilmeyen sayfalarında bir o kadar uzun düşüncelere dalarken Merzifonun bağlarını, yeşilin binbir türlüsünde dinlenmeyi kurmak bile tadına doyulmaz bir mutluluk veriyordu. Veriyordu ama... Şimdi bunların hiç bir değeri kalmadı gözümde. Yeşilin de bağların da mutluluğumla ilgisi kesildi. Mutluluğumla mı? Bu kavramın sonundaki 'M' eki fazla. Mutluluğum yok benim. Hiç bir şeyim yok. Duygularımın düşüncelerimin tümünü tümünü sıcak sömürdü. Pörsümüş, bomboşum. Tuhaf, tedirgin bir boşluk bu. İçim geçti bayılacağım sanki. Vücudumuzla duygularımızın bu kadar birbirine bağlı içli dışlı olduğunu bilmezdim. Duygularımızı özgür sanırdım. Oysa şimdi yalnız sular düşünebiliyorum. Soğuk, buzlu sular. İçiyorum. Yıkanıyorum.

— Çakır bizi öğle yemeğine dağ lokantasına yetiştirecen mi?

Dönüyorum. Yine o geveze adam. Büyük annem "Nasıl da dil kıra kıra konuşuyor" derdi güzel konuşmaya komikçe özenenlere. Bu da öyle ama ne sesinin havasını değiştirebiliyor

ne de baştaki kaları söyliyebiliyor.

— Sen emrettikten sonra dağ lokantasının lâfımı olur diye cevaplıyor Çakır. Alimallah Çoruma bile uçururum. Sen Çakırı ne belledin Selâmi bey.

Şoförün dudaklarına kurulan iğri gülümseyişi dikiz aynasında (Başka adı var mı? bilmem) yakalıyorum. Selami bey böbürlenerek çevresini süzüyor. Gözleri bende karar kılanda başımı çeviriyorum. Adamın kara etli suratına gömülen küçük yılışık gözleri ne zaman o yana baksam ipil ipil bana dikilidir. Bakışlarında kendimi bir tabak yemekmişim gibi görüyorum. Bu tiksindiriyor beni. Boğuk özentili sesiyle:

— Yooo! o gadarı da fazla, diyor. Uçmaya hiç gelemem. Geçende bizim deli Amette cipinle uçurmaya galktı da ahiretin gapısından zor döndük. Duymadın mı?

— Yo duymadım,

— Nasıl duyman? Hani benim emmi oğlu Amet varya. Beni cipinle Songurluya götürüyordu. Yolda önümüze Zeynelin cipi geçmez mi?...

Dinlemiyorum. Adam çoştukça çoşuyor. Otobüsün gürültüsüne dolanıp duran hırıltılı sesinden başka konuşan yok. Hof be! Gücüm olsa sesimin yettiği kadar "sus be herif" diye bağırıp boğazına yapışacağım. Nasıl cam konuşmak istiyor anlamıyorum. Benim parmağımı oynatmaya gücüm yok. Yığılıp kalmışım. Başımı pencereye dayıyorum. Yüzüme tozlar yapışıyor.

Bomboş, düz anlamsız ovaların boğucu, sıkıcı sessizliğinin otobüsün içine uzanmış bir parçasıyım. Duygularımın tümü kurumuş. Kendimin karşısına geçmiş şaşkın şaşkın bakınıyorum. Gözlerim içimde şu insansız ovalardaymışcasına tek başına dolaşıyor. Her adımda, her cümlede yerli yersiz ismini andığım, her anışta da yüreğimin tatlı bir mutlulukla dolduğu Tarığa bile raslamıyor. Oysa otobüse daha binerken onun özlemiyle çepçevre sarılmış nasıl dayanacağım diye kara kara düşünmeğe koyulmuştum. Hani nerde şimdi? Bir üzüntü bir özlem, bir kımıltı yok yüreğimde. Nerdeyse Tarık da kim diyeceğim. Öylesine uzak ki benden. Yalmz sevgim mi?.. Her duygum dipsiz bir yabancılıkta yitiyor. Bunalıyorum.

Arkamdan gelen bir öğürtüyle tamamım. Zaten migdem ağzımda. Gözlerimi kapıyor, burnumu sıkı sıkı tutuyorum. Ama boşuna o ekşi pis kokuyu duyuyorum yine. Başımı pen-

cereden dışarı çıkarıp derin nefes alıyorum. İçeri çekince biraz daha iyiceyim. Arkama yaslanıyorum.

— Her yerde beni böyle utandırırsın diyor kusan şişman kadının kocası. Biraz kendini tutsan olmazmıydı. Herkes can taşıyor. Yalnız seninki mi can.

— Nasıl tutayım gelince. diyor. Bana acıyacan yerde kızıyon. Hiç mi merhametin yok? Kimden utanıyon? öndekinden mi?

— Sus be karı. Rezil mi edeceğin bizi elaleme.

Kadın ağlıyor. Kadının bana ters ters bakmasının sebebini kendisi gibi atkı örtünmemem sanıyordum. Yanılmışım. Otobüste benden başka başı açık kadın yok. Çoğu atkılı. Assubayın karısının baş örtüsü var bir. Yoldan aldığımız üç köylü kadında atkısız. Buram buram terliyorlar da başlarını açmayı akıl edemiyorlar. Öylesine bağlanmışlar ki geleneklere ölseler bile açmıyacaklar. Beni ne kadar kınadıklarını bakışlarıyla belli ediyorlar. Oysa elbisem hiç de açık değil. Aldırdığım da yok ya.

— Hemşiranım biraz kolanya al açılırsın.

Yine benim Selami bey (ciğim) elinde koca karınlı bir kolonya şişesini arkaya kadına, sonra bana uzatıyor. Boynuma yüzüme sürüyorum kolonyayı. Yine dolduruyor avucumu. Gülüyorum.

— Çok teşekkür ederim Selami bey diyorum.

— Bak hele diyor keyifle adımı da nerden öğrendin.

Gülüp başımı çeviriyorum. Yoksa hemen ahbaplığa başlıyacağız.

Oh! açıldım epeyce. Beynimin uyuşukluktan sıyrılışını görüyorum sanki. Omuzlarımdan bir yük kalkmış gibi. Yerimde doğruluyorum. Acıkmışım. Miğdem eziliyor. Çevreme bakıyorum. Otobüstekiler sessiz. Yabancı yabancı bakıp duruyorlar birbirlerine. Karşı pencerenin yanındaki assubay uyuyor. Karısı bundan pek hoşnut değil anlaşılan. Kıpır kıpır yerinde. Hemen arkasında oturduğum çakır da bir türkü tutturdu. Deminki bunaltım geçti. Ama tedirginim, huzursuzum. Bir şeyler bekliyorum. Olmasını arzu etmediğim bir şeyler. Tarığı düşünüyorum. Yüreğim burkuluyor. O kadar. Evet hepsi bu kadar. Tarık Tarık diyorum. İçimde hiç bir yankı vermiyor. Ne bir ılıklık ne de bir mutluluk var. Korkuyorum.

— Çakır senin iş ne oldu?

Selami beyin lâfları sessizliğin üstüne patır patır dökülüveriyor. Çakır türküsünün kesildiğine sıkkın konuşuyor:

— Hangi iş bu?

— Seni hacı Alinin gızmı alıyon diye duymuştum da.

Çakır sağa sola dönüyor. Sol eli direksiyonu bırakıp yukardan bir sigara alıyor. Kararsız. Bu lâfın açıldığına kızgın. Bir süre susup dikleşiyor.

— Vermiyorlar. Anası istemiyormuş.

— Vay it oğlu it gara gızına senden iyisini mi bulacakmış? Ne sebepten vermem diyormuş?

— Şoför milletine verilecek kızım mızım yok diyormuş.

— Ne görmüş şoför milletinden ha. Ağzımı bozdurmasın yani şoför milleti ne...

Selâmi beyin küfür yaylımına ben de (tabii içimden) katılıyorum. Gerçekten ağabeyimin "kardeşimi sana emanet ediyorum" dediği bu iri kıyım, yakışıklı temiz yüzlü şoföre yakınlık duymuştum ta başından. (Belki de gözlerinin mavi oluşundan.) Selâmi beyin yanında elleri hep kucağında oturan adam:

— Açıldı da söylüyon diyor. Anası Zöhreyi sarı Osmana verecamış diye duymuştum. Sen yine benden duymuş olma da. Gızzın gönlü varsa gaçır gitsin be Çakır. Ne uzatıp duruyon.

— Yoo! bak bunu iyi demedin Hasana diye Selâmi bey atılıyor. Hele bi Merzifona varalım. Bi de ben göreyim bakalım. Şu hacı Aliyi.

Çakırın hikâyesi hepsini sardı anlaşılan. Her kafadan bir ses çıkıyor. Bindiğimizden beri bu kadar gürültülü olmamıştı otobüsün içi Çakır tedirgin. Kıpırdanıp duruyor yerinde. Aynadaki yüzü çatkın. Çizgileri kırış kırış. Selâmi beye içinden kalayı basıyordur herhalde. Bende olsam kızarım. Adamın sevgisi ortaklık konu oldu.. Herkes bir ucundan çekiştirip duruyor.

Lâfları izlemiyorum artık. Arkama dayanmış, gözlerim Çakırda, kafamda bir hikâye düzüyorum. Kara gözlü kız, gözüne dek sarı Osman ve Çakır. Olaylar, kişiler birbirine karışıyor. Yarıya gelmeden sıkılıyorum. Hikâye dağılıveriyor. Yüreğim kabarıyor. Göğsümü itip çıkacakmışcasına genişliyor. Kımıltısız pencereden bakıyorum. Hep aynı...

Otobüstekilerin Çakırın konusundaki lâfları tükendi anlaşılan. Ama bu onları da birbirine yaklaştırdı. Herkes yanındakiyle konuşuyor. Çakır da yine türküye başladı. Kalın, yanık

güzel bir sesi var. Gözlerimi kapıyor türkülerde, otobüsten de geçtiğimiz yollardan da uzaklaşıyorum.

Bu türküyü severim. Öylesine yürekten, öylesine duyarak söylüyor ki her kelimesi içime işliyor. "Vermem seni ellere" derken gerçekten inanıyor insan buna.

Yüreğim eziliyor. Ağlamak istiyorum. Kıskanıyorum bu kızı, bu sevgiyi. Çocuklar gibi bağırmak geliyor içimden "ben de isterim" diye. Büzülüyorum. Çakır bütün sesiyle sevgisiyle söylüyor.

Ordunun dereleri
Aksa yukarı aksa
Vermem seni ellere
Ordu üstüme kalksa..

Bu sözler yüzlerce dönüyor kafamda. Sonunda Tarık birden geliyor, kurşun gibi oturuyor yüreğime. "Acaba o da sever mi beni bu kadar?" diye düşünüyorum. Bağırır mı bütün dünyaya "vermem seni ellere" diye. Bilmiyorum. Kendim de dermiyim onun için bu sözleri. Onu bile bilmiyorum. Oysa daha dört saat önce onunla ölesiye doluydum. Gözlerimde çocuksu gülüşü, mavi bakışları, kocaman elleri nasıl canlıydı. Otobüs her ilerleyişinde Ta-rık Ta-rık diyordu. Boz ovalarda, gökte her yerde o vardı. İçimdeydi. Bendim.

Ankara motorlusunun koltuklarma karşılıklı oturuverdiğimiz gündenberi Tarık bende yaşıyordu. Trende karşılaşmamız önceden düzenlenmiş bir oyun gibiydi. Öyle ya bu kadar sene aynı semtte oturalım, aynı trene binelim karşılaşmıyalım da bir Ankara yolculuğunda karşılıklı oturuverelim. Bana çok tesir etmişti bu. Ama belki de karşılaşmıştık daha önce ben "ne yakışıklı çocuk" diye düşünmüş sonra da unutmuşumdur. Belki de hiç bir şey düşünmemiştir. Eğer imtihana gireceksem veya o deli bozuk konularımda kafa patlatıyorsam burnumun dibinde bile olsa suratma bakmamışımdır. Zaten motorluda da o garson olmasaydı hiç konuşmadan inerdik ya. Tarık çay almca bana da "siz de ister misiniz?" diye sordu. Cevap vermeme kalmadan garson önüme bırakıverdi çayı. "Teşekkür ederim" dedim. "Al çayı önümden tanımadığım kimselerin ikrammı kabul etmem. Hem sizin çaymız da buz gibidir peş para etmez" diyemezdim ya. Bir de gülüverdim. Ne yapayım huyumdur. Gülmeden edemem.

Parıltılı, ışıklı bir mutluluğun ortasmda konuşan, gülen,

seven biziz artık. Trende de, Ankarada gözlerinden sevgi akan, birbirlerinin ellerinde yeni bir dünya kurup ötesine boş veren biziz. Yanındaykcn dayanamıyacak, ağlıyacak kadar mutluluk, sevgi dolu olan benim. Ama ne yaptım? Sözüm ona bir karar verdim diye tuttum yollara düştüm. Ama yalan bu biliyorum. Maksadım sevgimizi sınamaktı. Kuvvetini ölçmekti. Sanki yarın ne olacağını biliyormuşum gibi, sanki bugüne güvenmenin bu günü yaşamanın yarını düşünmemenin değerini bilmezmişim gibi bırakıverdim mutluluğumu. Yıllardır zor elime geçen mutluluğu sonuna, beni terkedene kadar yaşamadım da bırakıverdim budalalar gibi. Gelecekte yaşıyan budalalar gibi. Ne oldu işte? Nerede mutluluğum, kıvancım, sevgim? Kupkuruyum. Yalnızlık nasılda diken gibi batıyor. Otobüsten atlayıp koşa koşa, tıkana tıkana Ankaraya dönmek için nasıl da delice bir istek duyuyorum. Sanki dönüşümde bıraktığım mutluluğu, sevgiyi yerli yerinde bulacakmışım gibi. Sersemin, kazkafalının biriyim ben.

Tanju Ürer

TÜRKAN ŞARLI

G E L M İ Y E C E K

Kadıköy iskelesi geceleri hep böyle olur; yabancı, sıkıntılı, soğuk... Bütün bekleyen bu yabancı insanlar, vapura girince kayboluverir. Siz, yine, ara ara tanıdığınız yüzleri, yıllardır, birlikte gidip geldiğiniz eski yolcuları çevrenizde görürsünüz.

Bu akşam, daha soğuk, daha sıkıntılı, daha yabancı...

En sonunda kapılar açıldı. Çevremle ilgilenmek, olanları düşünmemek istiyorum. Bir tanıdık çıkacak diye ödüm kopuyor. İşte her yer doldu, vapur da kalktı. Rahat bir nefes aldım.

Tam karşımda, solgun yüzlü, genç bir kadın oturuyor. Koyu kırmızı başörtüsünü, çenesinin altında düğümlemiş. Siyah mantosunun önü, artık iliklenmiyor. İki elini epiyce büyümüş olan karnının üzerinde birleştirmiş, dalgın dalgın denize bakıyor. Yanındaki, yabanlık elbisesini giymiş işçi kılıklı genç adam, kocası olacak. Siyahlaşmış kalın parmak uçlarından ağır bir işte çalıştığı belli.

Lodos var. Vapur sallanmağa başladı. Kadına dokunuyor. Gebe olduğu için belki de... Büsbütün sarardı. Başını kocasına döndürdü. Bir ilgi beklediği besbelli.

O olsaydı, "neyin var, bir yerin mi ağrıyor, az kaldı," der, beni oyalardı. Yok, yok düşünmiyeceğim. Hiç olmazsa eve kadar...

"Boşuna!" diyorum, genç kadına içimden. "Senin kocan yapamaz bunu. Böyle adamlar, naz çekmesini bilemezler." İşte, adam kadına döndü; şöyle bir baktı, anladı.

— Ne var sanki, buna da lodos mu denir?

Yavaşlattı sesini, gerisini duyamadım. Kadıncağız ellerini biraz daha sıkıştırdı. İçini çekti ve başını yavaşca cama dayıyarak, denize bakmaya başladı.

Onların hemen yanında bir delikanlı var. Saçlarının dalgalarının her birini, ayrı ayrı kabartarak taramış. Tam karşı-

sındaki genç kıza öyle bakıyor, öyle bakıyor ki, ben korktum, kızın yanındaki adamla bir çıngar çıkacak diye.. Adam yaşlıca kızın babası olmalı. Aldırmıyor oğlana, görmezden geliyor.

Arkamda oturan bir sürü gencin konuşmasını istemiyerek dinliyorum. Sanki vapurda yalnız onlar var. Kimselere aldırmıyorlar.

— Ulan, Fikret sakatlanmasaydı görürdünüz siz!

— Kim demiş, bu sene sizde iş kalmadı. Göreceksin şampiyonluk bizde!

— Serseri, yüz lirasına var mısın?

— Varım be!

Onları duymamak istiyorum. Vapur dalga kıranı dönüyor.. Haydarpaşa'ya da uğrayacak. Eve biraz daha geç gideceğim. Sevindim. Yalnız bir sigara içebilsem....

Fenerin dibince kırmızı bir derecik gördüm. Koyu. ışıksız denizin içinde, oynak, kırmızı, pırıl pırıl.. Öbür baştaki de yeşil yeşil.. Dalgakıranın iki ucundan akıyor gibi.

Sallanmıyor artık vapur. Genç kadın biraz rahatlamış, rengi yerine gelmiş. Ötede, delikanlının yanında, orta yaşlı, kirli trençkotlu adam, deminden beri yediği yemişin kâğıdını yere attı. Yerde yatan kese kâğıdının üstünde küçük bir çocuk resmi var. Mama reklâmı olacak. Çocuğun başı, tam yarısından kesilmiş. İçim bir tuhaf oldu, üzüldüm. Ben, kese kâğıtlarını severim. Miniciğinden, kocamanına kadar, pek sevimlidir kese kâğıtları. Bu işle geçinen kimseler de vardır. Bütün ev, çoluk çocuk, akşamları toplanıp, kese kâğıdı yaparlar. Sabah olunca, evden biri boy boy kâğıtları götürüp bakkallara satar. Ertesi akşam, yine sulandırılmış una bulanan eller, ha bire yapıştırıyor. Zor iş! Vıcık vıcık.. İnsanın parmakları yumuşar, hamur gibi olur.

İskeleye yanaştık. Kadıncağız biraz toparlandı. Kocası sert sert:

— Acele etme, dedi.

Zavallı yine büzüldü.

Yolcular, uykulu ve yorgun, ağır ağır çıkıyorlar. Aralarına karıştım. İskelede, soğuk, sert rüzgâr iliklerime işledi. Yakamı kaldırıp yürümeğe başladım. Biraz daha gecikmek için hızlı gitmiyorum. Oraya, eve gidince her şey bitecek. Ne yapsam, ne etsem, işte kapının önündeyim. Pencereler simsiyah. Bu olmıyacak şeyi nasıl da ummuştum! Küçük odada bir ışık..

Işığı olan bir eve gelmek ne güzelmiş...

Sabahleyin doldurup bıraktığım sobadan ev sıcacık. Bu iyi. İyi bir şey var hiç olmazsa..

Ama bu boşluk ne? Her şey yerli yerinde, yine de bomboş ev!... Elbise fırçası, küçük masanın üstünde. Son defa fırçalamış, her zamanki gibi, yerine koymadan da çıkıp gitmiş...

Bir sigara yakayım. Ah, unuttum! İskelede alacaktım, evde kalmamıştı. Bir yerlerde vardır, olması gerek... Bütün kutular bomboş.. Bazı şu dolaba saklar, olmadığı zaman da çıkarırdı. Çekmeyi açmca sağda olacak. Ne yazık yok!...

— Gelme dedim, ona, her şeyini topla git!

Sonra evden nasıl çıktım, görmemek için! Hayır, düşünmiyeceğim. Bir sigara olsaydı..

Biraz uzanıp kitap okuyayım. Kitap, aaa! Kitaplık ne olmuş öyle?... Bütün kitaplarını almış. Demek sahiden gelmiyecek.

Şunu alayım, ilk yaprağmda yazısı.. Doğum günümde vermişti.

— İşte aradığım kitabı buldum.

Nasıl sevinmiştim. Okuyamıyacağım. Gözlerim neden yanıyor böyle!

Vapurdaki kadm ne yapıyor acaba? Merdivenleri inerken, kocası yardım etmiş midir?

Sigara, bir sigara olsaydı. Yatak odasmda vardır. Oraya gitmeli. Bulacağım, bir sigara bu evde, bir yerlerde olmalı.

Dolabm kapısı açık kalmış. Elbise askılarına bakm, bomboş.. Rahatsınız değil mi askılar? Elbiseler de rahatlamış, neydi öyle sıkış tepiş.

Bu sigara kokusu.. Her zaman kızdığım, kavgalar ettiğim koku.... Simdi kaçmasm, kaybolmasm diye dolabın kapağını sıkı sıkı kapıyorum.. Ah, bir tane sigara olsaydı.

Yoruldum, dayanamıyacağım artık. Başım ağırlaştı, yatağm kenarma ilişeyim biraz.

İşte!..

Masanın üstünde. Birazmı içmiş, sonra unutmuş gitmiş.

Biliyordum, bu evde bir tek sigara olduğunu biliyordum.

ZİYAD NEMLİ

KADAVRA BAŞINDA

Birkaç adım ötemde yatıyor o, işte şurda. Upuzun ve yapayalnız. İnsanoğlunu böyle görmeli bir kez. Yataksız - yorgansız, çırılçıplak. Nefes almadan uyuyakalmış sanki. Yeryüzü nimetlerinden, yaşama tutkularından el - etek çekmiş. Israrlı bir bozma içgüdüsünün itişiyle ilerliyorum ona doğru. Ağır ağır. Ne yapacağını bilmezliğin, ya da unutmuş olmanın şaşkınlığı sızıyor her yanımdan. Adımlarımın birbirini çelmelemesinden, çelmeleyip beni olduğum yere yıkmasından korkuyorum. İçimde isimsiz bir duygunun halkacıkları genişledikçe genişliyor ardarda. Ve sanki ıslıklar çalıyor. Yılan ıslıkları. Birkaç adım ötemde yatıyor. Büyük ve karanlık hikâyesinin sonunu mermer masanın üzerine boyluboyunca sermişler. İşte şurda.

Büyük sınavlardan biri mi bu? Yoksa bir deneyiş, bir yoklayış mı beni? Ne bu? Anlamıyorum. Sahneye ilk çıkan bir oyuncu heyacanı var içimde. Yüreğim avuçlarımda atıyor gibi. Ama hayır. Böyle bir heyacanı hiç yaşamadım ömrümde. O heyacanın, o korkunun yabancısıyım ben. Bu başka bir şey. Tanrı beni insanlığımın gerçek aldanışıyla, beni benle karşıkarşıya getirmek istemiş olacak şüphesiz. Savaş günleri geliyor aklıma. Korkum gözlerimde büyüyor. Ama ben ömrümde savaş nedir hiç görmedim ki. Savaş günleri.. Korkunç gürültülerin ortasında büyük alevler ve devce çöküntüler... Ve insanların ölümü.. Gövdelerinden ayrılmış başlar, kollar, bacaklar... Ve kan... - Savaş günlerini düşünemiyorum burda, korkuyu da Napolyon gibi bilmiyorum. Ne var ki, ellerimde çocuksu bir ürkeklik, dudaklarımda bir serüven eşiğinin buzlu kıpırdanışları. Dokunsam çıtırdıyacakmış, kanayacakmış sanki dudaklarım.

Düpedüz bir cana kıymaya doğru yaklaşmanın sinsiliği var üstümde. Bir başlangıç. Zorunlu ve korkulu bir başlangıç

işte. Düşüncelerimin bir ucu karanlığa saplanmış kalmış: silinmek mutluluğuna erişmiş onlar. İstesem de çıkarıp alamam onları gömüldükleri o karanlık çukurdan. Ölümsüz güzellikler kuyusu ora.

Bıçağımı kaşlarmm ortasma yaklaştırıyorum. "Ha" demekle olmuyor başlamak. İnsan bu, bizden biri. Bir zamanlar yaşamıştı, tıpkı bizim gibi. Dünyanuzda yeri vardı Tanrmm günü. Yemesiyle, içmesiyle, gülmesiyle, acı çekmesiyle, nice - nice kimselerle gözgöze gelmesiyle... Bir ömür boyu dostluk alış - verişi yapmış... Ve kimseciklere duyurmadan kendi kitabmı yaşamıştı, işin kötüsü. Yaşamış ve tüketmiş. Ne yazık ki, tüketmiş. İşte son sayfası. Korkunç mu demeli buna? Başlamam gerekiyor benim. Bistüriyi kaşlarmm ortasmdan sol kulağına doğru çekiyorum bastıra bastıra. Sonra çene ucuna, dudak kıvrımlarma, burun kanatlarına doğru koşturarak küçük yaylar çiziyorum. Hayret! Hiç ses çıkarmıyor. Kılı bile kıpırdamıyor. Hani traş olurken kesilen bir noktacığm telâşı? Bu donmuşluk, bu kurumuşluk ne? Ölüm bu mu? İnsanoğlunu sobalık oduna çeviren gerçek ölüm bu demek. İrkiliyorum. Ama irkilmem bistüriyi biraz daha derine indirerek aynı yayları yenilememe engel olamıyor. Bir damla kan... Bir damla kan görmek için, ah!.. Kan yerine renksiz, solgun bir sıvı. Şimdi ölümü duyuyorum. Ölümü kendime daha yakın buluyorum şimdi. Kelimeleri donduran, kısırlaştıran, hiçe indiren, insanoğlunu güzelim yaşantılarmdan, duygılarmdan söküp alan "ölüm bu" diyorum. Demek istemiyorum ama, diyorum. Derisini yavaş - yavaş yüzüyorum ya, sırtımı bıçak ağzı gibi soğuk bir ürperti ısırıyor. O inatçı hep, inatçı ve inanmış. Susuyor. İçimde çok garip bir his dolaşmaya başladı epeydir. Konuşacakmış gibi.

Yapma. Ben de insanım. Çek şu bıçağı yüzümden. Yüzümün bütün derisini yüzdün çıkardm. En güzel yanımı berbatlaştırdm. Yetmedi mi daha? - diyecekmiş gibi bir his. Pensi, bistüriyi tutan parmaklarıma bakıyorum. Ve onlardan utanıyorum.

Beni ayakta tutan ve başladığım şu işi bitirmeye beni direndiren güce bir ad takamıyorum. Çirkinleştirdiğim şu yüzden kendi insanlığımm pis kokusu havalanıyor. Şimdi de ondan tiksiniyorum. Nedense yaptığım işten utanmak aklıma gelmiyor. Prensle tutup kaldırdığım göz kapağmm altmdaki bulanık mavi göze saplanıyor bakışlarım. Göz işte, basbayağı. Neyi noksan? - diyorum kendikendime. Bir zamanlar bu göz

de ışıl ışıl dünyamıza bakmıştı. Çeşitli renklerden, çeşitli güzelliklerden nasiplenmişti, öyle mi? Bu göz. Ve öteki. Kim bilir güzel bellediği kaç kadının, kaç genç kızın memelerine, bacaklarına, gözlerine, saçlarına saplanıp kalmıştı. Bir zamanlar, bir zamanlar... Hiç tükenmiyecekmiş gibi geçen ve yaşanan bir zamanlar... Birden masa arkadaşım Aylâ'ya kaldırıyorum bakışlarımı. Aylâ'nın memleri dik - dik. Beyaz gömleği göğüslerinin tümseğini gizliyemiyor. Şu çıplak beden, şu çıplak bedenin hayatı, şu çıplak bedenin ısıttığı yataklar ve o yataklara giren kadınlar. Bizim gibi kim bilir nasıl sevdiğini, sevildiğini sanmıştı. Çok yakın bir gelecekte mutluluğa ereceğini nasıl da beklemiş durmuştu yıllar yılı. Kim bilir? Şu beden nasıl yakıcı tutkular, çılgın sapıtkanlıklar elinde kıvranmıştı kaç geceler? O gecelerin sabahlara ulaşmaması için çocukca yakarışlarda bulunmamış mı idi?

Bana "yazmalısın" diyor sanki. Şu bulanık, şu ölüm mavisi göz. "Yazmalıyım" diyorum ben de. Bu göz, insanlığımızın kirli iç çamaşırlarını ortaya dökmemi istiyor sanırım. Ama benim gücüm böyle birşeyi yapmaya yeter mi? Bir arkadaşım ayak ucunda "Avlanmış bir hayvan gibi mısraını düşürüyor dudaklarından. Ve gülüyor ardından. Ben gülemiyorum. Sol eli sımsıkı yumulmuş. Yarım kalmış bir öc alma gecesinde yumulmuştu sanki. O ele bakıyorum ben, öfkeli yumruğa. Öcünü alamamış gibi hayıflanan şu yumruk kim bilir kaç surata çarpılmış, kaç masanın üstüne inmişti? Ve başı dara düştüğü zamanlarda Tanrıya nasıl açılmıştı?

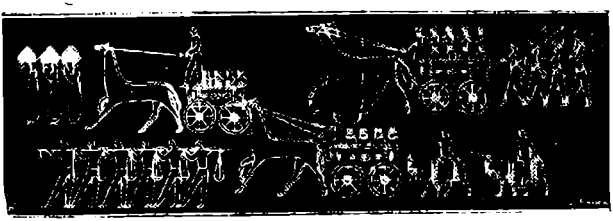
Son parçaları da göz kapakları olarak sıyırdım çıkardım. Bitirmiş olmanın en kalleş sevinci içindeyim artık. Oysa inadına susuyor hep. Hafifçe aralık dudaklarında kırık ve soğuk bir gülümseme. Biçimli burnundan başka herşey göçüp gitmiş yüzünden. Üzeri uyuz - uyuz soyulmuş bir burun ne denli çirkinmiş! Şu burun hoşlandığı bir kadının kokusunu içine sindirmek için o dişi bedenin tenini, saçlarını ve onun çevresindeki havayı nasıl koklardı?

Birden sen geldin aklıma. Kumral saçların, günlerimi karalara boyuyan gözlerin geldi. Sonra o keçi inadın, yapmacığı sevişin, tüm iyilik gösterişlerin geldi bir - bir. Artık bistüriyi, pensi elimden bıraktım ya pencerelerden yanayım. Gün ışığından yanayım, şimdi. Olanca canlılığıyla kişiyi kendine doğru çağıran gün ışığından yana.

Bir sigara yakabilsem şurda!

Çapkın bir delikanlı liseli bir kızı düşlerinden koparmış Kule'ye doğru sürüklüyor. Bu liseli kız günlük tutmasını sever şüphesiz. Acaba neler yazacak bugün için? Şımarık bir kız çeyrek - sakallı canikosuyla kantinden çıkmış bu yana geliyor. Ve her gün kolalı gömlekler, ütülü pantolanlar giyen gösterişli gençler geçiyorlar bir sağa, bir sola. Dışarda o bildik, o alışılmış dost yüzlü yaşama oyunu. İçerde ölü. Bir zamanlar bu adam da o oyunun içersinde değil mi idi? Olanca kancıklıklarına, küçük hesapların ordu - bozanlığına, kahırlarına aldırmadan o oyunu sevmiyor mu idi? Ve kadınıyla, sevgilisiyle elleşip oynaştığı günlerde ölüm döşeğinde bir gün daha kazanmak için çırpınan ihtiyarları, ümitsiz hastaları düşünmüyordu o da. Hele bıçak altına yatırılmış her yanı doğranan bir ölüyü... Hiç mi hiç...

Pencereyi açıp seslenmek istiyorum dışardakilere. Bir sigara! Şu odanın değişmez geometrisinden, gittikçe ağırlaşan pis kokusundan bir an önce kurtulsam. Kendimi sokakların başı - boş özgürlüğüne kaptırmak için can atıyorum artık. Ne bitmez birbuçuk saat bu. Ah bir sigara yakabilsem! Şuramda, göğsümün sol derinliğinde ipini koparan soy çarpıntı hangi sevincin, hangi anlamsızlığın esintisi? "Hadi çıkalım" diyor Aylâ, onun için mi?

Salih Acar

BEHİÇ DUYGULU

GÜNLÜK'TEKİ İSYAN

Hanginize yazayım şimdi, hanginize? Hiç biriniz avutamıyacaksın beni. Hepiniz birer birer geçiyorsunuz gözümden. İğreniyorum. Off ne boş, ne boş duruyor hepsi. Şunu bunu çekiştirmek, Sermin'in kadın - erkek üzerine düzülmüş açık saçık fıkralarını dinlemek. Bir an hoş, ama ardından boşluklar, saçmalıklar, yetersizlikler, avunamayışlar, bir türlü aradığını bulamayışlar. Oturup onlara daha önce yazdıklarım için ağlıyacağım.

Her konunun kişisi vardır bende. Çoğuna erkek ya da aşk sözünün kelimesini etmemişimdir. Çoğuyla konuşmamışıktır, bu konuda. İşte bu gurup gurup ayrılmış arkadaşların hepsine lânet. Neler anlattım bu sersemlere, ne dertlerini dinledim. Off... Off..

Bu ağabeyimin Allah belâsını versin. Gene bir yığın süprüntü kitap almış. Bilmem ne zamandan kalma antolojiler, edebiyat tarihleri. Tek bir roman bulamazsın koca evde. Ne var ne yok pencereden fırlatasım geliyor.

Of bayılacağım, of ölceğim. Arkadaşlarımdan iğreniyorum. Hiç birine anlatamıyorum durumumu, hiç biri anlamıyacak. Yazamıyorum. Elim gitmiyor. Hangisine yazsam mektubu bitirmeden pişman olacağımı, bezginlik duyacağımı biliyorum.

Pencereyi açıp avaz avaz küfretmek istiyorum bir erkek gibi. Sonra da oturup ağlamak. Sonra sormak hangi çağda yaşadığımızı. Sonra göstermek ulumuş, çürümüş yerlerimi. Yakasını tutmak o ablamın, yakasını tutmak merdivenlerden sürüklemek, saçım başım yolmak. Beni dövmek neymiş görsün. Kime çekmişim? Orospu mu olacak mışım? Neymiş o fırt fırt gezmelerim. Sana ne be. Oturup koca mı bekliyeceğim? Salak! Sen elli yıl geçsen caddelerden, bir erkek dönüp bak-

maz. Sezmişler Fuat'a gittiğimi. Orada ne halt işlediğimi söyliyecek mişim. İyi! Dinlemesini bilseniz, o pis şaşkınlığı görmiyeceğimi bilsem yüzünüzde söyliyeceğim salaklar. Birlik olup beni sorguya çekmeyi göstereceğim size. Fuat'ın beni öpmek istediğini, "sululuk etme işte." dediğimi. Sonra öptüğünü beni, sonra yatırıp soyduğunu. "Karından utanıyorum" dediğimi. "Ona boşver" dediğini. Çocuğunun aşağıdan kardeşine "sen dur ben babama bir bakayım" dediğini. Hemen kitap karıştırmaya, sakin sakin konuşmaya başladığımızı...

Tutuldum mu bilmem Fuat'a. Çok hoşuma gidiyor. Her yerde sözü edilsin duyayım istiyorum. Olmazsa yerini getirip kendim açıyorum. Ağır ağır ne güzel konuşuyor, ne kandırıyor beni. Ne etse karşı koyamıyorum.

Sevmiyorum karısını, hoşuma gitmiyor ama olsun bir eziklik, bir pişmanlık duyuyorum; kötülük ettiğimi bilmekten, acı duyuyorum. Zayıflıkmış bunlar öyle diyor Fuat. O hiç aldırmazmış. Nasıl olsa herkes hakkı olanı alırmış.

"Evlisiniz" dedim ona "benden ne istiyorsunuz? Üç çocuğunuz var ne blabilirim size?"

Her şey isteğimize bağlıymış. İstense neler yapılabilirmiş. İçinden çıkılmaz bir serüvene atıldım. Dönemiyorum, karşı koyamıyorum, güvenemiyorum. Ağır ağır konuşurken neler çıkacak diye bekliyorum ama bir şey çıkmıyor. Hep o mutluluk, hep onu duyuyorum. Ayrılınca da yeni bir şey öğrenememekten şaşkın kızıp duruyorum kendime. O ses, o anlatış bırakmıyor ki. "Yapma" diyorum. Bir şey yapmayınca da tutup başımı omzuna koyuyorum. "Gördün mü" diyor, beyaz dişlerini göstererek gülüyor. Bilmiyor benim huzur istediğimi, fırtına sevgilere hazırlıklı olmadığımı. O güldükçe korkuyor, eziliyorum. Ben güleyim istiyorum, ben kuvvetli olayım.

Ablam, ağabeyim, Fuat. Hepsi de yarım yarım. Bir düşman gibi bana, kötülük edecekler gibi. Kiminle karşılaşsam savaşmak zorunluluğunu duyuyorum.

İçerde soba çıtır çıtır. Rüzgârla pencere kanatları ara sıra boruya vuruyor. Çıktım salona. Açtım pencereyi, uvvv. Ben durur muydum bu havada burda. Aşağı kattan yukarı soluksuz geçerdim salondan. Öyle ısınmaz, öyle deli poyraz bir yerdir. Uzandım sedire. Bacaklarımı da açtım, oh. Her yanımı bir serinlik yalamağa başladı. Başımdan bir kova su dökmüşler

gibi titriyorum. Dayanamadım, bir battaniye çektim üzerime uyumuşum...

Bir ağrı bir kesiklik, uyandım. Başım ateş gibi. Babam olsa şimdi bana neler alırdı. Ne dönerdi çevremde. Ne katardı evi birbirine. Alnımı okşar istiyebileceğim şeyleri birer birer sayardı. Nazlanırdım.

"Nasıl okuyabiliyorsun bunları" diyor Fuat

"Gece" diyorum. "Bir uykusuzluk hapı, gece lâmbamı açtım mı sabaha kadar."

"Eee?"

"Sabahleyin de uyku hapı"

"Kızmıyorlar mı?"

"Kızarlar ama pek bir şey yapamazlar. Ağabeyim saftır maftır ya sözünü geçirir evde. "Zayıf bırakın uyusun" der.

"Gece uyumayınca gündüz nasıl olsa uyur muyum? Yok canım. Eskidendi o. Artık sinirlerim mi bozuldu ne uyku hapı almadan uyuyamıyorum."

Ona aldırdım hapı. Su erkeklerin saf bir yanı oluyor mutlak. Aklına bir şey gelmedi. Vicdan azabına masal diyor. De bakalım. Sen bana uyku hapı al sonra da masal de.

Dört komprime birden aldım. Daha azı da aym işi görürmüş ya bu haplara güvenemiyorum.

O hoş ağırlık çökmeye başladı üstüme. Pencereyi açıp küfretmek ihtiyacı saçma geldi. Fuat neydi? Şu geçen erkekler ne ellerinde birer file sıra olmuş gidiyorlar. Kiminin paltosu eski, kiminin kravatı. Nah bir karış surat kiminde. Hamal hamal hepsi. Hamal ya da köstebek, Fuat ya da ablam. Ağabeyim, ablam. Babam, ablam. Öf canı cehenneme vız gelir bana. Başım çatlıyacak gibi. Hani elektrikler zayıflar kuvvetlenir öyle. Bir zonkluyor, zorluyor kafa kemiklerimi, bir duruyor. Böyle olmazdım soğuk mu çarptı ne.

Göz kapaklarım kurşun gibi. Sonuna kadar durmak isteği mi var içimde bilmem, savaşıyorum. Kollarımı salladım, gidip gelmek istedim odada, yok. Yüzümü yıkıyamadım. Bir adım atıp durdum yatağa oturdum. Kafamda oyuntular, karıncalanmalar var. Ambele yapıyormuş gibi gürültüler içinde. Volantlar çalışıyor sanki şakıltıyla. Hızlanıyor hızlanıyor vınlıyor artık. Bir inilti çıkarıyor hızdan. Kereste hizarlarındaki uğultu gibi. Hızı kesemiyorum. Kayış dönüyor dönüyor. Fırlayıp çıkacak ya da kopacak. Uğultu, uğultu...

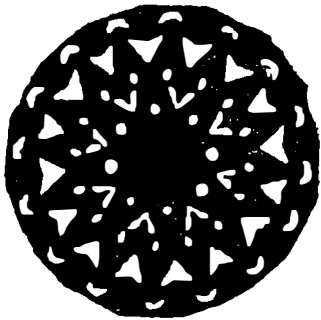
"Bu kadar" dedi genç kız annesine, "bu kadar yazıp.."

Maroken kaplı defteri yatağa koydu, ağlıyorlardı. "Bu defteri ne kadar aradım ne kadar gözledim sakladığı yeri. Her gün yazardı. Bilsem böyle olacağını, bunu yapacağını bilsem hiç..."

Ayak sesleri üzerine sustu. Ağabeysiydi. Bir doktor vardı yanında. Bir elini yumruk yapıp öteki eliyle sıkıyor "tıbbın bütün imkânlarını kullanın doktor ne olur" diyor ağlıyordu.

Sakin bir ses "hastaneye" dedi.

Akşam evde saatlerce sessizlik, bekleyiş. Hastahanedeki çırpınışlara, göğsün kalkıp inişlerine karşıt bir ölülük. Sonra birden haykırışlar, koşuşmalar, ağıtlar, gözyaşları..

YAMAN KORAY

KUM TANECİKLERİ

Çılgın dalgalar, kendilerine yüksekten bakan yalçın kayalıkları boyuna şamarlar... Deniz, kendisine hakaret eden gururlu toprağa atar tokadı, bütün kuvvetiyle.... Heybetlidir granitler... kuvvetli ve büyüktürler... Döven de, dövülen de, tokadı atan eli tutup büken de iyice bellidir bu devler dünyasında.

Ama kumsallarda, o ucu bucağı yokmuş sanılan kumsallarda, her şey ne kadar başkadır. Deniz karayı öper, okşar, yalar; âdeta bir kedinin yavrusunu sevişi gibi.

Dümdüz, ayna gibidir deniz. Sade... sade, tam denizle karanın birleştiği o oynak çizgide, hışır hışır eden tatlı peri elleri, bir ileri... bir geri.. sonra gene hafifçe ileri.. gide gele dantelâlar, oymalar yaparlar.

Pırıl pırıldır, bu karaya değmekten utanıp, hemen geri kaçan, sonra dayanamayıp, uçlarındaki üç ince, ışıklı çizgiyi ite ite gene gelen, çabucak kırılı kırılıveren ufak dalgacıkların güneşe bakan gözleri..

Pırıl pırıl denizde, pırıl pırıl, sayısız kum tanecikleri vardır. Toprağın ufak minik zerrecikleri... Kimsenin tenezzül edip saymadığı, meşgul olmadığı milyonlarca ufak, minik dünyalar... O kadar zavallı, o kadar zayıf, o kadar ehemmiyetsizdirler ki, onlar... Dümdüz denizin karayı öpmek için bürümcükten dudaklarını her uzatışında, her nefes alışında, bu tanecikllerin binlercesi sürüklenir, o bir karides boyunu aşmayan suda, ilkin minik kelebekler gibi yana yana uçuşur, sonra birden sönüp birbirlerinin üstüne yığılıverirler... En ufak bir nefes, bir titreyiş, bir hiç, altüst eder bu küçükler dünyasını. Yığılırlar hep üst üste. Kimin, neden, ne kadar zaman için, gömüldüğü, kimin üste çıktığı belli olmaz. Değil koca bir martı; küçük, fingirdek bir kuyruksallayan bile, sabah gezintisini yaparken basıp çiğner onları... ayaklarının izi kalır, derin yaralar

halinde.. Suyun azıcık dışına düşmüş bir şeytan minaresi, acele acele kendi dünyasına dönerken, sürüklediği mermer evi, yarar, bir sapan gibi zavallı kum taneciklerini... İnce bir deniz yosunu bile, deniz pireleri tarafından çekilince, yeri kalır bu küçük dünyaların üstünde. Küçük dünyalar... ufak zerreler... Yaradanları yaradılışları ve yapıları aynı olduğu halde, graritlerden, o büyük, heybetli dünyalardan ne kadar farklıdırlar..

Kumsalda bir adam yürüyordu. Çıplak, kocaman ayakları, tam denizin karayla birleştiği, boyuna kımıldayan ıslak çizgiye basmak istiyor gibiydi. Bazen bir ayak suda, öteki toprakta gidiyordu. Bazen iki ayak da karada kalıyordu. Bazen ikisi de suda. Deniz dümdüz uyuyordu. Sıvalı paçaları ıslatmak tehlikesi olmadan, keyifle, fosur fosur ilerliyor, ayaklarıyla, incecik su tabakasını itip sürerek ilerliyordu adam. Geride, ayak izleri sıralanıyor, zincirleniyordu... Bazılarının topuk kısımları içinde küçük kum taneciklerinin oynaşıp durulduğu bir suyla dolan, derin ayak izleri...

Daha güneş fazla yükselmemiş, kumlar kızmamıştı. Sırtına vurduğu yepyeni serpmesine, ihtiraslı ve nasırlı elleriyle sarılmış balıkçı Ahmet, karşıki kayaların arkasında kefal tutmağa, "siftaha" gidiyordu. Her adımda serpmenin kurşunları, şıkır şıkır birbirlerine vurup, garip bir tempo tutuyorlardı.

Yeni almıştı Ahmet, hiç kullanmamıştı daha... keyifliydi,,, Na, o kara kayaların arkasına gidiyordu. Hem gürültü ederek, sularda yürüyerek. Aldırmıyordu kumsalda kaçırdığı bir kaç ufak kefala...

İleri baktı. Tam kara kayaların dibinde, bir kara noktacık kımıldıyordu. Kim ola? diye düşündü Ahmet. Şimdi, kara nokta gitgide büyüyor adam gitgide yaklaşıyordu...

Karşılıklı, iki aksi istikametten gelen ayak izlerinin birleşmesine, düğümlenmesine yüz metre kadar kala, Ahmet geleni tanıdı. Yere tükürdü. Biraz sonra izlerin iki ucu birleşti. Karşılaştılar.

— Merhaba Ahmet! Dedi adam.

— Merhaba Ömer! Dedi Ahmet. İçinden "Domuz..." diye söylendi.

İkisi de birbirlerinin izlerine basmamak için, yere bakıyorlarmış gibi, başlarını kaldırmadan geçtiler.

Ömer yepyeni serpmeyi görmüştü. O da balıkçıydı. O da baldırı çıplaktı. Ama onun serpmesi yoktu. Kara kayaların arkasında, sade serpme iş yapıyordu. İzlerin, karşılaşma noktasından, birbirlerine dolanıp dört sıra olup kalınlaşmaya başlamasından biraz sonra, Ömer de yere tükürdü. Dönüp bakmadı ama, Ahmet kara kayalara doğru gitgide küçülüyordu.

"Pezevenk!" diye homurdandı Ömer, "Kız gibi serpmeyi bulmuş!" Sonra birden güldü.

"Ha ha, dedi... Ha ha ha! İşi her zaman da kızlara düşmüyor ya hergelenin!"

Elini cebine sokup, düğümlü oltasını hırsla sıktı. Aba yeleğin cebinden tütün çıkardı. Bir cıgara sardı, yalayıp yapıştırdı, yaktı...

Ahmedin izlerine bütün kuvvetiyle basa basa, sularını bulandıra bulandıra, onun ilk geldiği tarafa, kumsalın öbür ucundaki delikli kayalara doğru yürüyordu.

Tam kayalara gelince, durdu. Dönüp baktı. Ahmet görünürlerde yoktu. "Pezevenk; dedi Ömer. Nasıl da bulmuş kız gibi serpmeyi, koş bakalım şimdi kara kayalara..." Tükürdü izmariti. Döndü kayalıkları. Yavaşladı ve dikkat kesildi. Pırıl pırıldı su. Ufak bir dil balığı, uçan bir halı gibi, kenarlarını dalgalandıra dalgalandıra kalktı, biraz ileri gidip oturdu. Kuma karıştı. Yeşil bir zargana cuv diye sudan atlaya atlaya, ufak gümüş yavrularını kovalıyordu. Biraz ilerde, sular hafifçe kaynaşıyordu.. Ömer esmer kefalları gördü. O kadar kıyıdaydılar ki, sırtları bazen sudan dışarı çıkıyordu. Etli, kalın dudaklarıyla alıp, biraz emdikten sonra püskürüp attıkları kum tanecikleri dibe doğru uçuşup, birbiri üstüne konuyorlardı.

Oltayı çıkarıp çözdü Ömer. Yem, sabahtan beri mantarın üstünde kalmaktan kurumaya başlamıştı. Ömer parmaklarıyla sıkıp, şekilledi yemi. Bir adım geri çekildi ve çevirip çevirip, oltayı attı. Ama ipin üzerine basmıştı. Onun için iğne havada birden durup, suya hızlıca düştü. Cup diye bir ses çıktı. Kefallar bir sarsıldılar, sonra biraz ileri gittiler. Küçük, renksiz, sarımsı bir yengeç, kürek gibi ayaklarıyla kumları acele acele kazıp içine, ta gözlerine kadar girdi, kayboldu.

Minareler, kırmızı ayaklarını içeri çektiler. Kumun içindeki ufak deliklerden hava kabarcıkları çıktı.

— Tuh! Dedi Ömer. Ama nasıl olsa buradalar, gene gelir-

ler. dibine ufak bir taş koydu. Sonra yattı kumlara, sırtüstü. Yağlı kasketi, gözlerine çekti. Sağ ayağını da dalın dibine uzattı. Sallanırsa, duysun diye. Kapadı gözlerini.

"Pezevenk: dedi.... nasıl bulmuş serpmeyi..."

— Ömer dedi bir ses.

— Ayşe! diye, yerinden fırladı Ömer. Kasketi düştü, küçük dal devrildi.

— Kız, ne arıyorsun burada?

— Çocuk uyuyor, dedi Ayşe. Ahmet de kara kayalara gidiyorum dedi, gitti. Dayanamadım geceye kadar. Hem o bu akşam sardalyaya çıkmıyor. Gene kıyıda avlanacakmış. Dayanamadım, uyuttum çocuğu, geldim işte..

— Ayşe! Dedi Ömer. Kız, ben Ahmed'i gördüm bu sabah. Serpmeyi almış gidiyordu... Kız gibi serpme be.... ama seni, kız alamadı di mi ha?

Ahmed'in genç karısı, yaklaştı Ömere. Ömer itti onu kayanın dibine doğru, yıktı yere.

Basma entariyi sıyırmadan evvel:

— Bu gece tamam mı? Dedi. Bu gece temizliyelim şu işi ha artık?

Başını salladı kadın, istekle, arzuyla başım salladı, "Evet!" diye....

Küçük, kırık dal, kumları kaza kaza suya doğru çekildi. Kefalın biri, oltayı götürüyordu.

Sandalların, motorların sardalyaya çıkışından çok sonra, yıldızlar bütün kuvvetleriyle parlarken, Ahmet kumsala geldi. Yanında, beraber gelmekte ısrar eden "kaşık düşmanı" onun da eteğini bir türlü bırakmayan iki yaşındaki çocuk vardı.

Kumsalda yavaş yavaş yürüyorlardı. Keyifliydi hâlâ Ahmet. Serpme, yapacağını tam yapmıştı sabahleyin. Üç senelik karısı da, hiç bu kadar üstüne düşmemişti. Karı da karıydı ha! Nasıl almıştı vaktiyle onu, babası sarhoş İsmailden.. Geçmiş zaman... bir tekir ağı mı vermişti, yoksa üç ıstakoz ağı mı? İyi hatırlamıyordu. Ama, nasıl öteki herifler, içlerini yemişlerdi. Hele Ömer. O donsuz Ömer...

Kara kayalarla, delikli kayaların arasındaki kumsalın tam ortasında idiler. Yıldızların ölgün ışığında, fazla dikkat etmeden yürüyen Ahmet, birden bir şeye takıldı. Durdu. Fiyakalı fenerini çıkarıp, yaktı.

— Yuf be! Dedi. Şuna bakın bir, kim bilir kaç ağ parçalamıştır.

Yerde, kutru bir metreyi bulan, müthiş bir irina, balıkçıların "dikenli vatos" dedikleri bir canavar yatıyordu.

Kim bilir sardalyacılar onu nasıl küfrede ede, bin zorlukla şişleyip öldürmüşler, getirip "belânın" ölüsünü buraya atmışlardı.

— Ayşe, hele tut feneri de şunun kuyruğundaki zehirli testereye bakayım. Dedi Ahmet. Verdi feneri kadının eline. Çömeldi. Elini dikene doğru uzatırken, fener söndü.

Beyaz bir parıltı, Ömerin uzun balık bıçağı, kabzasına kadar Ahmedin ensesinden boğazına doğru girdi, içerde gırç ederek döndü ve çıktı.

Ahmet, irinanın üstüne düştü. Karaya düşmüş bir balık gibi hırıldadı. Siyah, simsiyah fışkıran kanlar, balığın muşamba gibi sırtından kayarak kumlara aktılar. Kumlar kanı çekip içtiler. Kalanı, ta denize gitti. Sular, sanki bir ahtapot veya mürekkep balığı öfkesini dökmüş gibi simsiyah dumanlandılar. Çocuk, ilkin, ağlamak niyetile bir bağırdı. Sonra vazgeçti, parmağını sıcak, siyah dereye soktu, ağzına götürdü, yaladı.

— Al şu piçi eve.. diye bağırdı Ömer. Birazdan gelirim ben. Şurayı bir düzelteyim.

Ayşe silkindi. Kumların emdiği kana dalmıştı gözleri. Ömer,le ilk yattığı günü hatırladı. Ta şuracıkta.... kumlar gene emmişti kanı.

Hâlâ parmağını emen çocuğu çekti, kucağına aldı.

Eve doğru, her adımda "birazdan, adamım, efendim, erkeğim, erim gelecek" diye diye gitmeye başladı.

Onlar gidince, getirdiği küreğe sarıldı Ömer. Kumları kazdı, yardı, oydu. Deliği kuyu gibi yapana kadar, boyuna çalıştı. Sonra soktu Ahmed'i içeri. Örttü üstünü. Vurdu kürekle pat pat. Sıkılaştırdı kumları. Tuttu irinayı kuyruğunun ucundan, çekti, getirdi, kümbetin üstüne, balıkçıların bu leşine bile dokunmaya korktukları uğursuz mel'unu. Tükürdü yere.

İş bitince, yaktı cigarayı. Güldü. Sevindi. Keyiflendi. Vurdu küreği sırtına, evin yolunu tuttu.

Her adımda:

"Ha ha, ha ha ha, artık benim de bir serpmem var, "nâlet" olsun düğüm düğüm oltaya...." diyordu. Yarın, ilk iş, kara kayalar.. Ne serpme idi ama... Zahmete değdi.

"Ulan usta Apostol, yarın sana tenekeyi dolu getirmezsem, yuf olsun bana!"

Arkadan bir türkü tutturdu. Onun da bir serpmesi vardı artık.

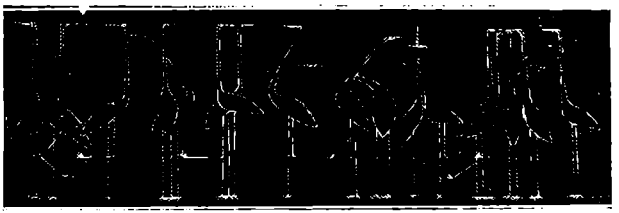
Küçük kum tanecikleri, birbiri üstüne yuvarlanıp, her şeyi örterler. Kim altta, kim üstte kalır belli olmaz. Küçük kum tanecikleri. Küçük dünyalar....

Kumsala bir gün, beş altı yaşında bir çocuk gelir... Hâlâ parmağını yalıyan bir çocuk.. Koşar, oynar, kabuk toplar... Sonra yuvarlak, beyaz bir taş bulur. Kumların içinden başını çıkarmış bir taş. Çocuk onu almak için uzanır çeker.. Taş uzar, upuzun, beyaz, iki başlı bir şey olur.

Çocuk sevinir, bağlar onu bir ipe. Mahalle çocuklarına, yeni arabasını göstermek için sıçraya sıçraya yola koyulur.

Geriden, minik ayak izlerinin arasını kazarak, sürüne sürüne ilerler, babasının bacak kemiği...

Hey gidi hey, ufak dünyalar... kum tanecikleri...

Salih Acar

MUSTAFA TECİRLİ

MİNİK HİKAYE

"N'olur, demiş, n'olur bir kere geçsin buradan. Son bir kere daha göreyim. N'olur söyleyin, geçsin, n'olur."

Avucunda buruşmuş ak bir mendil varmış. Yeşil gözleri dolmuş, avucundaki mendile saçma saçma yaşlar dökülüyormuş.

Artık diyorum, sık sık gelmez olmuştur pencereye, çeşmeye. Pencereye, boş pencereye baktıkça içlenip durmuştur. Buz gibi, buzdan yapılmış gibi gelmiştir o camlar. Odam ıssız ıssız, korkulu, karanlık bir korku odası gibi gelmiştir ona. Yatağına kapanıp ağlamış mıdır acep? Kimbilir...?

Şimdi, gerdanımda diş yarası, dudak morartısı bulunan gece güzellerinin piyasa vakti sokaklara döküldüğü bir şehirdeyim. Akşam üstleri ellerindeki kitapları göğüslerine bastıran kara önlüklü kızlarm caddeleri doldurduğu bir şehirdeyim. Kişinin yaşayışı gibi akıp giden bilinç nehrimi durdurmağa çalışıyorum. Amlarımı, öpülesi, sevilesi anılarımı yeni baştan yaşamak için bu nehri ters yönde akıtmağa uğraşıyorum.

Dere ışıl ışıl akıyordu. Ufacık çay taşları parlıyordu ay ışığmda. Salkım söğütler çocuk dişleri gibi parlıyan bu taşları öpecekmiş gibi eğilmişlerdi. Sevgi sevgi kokuyor ortalık. Ellerimi atsam ay ışıklarım tutacakmışım gibi, tel tel ak ışıklar dolaşacak ellerime. Yambaşımdaydı. Yere bakıyordu. Ayaklarıma bakıyordu.

"Artık dedi, babam uyanacak."

"Gidecek misin?"

"Gideyim."

Ak bileklerinden tuttum. Bir duruşu vardı, başka biçim bir duruşu. Ürkmeye hazırlanan ceylânınki gibi. Çektim. Öptüm. Çabuk çabuk yürüdü. Topuklarma dek uzanan geceliği bir ses çıkarıyordu. İnce kumaş sesi. Yumuşak bir ses. Durup baktım ardmdan. İçeri girdi. Vücüdunun izi, vücudunun kenar

çizgileri gözüme takılıp kaldı.

Batsın şu sigara. Bir acı ki, ağzımın içi. Kekremsi bir acılık var. Şöyle soluğumu burnuma doğru üflüyorum. Öyle fena kokuyor ki. Oysa bir erkeğin, genç bir erkeğin ağzı güzel kokmalı değil mi? Tatlı. Kendine has bir kokusu olmalı ağzının. Nerdeee. İçmiyeceğim şu pis şeyi. Kalkarım. Bir güzel yıkarım ağzımı. Klorofilli radyolinle. Şonra alırım biraz nane şekeri. Damağımla somura somura eritirim. Ooh. Nasıl bir serinlik verir. Şekerli, kokulu bir tat verir ağzıma. Ooh.. Ne serinlik... Bir kardeşim var. İlkokuta gidiyor İkinci sınıfta Ders çalıştırırım bazan ona. Başım başıma dayar. Ağzının kokusunu duyarım o zaman. Hoş bir koku. Şütsü, sütsü.

Böyle düşünüyordum arkaüstü yatağımda. Kapının vurulmasıyla açılması bir oldu.

Teyzem:

"Geldi, dedi, seninki geldi."

"Gelsin içeri,." diye işaret ettim.

İçeri girdi. Kapıyı çekti teyzem.

"Günaydın," dedi.

"Günaydın, gel."

Yanıma geldi. Karyolanın yanında durdu. Çekingen. Utangaç utangaç durdu.

"Ellerin, dedim, üşümüş."

"Hımhı, dedi."

"Aaa. Burnun da kızarmış."

"Soğuk."

"Çok mu?"

"Hımhı."

"Ver, dedim, ver ısıtayım ellerini."

"Yok, dedi, istemez. Ben ısıtırım."

Morarmış soğuk parmaklarını açıp kapamaya ellerini birbirine sürtmeye başladı.

" Ver, dedim, versene kız."

"Cuk, dedi."

"Kızdırma adamı."

Tutmak istedim arkasına götürdü.

"İnatçı."

"Değilim."

"İnatçısın hem de koskoca oldun çocuksu çocuksu şeyler yapıyorsun."

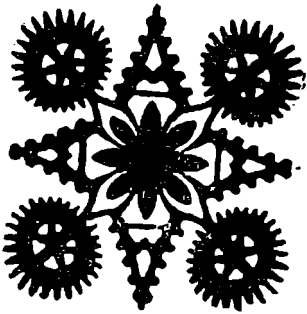
Yüzü değişiverdi. Ağlıyacakmışta ağlıyanmıyormuş gibi oldu. Yutkundu. Birden döndü. Kapıyı çekip dışarı fırladı. Koştum arkasından. Merdivenleri ikişer üçer inip kaçtı.

Şu son üç gün içinde iki mektup aldım amcamın oğlundan. "Senin ki kaçtı, diyor. Hem de gönüllü kaçtı. Babası köpürüyor..'

Son mektupta ise:

"Barıştılar, diyor Babası üç bi nelli lira aldı. Barıştılar."

Bomboş oldu kafamın içi. Tüm düşüncelerden sıyrılmış ak bir yumak dönmiye başladı kafamda. Babası, kızıp köpüren babası üç bin elli lira almış. Barışmışlar. Yaa... Kaçmış "Hem de gönüllü." Sonra... Oysa ben ayrılırken amcamın oğluna "N'olur, demiş, n'olur bir kere geçsin. Son bir kere daha göreyim n'olur, demiş" kaçacağını biliyormuydu dersiniz? Kimbilir...?

ALİ AKINCI

KAMYON ŞABAN

Şaban, kükürtlü suların içinde çırpınıyordu. Ilıcada ikimizden gayrı kimse yoktu. Havuz dopdoluydu. Sular taşmıştı. Sabahtı daha.

Armutlu'ya dün akşam geldik. Burdan ilerde, bilmem ne köyü varmış - Şaban adını söylediydi, unuttum oraya alış - verişe gidiyorduk. Teres diyesin, aklına nerden estiyse: kümes hayvanları İstanbulda iyi para ediyor, demişti bana, paran varsa, bildiğim bir köy var.

Böylece yola koyulduk. Gece bir sabahçı kahvesinde kaldık. Bohça kadar bir çevreye Allah ne verdiyse doldurduk, gün ışımadan yola düştük. Yolu bir köylü gösterdi "Deha, şu görünen tepeciğe varırsanız ılıcaları göreceksiniz. Yol ordan aşağı bir dereye iner. Dereden gene bir yokuş. Büyükçe bir tepe aşacaksınız. Yol dosdoğru, ormana götürür. Ormanı aşınca, köye vardınız sayın."

— Hani bildiğin bir köy var diyordun ha, gördüm ama senin gibi palavracıya raslamadım, diyerek boşandım.

Sırıttı:

— Yalan mı dediklerim, köy varmış ya ona bak sen.

Ilıcaya gelince Şaban dayanamadı:

— Hadi girelim, dedi.

Şaban'ın görünüşü: kaba, çirkindi. Bu kabuğun içinde, çocuksu bir özün belirtileri, ilkin bir büyü etkisi yapmıştı bende. Ummadık insanlar, beni öylesine kırgınlığa uğrattılarki: artık kesin yargılara varmaktan kaçınıyordum. "Dur hele, kokuşuk yanı olmaz insan olur mu?" diyordum. Çok geçmeden, kirli çıkınını seriverdi bilmeden gözümün önüne. Şaban'ın pis bir huyu var. Güç gösterilerini sever. Ağız şakaları ile başlar. Siz alttan aldıkça o yüklenir. Azıttıkça azıtır. Ensenize tokat yerdiniz. Kolunuzu bükerdi. Öğünmekden ölümü-

ne hoşlanır. Yaradılışında, açık kalmış bir yönü kapamağa çabaladığı besbelli olurdu. Kahvede dişine göre birini kestirir: önce dener, takılır, sonra da er-geç döverdi. Adı işitilsin, yok mu ya "Efe" Şaban geçiyor desinler. Oysa tüm kurumlanması, horoz kesilişi, içten değildi. İğretiliği, zorlama olduğu apaçıktı. Kahvede adı: kamyon Şaban'dı. Kimbilir, belki de, bu takma adı söyletmemek için külhan, kavgacı görünmeğe çabalıyordu. Şaban'ın anasına söv: kızmaz. Kamyon Şaban, diyiver yeter. Bu kelime yüzünden birini yaraladı. Kahvede oturuyorduk. Ortak oynuyorlardı. Şaban yanlış oynadı. Ortağı "Herifin adı üstünde oğlum, Kamyon Şaban'dan başka ne beklenir" diye takıldı. Şaban kâğıtları bıraktı. "Bir daha ağzından çıkmasın" dedi "Yoksa anandan doğduğuna pişman ederim." Ağırına gitti öbürünün. Yeniden söylemesi gerektiren bir duruma sokmuştu O'nu Şaban. Kendine yediremedi "Ne olacakmış yani, dinle öyleyse, Kamyon Şaban diyorum bir daha işte" Şaban'ın bir çakısı vardır. Bıçak, sustalı filân değil, düğmesine basınca kınından fırlıyordu. Göz kamaştıracak kadar parlaktı. Kapalıyken bıçak olup olmadığını kimse anlıyamazdı. Şaban o bıçakla herifi göğsünden hacamatladı. Üzerine çullandık, tutmasaydık: insan bu belli olur mu? Allem kallem ikisini barıştırdık. Yara zaten küçüktü. Hem böyle ufak işler, bizim kahvenin sınırına çıkarılmaz. Bu gelenektir.

Yıldızlarımız barışıktı. Sokulan o olmuştu ilkin. Yüz vermedim. Bir kaygada: yaka paça, birlikte karakola gidince: kaynaştık. Bu söylediğim kavga Hristaki'de olmuştu. Şaban gündüzleri kahvede oturur, gece de gelir burada garsonluk yapardı. Kavga, Ayşegül'ün sebebine çıktı. Karı kömürcülerle pazarlığını yapmış, masalarında çekiyordu. Sen dur dur da kalk dalganı bennen geç. "Barba Yani mefisto" şarkısını söylüyordu bıyıklı Rum kadını. Masalarımız bitişikti. Aşyegül ilkin bir bardak bira toka etti bana. Adamlar ses etmediler. Sarhoşlamıştı. Boynuma sarılmağa kalktı. "Vay anam" dedi içlerinden biri "Biz burada..." Ayşegül bir tokat yedi. O zaman cümbüş başladı işte. Ayşegül sırt üstü yerde debeleniyordu. Entarisi sıyrılmış, buzlu cam rengindeki bacakları rasgele yere iniyordu. Leşim çıkacaktı. Bir de baktım: Şaban ortalığı kırıp geçiriyor. Garson Şaban, Herkül kesilmiş.

Ilıcaya alaturka hamam süsü vermek istenilmiş, becerememişler. İlkel bir hamam taslağı çıkmış ortaya. İn - cin top oy-

nuyordu. Çocukluğumun masalları üşüştü aklıma: devler, periler. Çocuk korkularım capcanlı hortladı. Yıllar var, duymamuştum. Şaban soyundu:

— Kimse yoksa yok. Sahibi olacak deyyus malının başında dursun.

Asılı peştemallardan birine sarındı. Havuza atladı. Açık kurnalardan sular, gürül gürül akıyordu. Yöremiz buğu içinde. Sonra kükürt kokusu. Şaban havuzdan çıkıyor yeniden atlıyordu. Kapkalındı yapısı. Böylesine geniş bir gövde görmedim. Enineydi. Sakat gözüne bir canlılık gelmişti. Göcük sağ kaş kemiği gözün üstüne yatıktı. Çenesi büyük, dudakları ince. Sular ağzına kaçtıkça fok balığı misâli pufluyordu. Üzerinden sular akıp geçen mermerlere uzandım. Sıcaklık gevşetti beni. Yavaş, ağır ağır eridim. Kemiklerim iyiden iyice ısındı. Katılığım çözüldü. Taşlara yayıldım. Rahattan genişliyorum. Çocukluğum geldi gözlerimin önüne. Anamın beni sabunlayıp yıkayışı, havlulara sarışı. Dalmışım. Rüyamda anamı gördüm yine. Hamama gitmişiz, filan. Biri dürttü, uyandım. Şaban'dı. Rüyalar bana gerçekmişcesine etki yaparlar. Büyünün bozuluşu canımı sıktı. Oyuncağı elinden zorla alınmış bir çocuğa döndüm. İçime bir kötülüktür oturdu. Kuşkular, alınganlıklar depreşti.

— Hadi kalk artık. Şu herif gelip para asılmadan sıvışalım. Ulan amma miskinsin. Gir şu suya da mahmurluğun dağılsın.

Sözle yetinmedi. Kaygan taşların üzerinde sürükliyerek, beni havuza attı. Dışarı aktarılması gerekli bir öfke bürüdü her yanımı. Çirkinliği gözüme battı. Böylesine sevimsiz görünmemişti bana:

— Ulan kamyon Şaban dedikleri kadar varmışsın be.

Kültür - fizik yapıyordu. Elleri yukarıda asıla kaldı. Baktı, baktı. Konuşacaktı ama epey gecikmişti. "Tetik ol oğlum" dedim kendime "Herifin şakası yok. Bam teline bastın gayrı. Sözlerim tadsız kaçtı, iyi etmedim. Yüzüne baktım: hiç oralı değil. Unutmuş ya da duymamış görünüyor.

— Dipdiri oldum vallahi, dedi, bir boğa olsa deviririm.

Herifin yavaşlığına aldanmağa gelmezki. Numara yapıp yapmadığını anlamam gerek:

— Cart kaba kâğıt, dedim.

Gene durakladı. Sonra sonra:

— Ne oluyor sana yahu, dedi, sıcak mı dokundu yoksa?

Gözümden kaçmadı, konuşurken zorlanıyordu.

Ilıcadan şöyle bir üç yüz metre uzaklaşmıştık. Ardımızdan bir bağırış koptu. hızlı bir bağırıştı ya ses bize ulaşanaca yitiriyordu gücünü. Bir adam kolları ile boşluğu dövüyordu

— Herifte sıtma görmemiş bir ses var, dedi Şaban, ılıcanın sahibi olacak Aldırma, ko bağırsın. Sıkıysa gelsin de para istesin bakalım.

Dereye kıvrılan yolun başına varmıştık. Yokuş aşağı koyverdik kendimizi. Güneş arkamızdan veriştiriyordu. Güneşi sırtımda götürüyorum. Sıcaklığın kendine özel bir düşünü uyarışı var insanda. Uçucu, kaçısı hayaller belirdi kafamda Aralarında bir bağıntı olsa hanı. Biri çağrışım yolu öbürlerini kafama üşüştürdü desem, değil. Şaban'ı önüme kattım. Güvenim yok. Sırtı koskocaman. Önümde, dereye doğru yuvarlanırcasma iniyor. Geride dalgamı geçiyorum. Karşı yamaçta atlı bir adam: derede anca karşılaşırız. Omuzunda sopa mı, tüfek mi; tüfek olacak. Demirinde güneşin ışınları yansıdı. Bir kurbağa atladı yola. Bir yeşilbaş ardına düşmüştü. Şaban bir taş savurdu. Yeşilbaş yönünü değiştirdi. Elimde çevre git gide ağırlaşıyor.

— Ne doldurdun bunun içine, dedim.

— Ne olmuş? Amma hanım evlâdısın be. Ver öyle yorduysa. Yolda ot mu başacaktık karnımıza.

— Azarlama, öksüz büyüdük be anacım.

Vay vay, herifin suratı mahkeme duvarı sanki. İyice bozuldu galiba. Gel de yola git bu herifle. Kurcalayıp denemeli şunu.

— Şaban, anlatsana şu ağanın kızını.

— Kaç kere anlattım be.

— Kelimelerle çok güzel canlandırıyorsun O'nu. Hadi, gene anlat.

— Peki anlatayım, dedi soğukça.

Gerçekten usta. Cılız bir güceniklik gösteriyor. Açıkcası "Önemli ama sen olduğun için önemsizleşti. İleri de gitme" demek istiyen bir güceniklik.

— Yıllarca önce idi. O zaman böyle hurda değildi suratım.

Hurda kelimesi: önü basık, alamet bir kamyon getirdi gözümün önüne. Öyküye nasıl gireceğini biliyordum "Hır mı çıkaracaksın" dedim içimden.

— Yakışıklıydım. Sokağa çıksam, mahallenin kızları, kapılara, pencelere üşüşürdü.

— Atma Debre'li, olup olacağı bu eski model surat.

— Bilmeden konuşma, dedi sertçe, öyle değildi suratım. O katanadan çifteyi yemeden önce güzelceydi. Bereket rüzgârı çarptı gibi bir şey. Yoksa darmadağın olurdu suratım. Yapılışım da sonra sonra kalınlaştı.

— Hadi canım suratın anadan doğma, boşuna kam...

— Dinliyecek misin, diye sözümü kesti.

Donuk bir öfke taşıyordu sesi. Dönmüş: iğri, aşağılı yukarılı bakıyordu bana. Tadsız bir duygu esintisini ikimiz de duyduk. Bu izlenimi yok etmek kaygısı ile atıldı:

— (N....) çiftliğinde ağıla bakardım. Hayvanların yemini, suyunu verir, ağılı temizlerdim. Ağanın güzelcene, aptalımsı, bir kızı vardı. O'nu gözetlerdim hep. Çifle çevrili avluda, ağaçlardan yemiş toplarken görürdüm. O' da bilirdi, kendisini gözetlediğimi anlıyordu. Bol bir şalvar giyerdi. Bir gün, bakraç elinde, ağıla geldi. "Alaca ineği sağacan" dedi. Alaca inek dediği; yavaş, çok süt veren bir hayvandı. O' nu Mısır kırması, haşlanmış buğdayla beslerdim.

— Uzattın da uzattın bc. Kısadan al şunu. Şalvarına cl attın. Ne dedi el atınca?

Yamaçta gördüğüm atlı dcrcdeki ağaçların arasında görünmez oldu. Şaban dizlerini kırdı, yüzünü yukarı kaldırdı:

— İşte böyle yaptı. Sonra şöyle bağırdı "Şaban yapma, anama diyiverecen. Yapma, anama diyiverecen Şaban. Şaban anama diyivercen, yapma. Şabaaan anama diyivereceeen, diyi - vere - cen a-na-ma, yap-ma Şa-ban, di-yivercen. Şaban yap...

Yüzüme baktı:

— Naşıl oldu mu? dedi.

— Palavra, gene kestin.

Sesini çıkarmadı, inadına üstüne vardım:

— Kimse yutmaz bunları oğlum. Zampara uydurması. Herkes anlatıyor, herkes biliyor. Ne senin başından böyle bir şey geçmiş. ne de yapabilirdin. Buna palavranın daniskası derler. Kız aptal da olsa korkardı şu suratından. İkincisi ağa vurdu seni. Anlıyorsun ya palavracısın.

Çocukça direndi:

— Yok vallahi be, doğrudur. Dedim ya, yüzüm hurda değildi. Sonra kaçtım durur... Durdu, uyanmıştı:

— Niyetin ne senin yahu, dedi, akıt şu zehiri de olsun bitsin.

— Ne niyeti, palavracısın dedim o kadar.

Dereye varmıştık atlı önümüze çıkıverdi.

— Selâmüaleyküm ağalar. Nerden geliyorsunuz, yolculuk nereye? dedi.

— Armutlu'dan dedim, B... köyüne iş için gidiyoruz.

Hayırlı rasladınız. Ben köyün muhtarıyım. Hiç sapmayın, yolu izleyin. İşim çabuk biterse, belki yolda size erişirim. Uğurlar olsun, deyip atını dizginledi.. Şaban çakısını çıkarmış söğüt ağacından bir dal kesiyordu. Kesti, sinirli sinirli soydu kabuğunu. Kabuğun altı taze yeşildi. Çıplaklaşan dal bembeyazdı. Çakı parlıyordu. Parıltısı gözümü aldı. Herif gösterilere başladı anlaşılan. Bacaklarıma geçici bir bitkinlik oturdu. Yokuşa vurduk. Konuşmuyorduk. Ağzımızı açsak birbirimize küfredeceğiz. Böcekler pis pis çığırtkanlık ediyor. Böcek testereleri kafatasımda. Kırmızı kanatlı iri bir çekirge yolun ortasına sıçradı. Şaban elindeki dalı savurdu. Çekirge bir yığın böğürtlenin ardına atladı. Şaban da arkasından seğirtti.

Yolun kıyısında bir incir ağacı var. Gittim, altına dikildim. Az ötede bir ev kalıntısı görünüyor. Burda vaktile insanlar yaşamış. Şaban'ın dal soymaları hep numara. O'na kamyon deyişimi unutmamış. Bu Allahın dağında kim kime. Vurur, atar bir kenara. Çekirgeyi kanatlarından tutmuş. Bana üç metre kala durdu:

— Yakaladım seni hınzır, dedi.

Gözü çekirgedeydi. Bıçağın keskin ağzı ile sırtına vurdu. Gövde düştü. Kanatları elinde kaldı. İyice gerginim:

— Ne geçti eline? dedim.

— Lâf mı bu da, dedi, kökünü kazımalı bunların.

— O elindeki ne?

— Kanatları, dedi.

— Yok yok, öbürü?

Eline baktı:

— Bıçağı mı soruyorsun?

— Elinin körünü! Ben de seni adam bellemiştim.

Başını iğdi:

— Neye öyle konuşuyorsun, anlamıyorum? dedi.

— Korkak, aşağılık adam.

Kızsın, iyice kızsın istiyorum.

— Çok alıngansın, dedi, bıçak kızdırdıysa seni, vallahi aklımda kötülük...

Konuşurken bıçağı cebine koymağa kalkıştı.

— Bıçağı cebine koyma, diye bağırdım, bak, bıçak elindeyken bile korkmam senden. Mazot benzin istemez, stepnesi kendinden.

Yüzü acıyla buruştu:

— Neden ama, dedi, arkadaşız, yapmamalısın.

Çökük kaş kemiği korkunç bir görünüm veriyordu O'na. Kemikli yüzü kül rengini aldı.

— Şu surata bak bir defa.

— Biliyorum; dedi, neye söylüyorsun, arkadaş olan yapar mı bunu?

— Arkadaşı markadaşı yok, anla be. Kamyon Şaban diyorum.

Çabuk çabuk:

— Öyle konuşma, öyle konuşma, dedi. kim söylerse söylesin, ama sen, seni severim.

— Kamyon, kamyon Şaban.

— Yap....

Kulaklarımı cırlatan sesi yarıda boğuldu. Tek gözü korkuyla başımın üstüne çevrildi. "Vuracak beni namussuz" demeğe kalmadı. Mancınıkla fırlatılmış, iri bir kaya hızıyla üzerime geldi, tosladı. Yiyecek çıkını elimden kurtuldu. Çalılığın içine yuvarlandık. Toparlanamamıştı. Üstüne çullandım. Bıçaklı elini tutayım dedim, öbür elin bileği geldi avucuma. Bıçaklı el: çalılığın üzerinde kımıldamadan duruyordu. "Neye vurmuyor" dedim içimden. Bileğini tutan parmaklarıma ılık bir sıvı bulaştı.

— Vurulmuşsun, dedim.

— Yuvarlanırken bıçak saplandı koluma, aldırma. İncir ağacına bak, dedi. Şanki kahvedeydik. Pencere önünde oturuyorduk. Güzel bir kadın geçiyordu. Şaban "Kanya bak" demişti. Başımı çevirdim. Demin, altında durduğum daldan, boyumca bir yılan sarkmış, kıvranıp duruyordu.

HAKKI ÖZKAN

BALIK

Nereden geldiği belli olmayan bir taş; kardeşimin yelkenlisini batırdı: O güzelim gemi tersine dönüverdi: Tayfalar, kaptan yük diye içine doldurduğumuz tahta parçaları, su birikintisine döküldü: Oysa yelkenli, Robenson Adasına doğru yola çıkmıştı. İçindekiler, oradakilerle çarpışacaklardı. Kaptan, adanın en yüksek yerine bayrak dikecek, yerliler, diz çökerek onu kral ilân edeceklerdi: Sonra. tıpkı geçen akşam, gizlice girip seyrettiğimiz, bizim semtteki, bahçe sinemasında oynayan filmdeki gibi, neşe içinde geri dönecektik. Güzel kızlar boyunlarımıza çelenkler takacaklardı. Her hâlde taşı atan, gizli düşmanlarımızdan biriydi. Yerlilerle savaşa giden filimdeki gemiye de, aynım yapmak istemiyorlar mıydı? Ardıma döndüm: Sokak kapısının önünde, bıyıkları ta çenesine kadar sarkan bir adam gördüm. Düşmanlarımız çevremizi sarmış, burnumuzun dibine kadar sokularak gemimize saldırmışlardı. Kapı önündeki adam korkunç bakıp duruyordu. Gözleri dönmüştü: Yüzü öfkeden mosmor kesilmişti. Kardeşim çığlık çığlığa ağlamağa başladı. Annem, içinde oturduğumuz küçük kulübeden koşarak çıkıp geldi, yamamağa çalıştığı eski çorap teki, hâlâ elindeydi.

— Ne var? dedi.

— Yerliler, dedim.

— Bu adam taş attı, gemimizi batırdı, dedi kardeşim.

— Niçin taş attın, utanmıyor musun? dedi annem.

— Balığımı çaldı.

— Kim?

Çevremize baktım, ilkin bahçedeki çeşitli ağaç dallarının, toprağa uzanıvermiş dantel dantel gölgelerinden, başka hiç bir şey göremedim. Hangi kedi çaldı balığını, diye soracağım sırada, bizim tekir; bahçenin sağındaki su birikintisini atladı: Söğüt ağacının gevrek dallarına tırmanarak duvara geçti. Ağzında kuyruk tarafından tuttuğu, ancak yarım kilo kadar gele-

ceğini sandığım! kocaman bir sazan balığı vardı. Sonradan balık satıcısı olduğunu öğrendiğim kapıdaki adam, küfür ediyor, yerden kaptığı taşları; öfkeyle tekire fırlatıyordu. Taşlar tekirin sağından, solundan geçip gittikçe, balıkçı deli oluyor, tekirse duvarın üstünde oturmuş, aldırış etmiyor, kaçmıyor, sanki adamla alay ediyordu.

— Zaten kazancımız o kadardı, diye söyleniyordu adamı. Ama bütün didinmesi boşuna oldu: Balığı tekirin elinden almak mümkün olmadı.

— Seni gözü kör olasıca, dedi annem, bırak bakim o taşı elinden. Çaldırmasaydın, göz kulak olsaydın balığına. Ne yapsın hayvan bu. Şimdi avazım çıktığı kadar bağırırım, komşular toplanır başına, bir araba sopa yersin.

Adam, annemin elinden kurtuldu, çekip gidecek yerde, kaptığı bir taşı tekrar tekire doğru fırlattı.

— Utan, diye bağırdı annem, utan: Zavallı bir hayvana taş atmaktan utan!.. Kimbilir kime ne yaptın da Allah sana bu cezayı verdi. Gözün kör olsun. Kılığına kıyafetine bakan da seni bir adam sanır. İnsanlık kim sen kim. Hadi yürü, durma buralarda, cinlerim ayağa kalkıyor. Ayy bayılacağım.. Taş kedimin bir tarafına gelirse alimallah seni mahkemelerde süründürürüm.

— Balığı çaldı..

— Çaldırmasaydın.

— Sizin mi kedi?

— Bizim, ne olacak?

— Belli, dedi balıkçı. Öldüreceğim onu.

— Hele elini sür.

— Balıklarını kediler çalıyor, diye bağırdım.

Balıkçı, söylene söylene kapıdan fırladı. Tablasının çevresine doluşmuş kedileri kovaladı. Kocaman tablayı başına koyup yerleştirdi, sokağın öte başına doğru yürüdü:

— Taze sazan, diye avaz avaz bağıran sesi git gide uzaklaştı.

— Gitti mi? diye sordu annem.

— Gitti, dedim.

Tekir, duvarın üstünde balığı yemeğe hazırlanıyordu. Aydınlık bir sabah güneşi, bahçedeki ağaçların, ince dantel dantel yapraklarıyla oynuyordu, kapkara kargalar, dalların arasındaki yuvalarında gaklayıp duruyorlardı.

— Böyle bir balığımız olsaydı yerdik dimi anne? dedi kardeşim. Zeytin ekmek yemekten bıktım ben.

— Niçin olmasın, dedi annem. Tekirden tarafa baktı. Yüzü aydınlandı. Gel bakim, dedi, gel bakim. Gel kızım, gel oğlum, gel.

Tekir, ağzında balıkla duvardan indi, su birikintisini atladı. Odunluğun yanındaki samanların üstünde güneşlenen, alacalı bulacalı yavrularına doğru yürüdü: Kuyruğunu sevinçle sallıyordu.

— Gel pisi pisi, dedi annem tekrar.

Kedi, bir müddet erik ağacının dibinde kararsız durdu. Annem, bir kaç adım yaklaştı tekire. Kedi bir kaç adım geri çekildi, tüyleri kabardı.

— Gel oğlum, gel pisi pisi. Annem bazı sevdiği zamanlardaki kadar içli yalvarıyor, yavaş yavaş yaklaşıyordu kediye.

Kedi, olduğu yerde durdu. Annem, usul usul yanaştı. Bir eliyle okşar gibi yapıp kedinin başını tutarken, diğer eliyle balığı ağzından aldı.

— Gördün mü Tanrının büyüklüğünü, durumumuzu bildiği için rızkımızı ayağımıza kadar gönderiyor, diye söyleniyordu.

Balık, şehrin bulunduğu tepesi yaz kış karlarla kaplı, dağın ötesinde yalnız adını işittiğim bir gölden yeni tutulmuş; taptaze bir sazandı. Galsamaları kıpkırmızıydı. Annem, elinde balık, arkasında tekir, mutfağa doğru yürüdü.

— Balığın işe yaramıyan tarafları senin, diyordu. Küçücük gecekondumuzun yan tarafında, babamın tenekelerden yaptığı, mutfak olarak kullandığımız kulübenin kapısını, tekirin suratına kapayıverdi. İşte o zaman tekir, kapıyı tırmalamağa korkunç bir şekilde miyavlamağa başladı. O kadar canhıraş bağırıyordu ki..

Annem, mutfak kapısından başını uzattı:

— Pist....

Annem, yerden kaptığı bir taşı tekirin kuyruğuna yapıştırdı: tekir, can havliyle fırlayıp duvara çıkmasa, annemin ardından attığı ikinci taşı bir tarafına yeseydi, mutlaka ölürdü. Duvarın üstünde ulurcasına miyavlaması yavrularını uyandırdı.

Kardeşim sustu, göşyaşlarını elinin tersiyle sildi, gülümsemeğe başladı:

— Yaşasın, dedi, yaşasın, öğleyc balık yiyeceğiz..

RÜKSAN TÜRKAN ÜNLÜ

D U V A R L A R

Her yeni güne yepyeni bir ümitle başlıyor, duvarların ötesinde baharı bulacağımı sanıyordum. Yıkmağa uğraşıyordum duvarları. Duvarlar kırmızıydı. Mavi olsa, duvarlarda dallar olsa, dallarda kuşlar.. Hani cıvıl cıvıl.. Bahar gelmiş gibi şöyle sevimli bir güneş Portakal sarısı..

Muhakkak bahar, o duvarların ardında. Yaşıyamadığım sağlam ve esmer. Yaşadığım küskün, kırık ve sarışın. Kocaman kapkara kış içinde baharı, ışıklı çiçekli bir yazı özlüyorum.

Dudaklarını hatırlıyorum. Telefonun siyahlığını hatırlıyorum.

Telefona düşmanını. Öyle siyah ki.. Çalıyor, çalıyor. O olmalı. O değil, başkası. Lâf olsun işte, beş-on dakika, yarım saat boşuna lâf. Koşan zaman, duran düşünce ve unutulmuş. Siyah siyah gülüyor, siyah siyah çalıyor. Koşuyorum. Yanlış efendim. İki, yedi, sekiz, dokuz, beş. Yere vursam olacak. Kırık, küskün. Tuzla buz olmuş gönül.

Yık duvarları diyor içimdeki, yık duvarları. Tırman yukarıya doğru, maviye tırman ve kaç. Bu kaçış kendilmden, içlmdekinden. Olmasa...

Flamingo'nun telefonu daha kara. Yeni boyanmış. Siz, diyor. Evet, ben. Siz değil, sendi önceleri. O, gerçekler ortasında. Ben, Hülyâ'ya doğru yürüyorum soğukta. Soğuk iliklerime işliyor. Hülyâ'ya yürüyorum, Hülya'dan dönüyorum. Gelmiyeceğini bile bile yine Hülyâ'ya çıkıyorum. En tepesine çıkıyorum hülyânın. Gelmiyor. O, gerçeği yaşıyor. Ben hülyânın en yüksek yerinde onu bekliyorum. O, ekmek - peynirde, ette, kömürde. Benim yaşamam, sevgide, iyide, güzelde...

Tırmanıyorum maviye. İbrişimden bir merdiven. Her basamağı mavi bir yıldız En açık tonundan başlıyor, en koyusuna kadar çıkıyorum.

Benden ummazdı belki bu kadarını. Bu kadar ileriye varacağımı. Ama işte pedagojik, psikolojik, fizyolojik, daha bütün lojik yönlerden anlamalı; benim de, biblo değil, süs değil, insan olduğumu hatırlamalı.

Yık duvarları, ötesinde bahar var, diyen sesi daha sık duyuyorum şimdi. Ulaşmalıyım, erişmeliyim artık bahara...

Duvarların ötesinde; kan kırmızı dudaklarda en güzel şarkılar, sarışın mavi gözlü çocuklar, siyah güller sarı güller bahçelerde, tarlalarda başaklar... Barış var, sevinç var.

Ben ibrişimden merdivenimdeyim. Kopabilir her an. Her an, herşey altüst olabilir, yahut yukarda herşey düzenlenebilir.

Taş taşıyor bütün çocuklar. Elmas gibi, pırlanta gibi taşlar. Hepsinin mavi elbiseleri var, hepsi bana taşıyorlar. Evimi bu taşlardan yaparım.

Gözlerim boş, kuşkulu... Temel çökebilir.

Gönül bu, kırılan Şarap kadehi değil, pencere camı hiç.. Tamiri zor. Gözler, bakışlar donuk. Kelimeler tartılı, yabancı. Arada her an açılan yol, uzaklık. Siz olan, sen. Bilmem ne hanım, yahut bilmem ne bey olan sevgili. En yakınken, en uzak.

Bir havuza bakıyorduk. Havuz bahçede, biz dışarda yol kenarında. Bahçede havuz, havuzda nilüferler, dört yanında mermer venüsler. Ne güzeldi. Sen, demişti. İşte oradaki sensin içtendi.

Bir keresinde beğendiğim bir evi göstermiştim. Tek kat, deniz kıyısında, pancurları kapalı, içerde kimse yokmuşçasına bir ev. İçini hiç görmemiştim ama, anlatmıştım. Bir odası alev alev yanıyordu. Sarıdan kırmızıya kadar, sarı, turuncu, kırmızı tonları, cayır cayır yanıyor. Ateşe, ısıtmağa hiç lüzum yok. Kendiliğinden sıcak. Yakıcı, kavurucu, eritici... Bir odası, masmavi, durgun, sâkin, huzur verici. Bu odada beyaz bir hah, ayakları içine gömen... Burada kesmiştim.

Hayat güzeldi.

Bir düzlükte tepeler, hülya tepeleri... Oturduğum tepeye gelemiyor. Öbür tepelerde ötekiler. Ben başka tepeye geçemiyorum. Birbirine bağlı bir akış, bir bekleyiş dönüşsüz.

Biri, mesut oluruz, öteki, huzur verirdin, diyor. Başka tepelerde sesler, sesler. Duyuyorum, dinliyorum, biliyorum. Biri ,yalnızım diyor, diğeri sensizim. En yüksek tepe benimki. Başı göğe ulaşmış. Ses, sedâ yok. Hareket yok. Soğuk, ıssız..

Yaklaşıyorum, bakıyorum, ölmüş. Ölümlerin en kötüsü bu.

Dayanmak, hissedememek, yaşıyamamak. Bu tepe ölmüş.

Ölüyü sessizce bırakıyorum. Kendi kimsesizliğine, zavallılığına. Öyle upuzun, öyle ipince, siyah olmuş, siluet olmuş, görünmez olmuş.

Yok oluşa yaklaşıyorum. İşte, cennet... Ben yokum artık, beni göremiyor. Huzurû buluyorum, sımsıkı tutuyorum. Bu benim cennetim, bu benim kurtuluşum. Ben şimdi varım, şimdi yaşıyorum. O beni göremiyor.

Gözlerinde bir perde, yöresinde esmer kadınlar, siyah kadınlar. O esmer bir evrende, ben yokum.

Gri bir çemberi var. Bulut, duman duman... Zaman zaman açılıyor, rengârenk duvarlar görüyorum Rengârenk perdeler, abajurlar, aplikler, şömineler, koltuklar görüyorum. Düpedüz bir eşya yığını, sevgisiz. O, duvarları yıkamıyor, perdeleri söküp atamıyor. Yeni baştan duvarlar yapıyor, yeni yapılara yepyeni perdeler takıyor. Çemberin dışına çıkabildiği ân, bir başka oluyor. Bir tatlı, bir sevimli oluyor.

Her çıkışın bir inişi vardır. Merdivenimden iniyorum onu görünce. Merdivenin bir ucu gökte, bir ucu Atatürk Bulvarı'nda. Bulvarda renksiz günlerim, umutsuz bekleyişlerim, ansızın görüşlerim, sıra sıra dizilmiş, duruyor. Bir de dalgınlığım var, küskünlüğüm var. Onlarda oralarda, bayramlıklarını giymiş, hazır ve yanyana. Bir kalabalık, bir kalabalık yollar.

Utanmasam ağlarım. Yalnız mısın, diyorlar. Tuhaf tuhaf bakıyorlar yüzüme. Görmüyorlar mı yalnız olduğumu? Yalnızım işte, yapayalnızım, iğne atılsa yere düşmez caddelerde.

Halk bayramı yapıyor, çılgınca eğleniyor. Herkesin bir elinden tutanı, bir koluna gireni var. Günün geceye dönüşü iki adım ötede...

Yine sarı ışıklar alanlarda. Gökte incecik mavi bir hilâl ve mavi ibrişimden bir merdiven. Yanımda, yöremde duvarlar. Güzel doğa, aydınlık şehir; bayağı, basit, kıvıl kıvıl bir can yığınını örtüyor.

Kaçıyorum, tırmanıyorum mavinin en koyusuna, geceye...

Herşeyi yukardan, uzaktan seyrediyorum. Evlerin damları bana açılmış. Kat kat yukardan evlerini, yaşayışlarını görüyorum onların. İçlerini, dışlarını, basitliklerini, iğrençliklerini seyrediyorum. Onlar beni göremiyor, yanıma gelemiyor. Yalnızım, uzağım.

Gökteyim, masmavi... Katı, yıkılmaz duvarlar bana doğru yükseliyor.

ÖMÜR CANDAŞ

GEMİLERE ÖZLEM

Liman, gerçekten de bomboş şimdi. Liman işçileri, bomboş dolaşıp duruyorlar. Kıyıya varmış yosunların arasında, en adi, en pis renkli şaraplardan içiyorlar.

Bu haberin çıkalı çok olmadı. Limana artık gemiler gelmiyecekmiş, diyorlar. Kimbilir kim uydurdu. Limanda hiç gemi yok diye belki de. Oysa, şimdi ölü mevsimdir, olur böyle şeyler. İhtiyarlar da seslerini çıkarmıyorlar.

Arabaların sıska atları, güneşin altında boş boş duruyorlar. Ortalıkta dolaşan işçilerin hepsi, sarhoş olmuş o içkileri içmekten. Liman yosmaları bomboş sokaklarda. -Ama kırk yıl boş kalsalar, o hamal kılıklı adamların yanına uğramazlar. Bu şehir onlara göre değil. Çekip giderler.

Gemiler gelecek ama, buna inanıyoruz. Sarhoş herifler, gemilerin boş yerlerine kusuyorlar. Herkes toplanmış kaldırımlarda, öylece bakıyorlar.

Önce, kimseler yoktu. Birkaçı gelip kahvelere oturdular. Gelmeyen gemileri görmek için. Sonra, açıktan açığa toplandılar. Bomboş gözlerle bomboş limana bakıyorlar şimdi Hiç sesleri çıkmıyor, bir söz söyleseler, bütün suçun yükü, üzerlerine devrilecek sanki İşçiler, yine gidip herkesi gözü önünde kusuyorlar denize. Akıllarında, hep o bir alçalıp bir yükselme.

Şehir inanmıyor, gemiler gelecek diyor. Yüzyıllardan beri alışılmamış çünkü buna. Gemiler, yüzyıllardır gelip gitmişler bu limana.

Vinçler işlerken, herkes rahattı. Kuşkuları yoktu hiç. Bu şehre, daha yüzyıllarca gemilerin uğrayacağını biliyorlardı. Vinçler tıkır tıkır işleyecek, çuvallar, kasalar, gemilerin serin tozlu anbarlarına inecekti.

Geceleyin bir geçsen, gemileri susmuş, ışıklarını yakmış, kocaman yaşamaklar gibi limanda yatıyor bulurdun. Gündüzleri eciş bücüş motorlar, çevrelerinde döndükçe, o koca gövdeleri,

göklere doğru daha bir büyürdü.

Geceleri, ya da sabah çok erken, içlerinden biri, yavaşça mavnalardan kapacak, bulutlara doğru açılacaktı. İçinde, şarkılı ağlamaklı bir hava olacak, yeşil etekli, hiç tanımadığım genç kızlar el sallıyacaktı.

Hiç kimse tedirgin yaşamıyordu ki, Gemiler, dün, yarın, hergün gelecekti.

Birdenbire geldi bu haber. Şehrin, en uzak yerlerine bile yayıldığı süre, birkaç dakikayı geçmedi. Ama işte şimdi, ufuklarda ses seda yok. Bir türlü inanmadık, bekliyoruz.

Serviler, kaldırımların dibinde, pis şaraplarını zıkkımlanıyorlar. Gittikçe de çekilmez oluyorlar. Bir ara, kahvedekilerden biri kalktı, boğazına sarıldı, orda, sarhoşlardan birinin Yolcusu varmış, bekliyormuş. "Sizin yüzünüzden, diyordu adam," gelmeyecekler şimdi. Sürmeli bu şehirden sizi, sürmeli!"

Bizim halk, hiç böyle şey görmemişti. Böylesine acı günler yaşamamıştı şimdiyedek.

"Deli", dediler adama. Gitti, deniz kıyısına oturdu, ağlıyordu. Önceleri deli dediler ama, sonra gemiler görünmeyince iş değişti. Birşeyler belirdi halkın işinde, işçilere yavaştan kızmağa başladılar. İçki satmadılar önce, hepsine küfrettiler. Suç onlarınmış gibi.. Suç kimsenin değil ama herkes suçlu gibi hissediyor kendini. Yıllardır böyle şey görmedi bu şehir..

Hamallar susayınca, deniz kıyısına gidiyorlar. Herifler kupkuru. Deniz, liman taşlarında yükseldikçe, ıslatıyordu ağızlarını. Tuzlar, güneş altında yüzlerinde kuruyup kuruyup kalıyor..

Öğleden sonra birden, yeni bir haber patladı ortalıkta. Şehirde, hastalık var, dediler. Şaşkına döndü ahali, ne yapacağını bilmiyor.

Hastahanelere saldırdılar hemen. Kapalı demir kapıya, parmaklıklara dayandılar. Dışarda uğulduyorlardı.

İçerden biri merdivenlere çıktı. Elinde, gemicilerin kullandıkları o borulardan vardı. Herkes sesini kesti, beklediler. Yine de hafif bir uğultu vardı havada. Beyaz önlüklü adam, borunun ağzında yavaş yavaş konuştu:

"Yok", dedi, "hastalık filân yok,"

Önce, birden inanmadık. Uğultu doldu ortalığa. Bir saat kadar bağırıp durdular.

Bizim şehrin insanları temizdi. Hastalık, hiç mi hiç yoktu

aramızda. İnanmıyorduk, zaten hastalık olduğuna hiç kimse inanmıyordu.

O, beyazlı adam, yine çıktı:

"Yok," dedi, "dağılın işte, yok. Gemiler yine gelecek.

"Gelecek," diye bağırdık hep bir ağızdan. Yine herkes limana koştu. Şimdi, boş denizi gözlüyorlar. Hamallar yine, tuzlu su içip kusuyorlar.

*

Bir hafta geçti o gündenberi. Ama hiçbirimizin inancı sarsılmadı. Şimdi ölü mevsimdir, olur böyle şeyler. Bu sefer uzun sürdüyse de olur.

O gündenberi herkes bekliyor. Ne bir kişi eksik, ne bir kişi fazla. Halk, sokaklarda yiyip içiyor sanki. Tepelerde denizi görebilen yerlerde birikmişler. Kapı önleri dolup taşıyor.

Geceleri yine bir başka âlem oluyor. Işıklar en azına kadar kısılmış. Şehir, bir garip ordu gibi, ışıksız, sönük. Karanlıkta gidip gelirken. insanlar, bir eski masal gibi çıkıyorlar ortaya. Ellerinde sönmüş fenerleri. yine bir masal adamı gibi, sessizce dolaşıyorlar.

Korkulu günler bunlar. Kimse tek ışık yakmıyor. Bu gidişle gemilerin ışıkları görününceye kadar da yakacakları yok.

Hep bir gemi hep. O gemi gelirse yok mu ya.

Heryer kapkaranlık geceleri, bekliyoruz. Gözümüz, ikide bir liman fenerlerinde. tek parlak ışık gecede onlar. Bir de yıldızların alaca aydınlığı var, gökte, yukarda.

Gemileri bekliyoruz, onlar gelecekler. Bu gözlerimiz o günü görecekler. Hiçbir haber yok henüz, ama liman fenerleri, gemileri bekliyorlar. Onlar varken nasıldıysa yine öyle yanıp sönüyorlar, ne umutsuz ne birşey. Yanıp sönüyorlar.

Limandaki vinçler, ay ışığında, daha bir kocaman, daha bir madeni, korkunç. Onlar da susmuş gecede, bu amansız masalın, bir başka yönünü anlatıyorlar.

Bir türlü inanamıyoruz, koskoca şehrin bu durumlara düşeceğine. Bir düş gibi birşey bu. Bir türlü inanamıyoruz.

Liman işçileri mavnalarda, çuvalların, kasaların arasında yatıp kalkıyorlar. Halk aralarına almıyor onları. Gerçekten de suçlu bir duruşları var, korkuyorlar. Artık, o pis şaraplardan içmiyorlar ama mavnalardaki kasaları açmalarına, kimse ses çıkarmıyor. Tek gemiler gelsin de, herşey düzelecek. Vinçler işleyecekler.

*

Haberin çıkmasından bugüne, tam iki hafta geçti. Bir tek gemi uğramadı limana, uzaktan bile göremedik o güzelim bordoları. O, serenlerde bayraklar, türküler..

Geleceklerine hâlâ inanıyoruz ya, tek tük çözülmeler başladı. Halk, bunlara yüz çevirdi. Kimse yüzlerine bakmıyor böylelerinin. Bizim şehrin insanları değil onlar. Biz hâlâ inanıyoruz. Yüzyıllar da geçse, gemiler birgün, yine gelecekler. Öyle bir karşılama hazırladık ki, bir örneği daha görülmemiş yeryüzünde. Herkesin içinde, aynı özlem tutuşüyor, gemilere karşı.

Artık, kimse günleri bilmiyor, ama çok oldu. Gemiler hâlâ yok. Vinçlerin yağları, üzerlerinde kurudu. İşçiler, başladılar yine içmeğe. Mavnalarda, hem de iyi cins içki bulmuşlar. Yoksa halk, hâlâ içki satmıyor onlara. Suçun büyüğü omuzlarında.

Birgün onları buradan sürecekler. Gemilerin adını bile işitemiyecekleri bir yere

*

Liman fenerlerinin altı, gölge. Anıtlar gibi, koskoca dikilip duruyorlar, göklere karşı. Gündüzleri bile yanıp sönüyorlar.- Hiç durmadan işleyecek onlar Deniz kurusa bile, binlerce yıl sonra, buraya gemiler yanaşıyormuş, diyecek insanlar.

Gemiler yok. Halk, ciddî olarak, bir hastalıktan korkmağa başladı. Hastahanelerden hep yok diyorlar ama yine de korkuyoruz.

Bu fenerlerin altı hem gölgelik, hem de hastalıktan uzak biraz.- Varsa diye ödümüz kopuyor. Bir avuç insan, gemileri buradan bekliyoruz. Sakalları uzamış, gözleri bir ışığa doğru hepsinin.

Gelmezlerse çok kötü. Bu şehir, dağılır gider. Tek bir kişi kalmaksızın bırakırlar şehri. Gemisiz yapamazlar, çekip giderler. Bu şehir, bu yollar, kuruyup gider.

Gemiler gelmeli limana, vinçler tıkır tıkır işlemeli. Çuvallar, sandıklar, çevrelerinde bir yığın mavna, çatanalar..

Belki, işçiler de içmezlerdi artık o zaman. Böyle, kupkuru durmazlardı.

Gelmezlerse çok kötü. Bu şehir, dağılır gider. Tek kişi için. İnan olsun, tek kurtuluş yolu yok.

Bir gelseler. Deniz de öyle durgun öyle serin ki.. Fenerler, gece gündüz yanıp sönüyorlar, durup dinlenmek bilmeden. Deniz kuşları, gemisiz yerlerde bembeyaz uçuşup duruyorlar.

ÇEVİRİ ŞİİRLER HİKÂYELER

Mustafa ASLIER:

DÜNYA ŞAİRLERİNDEN YILBAŞI KOKTEYLİ

JAPON

SAO'DAN ESEN RÜZGÂR

Nâfiledir, inceciktir
Sevdiğimin urbası
Ey Sao'dan esen rüzgâr
Öyle soğuk soğuk esme bari
O eve erişinceye kadar.

Bayan SAKANOYE
(C. H. Page)

KORE

KELEBEK VE DENİZ

Denizden korkusu yoktu beyaz kelebeğin
Sonsuz derinliklerden de sözeden olmamıştı ona.

Denizi yeşil, yemyeşil bir tarla sandı
Islandı kanatçıkları dalgaların üstünde
Ve zavallı küçük bir kıraliçe gibi parçalandı.

O erguvan rengi menekşeler mevsiminde
Denizin üstünde hiçbir çiçek kokusu yoktu
Solgundu, soluk maviydi yeni doğmuş ay
Kelebeğin kanatçıkları üzerinde.

KİM KI-BİM
(P. P. Hyun)

ÇİN

BİZİM SOKAKTA

Çekti ava gitti Shu
Bizim sokakta kimse kalmadı yaşayan
Yoo, yaşamasına yaşayan çok ama
Shu gibi değil ki onlar
Öyle güzel, öyle iyi kalpli.

Çekti oyuna gitti Shu
Bizim sokakta kimse kalmadı şarap içen
Yoo, içmesine içen çok ama
Shu gibi değil ki onlar
Öyle güzel, öyle sevdalı.

Çekti kırlara gitti Shu
Bizim sokakta kimse kalmadı at koşturan
Yoo, koşturmasına koşturan çok ama
Shu gibi değil ki onlar
Öyle güzel, öyle korkusuz.

Anonim
(A. Waley)

HİNT

(... MÜPTELÂ OLDUĞU
AMANSIZ HASTALIKTAN ...)

Kıskançlık vardı tenkitlerin hepsinde
Kaf dağındaydı patronların burnu
İnsafı da elden bırakınca okuyucu
Sizler ömür tabil benim şiirler de.

BHARTRİHARİ
(A. W. Ryder)

ARAP

A Ş K

Sen ışıktan daha evveldin,
Gün gelir belki ışık dünyadan
Silinir sen gene bitmezsin.
Sen mezarlarda ılık bir el,
Gerçeğin köprüsü sensin.
Sensin insan ağacından yetişen
Yemyeşil kalbi yiyen bir bir
Dişlerin sarmaşığın dişleridir.

Anonim
(E. P. Mathers)

ACEM

(BEN GÜLE GÜLDÜR DEMEM)

Sen görmedinse ben güle güldür demem demem
Eksikse bâde tâze bahar olmuş istemem.

Ey lale yüzlü yoksan eğer sen o bahçede
Her dem çayır-çimen cana can katsa nâfile.

Ben sarmadıkça ey güle benzer vücut seni
Hasretli göz hesabına eksildi kıymeti.

Bal damlar olsa al dudağından meğerki bil
Ağzımla tatmadıkça o bal bal değil değil.

Rüzgârda servi sallanadurmuş yazık eğer
Dem çekmemişse bülbülü üstünde bir seher.

Mümkün değil yaratması hülyâ ve aklımın
Bir senden özge öyle güzel öyle bir kadın.

Hem köhne bahçe hem de şarap umduğun gibi
Dostun yanında varsa yanındaysa sevgili.

Pespâyedir mücevheri biçâre gönlünün
Gel vurma damga üstüne HÂFIZ güzel yüzün.

HÂFIZ-I ŞİRAZİ
(R. L. Gallienne)

YAHUDİ

T Ü R K Ü

Kalbinden kopabilecek
Türkünün en tatlısını
Bahar değil de güzüne
İstiyordum saklamanı.

Ne devir o çiçek devri
Sazı-sözü; melodisi
Ama sen gün çekildi mi
Söyle türkünü olmaz mı...

Abraham REİSEN
(M. Syrkin)

RUS

Ü Z Ü M L E R

O uçucu günleri geçer geçmez baharın
Hemen ararıp solan güllere özlemim yok

Bayırlarda güneşin altında olgunlaşan
Büyüyen üzümleri seviyorum daha çok.

Bereketli vadinin şerefi-şânı onlar
Hevenk hevenk ,herbiri parlak bir inci gibi
Ve altın sonbaharın sevinci, uzun, şeffaf
Bir genç kızın incecik parmaklarıdır sanki.

A. PUŞKİN
(A. Yyarmolinsky)

YUNAN

SOBER AKİNDYNOS ÜZERİNE

- Akindynos hâriç -, hepimiz körkütüktük
Ve bu yüzden hepimize
Yalnız o küfelik görünüyordu.

Samasota'lı LUCİAN
(Dudley Fitts)

İTALYAN

ESKİ DERT

Kırmızı çiçekler açtı
O minicik ellerinle
Eriştiğin nar ağacı,

Gene yeşillendi heryer
Tenha ağaçlıkta şimdi.
Herşeyi canlandırdı Haziran'ın
Aydınlık ve sıcak hediyeleri.

Sen benim ağacımın
Kurumuş ağacımın çiçeği
Son ve tek ümidi boşuna hayatımın,

Soğuk topraklardasın şimdi
Kara topraklarda, kara toprak.
Sana ne güneşin gezgin sevinci erişir
Ne de aşkın elinden gelir
Seni uyandırmak.

Giosuè CARDUCCİ
(Glaucu Cambon)

İSPANYOL

YILDIZLAR VE SESSİZLİK

Sana söyliyecek türkü bilmiyorum
Ne var ne yok bırakmış hepsi aklımı
Hatırımda kalanı şu yalnız
Yıldızlar gökyüzünde pırıl pırıldı.

Anonim
(H. Ellis)

ALMAN

DENİZİN İNCİLERİ VAR

Gökyüzünün yıldızları,
Denizin incileri var,
Ama gönlümün gönlümün
Gönlümün de sevdası var.

Deniz de gök te kocaman,
Benim gönlüm daha yaman;
Aşkım inciden, yıldızdan
Daha parıltılı yanar.

Gel ey güzeller küçüğü
Gir kapla yüce gönlümü
Gönlüm ,deniz ve gökyüzü
Sevdadan erimiş akar.

Heinrich HEİNE
(H. G. Longfellow)

FELEMENK

TELEFON DİREĞİ

Vınlar durur
Demiryolu yanındaki
Telefon direği.
Sonsuz yol boyunca
Başka bir ses yok.
Dikilmiş tepesine
Kaygusuz bulutun biri,
Uzanıp gidiyor görüntü.

Göğün altında birteviye
Gece yınlar direk, gündüz yınlar.
Dindirilmez bir ağrı,
Kesintisiz bir inilti bu.
Sızlar durur onu dinlerken
Kendi derdinde kaybolan yüreğimiz.
Bildiğimiz şu; bütün yeryüzünde
Şu anlama geliyor telefon, sanki
Bizim üzüntülerimiz
Kemirip durmaktadır tellerini.

Karel van Den OEVER
(A. J. Barnouw)

FRANSIZ

AŞK ŞARKISI

Bir sedir ağacı olsaydım
Evinin yanıbaşında
Ağacın bir dalı olsaydım
Dalın bir yaprağı
Yaprağın gölgesi
Şakağından öpen
O gölgenin serinliği olsaydım
Bir saniyecik.

Yvan GOLL
(C. Goll)

İNGİLİZ
(Adapte)

ÜÇ AHBAP ÇAVUŞLAR

Kalk yatalım dedi
Uykucu Süleyman. 1
Biraz daha otur dedi
Âheste Râfet.
Ocağa koy da dedi tencereyi
Obur İsmail
Kalkmadan birşeyler atıştıralım.

AMERİKAN

NARBÜLBÜLÜNE EKMEK KIRINTISI

Hayatta olmazsam
Narbülbülleri geldiğinde
Kırmızı kravatlı olanına ver
Ekmek kırıntısı hatıra diye.

Sana teşekkür edemezsem
Daha yeni uyuduğum için
Granit dudaklarımla buna
Yeltendiğimi bileceksin.

Emily DİCKİNSON

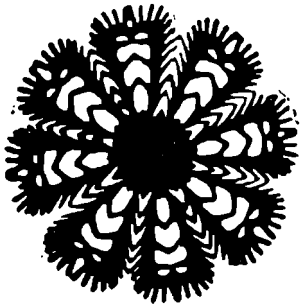
KOLOMBİYA

AŞK ŞARKISI

Güzelliğine güzel bu kadın
Dağ çiçeği kadar ama
Arkasında çiçeklerin açtığı
Kar yığınları kadar da
Soğuk mu soğuk hani.

Anonim

İngilizceden çeviren: L. Sami AKALIN

"YÜZ YIL SONRA"

Yüz yıl sonra
Kimse bilmez o yeri -
Rolünü bitiren cançekişmesi
Hareketsizdir orada sükûn gibi.

Sevinçten türer yaban otları,
Ağır ağır yabancılar dolaşır
Ve daha yaşlı ölülerin ıssız
Yazısını okumağa uğraşır.

Yaz çayırlarının rüzgârları
Hatırlar o yolu -
İçgüdü alarak yerden
Hâfızadan düşen anahtarı.

Emily DİCKİNSON'DAN
Çeviren: Ahmet BAĞIŞOİL

★

SONNET

Elveda güzel Cassandre, elveda güzel Marie,
Üç yıl köleniz oldum üç yıl Bourgeil'de sizin
Birinizin varlığı, yokluğu birinizin -
Ondan böyle sevinçli gök, topraksa kederli.

O mavi nisanlarda aşklar içinde hani
Bir ben düşkünüyüm bir ben güzelliğinizin
Sonu gelmiyecek gözyaşımız, eleminizin,
Kara yazılmış yazım bir kez vay kara tâli.

Acılar içindeyim sonbaharımda hâlâ,
Nasıl vurmuşsa başıma baharımda doğa,
Geçip gidiyor öldürürcesine günlerim,

Sevgim zorluyor beni, yalınayak, başkabak,
Belli, gideceğim bir gün yalnız, çırılçıplak
Mesken edinmeye İlion'u Hélène için..

RONSARD'DAN:
Abdullah Rıza ERGÜVEN

TE'LE F O N

Aldım başımı gittim
Şöyle bir saat
Buralardan bugün
Sessizce
Eğildiğimde bir çiçeğe
Sesini duydum
Ben değildim deme iyice duydum
— Sendin seslenen pencerendeki çiçekten —
Aklında mı söylediğin?
"Deyiver sen ne sandın ilkin?
"Çiçeği buldum âşığı kovdum üstünden
Eğildim usulca sapından tuttum
Dinledim öyle
— Anladım sanıyorum dediğini de —
"Neydi? adımı mı söylüyordun,
Çağırdın mı beni?
"Gel!" diyordu biri — Duydum eğildiğimde
Düşündüğüm hep bu ama söyliyemem
"İşte geldim ben..."

Robert FROST'TAN
Çeviren: H. BAŞARAN

★

İSPANYOL ŞİİRİ:

E R G E N L İ K

Gelecek ve gideceksin
Yavaşça
bir başka yoldan
bir başka yolda. Seni görmek;
sonra, yeniden, yitirmek.
Bir köprüden öbürüne atlamak
— kısa bir sıçrayışla,
neş'eli bir bozgunda ışık —

Suların akışını
ve aynada aksini
akışları ve açılışları
seyreden çocuk olacağım.

ŞEKİL

Yelin uzun uzun öptüğü
yumuşak kumun üzerinde,
küçük ayak çiziyor
şeklini parmakların.

Sonra, kaldırıyor ayağını
göğsüne doğru
duyuyorum sıcaklığını
etten beş petalın.

Şöylece bir hareketle dokunuyor
dinlenen elime
Yel kaçak ayaklara sunulan
bir istiridye.

Geçerken, ıslık
sıçrıyor, düzensiz:
ayak, yağıp duran
ince kum yağmuru altında.

Vicente ALEİXANDRE (1900—) dan
Selmin GÜNEYLİ

★

NOKTURN

Bir açar bir dökülür kızıl yalımlı çiçekler
Alev esiler üfler o altın kıvılcımı
Şimdi gözlerinde bir uysal yaratığın
Evren parlar karanlıkta sarı yakutlar gibi.

Gözleyen bir yaratığın fısıltısı sessizlikte
O uyuşuk sürüler iç çekerler derinden
Düşlerce bir ay yükselir dallar üzerinde
Sürünür gider o yıldızlı aydınlığa.

Ta aşağıda, güneyde o kutsal iz apaydın
Gelir uykular el değmemiş arınık
Kimdi o mavili gümüş gecede
Orada yalnızlığın yıldızlı boşluğunda.

Crosbie GARSTIN'den
Çeviren: Coşkun Zengin

İSVEÇ ŞİİRİ

HERKES İÇİN ÜZÜNTÜLÜ PARÇALAR

Koca taş sessizce anlatır bana:
Yalnız varolmak, beklemek —
ölünceye kadar,
her şey silininceye kadar,
koca taş anlatıyor bana:
varolmağı, beklemeği.

Kızgın taşlarla taşla beni,
köz halindeki kızıl lâv içinde kaz mezarımı,
vücudumu göm dumanı tüten toprağa,
ruhum sana eriştiğinde
kalbin ateşi ateşine kalbine karşı
şairin ağzı yanardağın ağzına karşı.

JEAN SİBELİUS'A AĞIT

Seslerle heyecanlanmış —
kaynaşan vahşi sellerin
sevincini ve hüznünü duymuş
karanlık sularda uçan kuğusunun ötüşünü dinlemiş —
Carelie'de çoban kavalı çalmış —
köre sözcükler bir şey söylemez.

Gece, gündüz.
Büyük kaynak derin.
Bırakıp giden ses yığınları
ilk kuvvetlerin sisi
kızgınlıkla
İsa görününceye kadar.
Güneş, ay
Kuzey fecri parlıyor.
Sular durgun
ve ölümün düşsel kutlaması.
İnsan:
İşte hayat.

Başarı içinde olgunluk.
İnsan parçalarında hayata hayat veren
uzaklardan teselli getiren
mutluluk barışı içindeki zamanın dışında
yumuşak bir kalbin iyiliğini taşıyan
sesler..

Elmer DİKTONİUS (1896 -)dan
Çeviren: Muzaffer UYGUNER

★

K I R I K V A Z O

Menekşenin solduğu şu billûrdan vazocuk
Yelpazenin ucuyla birdenbire çatladı;
Hafiften mi hafiften dokunmuştu fiskecik,
Gözle görmek bir yana, ses bile duyulmadı.

Açılan hafif çatlak gerçi küçük bir şeydi,
Fakat ince billûru günden güne yiyerek
Sinsi bir yürüyüşle boyuna ilerledi,
Kuşattı her yanını yavaşça kemirerek.

Vazodaki taze su boşaldı damla damla
Menekşe çiçekleri kurudukça kurudu;
İlgilenmedi kimse bu küçücük olayla,
Dokunayım demeyin, billûr vazo kırıldı.

Seven el de çok defa, sevdiğini okşarken,
Farkında olmıyarak kalbinde yara açar;
Kırılır kalp sessizce, hiç mi hiç sezdirmeden,
Sevgisinin çiçeği kısa zamanda solar.

Kimsecikler göremez olup biten bu işi,
Yara büyütür gizlice, işler hep daha derin,
Kahredici derdine dermân bulmaz o kişi:
Billûr gönül kırıldı, dokunayım demeyin.

Sully PRUDHOMME (1839 - 1907) dan
Çeviren: İhsan AKAY

KATHERINE MANSFIELD

REZENELİ TURŞU

(İngiliz Hikâyesi)

Günlerden bir gün, altı yıllık bir ayrılıktan sonra, kadın onu tekrar gördü. Kâğıt nergisli bir Japon vazosuyla süslü, Hint kamışından yapılmış küçük masalardan birinde oturuyordu adam. Önünde meyve tabağı, apayrı bir tarzda, dikkatli dikkatli portakal soyuyordu; hemen tanıdı kadın.

Adam, bu beklenmedik karşılaşmadan heyecanlanmış olmalı ki, başını kaldırdı, göz göze geldiler. Şaşılacak şey! hatırlıyamıyordu. Kaşlarını çattı, kadın gülümsiyerek ona doğru ilerledi. Bir an gözlerini kapadı adam, sonra tekrar açtığı zaman, kibrit çakılan karanlık bir oda gibi aydınlandı yüzü. Portakalı koydu, sandalyeyi geri çekti; tam o sırada, kadın manşonundan minik, sıcacık elini çıkarıp uzattı.

"Vera!" diye haykırdı adam, "hayret doğrusu! İnanın, bir an tanıyamadım sizi. Oturmaz mısınız? Yemek yediniz mi? Kahve içer misiniz?"

Kadın duraladı, ama kabul etmek niyetiyle tabii.

"Bir kahve içerim," dedi; hemen karşısına oturdu.

Adam, gözlerinde parıltı, arzulu bakışlarla kadını süzerek: "Değişmişsiniz, çok değişmişsiniz," dedi. "Ne kadar sıhhatli görünüyorsunuz, sizi böylesine sıhhatli görmemiştim hiç."

— Yok canım! - Yüzündeki tülü kaldırdı, kürklü mantosunun yaka düğmesini çözdü. - Bense iyi hissetmiyorum kendimi, bilirsiniz, bu havalar bana yaramaz.

— Sahi mi! Soğuğu sevmez misiniz?

— Nefret ederim. Ürperdi En kötüsü, insan yaşlandıkça..."

Sözünü kesti adam: "Özür dilerim," dedi. Garsonu çağırmak için masaya vurdu. "Kahveyle süt getirin." Sonra ona dönüp: "Bir şeyler yemez misiniz? Meyve yersiniz herhalde, güzeldir buranın meyvesi."

— Hayır, teşekkür ederim.

— Siz bilirsiniz - Şatafatlı bir gülümsemeyle portakalını yeniden aldı. İnsan yaşlandıkça, diyordunuz...

—... daha çok üşüyor" Güldü, adamın bu acayip alışkanlığile, karşısındakinin sözünü kesme alışkanlığiyle ilgili bir anıyı düşündü; altı yıl önce ne öfkeleniyordu bu huyuna! Kendisi konuşurken, birden, dudaklarının üstüne, adam sanki elini kapıyor, başını öteye çeviriyor, dikkatini başka yere yöneltiyor, ardından aynı aşırı gülümsemeyle elini çekerken: "İşte hazırız, haydi kalkalım." diyordu.

"İnsan üşüyor!" Bu sözleri tekrarlıyor, bir yandan da gülüyordu. "Ha! Ha! hep ayni şeyleri söylersiniz. Değişmiyen bir şey var sizde: güzel sesiniz... güzelim konuşmanız" Şimdi yüzü çok ciddî, ona doğru eğiliyor; kadın, portakal kabuğunun keskin, sıcak kokusunu duyuyordu. "Bir tek kelime söyleseniz, sesinizi bütün öbür sesler arasında tanırdım. Nedir sesinizi böyle etkili kılan - çok zaman sordum kendi kendime bunu - Kew Gardens'da birlikte geçirdiğimiz o ilk öğleden sonrayı hatırlıyor musunuz? Çiçeklerin adlarını bilmediğim için şaşmıştınız! Derslerinize rağmen, eskisi kadar bilgisizim bu alanda. Ama ne vakit hava güzel olsa, canlı renkler görsem, ne tuhaf, sizin: mine çiçeği, ıtır çiçeği, kadife çiçeği diyen sesinizi işitirim. Göksel, unutulmuş bir dilden aklımda kalan işte bu birkaç sözcük... O günü hatırlıyor musunuz?

— Oh! Pek tabii." Aralarındaki kâğıt nergislerin bayıltacak kadar tatlı kokusu varmış gibi, ağır ağır nefes aldı. O öğle sonundan kalan tek anı, kalabalık bir Çin kahvesiydi, çay masasının üstündeki tatsız sahneydi. Eşek arıları çılgına döndürmüştü onu. Arıları kovalıyor, yersiz bir asabiliğe kapılıp, şapkasiyle ciddî ciddî onlara vuruyordu. Çay içenler nasıl da eğlenip gülmüşlerdi! O ise ne kadar acı çekmişti!

Ama şimdi adam konuşurken, bu anı gücünü yitirdi. Onun izlemiydi en gerçek izlenim. Evet, minelerle, ıtırlarla, kadife çiçekleriyle... bir de yakıcı güneşle dopdolu, olağanüstü bir gündü. "Yakıcı güneş" sözcüklerine, onların bir şarkıda okuyormuşçasına takıldı düşüncesi.

Bu iki sözcüğün sıcaklığiyle bir başka anı canlandı kafasında. Çimenler üstünde oturuyor gördü kendini; o da yanıbaşına uzanmıştı. Uzun bir sessizlikten sonra, adam birden yaklaşıp başını dizlerine koymuştu.

Heyecanlı, alçak bir sesle: "Şu anda zehir içmiş olmak, can çekişmek isterdim... burada."

Ucundan suların damladığı uzun bir nilüfer çiçeğini elinde tutan, beyazlar giyinmiş küçük bir kız çalıların ardından çıkmış, durup seyretmiş, sonra tekrar çekilip gitmişti. Ama adam hiçbir şey görmüyordu. Kadın onun üstüne eğilmişti.

"Ah! ne diye böyle konuşuyorsunuz? Bense dünyada yapamam."

Adam, cana yakın bir iniltiyle elini yakalamış, yanağına götürmüş, sıkıyordu.

"Çünkü biliyorum ki, sizi çok seveceğim - çok fazla. Ardından acı çekeceğim, Vera, çünkü siz beni hiçbir zaman sevmiyeceksiniz, hiçbir zaman."

Şu anda, dış görünüşü o zamankinden daha iyiydi şüphesiz. O belirsiz hayaller kuran, kararsızlık hâli kalmamıştı üstünde. Hayatta yerini bulmuş gibiydi: ödevini aldatıcı da olsa inançla, güvenle yapan bir insan izlenimi uyandırıyordu. Para da kazanmış olmalıydı. Elbisesi kusursuzdu, cebinden Rus işi bir tabaka çıkardı.

"Bir sigara içer misiniz?"

— İçerim tabii. - Eli havada duruyordu. - Sigaraların ne nefis görünüşleri var!

— Ben de aynı fikirdeyim. St. James' Street'teki birine yaptırdım. Çok içmiyorum. Size benzemiyorum ben. Ama içtiğim zaman, sigaraların güzel, nefis olmalarını istiyorum. Bana göre, sigara içmek bir alışkanlık değil, bir süstür. Öbür kokular gibi. Kokuları yine seviyor musunuz? Ha! Rusya'dayken..."

Sözünü kesti kadın:

— Sahi, Rusya'ya gittiniz mi?

— Evet, evet. Bir yıldan fazla kaldım orada. Rusya'ya gitmekten ne kadar söz ettiğimizi unutmadınız ya?

— Hayır, unutmadım.

Adam, acayip şekilde, kesik kesik güldü, sonra sandalyesinin arkalığına dayandı. "Tuhaf değil mi? Tasarladığımız yolculukların hepsini yaptım. Düşündüğümüz yerlerin hepsine gittim; havasını içime doldurmak için, söylediğiniz gibi, yeteri kadar kaldım. Gerçekten, hayatımın şu son üç yılını durmadan yolculuk etmekle geçirdim. İspanya'yı, Korsika'yı, Sibirya'yı, Rusya'yı, Mısır'ı gördüm. Gitmeyi kafama koyduğum bir tek Çin kaldı. Savaş bitince, oraya da gitmeye niyetliyim."

Adam böylesine kayıtsız konuşur, küllüğün kenarına sigarasının ucuyla vururken kadın, içinde uzun zamandır uyukluyan acayip hayvanın kımıldadığını, gerindiğini, kulak verdiğini, derken ayakları üstünde birden dikeldiğini, o uzak ülkelere arzulu, aç bakışlarla baktığını hissetti. Ama sadece, hafif bir gülümsemeyle: "Size öylesine imreniyorum ki!" dedi.

Adam, başıyla doğruladı.

"Olağanüstü yerlerdi. Hele Rusya! Tam hayal ettiğimiz gibiydi; belki hayal ettiğimizden de güzel, daha güzeldi; hattâ birkaç günümü Volga'mn üstünde, bir vapurda geçirdim. Eskiden çaldığınız bir şarkı vardı: sandalcının şarkısı, hatırlıyor musunuz?"

— Evet." Tâ içinde duyar gibi oldu.

"Yine çalıyor musunuz o şarkıyı?"
— Hayır, piyanom yok artık."
Adam şaşırmıştı.
"Peki ne oldu o güzel piyanonuz?"
Hafifçe yüzünü buruşturdu kadın.
"Satıldı, çok oldu satılalı."
Adam afalladı:
— Artık çalacak zamanım yok," dedi kadın.

Adam konuyu değiştirerek: "Nehir üstünde hayat bambaşka," diye devam etti, "bir iki gün geçince alışıveriyorsunuz, hep aynı şekilde yaşamış gibi. Üstelik, yabancı dili bilmeniz de gerekli değil: vapur hayatı, öbür insanlarla sizin aranızda yeter bir bağ kuruyor. Onlarla yemek yiyor, gününüzü birlikte geçiriyor, akşamları sonu gelmek bilmeyen şarkılar söylüyorsunuz."

Kadın ürperdi, sandalcının türküsü acı acı, kuvvetle çınladı kulaklarında; vapurun, kıyıdaki üzgün ağaçlar arasında, kararan suda yol aldığını gördü... Manşonunu okşayarak: "Evet, hoşuma giderdi," dedi.

Ateşli ateşli: "Rus hayatını hemen her yönüyle severdiniz," dedi adam. "Öylesine içten, tabiî, öylesine hür. Köylüleri de pek beğendim, gerçekten çok iyi, insan kişiler... Arabacınız bile başınıza gelenlerle ilgileniyor. Bir akşam, hatırlıyorum, bizim topluluktan iki arkadaşımla onlarda birinin karısı, Kara Deniz kıyısına yemekli bir kır eğlencesine gitmiştik. Yiyeceklerle şampanyayı biz götürmüştük, otların üstünde yiyip içmiştik; akşam yemeğinde arabacı geldi. "Rezeneli turşudan alınız," dedi bize. Bizimle paylaşmak istiyordu. Bana öylesine yerinde, öylesine... ne demek istediğimi anlıyorsunuz, değil mi?"

O anda; sır dolu, kadife gibi kara, Kara Deniz'in yanıbaşındaki otların üstüne oturmuş da, yumuşak, sessiz dalgaların kıyıları dövüsünü dinliyormuş gibisine geldi kadının. Yolun kenarına çekili arabayı, çimenlerin üstündeki küçük topluluğu, ak ellerle ak yüzleri, genç kadının etekleri yere serili, ay ışığındaki solgun robunu, kocaman sedef bir saç halkası gibi otların üstüne bırakılmış küçük şemsiyeyi görüyordu. Biraz öteye oturan arabacı, dizlerinin üstünde peçetesi, yemeğini yiyordu. "Rezeneli turşudan alınız," dedi, rezeneli turşunun ne olduğunu bilmese de, yeşilimsi kavanozun arasından, papağan burnu gibi kırmızı biberin pırıl pırıl pırıldadığını gördü. Yanaklarının içini emdi. Turşu müthiş kekreydi...

"Evet, ne demek istediğinizi çok iyi anlıyorum," diye karşılık verdi.

Bir sessizlik oldu, bakıştılar. Eskiden, her göz göze gelişte, aralarında öylesine sonsuz bir anlayış hissederlerdi ki, ruhla-

rı sanki birbirine sarılır, aynı okyanusa düşer, karasevdalı âşıklar örneği, denizin derinliklerine mutlu mutlu batarlardı. Ama bugün, şaşılacak şey, adam öteye çeviriyordu gözlerini, "Ne güzel dinliyorsunuz! Bu vahşi gözlerle bana baktığınız zaman, hiçbir canlı varlığa söyliyemiyeceğim sözleri size söyliyebileceğimi hissediyorum."

Sesinde alaylı bir eda yok muydu? Emin değildi.

"Size raslamadan önce," diye devam etti adam, "kimseye kendimden söz etmemiştim. O küçük Noel ağacını getirdiğim, size çocukluğumu anlatmaya koyulduğum geceyi pek iyi hatırlıyorum. Çok mutsuz olduğum için evden nasıl kaçtığımı, avlumuzdaki yük arabasının altında, hiç kimse farkına varmadan nasıl yaşadığımı anlatmıştım. Beni dinlerken öylesine gözleriniz parlıyordu ki, küçük ağaç bile, peri masallarındaki gibi dikkat kesilmişti."

Ama kadının belleğinde kalan, yedi şiling altı penslik küçük bir havyar çömleğiydi. Kadın havyarı yerken, adam şaşkın, şaşkın, gözleri fal taşı gibi açık, seyretmişti onu.

"Yok, yok, parayı sokağa atmak demek bu. Yedi şilingle altı pensi bu kadar küçük bir çömleğe sığdıramazsınız bile. Düşünün, ne kâr ediyorlar..." Ardından, karışık mı karışık hesaplara girişmişti. - Ama şimdi elveda havyar; Noel ağacı masanın, arabanın altındaki küçük çocuğun başı da bekçi köpeğinin üstünde kaldı.

Birden, "Köpeğin adı Bosun'dü" diye haykırdı kadın.

— Hangi köpek? - Oralarda değildi - Bir köpeğiniz var mıydı? Hiç hatırlamıyorum.

— Hayır, hayır, çocukluğunuzdaki bekçi köpeğinden söz etmek istiyorum."

Gülerek, sert bir hareketle sigara tabakasını kapadı adam.

"Sahi mi? Görüyorsunuz ya, ben unutmuş gitmişim. O günler bana öylesine uzak görünüyor ki, aradan altı yıl geçtiğine inanamıyorum. Bugün sizi tekrar görünce, o devre dönebilmek için, bütün hayatımın üstünden şöyle bir geri sıçramam gerekti. Amma da safmışım o zamanlar! Parmaklariyle masanın üstünde trampete çaldı. - Kim bilir nasıl canınızı sıkmıştım! Gönderdiğiniz o mektup yüzünden hayatıma son verecektim nerdeyse, ama niçin yazdığınız: şimdi pek iyi anlıyorum. Geçen gün buldum onu, okurken gülmekten kendimi alamadım. Ne ince bir mektup! Nasıl da tıpatıp portremi çizmişsiniz! - Başım kaldırdı - Gidiyor musunuz yoksa?

Kadın yakasını iliklemiş, tülünü indirmişti.

"Evet, gitmeliyim, korkuyorum."

Zorla gülümsedi. Hiç şüphesi kalmamıştı şimdi: O, bütün bunlarla alay etmişti.

"Aman rica ederim," diye yalvardı adam, "hemen gitme-

yin. - Masanın üstündeki eldivenlerden birini aldı, kadını alıkoyabilirmişçesine avucunda sıktı Şu günler öylesine az kl konuşacak insan, bir çeşit yabanıl oldum. Şizi incitecek bir şey mi söyledim acaba?"

Kadın yalan söyledi: "Ne münasebet." Ama adamın, parmaklarının arasından ince, nâzik bir hareketle eldiveni bıraktığını görünce, kızgınlığı geçti. Üstelik şu anda, altı yıl önceki hâline daha çok benziyordu adam.

"O zamanlar gerçekten istediğim şey," dedi yavaşça, "sivri taşların batmaması, o çok nefret ettiğiniz çamurda yürümemeniz için kendimi bir hah gibi ayaklarınızın altına sermekti. Buydu biricik isteğim. Yalnız, görmeyi arzuladığınız bütün ülkelere sizi götürebilmek için sihirli bir hah olmayı hayal ettim bazen."

O konuşurken kadın, bir şey içiyormuşcasına kaldırdı başını; içindeki acayip hayvan homurdanmaya başladı.

"Herkesten daha yalnız olduğunuzu hissediyordum," diye devam etti adam, "bununla birlikte, çağının dışında doğmuş, cidden, gerçekten canlı biricik varlık belki de sizdiniz," diye mırıldandı. - Eldiveni okşadı kaderin damgasını vurduğu biricik varlık."

Hey Tanrım! Ne demeye böylesine bir mutluluğu tepmişti? Onu anlıyan biricik adam! Çok geç mi kalmıştı? Çok geç miydi acaba? Adamın parmakları arasında tuttuğu şu eldivendi o...

"Ayrıca, arkadaşlarınızın olmaması, kimseye bağlanmayışınız... Bunu çok iyi anlıyordum, bu bakımdan ben de size benziyordum. Yine öyle misiniz?

— Evet, dedi içini çekerek, hep aynı, hep böyle yalnızım.

— Ben de öyle - gevrek gevrek güldü - hep yalnızım.

Birden, sert bir hareketle, iskemleyi döşemenin üstünde gıcırdatarak eldiveni verdi:

"Ama o vakitler sır dolu gibi görünen şeyler şimdi apaçık oldu; sizin için de öyledir herhalde... Öylesine kendi kendimizle dolmuş, öylesine kendimize kapanmıştık ki, başkası için kalbimizde yer yoktu, bencil insanlardık sadece. - Eski kişiliğinin bir başka yönüne çok benzeyen bir tarzda, saflıkla, içdenlikle - biliyor musunuz - diye haykırdı - Rusya'dayken ruh bilimi incelemeye başladım; gördüm ki, hiç öyle olağanüstü bir yanımız yokmuş. Bu bir çeşit, hepimizin bildiği..."

Kadın gitmişti. Yıldırımla vurulmuşçasına oturduğu yerde kalakalmıştı adam, şaşkınlıktan dili tutuldu bir an... sonra hesabı istedi.

"Ama süte hiç dokunulmadı," dedi, "lûtfen onu hesaba katmayınız."

Çeviren: Orhan GÜRSEL

ERSKİNE CALDWELL

BOZUK OTOMOBİL

(Amerikan Hikâyesi)

Profesör Perkins (*) bir gün unu-nu eleyip eleğini asacak olursa, bu öykülerin bir kaçını okuyarak eğlenir belki. - E. C.

Mal Anderson otomobilinin arka yerine köpeğiyle birlikte yerleşince, bancosunu eline alıp akort etti. Penobscot Oteli'nin ön taraçasında, ileri geri gidip gelen bir iskemlede oturan Signe, çalgı sesine kulak verdi. Yaz ortasında sıcak bir gündü. Daha ikindi geçmeden, batı yönünden bir sağanağın geleceği gün gibi gerçekti. Arada bir, aynı yönden bir yel esiyor, yolun tozunu toprağını sarı baloncuklar gibi her yere saçıyordu.

Mal, yazın makara fabrikasında çalışırdı. Gel gelelim, süreli olarak çalıştığı görülmüş değildi. Kışın ormana gider, tâ ilkbahara dek geri dönmezdi. Yazın ise, köpeğiyle birlikte kulübesinde yaşamaya ve Signe Otelin taraçasında otururken bancosunu çalmağa can atardı.

Mal, bancosunu tımbırdatıyordu. Signe ise, taraçada oturmuş, bir ileri, bir geri gidip geliyordu.

Plânketi plânk... Plânketi plânk... Plânketi plink!

Mal'den hoşlanmayanlar ona "Allahın belâsı İsveçli" deseler de, yaman bir ağaç - kesiciydi o. Gel gelelim, makara fabrikasında öyle ahım şahım bir işçi sayılmazdı. Açıkcası, yazın fabrikada çalışmak istemiyordu. Fabrika elektrik telleri için tahta makara yapıyordu. Şimdi Mal'in fabrikada bulunması ve tornalara verilecek keresteleri gözetlemesi gerekirdi; ama dedik ya! süreli olarak çalışmayı oldum olası sevmezdi.

Signe, Penobscot Oteli'ni işletiyordu. Ağaç kesicilerin oteliydi bu. Adamlar ormanda kazandıkları parayı ezmek için kasabaya geldikleri zaman bu otele inerlerdi. Signe kendi başına işletirdi oteli. Öldür Allah, kimseden de yardım istemezdi.

(*) Horatio Perkins, Caldwell'in hoşlanmadığı bir eleştirmendir.

Plânketi plânk... Plânketi plânk... Plânketi plink!

Mal, Signe için çalıyordu bançosunu. Şimdiyedek her ikisi de birbirleriyle konuşmamışlardı hiç. Kendisini ne değin zorlasın, iki sözcüğü yan yana getirip konuşamazdı Mal. Konuşma yeteneğinden yoksun olarak doğmuştu sanırdınız. Birisi ona bir saat boyu çene çalsa, ağzını açıp tek sözcük bile söylemezdi.

Signe içeri girip mutfağa gitti ve Mal'in köpeğine bir kalem kemik getirdi. Mal otomobilin kapısını açtı. Köpek dışarıya atlayıp kemiği ağzına aldı ve içeriye sıçradı. Sonra Mal'in yanındaki yere kıvrılarak kemiği yalamaya koyuldu. Mal, Signe'in şerefine bir hava tutturdu.

Plânketi plânk... Plânketi plânk... Plânketi plink!

Saat beşte Signe yerinden kalkıp akşam yemeğini kotarmak için içeriye girdi. Mal, bancosunu oturduğu yerin üstüne bıraktı. Köpeğiyle birlikte dışarıya çıkıp otomobili yoldan yukarı, kulübesinin yanındaki sundurmanın altına doğru itelemeye başladı. Araba bozuktu; çalışmıyordu. Bir kış, Mal ormandayken, adamın biri sundurmaya girmiş, otomobilin motörünü söktüğü gibi sırra kadem basmıştı. Mal ilkbaharda geri dönünce, otelin oraya, Signe'in şerefine banco çaldığı yeredek otomobilini götürmeyi kendisine huy edindi.

Mal otomobilini yoldan yukarı, sundurmaya doğru itiliyordu. Ağaç - kestirici patronu evinin yanında onu beklemekteydi. Mal bu adamdan oldum bittim hoşlanmazdı.

—"Merhaba, Mal," dedi Scott. Patronun adı Scott'tı. "Sana iyi haberlerim var."

— "Duymak istemiyorum haberlerini."

Scott eve geldi miydi, kendisine yeni bir işten söz açacağını bilirdi Mal. Ormanlarda çalışanların hiçbiri sevmezdi Scott'ı.

— "Takım taklavatını hazırla Mal. Yarın sabah saat dörtte ormana gidiyoruz."

— "Sana da, ormanına da başlatma şimdi," diye bağırıp sundurmanın kapısını hırsla kapattı Mal. Mal'i konuşturmanın tek yolu onu kızdırmaktı. Ama üstüne varmaksa, zararlıydı. Tam altı ağaç - kestirici patronunu yerinden yurdundan etmişti adam. Onların tümü, Mal canlarına okumadan önce bir kolayını bulmuşlar ve Kanada'ya kaçmışlardı.

Scott ardına bile bakmadan yola düzüldü. Gözü pek bir ağaç - kestiriciydi o.

Mal kulübesine girip kapıyı öfkeyle kapattı. Köpek masanın altına kıvrılarak yemeğini beklemeye başladı.

Ormanda Mal Anderson'ı tanımıyan yoktu. Rangeley ile Caribou kasabaları arasında en iyi banco çalıcı oydu. Üstelik, ormanda bir koca ağacı en iyi deviren ağaç - kesici gene oydu.

Ağacı devirmek istediği yere bir kazık çakabilir, ağaç devrilirken o kazığı toprağa gömebilirdi. İki baltasını alır, işe koyulurdu. Baltalardan biri kızınca, onu bir kenara kor, ötekini alırdı. Şöyle sıradan iki adama, bıçkı, balta, ya da istedikleri şeyi verin; ayni zamanda başlamak şartıyla işe koyulsunlar, daha öteki ağaç devrilmeye hazır olmadan Mal kendi ağacını yere devirecektir. Öteki adamlar altı günlük haftalık, Mal'in sekiz günlük haftalık almasının sebebi buydu.

Şimdi yaz ortasındaydı ve Mal kışadek ormana gitmek istemiyordu. Yazı kasabada geçirip Penobscot Oteli'nin önünde banco çalmak istiyordu o. Makara fabrikası keresteleri işliyorsa da, Mal'in ormana gidip tomrukların hazırlanmasına yardım etmesi gerekti. Adamın çalışması için yılın tam zamanını bulmuşlardı hani.

Ertesi sabah, Mal öteki adamlarla birlikte ırmağa gitti. Bir dahası gün kereste yapmak için ağaçların devrilmesine başlandı. Mal köpeğini ve bancosunu evde bırakmıştı.

Ağaç - kesiciler ormanda üç hafta çalışınca hamurdanmaya başladılar. Kasabadan ayrıldıkları zaman Scott iki hafta içinde döneceklerini söylemişti onlara. Üçüncü haftanın sonunda Mal çılgına döndü. Scott onları bir ay daha çalıştıracaktı bu gidişle. Dördüncü haftanın sonuna doğru Scott kendisini kollamaya başladı. Canının yanmasını istemiyordu adam. Örneğin, üstüne bir ağaç devrilebilirdi.

— "Hadi, şu şeytanın dölünü ırmağa atalım." diye akıl verdi adamlardan biri.

— "Onu bir kütüğe bağlayalım da yaban kedileri yesinler," dedi bir başkası "O kıçı kırığı yola getirmek zordur. Vurdum duymazın biridir."

— "Günün birinde Mal onu bir ağacın altına kıstırır," dedi arabacı Sanderson. "Bu işi Mal'e bırakalım."

Mal'se yere çöküp oturuyor, ağzını bıçaklar açmıyordu.

Scott her akşam yemekten sonra kulübesine çekilip hava ağarmadan önce dışarıya çıkmayacak gibi akıllıydı. Karanlıkta, beş dakikaya varmadan işini göreceklerini biliyordu.

Altıncı haftanın sonunda Scott eskisine göre daha güvende sanıyordu kendisini. Ormanda, ağaçlardan daha çok sakınıyor, karanlık bastıktan sonra ortalıktan sır oluyordu.

Derken, adamlardan ikisi, Scott'ı hiçe sayarak ormandan kaçmayı akıllarına koydular. Hiçbir şey demeden kaçıp gitmeye hazırlandılar. Scott kulübesinde elini yüzünü yıkarken, onlar altı düz bir ırmak kayığına atladıkları gibi kirişi kırdılar.

Adamlar yemek için masaya oturdukları zaman Scott'ın iki adamın noksan oluşunu anlaması uzun sürmedi. Mal ile

başka bir adamı çağırıp üçü birden ırmağa doğru koştular. İki adam ormandan kaçmak için ırmağın akış yönü boyunca, yarım kilometre deli gibi kürek çekmeyi akıllarına koymuşlardı. Arada sırada kayığın içinde ayağa kalkıp su içine batmış tomruklara ve kayalara bakınıyorlardı. Küçük kürekleri kollarıyla suya bir halka biçiminde batırıp çıkarıyorlardı.

— "Çabuk bir kayık bul, Mal," diye emretti Scott. "Yanına da sana yardım edecek bir adam al ve şu Allahın belâsı herifleri bana geri getir." Ter ter tepiniyordu adam.

Mal kendisine en yakın bir adamı çağırdı ve hiç konuşmaksızın kayığa atlayıp uzaklaştılar. Mal, kamptaki adamların en irisi, en güçlü kuvvetlisiydi. Öteki adamı yedekçi olsun diye almıştı yanına.

Irmak üç kilometreden daha çok bir uzunlukta hiç kıvrıntı yapmaksızın akıyordu. İlkbaharda ve yazın tomrukların makara fabrikasına gönderilmesi için işe yarardı bu ırmak. Kışın üstünü bir metreden çok kalınlıkta bir buz tutar, yük arabaları ormana ırmağın üstünden gidip gelirlerdi.

Scott dürbününü getirmesi için kampa bir adam gönderdi.

Mal ile yedekçesi, iki kaçağa yetişmek için çala kürek gidiyorlardı. Her iki kayıktaki adamlar ver yansın ediyorlardı kürekleri. Mal'in kayığı yıldırım gibi gidiyordu suyun üstünde. İkinci kilometrede öteki kayığa yetişeceği gerçekti. Mal ile yanındaki adam kayığın içinde diz çökmüşlerdi. Böylece küreklerini suya daha derinden daldırabiliyorlardı. Kayıkları suda hızla gidiyor, peşlerinde ırmağın kıyısına doğru yayılan köpüklü bir iz bırakıyordu.

Kampa giden adam Scott'ın dürbünüyle geri döndü.

Scott dürbünü adamın elinden çekip alırken, "İşten kaçmaya savaşan bu iki namussuzun kafalarını kıracağım" diye bağırdı.

Şimdi iki kayığın arasında on iki boy bir ara vardı. Öndeki kayık kampın bulunduğu yerden iki kilometre uzaklıktaydı. Mal'in kayığı ise, her kürekte aradaki uzaklığı gittikçe kapatıyordu. Scott dürbününe gözünden çok güveniyor, aşağı indirmiyordu hiç. Öteki ağaç - kesiciler ırmak kıyısına birikmişler, Mal'in kaçakları yakalayışını görebilmek için gözlerini kısıp sabırsızlanıyorlardı. Görülmeğe değer bir şey olacaktı bu. Kimbilir, belki Mal onların başını suya sokar, kendi kayığına almadan önce onları adam akıllı sersemletir, sonra da Scott'a getirir, teslim ederdi. Scott daha şimdiden onlara atacağı dayağın kaç araba olacağını hesap ediyordu.

Mal'in kayığı öndeki kayığın kıç tarafına yaklaşmıştı. Öndeki kayıktakiler ha babam kürek çekiyorlardı. Gel gör ki, Mal de ver yansın ediyordu kürekleri.

Şimdi iki kayık yanyana gidiyordu. Aralarında bir kürek boyu ara ya, var, yok yoktu. Derken, kimse olup biteni göremeden, Mal öndeki kayığı bir boy taktı.

— "Vay, eşşoğlueşşekler, vay!" diye küfrederek elindeki dürbünü kayalara fırlattı Scott. Öylesine bozulmuştu adam. Mal madik atmıştı ona. Kaçan adamlara bağırıp çağırıyor, kırık dürbünü delicesine tekmeliyordu. Ciğerlerinin tüm gücüyle bağırıyordu: "Vay eşşoğlueşşekler, vay!"

Şimdi her iki kayık da gözden kaybolmuştu. Mal'in kayığı öteki kayıktan yarım kilometre öne bile geçmiş olmalıydı.

Scott yanındaki adamlara ormana dönmelerini emretti. Onlar gittikten sonra ağır ağır yürüyerek kampın yolunu tuttu. Mal Anderson kalleşlik etmişti ona.

Mal, ertesi gün öğle üstü evine gelip kulübesinin kapısını açtı. İçeride uyuklayan köpek Mal'in kokusunu alır almaz uyandı. Mal bir ateş yaktı ve hem köpek, hem de kendisi için yemek pişirdi.

Karınları doyduktan sonra Mal bancosunu aldı, otomobilini sundurmadan çıkarıp yoldan aşağı, Penobscot Oteli'nin oraya doğru itelemeye başladı. Signe, ön taraçada ileri geri sallanarak iskemlesinde oturuyordu. Mal'in otomobiliyle gelişini görür görmez, arkasına yaslanıp daha hızlı ileri geri gidip gelmeye koyuldu.

Mal, arabasını itti iteledi ve tam Signe'ın oteli önünde durduttu. Kapısını açtı ve köpeğiyle birlikte içeri girip arka yere kuruldular. Mal kapıyı kapatıp bançosunu aldı cline. .Derken, Signe için bir hava tutturdu.

Köpek kıvrılıp uykuya daldı. Mal bancosunu tımbırdatıyordu.

Plânketi plânk... Plânketi plânk... Plânketi plink!

Signe ileri geri gidip geliyor, yol ortasında, arabasında yan gelip oturan ve gene kasabaya döndüğüne sevinen Mal'e gülümsüyordu.

Mal oturduğu yere iyice yerleşti. Ayaklarını şoför yerinin arkasına dayadı. Signe köpek için bir kalem kemik getirdi. Mal arabanın kapısını açtı, köpek dışarıya atlayıp kemiği ağzına aldı, gene içeriye sıçrayıp kemiği yalamaya koyuldu. Mal arabanın kapısını çarptırarak kapadı ve gene bancosunu aldı eline.

Plânketi plânk... Plânketi plânk... Plânketi plink!

Çalgı sesi, Penobscot Oteli'nin ön taraçasmdan tut, her yere yayılıyordu.

Çeviren: Yekta ATAMAN

WILLIAM SAROYAN

YANGIN

(Amerikan Hikâyesi)

Sıcak odanın dışında, yeryüzünü müthiş bir soğuk kasıp kavuruyordu. Hava açıktı, apaçıktı, Santa Fe geçidinin çanları kiliseninkiler gibi çaldı, pazardı, yeryüzü sessizlik ve sakinlik içindeydi, derken bütün ev geçen trenin o muazzam ağırlığı ve hızıyla babası Jesse'in o yumuşak kahkahası gibi sarsıldı.

Sanki yeryüzünün en güvenli yeri sobadaki ateşin kırmızı, sarı, ak alevlerinde, renginde, sıcaklığında idi bütün ev kederli bir adamın kahkahaları gibi sarsılırken; bütün yeryüzü soğuktu, kederliydi, hiçbir şey yoktu yeryüzünde, dakikada yüzlerce kez açan şu ateşin çiçeklerinden başka hiçbir şey yoktu, çiçeklerle dolup taşan bir dünya vardı; dışarda, sıcak odanın ötesinde, bütün dünya donmuş, sesini soluğunu kesmişti, öyle sessizdi ki, bu sessizliği işitebilirdiniz.

Mutfakta otur, akşam biz gelinceye kadar sobayı söndürme ki, üşümiyesin demişlerdi ona. Sobanın kapağını açma, sakın açma ama, e mi! demişlerdi. Özellikle Beth demişti bunu, her zaman neyi yapacağını, neyi yapmıyacağını söyliyen Beth; Jesse'in: sözünden çıkma, çünki artık annem o senin! dediği Beth; ona iyi davranamaz mısın yavrum, o annen*miş* gibi hareket edemez misin? dediği Beth.

Güzel ama, kandıramazlardı onu. Sobanın kapağı açıktı işte; annesi ise ölmüştü, böyle bir şeyde nasıl aldatabilirlerdi onu nasıl, annesi ölmüştü onun. Yeryüzü öyle sessizdi ki, bu sessizliği işitebilirdiniz; Santa Fe geçidinin çanları kiliseninkiler gibi çınlıyordu. Annesinin öldüğünü bilecek kadar büyümüş değil miydi yani; kilisenin önüne o kocaman kutuyu koyduklarını görenin kim olduğunu sanıyorlardı. Tren geçerken evin sarsılışı, herşey bitip de ev bomboş kalınca Jesse'in kahkahalarla sarılışı gibi değil miydi? Çiçek yapraklarından farksız alev parçacıkları sobadan dışarı sıçrayacak yerde kaybolmuyor mıydı?..

Biliyordu o. Yeryüzünde hiçbir şey yoktu şimdi. Yeryüzü

boştu, annesi ölmüştü. Yeryüzü zifiri karanlık bir gece gibi boştu, elde ateşten başka hiçbir şey yoktu, ne bir ışık, ne sıcaklık, ne renk, ne de sevgi. Sobanın kapağını kapalı tutmasını istemişlerdi. Böylesine boş lâflara kim aldırırdı? Üşüyordu, nerdeyse dişleri vuracaklayın donuyordu bile. Ayni zamanda alev alev yanıyordu da sanki. Hayatında ilktir ki, ayni anda hem donuyor, hem yanıyordu. Hayatında ilk olaraktır ki, geçitteki çanların kiliseninkileri andırışı,evin sarsılışının Jessein kahkahasını andırışı, ateşin çiçekleri andırışı, ev bomboş olduğu için herşeyin bir hiç olduğu gibi şeylere dikkat ediyordu. Şu koca yeryüzünde annesini geri getirecek, canlandıracak, sokak kapısına yaklaştıracak, anahtarı kilide sokturacak, kapıyı açtırıp içeri sokacak hiç bir şey yoktu, hiç bir şey bunları yaptıramazdı, bir daha yanyana gelemezler, eskisi gibi o yine annesi olamazdı, hiç bir şey onunla eskisi gibi konuşturtamazdı.

Hayatında ilk olaraktır ki, herşeyi biliyor, anlıyordu. Kandıramazlardı onu. Beth, eh, fena değildi. Tatlıydı bile. Ona şekerleme ve oyuncak bile getiriyordu. Bir diyeceği yoktu buna, bakın. Arasıra şekerleme hoşuna gidiyordu. Küçük, renkli düdükler, bilyeler, neler neler yapan o çeşit çeşit oyuncaklar hoşuna gidiyordu. Beth hoşuna gidiyordu, ama herşeyi de biliyordu. İşte oturma odasındaki masanın üzerinde bir kutu şekerleme duruyordu. Bir tanesini bile canı çekmiyordu. Oyuncaklar da oturma odasındaydı. Ne düdük öttürmek, ne bilye oynamak, ne de oyuncaklarını kurup işlemelerini seyretmek istiyordu. Hiçbir şey istemiyordu. Ne vardı ki zaten. Minimini birşey bile yoktu. Bütün istediği ateşe yakın olmak, ona sokulabildiği kadar sokulmak, sadece orada olmak, sadece o renkleri seyretmek, sadece yakınında, tâ yakınında olmaktı. Oyuncağı ne yapsındı? Neye yarardı oyuncak? Düdükler hıçkırıktan daha acıklı bir ses çıkarıyor, oyuncakların işlemesi onu kederden öldürecek gibi ediyordu.

Alevlerde kahkahalar vardı oysaki. Yalnız kahkahalar değil, şarkılar vardı, şimdiye kadar işittiği her çeşit nağmeler vardı. Alevlerdeki bu kahkahaların, bu şarkıların sonu yoktu; ne var ki bu kahkahalar okulda çocukların komik sözlerine, komik hareketlerine salıverdiği kahkahalara benzemiyordu, şarkılarsa kilisedekilerden daha acıklıydı. Hiçbir şey eskisi gibi değildi. Eskiden bir düdüğün, gözünde bir yeri, bir değeri vardı, ötmiyecek hale getirinceye kadar öttürür de öttürürdü. Şimdiyse hiç birini istemiyordu. Beth şehirde büyük mağazada çalışıyordu, Jesse fabrikadaydı, Jesse koca koca makinelerle çalışır, demirden akla gelen ne varsa her çeşidini yapardı.

Jesse'in yaptığı da havaydı ya. Ne yapabiliyordu Jesse? Kim ne yapabiliyordu ya, orasına bakarsan? Jesse makine parçaları yapabiliyordu, her bir yanını yaptı bitirdi diyelim, iyi ama neye yarıyordu ki? Parçaları takıp takıştırdıktan sonra neye yarıyordu ki, bütün makine? Belki bir otomobil olurdu, belki bir Ford. Kimin istediği vardı Ford'u? Kimin bir otomobile atlayıp asfalttan aşağı sürmeğe can attığı vardı yani? Nereye gidebilirdiniz ki? Gidilecek neresi vardı yeryüzünde?

Açılan bir çiçeği andıran alevlerden sarı, kırmızı parlak çiçek yaprakları yere sıçrıyor, kayboluyordu ve o biliyordu. Annesini şu koca yeryüzünde hiçbir şey geri getiremezdi. Jesse fabrikada bir iş yapıyorum belliyordu, ama yaptığı hava cıva idi. Yapılacak birşey yoktu. Jesse, annesini ait olduğu şu eve bir daha getirebilecek bir şey yapabilir miydi? Böyle bir sonucu elde edebilecek bir şeyi yapabilecek kim vardı? Koca yeryüzünde bunu yapabilecek bir tek kişi bile yoktu. Jesse tutar canının istediği her çeşit saçma sapan makine parçaları yapabilirdi, parçalar yerliyerine takılıp bir araya gelince yine hiçbir şey olmuş olmazdı, belki borunun birinden duman çıkar, birkaç tekerlek döner, koca makine kimsenin dönüp bakmıyacağı birtakım marifetler yapardı, belki yürürdü de, ama okadar; şu koca yeryüzünde, yapılmış görmekten herkesin zevk duyacağı birşeyi kimse yapamazdı. Jesse canını dişine takarak çalışıp para biriktirebilir, evi yeni mobilyalarla doldurabilirdi, şu oturma odasındaki yeni masalar, sandalyeler; doldururdu da, yine de ev her zaman bomboş kalırdı. Bethle bu evde yaşamağa çabalardı ama o biliyordu, boşunaydı, babasının çabası, netse neylese bir iş olmazdı, bunu Beth ortalıkta yokken Josse'in sessiz gülüşünden anlıyordu. Jesse ne edeceğini bilmiyordu, işte okadar. Beth'i eve getirmesi de bundandı. *Başka* ne yapacağını bilmiyordu, okadar, Beth eve gelmezden önce, Jesse oturma odasında oturur, ne bir şey yapardı, ne ağzından bir söz çıkardı. Yapabileceğim birşey vardır belki diye kurdu. Mamafih, biliyordu. Durumu tıpıtıpına biliyordu. Bilmek hoşuna gitmiyordu, ürkütüyordu bu onu, ama biliyordu

Alevler. Hepsi bundan ibaretti. Kahkahalar. Şarkılar. Çiçeklerin açması. Renk ve keder, alevden, parlak çiçeklerin yere düşüşleri, sönüşleri. Hele sönüşleri. Hem de, üstelik durmamacasına birinin ardından biri geldiği halde. Artık ev on para etmezdi. Annesinin yeniden geleceği bir yer değildi. Dünya on para etmezdi. Annesi yoktu. Yeniden iyileşip okula gitmek, çocuklara gülmek neye yarardı. Bunu istemiyordu bir daha. Okuma yazma öğrenmeyi, sorulara cevap vermeyi istemiyordu. Herkesi kandırıyorlardı. Sorular incir çekirdeğini

doldurmazdı. Elma üstüne, yumurta üstüne sorular sorarlardı. İncir çekirdeğini doldurmazdı. Bir kelimeyi sorarlardı. Dişe dokunur birşeyi onlar aslâ sormayınca, siz nasıl dişe dokunur cevaplar verebilirdiniz? Bildikleri adamakıllı bir soruları bile yoktu, cevabı nasıl verilebilirdi? Aldatamazlardı onu. Hiçbiri ne Miss Purvis, ne Jesse, ne de Beth, hiçbiri, hiçbiri.

Biliyordu. Soru şuydu: Yapabilir misin bunu? İçinizde var mı yapabilecek? Burda, ya da yeryüzünün herhangi bir başka bucağında? Yeryüzünde yapılabilecek şeylerden birini yaparak, ya da Tanrıya yalvararak, ya da soluk alıp veren bir kişinin elinden gelebilecek birşeyi yaparak bu işi yapabilir miydiniz? Cevabı da biliyordu. Cevap: hayırdı, biliyordu. Peki öyleyse yaptıkları neydi? Ne işlerine yarıyordu? Bunu yapamadıktan sonra, bütün ötekiler yapılmış yapılmamış ne çıkardı? Bunu hiçbir zaman yapamıyacak olduktan sonra? Bununla ilgisi olmayan milyonlarca saçma sapan başka seyi yapabilmişsin neye yarardı? Başka bir milyon soruya cevap verip de asıl o soruyu *sormayı* akla bile getirmemenin ne anlamı vardı?

Yerinde otur, üşüme, sobanın kapağını açma demişlerdi. Uslu uslu otur, akşam bizim eve dönmemizi bekle demişlerdi. Hastasın; ama sobanın yanında otur, kendini sıcak tut yeter demişlerdi.

Ne yapabileceğini biliyordu. Yerinde bir şeydi de. Yapılabilecek biricik şeydi. İyi bir şeydi, yapacağını da aklı kesiyordu. Dönecekleri, ev diye bir şey olmayacaktı, biliyordu. Ah, n'olurdu şiddetli bir yel ateşin rengini, sıcaklığını, öfkesini yeryüzünün bütün evlerine taşısın, ne kadar ev varsa hepsini yakıp yıksın, ve onlara anlatsın ki, ellerinden ne gelirse gelsin o işi dünyada beceremezler.

Hava kararırken, gelmek üzere olduklarını kestirince, tutuşturduğu kâğıdı oturma odasına götürdü, alevleri yeni masaya açlar gibi saldırttı. Alevler masanın bacağından yukarıya ağır ağır tırmanmağa başlayınca, ateşi öbür odalara taşıdı birer birer, eşyaları tutuşturdu, bütün ev yanacaktı böylece; onu sokağın karşı yanında, gözlerini yanmakta olan eve dikmiş ağlar bulunca sandılar ki yangına ağlıyor; işi bildiğini bilmediler.

(Çeviren: M. Z. G.)

1959 UN KİTAPLARI

BİTEN YILIN İLK ON AYI İÇİNDE ÇIKAN KİTAPLARDAN SEÇİLMİŞ BİBLİYOĞRAFYA

Hazırlıyan: Türker ACAROĞLU

EDEBİYAT (100 kitap)

ACHARD (Marcel): Aşk acısı, piyes, 3 perde, 1 prolog 1 epilog. Çev: Lütfi Ay.

AKAY (İhsan): Dostoyevski, inceleme ve derleme.

APAYDIN (Talip): Yarbükü; roman.

ARİSTOPHANES: Bulutlar, piyes. Çev: Ali Süha Delilbaşı.

ASENA (Orhan): Tanrılar ve insanlar, Gilgamış, dram, 5 perde.

ASYA (Arif Nihat): Bir bayrak rüzgâr bekliyor, şiirler.

ATAÇ'A SAYGI, çeşitli yazarların Ataç için yazdıkları

ATILGAN (Yusuf): Aylâk adam, roman.

ATOK (Oğuz Kâzım): Atatürk sendeniz, şiirler.

ATTİLÂ (Osman): Baştanbaşa, şiirler.

Batı edebiyatından seçme en güzel aşk yazıları, Haz: Yusuf Ziya.

BATU (Selâhattlu): Güzel Helena, manzum tragedya, 5 perde.

BAUDELAIRE (Charles): İçe kapanış, şiirler; derl: Şükran Kurdakul.

BAYKURT (Fakir): Efendilik savaşı, hikâyeler.

BAYKURT (Fakir): Yılanların öcü, roman.

BERKE (Fikret Baha): Bugünkü dille Fuzuli, şiirler.

BUYRUKÇU (Muzaffer): Korkunun parmakları, hikâyeler.

Büyük Yazarlar, Batı edebiyatından 80 yazar

CANSEVER (Edip): Petrol, şiirler.

COLETTE: Uzaktan, roman. Çev: Tahsin Yücel.
CUMALI: Mine, oyun.
ÇAMLIBEL (Faruk Nafiz): Heyecan ve sükûn, şiirler.
DAMAR (Arif): Kedi aklı, şiirler.
DAUDET (Alphonse): Sapho, roman. Çev: Tahsin Yücel.
DELEDDA (Grazia): Rüzgârda kamışlar, roman. Çev: Mesut Erdem.
DİL (Şahinkaya, haz.): Türk kadın şairleri antolojisi.
DOSTOYEVSKİ (F. M.): Amcamın rüyası, roman. Çev: Nihal Yalaza Taluy.
DOSTOYEVSKİ (F. M.): Ecinniler, roman, I. cilt. Çevirenler: Ahmet Muhip Dranas, Servet Lunel.
DOSTOYEVSKİ (F. M.): Karamazof kardeşler, roman, I. cilt. Çev: Nihal Yalaza Taluy.
DUMAS FILS (Alexandre): Kamelyalı kadın, çev: Zahir Güvemli.
DURSUN K. (Tarık): İnsan kurdu, roman.
DÜRDER (Baha): Okunacak romanlar.
ELOĞLU (Metin): Odun, şiirler.
EPİKTETOS: Düşünceler ve sohbetler, çev: Burhan Toprak.
EVLİYAGİL (Necdet): Edebi konuşmalar.
FRANCE (Anatole): Kırmızı zambak, roman. Çev: Tahsin Yücel.
GENÇ OYUNCULAR: Tavtati Kiltüpati, oyun.
GIDE (André): Dünya nimetleri. Çev: Tahsin Yücel.
GOGOL (N. V.): Müfettiş, komedya, 5 perde. Çev: Nihal Yalaza Taluy.
GRILLPARZER: Yalan söyleyenin vay haline, piyes. Çev: Seniha Bedri Göknil.
GÜNEY (Eflâtun Cem): Kerem ile Aslı, halk hikâyesi.
HAWTORNE (Nathaniel): Yedi çatılı ev, roman. Çev: Naciye Öncül
HEISELER (Bernt von): Philoktet, manzum piyes. Çev: Selâhattin Batu.
HİSAR (Abdülhak Şinasi): Yahya Kemal'e veda.
HİSAR (Abdülhak Şinasi): İstanbul ve Pierre Loti.

HİSAR (Abdülhak Şinasi): Boğaziçi yalılarına dair.
HOMEROS: İlyada, bölüm: VII - XII. Çevirenler: A. Erhat, A. Kadir.
ILGAZ (Rıfat): Hababam sınıfı, mizah romanı.
İLHAN (Attilâ): Abbas yolcu, yolculuk notları.
KEMAL TAHİR: Köyün kamburu, roman.
LOUYS (Pierre): Kadın ve kukla, roman. Çev: Tahsin Yücel.
MAKAL (Mahmut): Köye gidenler, hikâye.
MAUGHAM (Somerset): Crosbie dâvası, hikâyeler. Çevirenler: Ertuğrul Okutan, Mehmet Harmancı. M. Zeki Gülsoy
Memleket şiirleri ansiklopedisi. Haz: Osman Attilâ.
MERİÇBOYU (Abdülkadir, "A. Kadir"): Hoş geldin Halil İbrahim, şiirler.
MEVLÂNA CELÂLETTİN: Divan-ı kebir, 4cilt. Haz: Abdülbaki Gülpınarlı.
MEVLÂNA CELÂLETTİN: Mesnevi, 5 cilt. Çev: Veled İsbudak.
MİNNETOĞLU (İbrahim): Vagon penceresinden, fıkralar.
NESİN (Aziz): Aferin, hikâye.
NESİN (Aziz): Kör döğüşü, mizah hikâyeleri.
NESİN (Aziz): Saçkıran, roman.
NABOKOV (Vladimir: Lolita, roman. Çev: Leylâ Niven.
NAYIR (Yaşar Nabi): Yıllar boyunca, edebiyatımız üzerine düşünceler.
OKAY (Haşim Nezihi): Dadaloğlu, hayatı ve deyişleri.
ORHAN KEMAL: Gâvurun kızı, roman.
ORHAN KEMAL: Vukuat var, roman.
OTYAM (Fikret): Ha bu diyar, gezi notları.
ÖZER (Kemal): Gül yordamı, şiirler.
PASTERNAK (Boris): Dr. Jivago, roman. Çev: Samih Tiryakioğlu.
PAVESE (Cesare) Çıplak modeller, roman. Çev: Nermin Türkmen.
PIRANDELLO (Luigi): Gölge adam, roman. Çev: Dr. Feridun Timur.
PORTER (Katherine Ann): Öğle şarabı, hikâyeler. Çev: M.

Zeki Gülsoy.

RABELAIS (F.): Gargantua, roman. Çev: Selâhattin Odabaş.

SABA (Ziya Osman): Değişen İstanbul, hatıralar.

SARTRE (Jean Paul): Duvar, hikâyeler. Çev: Vedat Üretürk.

SCHILLER (Friedrich): Baladlar ve şiirler, çeviren ve açıklıyan: Prof. Dr. Burhanettin Batıman.

SCHILLER (Friedrich): Haydutlar, 5 perdelik piyes. Çev.: Seniha Bedri Göknil.

SHAKESPEARE (William): Kral Lear, 5 perdelik tragedya, çev.: Prof. İrfan Şehinbaş.

SHAKESPEARE (William): Romeo ve Juliet, piyes. Çev.: Adli Moran.

SİMENON (Georges): Kaçak, roman. Çev.: Tahsin Yücel.

SİMENON (Georges): Kanaldaki ev, roman. Çev.: Oktay Rifat.

STEINBECK (John): Cennet yolu, roman. Çev.: Vahdet Gültekin.

ŞARDAG (Rüştü): Klâsik şiirimiz, I. cilt.

TARHAN (Abdülhak Hamit): Finten, dram 3 perde, II tablo. Yeniden sahneye tatbik eden: Ahmet Muhip Dıranas.

TECER (Ahmet Kutsi): Bir pazar günü, oyun.

TIECK (Ludwig): Hayat bereketi, roman. Çev.: Arif Gelen.

TOKMAKÇIOĞLU (Erdoğan): Sıfırdan önce, hikâyeler.

TOLSTOY (Lev): Diriliş, roman. Çev.: Samih Tiryakioğlu.

TWAIN (Mark): Sığır sözleşmesi, çev.: Mizyâl Osman.

URAZ (Murat, haz.): Tevfik Fikret ve kitaplarında çıkmayan şiirleri.

UYGUNER (Muzaffer): Sait Faik'in hayatı.

UZMAY (Mualla): Benim Atatürk'üm, şiirler.

ÜNAYDIN (Ruşen Eşref): Atatürk'ün hastalığı, Prof. Dr. Nihat Reşat Belger'le mülâkat.

VAILLANT (Roger): Kanun, roman. Çev.: Asım Baltacıgil.

VILDRAC (Charles): Sonsuz yolculuk, 3 perdelik piyes. Çev.: Fehmi Baldaş.

WARREN (Robert Penn): İktidar hırsı, roman. Çev.: Nermin

Türkmen.

YENER (Cemil): **Bir romancının dünyası ve romanlarındaki dünya, Halid Ziya Uşaklıgil'e dair.**

YUSUF HAS HACİB: Kutadgu bilig. II. cilt. Çev.: **Reşit Rahmeti Arat.**

ZOLA (Emile): **Nana, roman.** Çev.: Samih Tiryakioğlu.

ZOLA (Emile): **Sen bir melektin, "L'Assomoir", roman:** Çev.: Samih Tiryakioğlu.

BİLİM VE KÜLTÜR YAYINLARI (40 kitap)

ABADAN (Doç. Dr. Nermin): **Bürokrasi.**

AKŞİN (Abdülâhat): **Türkiye'nin 1945'ten sonraki dış politika gelişmeleri, Orta-Doğu meseleleri.**

AKTAN (Fethi): **Tablatta, ekonomide, siyasette petrol ve kömür - petrol - atom üçgeni.**

AKTEPE (Doç. Dr. M. Münir): **Patrona isyanı, 1730.**

ALAGÖZ (Prof. Cemal Arif): **Coğrafya gözü ile Kıbrıs.**

ALTAY (Orgnl. Fahrettin): **İslâm dini, aydın gençler için.**

ALTUNA (Sadun): **Büyük ressamlar, hayatları ve eserleri.**

ARNÖLD (Eliott): **İnsan kurtarmanın zevki,** Çev.: Doç. Dr. Ahmet Uysal.

ARPAD (Burhan): **Uçuş günlüğü.**

ARSEVEN (Prof. Celâl Esad): **Türk sanatı tarihi, X.** fasikül.

ASLANAPA (Oktay): **Türk ve İslâm sanatı.**

ATATÜRK (Kemal): **Atatürk'ün askerliğe dair eserleri.**

ATATÜRK (Kemal): **Nutuk, III.** cilt, vesikalar.

BALTACIOĞLU (Prof. İsmayıl H.): **Türklerde yazı sanatı.**

BANGUOĞLU (Tahsin): **Türk grameri, I.** bölüm: ses bilgisi.

BARNETT (Lincoln): **Einstein ve evren,** çev.: H. Aydın.

BUCHET (Marguerite ve Edmond): **Suna Magdalena Bach'ın hatıraları,** çev.: Fikri Çiçekoğlu.

BURCHARDT (Jacob): **İtalya'da Rönesans kültürü, 2** cilt, çev.: **Prof. Bekir Sıtkı Baykal.**

Büyük kompozitörler, Batı müziğinin kırk bestecisi. Hayır-

hyanlar: Azize Erten Osman Fuat Öztuna, Canset Uman.

CARREL (Dr. Elexis): **İnsan, bu meçhul**, çev.: Vedat B. Nazikoğlu.

Çağdaş Fransız şiiri, antoloji, haz.: Ahmet Necdet.

ERKİNS (Ziya): **Topkapı sarayı.**

GÖKBİLGİN (Prof. M. Tayyib): **Milli mücadele başlarken, Mondros mütarekesinden Sıvas kongresine, I. kitap.**

GÖKMAN (Muzaffer): **İstanbul kütüphaneleri ve yazma tıp kitapları.**

KENNEDY (John F.): **Fazilet mücadelesi.**

KESKİOĞLU (Osman): **Kuran tarihi ve Kuran hakkında ansiklopedik bilgiler.**

KOÇU (Reşat Ekrem): **İstanbul ansiklopedisi**, II. cilt.

KURTULUŞ (Bâki): **Gençlik ansiklopedisi.**

LEVEND (Agâh Sırrı): **Arap, Fars ve Türk edebiyatında Leylâ ve Mecnun hikâyesi.**

ONGUN (Cemil Sena): **Büyük filozoflar ansiklopedisi**, II. cilt.

ÖZÖN (Nijat): **Ansiklopedik sinema sözlüğü.**

ROUSSEAU (J J.): **İlimler ve sanatlar hakkında nutuk**, çev.: Osman Yüksel.

SEVENGİL (Refik Ahmet): **Türk Tiyatrosu tarihi**, II. cilt.

SUNGURLUOGLU (İshak): **Harput yollarında, 2 cilt.**

ŞEHSUVAROĞLU (Halûk): **Tarihçi gözüyle Atatürk.**

TAŞÇIOĞLU (Muhaddere): **Türk - Osmanlı cemiyetinde kadının sosyal durumu ve kadın kıyafetleri**

TORKAK (Meliha, deri.): **Son elli yıl içinde yabancı memleketlerde kadın hareketleri.**

UZUNÇARŞILI (Ord. Prof. İsmail Hakkı): **Osmanlı tarihi.**

ÜZÜMERİ (M. Ekrem) — **DİNÇER** (Selâmi) — **KAZANCI** (Sadi): **Türkiye Ansiklopedisi, 6 cilt.**

WELLS (H. G.): **Kısa dünya tarihi**, başlangıcından 1956'ya kadar. Çev.: Ziya İshan.

DÜNYA EDEBİYATININ ÖNEMLİ TARİHLERİ

Hayırlıyan: Türker ACAROĞLU

O C A K

1 Macar millî şairi Sandor A. Petöfi doğdu (1823).
Alman romancısı Jacob Wassermann öldü (1934).

3 Eski Roma'nın büyük hatibi Marcus Tullius Cicero doğdu (M. Ö. 106).
İsviçreli şair, filozof J. Kaspar Lavater öldü (1801).
Attilâ hakkındaki romaniyle tanınmış Alman tarihçisi Felix Dahn öldü (1912).
Fransız edibi Romain Rolland öldü (1945).

4 İngiliz bilgini Isaac Newton doğdu (1643).
Alman edibi Jacob Grimm doğdu (1785).

5 Alman filozofu Rudolph Ch. Eucken doğdu (1846).
Fransız filozofu Henri Bergson öldü (1941).

6 Şair ve yazar Mithat Cemal Kuntay doğdu (1885).

8 Rus şairi N. A. Nekrasov öldü (1878).
Fransız şairi Paul Verlaine öldü (1896).

10 Nobel armağanı kazanan Amerikan romancısı Sinclair Lewis öldü (1951).

12 Amerikan romancısı Jack London doğdu (1876).

14 "Ayine-i vatan" gazetesi çıkmağa başladı (1867).

15 Molière doğdu (1622).
Avusturya'nın en büyük dram şairi Franz Grillparzer doğdu (1791).

17 Dramlariyle tanınmış İspanyol şairi Pedro Calderon de la Barca doğdu (1600).
İngiliz şair ve romancısı Rudyard Kipling öldü (1936).
Edebiyat tarihçisi İsmail Habib Sevük öldü (1954).

17 Rus yazarı Anton Çehov doğdu (1860).

18 Fransız filozofu Charles de Montesquieu doğdu (1689).

19 Alman şair ve hikâyecisi Hans Sachs öldü (1576).
Amerikan edibi Edgar Allan Poe doğdu (1809).
İngiliz romancısı Horace Annesley Vachell öldü (1955).

20 Alman edibi Shristoph M. Wieland öldü (1813).

21 Alman şairi M. Claudius öldü (1815).
Alman şair ve hikâyecisi A. von Arnim öldü (1831).
Avusturyalı şair F. Grillparzer öldü (1872).
22 İngiliz filozofu F. Bacon doğdu (1561).
Alman dram yazarı ve tenkidçisi G. E. Lessing doğdu (1729).
Fransız bilgini A. M. Ampère doğdu (1775).
İngiliz şairi Lord G. N. O. Byron doğdu (1788).
İsveç romancı ve tiyatro yazarı A. Strindberg doğdu (1849).
23 Fransız romancısı Stendhal doğdu (1783).
24 Alman edibi E. T. A. Hoffmann doğdu (1776).
25 En büyük İskoç şairi Robert Burns doğdu (1759).
İngiliz romancısı Virginia Woolf doğdu (1882).
26 Alman şairi A. von Arnim doğdu (1781).
27 Alman filozofu F. von Schelling doğdu(1775).
Alman filozofu J. G. Fichte öldü (1814).
28 Rus romancısı Dostoyevski öldü (1881).
Fransız yazarı Colette doğdu (1873).
Fransız edibi Romain Rolland doğdu (1866).
Amerikan edibi Henry L. Mencken öldü (1956).
Şair Ziya Osman Saba öldü (1957).
30 Alman edip ve bilgini A. von Chamisso de Boncourt doğdu (1781).
31 Alman şairi F. Rückert öldü (1866).
Recaizade M. Ekrem öldü (1913).
İngiliz roman ve tiyatro yazarı John Galsworthy öldü (1933).

ŞUBAT

1 Avusturyalı şair Hugo von Hofmannsthal doğdu (1874).
İrlandalı romancı James Joyce doğdu (1882).
Alman yazarı J. Ch. Gottsched doğdu (1700).
Rus şairi ve edebiyat tarihçisi Mihail Lozinskiy öldü (1955).
3 İlk tiyatro ve mizah yazarlarımızdan Âli bey öldü (1898).
Amerikan yazarı Gertrude Stein doğdu (1874).
5 Abdülhak Hâmit Tarhan doğdu (1852).
İskoç filozof ve edibi Thomas Carlyle öldü (1881).
6 Hakkı Tarık Us, Türk basınına en az 50 yıl önce emek vermiş kalem erbabına İstanbul'da bir jübile tertibetti (1943).
7 İngiliz filozofu Sir Thomas Morus doğdu (1478).
İngiliz romancısı Charles Dickens doğdu (1812).
Amerikan romancısı Sinclair Lewis doğdu (1885).

Amerikan romancısı Maxwell Bodenheim öldü (1954).
9 Şair Ali Şir Nevai doğdu (1441).
10 Fransız filozofu Montesquieu öldü (1837).
Rus şairi A. S. Puşkin öldü (1837).
11 Fransız filozofu René Descartes öldü (1650).
12 Alman filozofu Kant öldü (1804).
Alman tiyatro ve roman yazarı Otto Ludwig doğdu (1813).
15 G. E. Lessing öldü (1871).
17 Filozof Giordano Bruno öldü (1600).
Molière öldü (1673).
İsviçreli filozof J. H. Pestalozzi öldü (1827).
Heinirch Heine öldü (1856).
19 Fransız yazarı André Gide öldü (1951).
Norveç romancısı Knut Hamsun öldü (1952).
20 Halide Edip Adıvar'ın "Sinekli Bakkal" romanı C. H. P. armağanını kazandı (1942).
21 Rus yazarı Gogol öldü (1852).
22 Filozof J. Reuchlin doğdu (1455).
Filozof A. Schopenhauer doğdu (1788).
Hugo Wolf öldü (1903).
Goethe öldü (1832).
23 Filozof E. von Hartmannd oğdu (1842).
Avusturyalı yazar Stefan Zweig öldü (1942).
23 Fransız şairi Paul Claudel öldü (1955).
24 Masalcı Wilhelm Grimm doğdu (1786).
26 Fransız şairi Victor Hugo doğdu (1802).
27 Amerikan romancısı James T. Farrell doğdu (1904).
28 Amerikan romancısı Henry James öldü (1916).

MART

1 Alman sanat tarihçisi W. von Bode öldü (1929).
İtalyan şairi Gabriele d'Annunzlo öldü (1938).
6 Büyük İtalyan sanatçısı Michel Angelo doğdu (1475).
Hikâyeci Ömer Seyfettin öldü (1920).
9 Fransız ihtilâlinin en ünlü hatibi H. G. Mirabeau doğdu (1749).
10 Richelieu Fransız Akademisini kurdu (1635).
Alman şairi J. von Eichendorff doğdu (1788).
Alman romancısı J. Wassermann doğdu (1873).
11 İtalyan şairi Torquato Tasso doğdu (1544).
Sair, hikâyeci ve romancı Akagündüz doğdu (1886).
12 İtalyan şairi Gabriele D'Annunzio doğdu (1863).
14 Alman şairi F. G. Klopstock öldü (1803).
16 İsveç yazarı Selma Lagerlöf öldü (1940).

18 Alman dram şairi F. Hebbel doğdu (1813).
19 Sanat tarihçisi Georg Dehio öldü (1932).
Rus yazarı Gogol doğdu (1809)
20 Latin şairi Publius Ovidius Naso doğdu (M. Ö. 43).
Alman şairi J. C. F. Hölderlin doğdu (1770).
Norveç tiyatro yazarı H. İbsen doğdu (1828).
21 Jean Paul takma adıyla tanınmış Alman mizah yazarı F. Richter doğdu (1673).
23 Stendhal öldü (1842).
Ziya Gökalp doğdu (1876).
24 Fransız romancısı Jules Verne öldü (1905).
25 Evliya Çelebi doğdu (1611).
Alman şairi Navalis öldü (1801).
27 Servetifünun dergisi çıkmağa başladı (1889).
28 Rus yazarı Maksim Gorki doğdu (1868).
İngiliz romancısı Virginia Woolf öldü (1942).
30 Fransız şairi Paul Verlaine doğdu (1844).
Şair Mithat Cemal Kuntay öldü (1956).
31 Fransız filozofu René Descartes doğdu (1596).
İngiliz filozofu Isaac Newton öldü (1727).

N İ S A N

2 Fransız İhtilâlinin ünlü hatibi Mirabeau öldü (1781).
Danimarkalı yazar H. Ch. Anderson doğdu (1805).
Fransız romancısı Emile Zola doğdu (1840).
Ahmet Vefik paşa öldü (1891).
4 Alman şairi E. Geibel öldü (1884).
5 İngiliz filozofu Thomas Hobbes doğdu (1588).
8 Prusyalı filozof Charles G. Humboldt öldü (1835).
9 Fransız yazarı F. Rabelais öldü (1553).
İngiliz filozofu F. Bacon öldü (1626).
Namık Kemal Magosa'ya sürüldü (1873).
15 Rus şairi Mihail V. Lomonasov öldü (1765).
Amerikan romancısı Henry James doğdu (1843).
16 Fransız yazarı Anatole France doğdu. (1844).
Panait Istrati öldü (1935).
18 İngiliz şairi Lord Byron öldü (1824).
19 Alman dram yazarı W. Iggland doğdu (1759).
20 Türk dostu Amerikalı kadın yazar Dr. Eleanor Besbee öldü (1956).

21 Alman yazarı. U. von Hutten doğdu (1488).
Filozof F. Fröbel doğdu (1782).
Fransız şairi Charles Baudelaire doğdu (1821).
Amerikan mizah yazarı Mark Twain öldü (1910).
22 Fransız şairi Jean Racine öldü (1699).
Alman filozofu Kant doğdu (1724).
Alman romancısı Ludwig Tieck öldü (1853).
23 Büyük İspanyol yazarı. S. M. de Cervantes öldü (1616).
Büyük İngiliz yazarı. W. Shakespeare öldü (1616).
25 İtalyan şairi Tasso öldü (1595).
26 İngiliz filozofu David Hume doğdu (1711).
Alman şairi Uhland doğdu (1787).
Norveç yazarı B. Björnson öldü (1910).
Romancı Samipaşazade Sezai öldü (1936).
27 İngiliz filozofu Herbert Spencer doğdu (1820).
28 Filozof H. Lietz doğdu (1868).

M A Y I S

5 Prof. Orhan Burian öldü (1953).
6 Hint şairi Rabindranath Tagore doğdu (1861).
7 Belçikalı yazar M. Maeterlinck öldü (1949).
9 Alman şairi F. von Schiller öldü (1805).
10 Türkiye'de gazetelere ilk defa sansür konuldu (1876).
11 Sait Faik öldü (1954).
13 Fransız yazarı Alphonse Daudet doğdu (1840).
14 İsveç romancısı A. Strindberg öldü (1912).
16 Alman şairi F. Rückert doğdu (1789).
17 Namık Kemal ve Ziya Paşa Avrupa'ya gittiler (1867).
Ziya Paşa öldü (1880).
19 Alman filozofu J. G. Fichte doğdu (1762).
Ahmet Hikmet Müftüoğlu öldü (1927).
20 Fransız romancısı Honoré de Balzac doğdu (1799).
İngiliz filozofu J. S. Mill doğdu (1806).
22 Fransız şairi Victor Hugo öldü (1885).
23 Tiyatro yazarı H. İbsen öldü (1906).
25 İspanyol şairi P. Calderon öldü (1681).
İsviçreli sanat tarihçisi J. Burckhardt doğdu (1818).
Tarihçi Cevdet paşa öldü (1895).
İbnülemin Mahmut Kemal İnal öldü (1957).
30 İlk Fransız gazetesi "La Gazete" çıkmağa başladı (1631).
Fransız yazarı F. M. Voltaire öldü (1778).
31 Alman romancısı L. Tieck doğdu (1773).

H A Z İ R A N

1 Divan şairi Nâbi öldü (1712).
2 İngiliz romancısı Thomas Hardy doğdu (1840).
3 Ahmet Hikmet Müftüoğlu doğdu (1870).
4 Şair Ahmet Haşim öldü (1933).
5 Filozof E. von Hartman öldü (1906).
6 Fransız edibi Pierre Corneille doğdu (1606).
Rus şairi A. Puşkin doğdu (1799).
Alman romancısı Thomas Mann doğdu (1875).
7 Fransız yazarı Julien Benda öldü (1956).
9 İngiliz romancısı Charles Dickens öldü (1870).
12 Filozof H. Lietz öldü (1919).
15 İspanyol şairi Frederico Garcia Lorca doğdu (1899).
16 İtalyan yazarı Boccacio doğdu (1313).
19 Fransız bilgini Pascal doğdu (1623).
İngiliz yazarı Sir J. M. Barrie öldü (1937).
21 Türk bilgini İbni Sina öldü (1037).
Sanat tarihçisi H. Wölfflin doğdu (1864).
Fransız yazarı Jean - Paul Sartre doğdu (1905).
22 Filozof W. von Humboldt doğdu (1767).
26 Romancı Pearl S. Buck doğdu (1892).
27 "Tasvir-i efkâr" gazetesi çıkmağa başladı (1862).
28 J. - J. Rousseau doğdu (1712).
İtalyan yazarı Luigi Pirandello doğdu (1867).
29 "Hürriyet" gazetesi Londra'da çıkmağa başladı (1868).
30 İngiliz şairi Elisabeth Browning öldü (1861).

T E M M U Z

1 Dr. A. Adnan Adıvar öldü (1955).
2 Fransız yazarı J. - J. Rousseau öldü (1778).
3 Ahmet Vefik Paşa doğdu (1823).
4 Fransız yazarı Chateaubriand öldü (1848).
Romancı Theodor Storm öldü (1888).
5 Fransız romancısı Georges Sand doğdu (1804).
Fransız yazarı Jean Cocteau doğdu (1889).
6 İtalyan şairi Ludovico Ariosto öldü (1533).
7 Fransız yazarı Guy de Maupassant öldü (1893).
8 Fransız şairi La Fontaine öldü (1621).
İngiliz şairi Percy B. Shelley öldü (1822).
14 Fransız yazarı Mme de Staël öldü (1817).
15 Fransız yazarı Jacques de Lacretelle doğdu (1888).
Varlık Dergisinin ilk sayısı çıktı (1933).
18 İtalyan şairi F. Petrarca öldü (1374).
İngiliz yazarı W. Thackeray doğdu (1811).
19 Sanat tarihçisi H. Wölfflin öldü (1945).

20 Filozof Hartmann doğdu (1882).
21 İngiliz şairi Robert Burns öldü (1796).
24 Fransız romancısı Alexandre Dumas doğdu (1802).
26 İngiliz yazarı G. Bernard Shaw doğdu (1856).
27 Amerikan romancısı Gertrude Stein öldü (1946).
29 Fransız filozofu Diderot öldü (1784).
31 Macar milli şairi Petöfi Sandor öldü (1849).

AĞUSTOS

3 İngiliz yazarı Joseph Conrad öldü (1924).
Fransız romancısı Colette öldü (1954).
4 İngiliz şairi Percy B. Shelley doğdu (1792).
Romancı Knut Hamsun doğdu (1859).
Hans Christian Andersen öldü (1875).
5 Guy de Maupassant doğdu (1850).
Tiyatro yazarı Celâl Muhasiboğlu doğdu (1868).
6 Hint şairi Rabindranath Tagore öldü (1941).
8 Sanat tarihçisi J. Burckhardt öldü (1897).
11 Panait İstrati doğdu (1884).
12 Thomas Mann öldü (1955).
14 İngiliz yazarı John Calsworthy doğdu (1867).
18 Honoré de Balzac öldü (1850).
Goethe doğdu (1749).
19 Tevfik Fikret öldü (1915).
İspanyol şairi Frederico Garcia Lorca öldü (1936).
Fransız yazarı Maurice Barrès doğdu (1862).
25 F. Nietzsche öldü (1900).
26 Fransız şairi Guillaume Apollinaire doğdu (1880).

EYLÜL

4 Chateaubriand doğdu (1768).
9 Leon Tolstoy doğdu (1828).
14 Dante Alighieri öldü (1321).
Atatürk Sivas'ta "İrade-i Milliye" gazetesini kurdu
20 Amerikan romancısı Upton Sinclair doğdu (1878).
21 Latin şairi P .Vergilius öldü (M. Ö. 19).
Walter Scott öldü (1832).
Filozof A. Schopenhauer öldü (1860).
Ruşen Eşref Ünaydın öldü (1959).
23 Fransız yazarı Prosper Mérimée öldü (1870).
24 Bilgin Kâtip Çelebi öldü (1657).
26 İvan P. Pavlov doğdu (1849).

27 Prosper Mérimée doğdu (1803).
29 Emile Zola öldü (1902).

E K İ M

1 Pierre Corneille öldü (1684).
2 Macar şairi Ernö Szep öldü (1953).
5 Diderot doğdu (1713).
10 Filozof Nicolai Hartmann öldü (1950).
14 Filozof W. F. Hegel öldü (1831).
Yeni Zelândalı hikâyeci Katherine Mansfield doğdu (1888).
15 Oscar Wilde doğdu (1856).
Filozof F. Nietzsche doğdu (1844).
18 Fransız filozofu H. Bergson doğdu (1859).
İspanyol filozofu Ortega y Gasset öldü (1955).
19 İngiliz yazarı J. Swift öldü (1745).
İlk türkçe gazete olan "Takvim-i vekayi" çıktı.
21 Nobel armağanlarını kuran İsveçli kimyager A. Nobel doğdu (1833).
Namık Kemal doğdu (1840).
22 Alman filozofu W. Windelbrand öldü (1915).
23 Alman dil bilgini F. Bopp öldü (1867).
25 Ziya Gökalp öldü (1924).
28 Holandalı filozof Erasmus doğdu (1467).
İngiliz filozofu J. Locke öldü (1704).
30 İngiliz şairi R. Sheridan doğdu (1751).
Rus romancısı Dostoycvski doğdu (1821).
Fransız yazarı Alain Fourrier doğdu (1886).
31 İspanyol romancısı Miguel de Cervantes doğdu (1547).

K A S I M

1 Harf inkılâbı kanunu çıktı (1928).
2 İngiliz yazarı G. Bernard Shaw öldü (1950).
4 Alman filozofu G. W. J. Leibniz öldü (1716).
5 Alman şairi Hans Sachs doğdu (1494).
7 Divan şairi Bâki öldü (1600).
8 İngiliz şairi John Milton doğdu (1674).
Rus romancısı İvan Bunin öldü (1953).
9 Rus romancısı İvan Turgenyev doğdu (1818).
İngiliz şairi Dylan Thomas öldü (1953).
10 Alman edibi Schiller doğdu (1759).
13 Alman şairi J. Ludwig Uhland öldü (1862).
14 Alman yazarı Johann Paul Richter öldü (1825).
16 Polonyalı yazar H. Sienkiewiez öldü (1916).

18 Alman şairi Richard Dehmel doğdu (1863).
20 İsveç yazarı Selma Lagerlöf doğdu (1858).
Rus romancısı Tolstoy öldü (1910).
21 Fransız yazarı Voltaire doğdu (1694).
22 Şair Âşık Paşa öldü (1332).
Fransız yazarı André Gide doğdu (1869).
Amerikan romancısı Jack London öldü (1916).
24 Holandalı filozof Spinoza doğdu (1632).
25 İspanyol şairi Lope de Vega doğdu (1562).
27 Latin şairi Quintus Horatius Flavius öldü (M. Ö. 8).
Fransız romancısı Alexandre Dumas-fils öldü (1895).
Amerikalı tiyatro yazarı Eugene O'Neil öldü (1953).
28 İsviçreli şair Conrad F. Meyer öldü (1898).
Avusturyalı yazar Stefan Zweig doğdu (1881).
30 Amerikan yazarı Mark Twain doğdu (1835).
İngiliz yazarı Oscar Wilde öldü (1900).

ARALIK

2 Yahya Kemal Beyatlı doğdu (1884).
Namık Kemal öldü (1888).
3 İngiliz yazarı Joseph Conrad doğdu(1857).
4 Rus şairi Nekrasov doğdu (1821).
Fransız şairi Rainer Maria Rilke doğdu (1875).
Fransız yazarı Maurice Barrès öldü (1923).
5 Fransız romancısı Alexandre Dumas père öldü (1870).
7 Cicero öldü (M. O. 43).
Romancı Reşat Nuri Güntekin öldü (1956).
8 Latin şairi Q. Horatius Flavius doğdu (M. Ö. 65).
Norveç şair ve romancısı B. Björnson doğdu (1832).
İngiliz filozofu H. Spencer öldü (1903).
9 İngiliz şairi John Milton doğdu (1608).
10 Nobel armağanları kuruldu (1896).
İtalyan yazarı Luigi Pirandello öldü (1936).
13 Alman şairi H. Heine doğdu (1797).
15 Fransız yazarı Alphonse Daudet öldü (1887).
16 Alman yazarı Wilhelm Karl grimm öldü (1859).
Ercüment Ekrem Talû öldü (1956).
17 Mevlâna öldü (1273).
19 İsveç yazarı Bengtsson öldü (1954).
İngiliz romancısı Emily Brontë öldü (1848).
20 İngiliz romancısı James Hilton öldü (1954).
21 İtalyan edibi Boccacio öldü (1375).
Namık Kemal doğdu (1840).
22 Fransız şairi Jean Racine doğdu (1639).

23 Romancı Mehmet Rauf öldü (1931).
24 İngiliz romancısı W. Thackeray öldü (1863).
Tevfik Fikret doğdu (1867).
27 Mehmet Akif Ersoy öldü (1936).
28 Romancı Ahmet Mithat efendi öldü (1913).
29 Alman şairi Rainer Maria Rilke öldü (1926).
30 İngiliz şairi R. Kipling doğdu (1865).

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 3

1959 a genel bir bakış *(Yaşar Nabi)* 5

SORUŞTURMA

Acaroğlu, Türker 23
Akbal, Oktay 24
Alangu, Tahir 25
Apaydın, Talip 28
Arısoy, Sunullah 29
Atılgan, Yusuf 30
Bağışgil, Ahmet 31
Başaran 31
Benekay, Yahya 34
Berk, Nurullah 37
Berkel, Sabri 37
Cumalı, Necati 38
Çağlar, Behçet Kemal 39
Dağcı, Cengiz 39
Dizdaroğlu, Hikmet 40
Duysun K., Tarık 41
Ediboğlu, Baki Süha 42
Fuat, Memet 42
Giz, Adnan 43
Güvemli, Zahir 44
Hacıhasanoğlu, Muzaffer 45
Hançerlioğlu, Orhan 45
İlhan, Attilâ 46
Kansu, Ceyhun Atuf 48
Karaosmanoğlu, Y. Kadri 50
Kemal, Orhan 51
Köriikçii, Muhtar 51
Külebi, Cahit 53
Makal, Mahmut 55
Menemencioğlu, Muazzez 56
Necatigil, Behçet 56
Özerdim, S. N. 57
Sarısmailoğlu, Ayhan 57
Siyavuşgil, Sabri Esat 59
Şimşek, Hasan 59
Taner, Haldun 60
Tarus, İlhan 61
Tecer, Ahmet Kutsi 62
Tollu, Cemal 63
Tör, Vedat Nedim 64
Uyguner, Muzaffer 65
Yaşın, Özker 65
Yırcalı, Sıtkı 66
Yücel, Tahsin 67

ŞİİRLER (165 Şair)

Fazıl Hüsnü Dağlarca 71
Selâhattin Batu 72
Hasan Şimşek 73
Behçet Necatigil 74
Cahit Külebi 75
Ceyhun Atuf Kansu 76
Sabahattin Kudret Aksal 78
Necati Cumalı 79
Sıtkı Yırcalı 80
Nahit Ulvi Akgün 81
Talip Apaydın 81
Başaran 82
Attilâ İlhan 83
Salâh Birsel 87

Faik Baysal	88	Vural Vahit Suiçmez	130
Rıza Apak	92	Celâlettin Çetin	131
Halim Yağcıoğlu	93	Mehmet Salihoğlu	132
M. Sunullah Arısoy	94	Arif Coşkun	133
Abdullah Rıza Ergüven	95	A Celâl Şimşek	134
Jülide Gülizar Ergüven	96	Kemalettin Koç	136
Nüzhet Erman	98	Zihni 'Hazinedaroğlu	137
Emin Ülgener	101	Osman Fuat Özkılıç	137
M Kemal Yılmaz	102	Burhan Garip Şavlı	138
İbrahim' Zeki Burdurlu	103	Ergun Evren	139
Ârif Damar .	104	İbrahim Minnetoğlu	140
Oğuz Kâzım Atok	104	Tahir Kutsil Makal	141
Mahmut Kuru	105	Muhteşem Sünter	142
Gülten Akın	105	Nabi Üçüncüoğlu	143
Ülkü Tamer	106	E Sezai Bozdoğan	144
E. Faik Üstün	107	M. Sami Aşar	145
Mesut Tarcan	107	Tarık Orhan	147
Adnan Giz	108	Ünal Boduroğlu	148
Feyzi Halıcı	109	Mehmet Karabulut	148
Sabih Şendil	110	İsmet Üstek	150
Şahinkaya Dil	111	H. Vasfi Uçkan	151
İlhan Geçer	112	H. Nevzat Uçkan	151
Ahmet Altümsek	113	H. Ahmet Uçkan	152
Muazzez Menemencioğlu	114	A. Rıdvan Bülbül	153
Ercüment Uçarı	116	Oktay Tuncer	154
Subutay Karahasanoğlu	117	Nesrin Mâvi	155
Ayhan Hünalp	118	Coşkun Zengin	156
Adnan Ardağı	118	Sıtkı Salih Gör	156
Zeki Kuruca	119	Muallâ Bayraktar	157
L. Sami Akalın	120	Doğan Işıksaçan	157
Ali Püsküllüoğlu	121	Recep Bulut	158
Ahmet Köksal	121	M N. Ramok	159
Engin Ünsal	122	Nesim Eskin	159
Sevim Dil	123	İbrahim Tekelioğlu	160
Aydın Arın	124	Nurettin Özdemir	161
M. Celâl Ertugay	125	Gökkurt İyim	162
Kâmuran Özbir	126	Taylan C. Çamdoruk	162
Macit Benice	127	Mehmet Önalp	163
Orhan Ulukan	128	Abdullah Edip Çitçi	163
Ruşen Hakkı	129	Gülşen G. Çidamlı	164

Oben Güney 164
Şükran Çapa 165
C. Meral Divitçi 166
Ahmet Nusret Önal 167
S. Kandemir Başar 168
Turhan R. Oğuzbaş 169
Yüksel Âfet 170
Turan Kalaycıoğlu 170
Kıymet Karaşahin 171
Nevzat Sudi Odyakmaz 171
Ömer Gürcan 172
Şahin Candır 172
Turgut Akıncı 173
Bedrettin Cömert 174
E. Mahir Yalnız 175
Dinçer Sümer 176
Hurşit Saim 177
Doğan Acar 178
Erol Diker 179
Nâzan Güntürkün 180
Yalçın K. Suner 180
Neylâ Erturan 181
Mehmet Adem Solak 182
Polat Karacaoğlu 183
Güven Büyükbaykal 184
Ahmet Kökligiller 184
Faik Sabri Ceylân 185
Yener Gülmez 186
Cevdet Yeşiltepe 187
Tülây Ortaç 188
İlhan Sevinç 188
Ertuğrul Üçler 189
Ali Teoman 190
M. Alptekin 192
Ayhan Kırdar 193
Yaşar Güngör 193
Gündüz Berker 194
Mehmet Ajlan 194
Tamer Karabuğa 195
Erol İncioğlu 196
Kemal Güçlüol 197
Müveddet Türkuğur 197
Y. Ergün 198
İrfan Yalçın 198
Orhan Kayıhan 199
Oğuz Ediz Kuntasal 200
İhsan Fikri Biçici 201
Hayri Yalçın 202
Coşkun Gökçay 204
Halûk Faruk Erginsoy 204
Özdoğan Aktar 205
Metin Tozkoparan 206
Suna Güçlüer 207
N. Rasim Özsoy 208
M. Şükrü Sarı 209
Günel Altıntaş 209
Maksut Doğan 210
Etem Ütük 210
Şevki Ulus 211
İbrahim Yıldız 212
Aysel Fasihoğlu 212
Nursen Karas 212
Turgut Gökler 213
Ayten Ünal 213
Halil Uysal 213
Eroğul Elevli 214
Özbek İncebayraktar 214
Ayhan Aral 215
Beki L. Bahar 215
Arif Gürsu 216
Sabahattin Çıracıoğlu 216

HİKÂYELER (26 hikâyeci)

İlhan Tarus 219
Umran Nazif 223
Ceyhun Atuf Kansu 227
Cengiz Dağcı 232
Tahsin Yücel 242
Tarık Dursun K. 248
Mehmet Seyda 253

Hikmet Erhan Bener 261
Ayhan Sarılsmalloğlu . 268
Memduh Balaban 272
Cengiz Yörük 276
Çetin Göçmen 282
Şahap Sıtkı 286
Ayhan Hünalp 291
Cengiz İlhan 297
Meral Çelen 303
Remziye Batuhan Koper 308
Aysel Alpsal 313
Türkân Şarlı 318
Ziyad Nemli 321
Behiç Duygulu 325
Yaman Koray 329
Mustafa Tecirli 335
Ali Akıncı 338
Hakkı Özkan . . 345
Rüksan Türkân Ünlü 348
Ömür Candaş 351

ÇEVİRİ ŞİİR

Sakanoye 357
Kim Ki - Rim 357
Bharthihari 358
Hâfız . . 359
Abraham Reisen 359
Aleksey Puşkin 360
Samasotalı Lucian 360
Glouse Carducci 360
Heinrich Heine 361
Karel van Den Oever 362
Yvan Goll 362
Emily Dickinson . 363
Ronsard 365
Robert Frost 366
Vicente Alexandre 367
Crosbie Garstin 367
Elmer Diktonius 369
Sully Prudhomme 369

ÇEVİRİ HİKÂYE

Katherine Mansfield 370
Erskine Caldwell 376
William Saroyan 385

1959 un kitapları 385

Dünya Edebiyatının önemli tarihleri 391

İÇİNDEKİ İMZALAR

(Soyadları sırasiyle)

ACAR, Doğan . 178
ACAROĞLU, Türker 23
ÂFET, Yüksel 170
AJLAN, Mehmet 194
AKALIN, L. Sami 120
AKBAL, Oktay . 24
AKGÜN, Nahit Ulvi 81
AKIN, Gülten 105
AKINCI, Ali 338
AKINCI, Turgut 173
AKSAL, Sabahattin Kudret 78
AKTAR, Özdoğan 205
ALANGU, Tahir 25
ALEIXANDRE, Vicente 367
ALPSAL, Aysel 313
ALPTEKİN, M. 192
ALTINTAŞ, Günel 209
ALTÜMSEK, Ahmet 113
APAK, Rıza 92
APAYDIN, Talip 28-81
ARAL, Ayhan 215
ARDAĞI, Adnan 118
ARIN, Aydın 124
ARISOY, M. Sunullah 20-94
AŞAR M. Sami 145
ATILGAN, Yusuf 30
ATOK, Oğuz Kâzım 104
BAĞIŞGİL, Ahmet 31
BAHAR, Beki [illegible] 215
BALABAN M[illegible] 272
BAŞAR, S. Kamdemir 168
BAŞARAN 34-82
BATU, Selâhattin 72
BATUHAN KOPER, Remziye 308
BAYRAKTAR, Muallâ 157
BAYSAL, Faik 88
BENEKAY, Yahya 34
BENER, Hikmet Erhan 261
BENİCE, Macit 127
BERK, Nurullah 37
BERKEL, Sabri 37
BERKER, Gündüz 194
BHARTHIARI 358
BİÇİCİ, İhsan Fikri 201
BİRSEL, Salâh 87
BODUROĞLU, Ünal 148
BOZDOĞAN, E. Sezai 144
BULUT, Recep 158
BURDURLU, İbrahim Zeki 103
BÜLBÜL, A. Rıdvan 153
BÜYÜKBAYKAL, Güven 184
CALDWELL, Erskine 376
CANDAŞ, Ömür 351
CANDIR, Şahin 172

CARDUCCI, Giosué 360
CEYLAN, Faik Sabri 185
COŞKUN, Ârif 133
CÖMERT, Bedrettin 174
CUMALI, Necati 38-79
CUMMINGS, E. E. 39
ÇAĞLAR, Behçet Kemal 39
ÇAMDORUK, Taylan 162
ÇAPA, Şükran 165
ÇELEN, Meral 303
ÇETİN, Celâlettin 131
ÇİDAMLI, Gülşen Ginkoç 164
ÇİTÇİ, Abdullah Edip 163
ÇIRACIOĞLU, Sabahattin 216
DAĞCI, Cengiz 39-227
DAĞLARCA, Fazıl Hüsnü 71
DAMAR, Ârif 101
DICKINSON, Emily 363/5
DİKER, Erol 179
DIKTONIUS, Elmer 369
DİL, Sevim 123
DİL, Şahinkaya 111
DİVİTÇİ, C. Meral 166
DİZDAROĞLU, Hikmet 40
DOĞAN, Maksut 210
DURSUN, K. Tarık 41-248
DUYGULU, Behiç 325
EDİBOĞLU, Baki Süha 42
ELEVLİ, Eroğul 214
ERGİNSOY, Halûk Faruk 204
ERGÜN, Y. 148
ERGÜVEN, Abdullah Rıza 95
ERGÜVEN, Jülide Gülizar 96
ERMAN, Nüzhet 98
ERTUGAY, M. Celâl 125
ERTURAN, Neylâ 181
ESKİN, Nesim 159
EVREN, Ergun 139
FASİHOĞLU, Aysel 212
FROST, Robert 366
FUAT, Memet 42
GARSTIN, Crosbie 367
GEÇER, İlhan 112
GİZ, Adnan 43-108
GOLL, IVAN 362
GÖÇMEN, Çetin 282
GÖKÇAY, Coşkun 204
GÖKLER, Turgut 213
GÖR, Sıtkı Salih 156
GÜÇLÜER, Suna 207
GÜÇLÜOL, Kemal 197
GÜLMEZ, Yener 186
GÜNEY, Oben 164
GÜNGÖR, Yaşar 193
GÜNTÜRKÜN, Nâzan 180
GÜRCAN, Ömer 172
GÜRSU, Ârif 216
GÜVEMLİ, Zahir 44
HACIHASANOĞLU, Muzaffer 45
HÂFIZ 359
HAKKI, Ruşen 129
HALICI, Feyzi 129
HANÇERLİOĞLU, Orhan 45
HAZİNEDAROĞLU, Zihni 137
HEINE, Henrich 361
HÜNALP, Ayhan 118-291
İLHAN, Attilâ 46-83
İLHAN, Cengiz 297

İNCEBAYRAKTAR, Özbek . 214
İNCİOĞLU, Erol 196
İYİM, Gökkurt 162
IŞIKSAÇAN, Doğan 157
KALAYCIOĞLU, Turan 170
KANSU, Ceyhun Atuf 48-76
KARABUĞA, Tamer 195
KARABULUT, Mehmet 148
KARACAOĞLU, Polat 183
KARAHASANOĞLU, Subutay . 117
KARAOSMANOĞLU, Yakup Kadri 50
KARAS, Nursen 212
KARAŞAHİN, Kıymet 171
KAYIHAN, Orhan 199
KEMAL, Orhan 51
Kİ - RİM, Kim 357
KIRDAR, Ayhan 193
KOÇ, Kemalettin 136
KORAY, Yaman 329
KÖKLİGİLLER, Ahmet 184
KÖKSAL, Ahmet 121
KÖRÜKÇÜ, Muhtar 51
KUNTASAL, Oğuz Edip 200
KURU, Mahmut 105
KURUCA, Zeki 119
KÜLEBİ, Cahit 53-75
LUCIAN, Samasotalı 360
MAKAL, Mahmut 55
MAKAL, Tahir Kutsi 141
MANSFIELD, Katherine 370
MAVİ, Nesrin . 155
MENEMENCİOĞLU Muazzez . . 56-114
MİNNETOĞLU, İbrahim 140
NAZİF, Umran 223
NECATİGİL, Behçet 56-74
NEMLİ, Ziyad 321
ODYAKMAZ, Nevzat Sudi 171
OEVER, Karel van Den 362
OĞUZBAŞ, Turhan R. 169
ORHAN, TARIK 147
ORTAÇ, Tülây 188
ODYAKMAZ, Nevzat Sudi 171
ÖNAL, Ahmet Nusret 167
ÖNALP, Mehmet 163
ÖZBİR, Kâmuran 126
ÖZDEMİR, Nurettin 161
ÖZERDİM, S. N. 57
ÖZKAN, Hakkı 345
ÖZKILIÇ, Osman Fuat 137
ÖZSOY, N. Rasim 208
PRUDHOMME, Sully 369
PUŞKİN 360
PUSKÜLLÜOĞLU, Ali 121
RAMOK, M. N. 159
REISEN, Abraham . 359
RONSARD 365
SAİM, Hurşit 177
SAKANOYE 357
SALİHOĞLU, Mehmet 132
SARI, M. Şükrü 209
SARIİSMAİLOĞLU, Ayhan 57-268
SAROYAN, William 381
SEVİNÇ, İlhan 188
SEYDA, Mehmet 253
SITKI, Şahap 286
SİYAVUŞGİL, Sabri Esat 59
SOLAK, Mehmet Adem 182
SUİÇMEZ, Vural Vahit 130
SUNER, Yalçın K. 180
SÜMER, Dinçer 176
SÜNTER, Muhteşem 142

ŞARLI, Türkân 318
ŞAVLI, Burhan Garip 138
ŞENDİL, Sabih 110
ŞİMŞEK, A. Celâl 134
ŞİMŞEK, Hasan 59-73
TAMER, Ülkü 106
TANER, Haldun 60
TARCAN, Mesut 107
TARUS, İlhan 61-219
TECER, Ahmet Kutsi 62
TECİRLİ, Mustafa . 335
TEKELİOĞLU, İbrahim 160
TEOMAN, Ali 190
TOLLU, Cemal 63
TOZKOPORAN, Metin 206
TÖR, Vedat Nedim 64
TÜRKUĞUR, Müveddet 197
TUNCER, Oktay 154
UÇARI, Ercüment 116
UÇKAN, H. Ahmet 152
UÇKAN, H. Nevzat 151
UÇKAN, H. Vasfi 151
ULUKAN, Orhan 128
ULUS, Şevki 211
UYGUNER, Muzaffer 65
UYSAL, Halil 213
ÜÇLER, Ertuğrul 189
ÜÇÜNCÜOĞLU, Nabi 143
ÜLGENER, Emin 101
ÜNAL, Ayten 213
ÜNLÜ, Rüksan Türkân 348
ÜNSAL, Engin 122
USTEK, Ismet 150
ÜSTÜN, E. Faik 107
ÜTÜK, Etem 210
YAĞCIOĞLU, Halim 93
YALÇIN, İrfan 198
YALÇIN, Hayri 202
YALNIZ, E. Mahir 175
YAŞIN, Özler 65
YEŞİLTEPE, Cevdet 187
YILDIZ, İbrahim . 212
YILMAZ, M. Kemal 102
YIRCALI, Sıtkı 66- 80
YÖRÜK, Cengiz 276
YÜCEL, Tahsin 67-242
ZENGİN, Coşkun 156

Sevgili okurlar,

Size ilk sayısını sunduğumuz bu yıllığı her yılbaşında elinizde bulunacak şekilde yayınlamak istiyoruz. Ama biliyoruz, bu yıl işi biraz aceleye getirdik. Kararımızı verdiğimiz gün hazırlanmak için önümüzde pek az vakit vardı. Onun için yıllık bu ilk denemesinde gönlümüzce olmadı. Pek çok eksik ve gediği olduğunu biliyoruz. Bunların gelecek yıllıkta ayıklanması için de sizi yardımımıza çağırıyoruz. Bu kitapta neleri fazla, neleri eksik buldunuz? İkinci sayısında görmek istediğiniz yenilikler nelerdir? Daha ne gibi konuların yıllıkta işlenmesini istiyorsunuz? Hangi bölümler size gereksizdir?

Ne olur, bir yarım saatinizi feda ederek düşüncelerinizi bize yazmak zahmetine katlanınız. Alacağımız yazıları dikkatle okuyarak sıralıyacak, en çok istenen noktaları gelecek yıllığımızda gerçekleştirmeye çalışacağız.

Biliyorsunuz, başta söylemiştik, bir de yarışmamız var siz okurlarımız arasında. Son sayfamızı işaretli yerinden kesip doldurarak bize göndermeyi lûtfen ihmal etmeyin. Cevaplar için mutlaka bu sayfanın kullanılması şart olduğunu bir kere daha hatırlatalım. Yaprağın arka sayfasına da yıllık hakkındaki düşüncelerinizi yazabilir, böylece bu tek yaprağı bize göndermekle hem yarışmamıza katılmış, hem de gelecek sayımızın daha olgun, daha kusursuz çıkmasına yardım etmiş olursunuz.

Teşekkürlerimizi önceden sunar, 1960 yılının sizlere iyilik, mutluluk ve başarılar getirmesini dileriz.

VARLIK

VARLIK YILLIĞI 1960

VARLIK YAYINEVİ
Ankara Caddesi, İstanbul

Her yılbaşında yayınlamayı düşündüğümüz ve size ilk sayısını sunduğumuz bu yıllık Yayınevimizin her yılbaşında yayınladığı toplu şiir ve hikâye kitaplarının yerini almakla kalmıyarak daha faydalı, daha geniş kadrolu bir eser oluyor. Bu kitapta 165 şairin hiçbir yerde çıkmamış yeni birer şiiri ile 26 hikâyecinin gene hiçbir yerde çıkmamış yeni hikâyesinden başka geride bıraktığımız 1959 yılının türlü yönlerden bir incelenmesi, "memleketimiz ve sanatımız bakımından 1959 nasıl geçti, 1960 dan neler bekliyorsunuz?" sorusuna 44 tanınmış yazarımızın verdikleri cevaplar (birer resimleriyle), tanınmış dünya şair ve hikâyecilerinden çeviriler, 1959 yılının ilk on ayında çıkan kitaplar içinden seçilmiş 140 kitabın bibliyografyası, dünya edebiyatının önemli tarihlerini sıralıyan bir kronoloji cetveli, yerli ve yabancı ressamların birçok resimlerini bulacaksınız. Bu kadar bol, zengin malzemeye, derlenmiş olarak değil, hep yeni ve yayınlanmamış olarak başka hiçbir kitapta raslamadığınızı itiraf edeceksiniz.

Bütün bunlardan başka zengin armağanlı bir de yarışmamız var. Onun da ayrıntılarını iç sayfalarımızda okuyacaksınız.

Teşekkür ederiz.